Sveučilište u Zagrebu

Arhitektonski fakultet

Marinko Sladoljev

KRITERIJI PLANIRANJA I PROJEKTIRANJA PRIVREMENE ARHITEKTURE TURISTIČKOGA SMJEŠTAJA

DOKTORSKI RAD

Mentorica:

Izv.prof.dr.sc. Ana Mrđa, MBA

Zagreb, 2026.

Sveučilište u Zagrebu

Arhitektonski fakultet

Marinko Sladoljev

CRITERIA FOR PLANNING AND DESIGNING TEMPORARY ARCHITECTURE OF TOURIST ACCOMMODATION

DOCTORAL THESIS

Supervisor:

Assoc. Prof. Ana Mrđa, Phd, MBA

Zagreb, 2026

„Od dvadeset godina carevanja dvanaest godina nisam imao stalnog boravišta. Prebivao sam naizmjence u palačama azijskih trgovaca, u skromnim grčkim kućama, u lijepim vilama s kupaonicama i grijanjem Rimljana u Galiji, u kolibama i na majurima. Ipak su mi najdraži bili laki šatori, arhitektura od platna i užadi.“

Hadrijanovi memoari

(Yourcenar, 1997)

O mentorici

Izv. prof. dr. sc. Ana Mrđa, MBA, dipl. ing. arh. (316126) rođena je 1981. godine u Zagrebu. 2000. godine je upisala Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, gdje je diplomirala 2007. godine. Od 2009. do 2011. godine polaznica je Poslijediplomskog doktorskog studija „Arhitektura i urbanizam“, Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu gdje je doktorirala u svibnju 2015. godine s disertacijom „Metoda određivanja turističke nosivosti u prostornom planiranju“ pod mentorstvom prof. dr. sc. Bojane Bojanić Obad Šćitaroci. Pohađala je doktorski seminar Urbanism & Urbanisation 2013. godine na Ecole Nationale d’Architecture Paris Malaquais u Francuskoj. U znanstveno zvanje znanstvenog suradnika izabrana je 2015. godine, a u znanstveno zvanje višeg znanstvenog suradnika 2021. godine. U znanstveno-nastavno zvanje docenta izabrana je 2017. godine, a na radno mjesto izvanrednog profesora 2022. godine.

Od 2017. do 2019. godine polaznica je WU Executive Academy u Beču gdje je završila MBA program Project Management s tezom „The Benefits of the Implementation of the DMOs in Croatia Through the Impact of Multi-Stakeholder Cooperation Concept“ pod mentorstvom prof. dr. Pernille Eskerod.

Prodekanicom za znanost i članicom uprave Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu imenovana je 2020. godine (2020.-2024.). Bila je članica Savjeta Zavoda za istraživanje, inovacije i razvoj te dopredsjednica (2018.) a zatim i predsjednica (2020.-2024.) udruge Alumni Af, kao i članica Vijeća doktorskog studija Arhitektura i urbanizam i Vijeća tehničkog područja Sveučilišta u Zagrebu te zamjenska članica Senata Sveučilišta u Zagrebu (2020.-2024.).

Surađivala je s raznim arhitektonskim uredima (Produkcija 004, Studio A, Studio AG Planum, Građevinski institut Hrvatske i dr.) gdje je sudjelovala na urbanističko-arhitektonskim natječajima, studijama i planovima, projektima te nadzoru arhitektonskih realizacija.

Autorica je i koautorica brojnih urbanističkih i arhitektonskih natječaja od kojih je 10 nagrađeno prvom nagradom, 5 drugom, 7 trećom, 1 četvrtom, 1 petom i 7 posebnim

priznanjem. Izlagala je na Zagrebačkom salonu arhitekture (2007.) i Izložbi godišnjih realizacija UHA-e (2009.).

Još od studentskih dana suradnica je u Zavodu za Arhitekturu i u Zavodu za urbanizam, prostorno planiranje i pejsažnu arhitekturu Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu gdje sudjeluje u izradi natječaja, studija i prostornih planova.

Kao članica Društva arhitekata Zagreba (DAZ) sudjeluje u projektu ARTUR (Arhitektura i turizam) te kao članica Upravnog odbora DAZ-a (2015.-2017.) sudjeluje u radu Skupštine Udruženja hrvatskih arhitekata (UHA). Od 2017. godine je v.d. Predsjednica Udruženja hrvatskih arhitekata (UHA), a u lipnju iste godine Dopredsjednica. Također je imenovana za članicu odbora za dodjelu godišnjih nagrada Vladimir Nazor za arhitekturu (2017.-2025.) te članica žirija 21. Salona arhitekture u Novom Sadu.

Od 2008. godine je honorarna asistentica na Katedri za urbanizam, prostorno planiranje i pejsažnu arhitekturu Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gdje je od 2009. godine zaposlena kao znanstvena novakinja na znanstvenom projektu „Kriteriji za vrednovanje prostora i krajolika u Hrvatskoj“ pod vodstvom prof. dr. sc. Sonje Jurković, a od 2010. godine na projektu „Urbanističko i pejsažno naslijeđe Hrvatske kao dio europske kulture“ pod vodstvom prof. dr. sc. Mladena Obada Šćitarocija. Sudjelovala je na znanstvenom projektu „Prostorni aspekti razvoja turizma u obalnom području jadranske Hrvatske“ pod vodstvom izv. prof. dr. sc. Krunoslava Šmita i znanstvenom projektu „Emanacija urbanog pejsaža“ pod vodstvom izv. prof. dr. sc. Bojane Bojanić Obad Šćitaroci. Od ak. god. 2014./2015. postala je poslijedoktorandica i članica znanstvenog projekta „Heritage Urbanism - Urban and Spatial Planning Models for Revival and Enhancement of Cultural Heritage“ (2032 HERU) pod vodstvom akademika Mladena Obada Šćitarocija.

Od međunarodnih projekata sudjeluje na „Smart Urban Green: Governing conflicting perspectives on transformations in the urban rural continuum“ (SMART-U-GREEN, nositelj prof. Derk Loorbach, Erasmus University Rotterdam), na projektu „Social Integration through Urban Growth Strategies“ (SINERGI, Programme Europe for Citizens), zatim kao koordinatorica Arhitektonskog fakulteta na CEEPUS mreži „Urban

Innovations Network“ (nositelj Slovak University of Technology in Bratislava, prof. Maroš Finka), kao voditeljica znanstvene jedinice projekta „Centar pametnih urbanih i ruralnih prostora – Inovativna urbanistička i arhitektonska rješenja za povećanje energetske učinkovitosti u tradicijskim i zaštićenim cjelinama“, voditelj doc. mr.sc. Roberto Vdović, kao suradnik na projektu „Introducing Sustainability and Energy Efficiency Principles in Architectural Education: Towards Designing Climate Neutral and Inclusive Buildings“ (INCEPT, 2022-1-BG01-KA220-HED-000089080, Erasmus+), kao voditeljica na projektu „Modernization of Land and Urban Management Education in Southern Mediterranean“ (MLUMSE, Erasmus+ 2023 CBHE) i kao suradnica na sveučilišnim NPOO projektima „Adaptabilno urbanističko planiranje“ (adPLAN, voditeljica prof. dr. sc. Sanja Gašparović) i „Održivo i kvalitetno stanovanje“ (HOME+, voditelj prof. dr. sc. Zoran Veršić).

Sudjelovala je u akademskoj razmjeni 2012. godine u Grčkoj na Aristotle University of Thessaloniki, School of Architecture, pod vodstvom prof. dr. sc. Maria Ananiadou-Tzimopoulou, 2014. i 2015. godine u Španjolskoj na Universidad Politécnica de Madrid, School of Architecture pod vodstvom prof. dr. sc. Ester Higueras García, 2016. godine u Australiji na Macquarie University, School of Art, pod vodstvom prof. dr. sc. Richard Howitt i 2019. godine u Beču, Austrija na TU Wien, Department für Raumentwicklung, Infrastruktur- und Umweltplanung u suradnji s ass.prof.dr.sc. Thomas Dillinger. U 2016. godini se usavršavala na TU Wien, Faculty of Architecture and Planning, Austrija gdje je sudjelovala u međunarodnoj suradnji između Katedre za urbanizam, prostorno planiranje i pejsažnu arhitekturu Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska, HERU 2032 – Urbanizam naslijeđa i TU Wien, Department of Landscape Architecture (prof. dr. sc. Richard Stiles), Technology. Tourism. Landscape - TTL, voditelj projekta dr. sc. Meinhard Breiling s temom „Sustainability indicators and the vulnerability assessment of tourism heritage destinations in Austria and Croatia“.

Uključena je u znanstveni rad na području prostornog i urbanističkog planiranja te pejsažne arhitekture i turizma s naglaskom na međuovisnost razvoja turizma i zaštite prostora. Autorica i koautorica je 15 znanstvenih članaka, 28 znanstvenih radova na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima, 1 autorske knjige, 6 uredničkih

knjiga i 7 poglavlja u knjigama. Recenzentica je u 9 SCOPUS časopisa, 2 WOS časopisa, 1 SCOPUS knjizi i 1 zborniku radova s međunarodnom recenzijom.

Glavna je i odgovorna urednica u znanstvenom časopisu za arhitekturu i urbanizam PROSTOR te je članica uredništva znanstvenog časopisa AGG+ Journal for Architecture, Civil Engineering, Geodesy, and Related Scientific Fields .

Sudjeluje u nastavi na Preddiplomskom studiju (Studio I, Studio II, Studio III, Studio IV, Perivojno oblikovanje, Planiranje grada) i Diplomskom studiju (Urbanistička radionica I, Urbanistička radionica II, Istraživački projekt) arhitekture i urbanizma Arhitektonskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, te kao suradnica na Preddiplomskom studiju Urbano šumarstvo, zaštita prirode i okoliša Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na kolegiju Povijest perivojne arhitekture (2014./2015.). Od ak. god. 2016./2017. koordinatorica je urbanističke dionice kolegija Studio II. Od 2017. do 2025. godine nositeljica je kolegija Osnove urbanističkog planiranja, a od 2020. do 2025. godine nositeljica je kolegija Urbanističko planiranje na studiju Krajobrazne arhitekture Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Od ak. god. 2020./2021. nositeljica je kolegija Istraživanja, seminari, projekti – suvremeni trendovi u turističkom planiranju, a od 2021./2022. kolegija Kreativno razmišljanje i prostorni razvoj te od 2022./2023. kolegija Urbanizam 2 – Planiranje naselja i kolegija Turizam na studiju Arhitektonskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Redoviti je gost predavač na kolegijima diplomskog te poslijediplomskog doktorskog studija Arhitektura i urbanizam Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te diplomskom studiju Turizam - turistički i hotelski menadžment VERN veleučilišta u Zagrebu. U akademskoj godini 2015./2016. zajedno s izv. prof. dr. sc. Bojanom Bojanić Obad Šćitaroci uspostavila je Urban Parallel Workshop između Department of Urban and Territorial Planning, School of Architecture, Polytechnic University of Madrid i Katedre za urbanizam, prostorno planiranje i pejsažnu arhitekturu Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pod nazivom Urban Regeneration and Sustainable Environment. U akademskoj godini 2018./2019. zajedno s prof. dr. sc. Bojanom Bojanić Obad Šćitaroci i dr. sc. Alenom Žunić voditelj je radionice između ETH Zürich i Katedre za urbanizam, prostorno planiranje i pejsažnu arhitekturu Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pod nazivom The Teritory of the Archipelago.

Zahvale

Zahvalu upućujem svim nastavnicima doktorskog studija *Arhitektura i urbanizam* Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji su me poučavali, vodili i savjetovali te su konstruktivnim i dobronamjernim diskusijama i kritikama unaprijedili i proširili moje vidike o znanstvenom radu.

S velikim poštovanjem zahvaljujem akademiku Mladenu Obadu Šćitarociju koji mi je u mojim početnim znanstvenim koracima iznimno i neumorno pomagao u razumijevanju procesa znanstvenog rada i usmjeravanju teme.

Na koncu, iskreno i posebno zahvaljujem izv.prof.dr.sc. Ani Mrđi, MBA, na mentorstvu, strpljenju, poticanju, velikom i nesebičnom trudu, stručnom i sigurnom vođenju te jasnim i konstruktivnim savjetima svih ovih godina koji su mi nemjerljivo pomogli u izradi ove doktorske disertacije.

Sažetak

Masovnost i rast turizma ugrožavaju prostor i okoliš. Turizam je nestabilan zbog promjena trendova te političkih, financijskih, klimatskih pa čak i zdravstvenih kriza. Održivi razvoj turizma je pred brojnim izazovima, a neinvazivna, prilagodljiva privremena arhitektura turističkoga smještaja u malim prenosivim jedinicama prikladan je odgovor. Lako se postavlja i nije trajno povezana s tlom. Nedovoljno je obrađena u literaturi i smatra se privremenim rješenjem pa se njezino planiranje i projektiranje često zanemaruje i ugrožava krajolik.

Cilj istraživanja je doprinos održivom razvoju turizma afirmacijom privremene arhitekture kao prikladnog rješenja i uspostavljanjem kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Istražena je literatura o održivom razvoju turizma, privremenoj arhitekturi i kampiranju. Analizom smjernica i preporuka iz literature utvrđeni su pokazatelji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja te sistematizirani u grupe pokazatelja održivosti, prostorne i arhitektonske pokazatelje. Važnost utvrđenih pokazatelja zatim je provjerena metodama mjerenja, usporedbe i promatranja na odabranim primjerima dobre prakse privremene arhitekture turističkoga smještaja. Rezultati analize pokazatelja statistički su obrađeni, komparirani i evaluirani. Sintezom rezultata analize utvrđeni su i sistematizirani relevantni, djelomično relevantni i specijalni kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja. U istraživanju je provedena i sistematizacija vrsta turističkoga smještaja, privremene arhitekture turističkoga smještaja, a definirani su i pojmovi privremene arhitekture turističkoga smještaja i arhitektonskog otiska.

Istraživanje je ukazalo na turističku održivost privremene arhitekture turističkoga smještaja i važnost njezinog planiranja i projektiranja, čemu doprinose uspostavljeni kriteriji.

Summary

The mass and growth of tourism threaten space and the environment. Tourism is unstable due to changing trends and political, financial, climate and even health crises. Sustainable tourism development faces numerous challenges, and non-invasive, adaptable temporary architecture of tourist accommodation in small portable units is an appropriate response. It is easy to set up and is not permanently connected to the ground. It is insufficiently covered in the literature and is considered a temporary solution, so its planning and design are often neglected and endanger the landscape.

The aim of the research is to contribute to the sustainable development of tourism by affirming temporary architecture as an appropriate solution and establishing criteria for planning and designing temporary architecture of tourist accommodation.

The literature on sustainable tourism development, temporary architecture and camping was researched. By analyzing guidelines and recommendations from the literature, indicators for planning and designing temporary architecture of tourist accommodation were determined and systematized into groups of sustainability indicators, spatial and architectural indicators. The importance of the determined indicators was then verified using methods of measurement, comparison and observation on selected examples of good practice of temporary architecture of tourist accommodation. The results of the indicator analysis were statistically processed, compared and evaluated. The synthesis of the analysis results determined and systematized relevant, partially relevant and special criteria for planning and designing temporary architecture of tourist accommodation. The research also systematized the types of tourist accommodation, temporary architecture of tourist accommodation, and defined the concepts of temporary architecture of tourist accommodation and architectural footprint.

The research pointed to the tourism sustainability of temporary tourist accommodation architecture and the importance of its planning and design, to which the established criteria contribute.

Ključne riječi

Planiranje i projektiranje, privremena arhitektura, turistički smještaj, održivi razvoj

(Planning and Designing, Temporary Architecture, Tourist Accommodation, Sustainable Development)

Sadržaj

1. Uvod 1

2. Teorijsko-analitički okvir istraživanja privremene arhitekture turističkoga smještaja 10

3. Kontekstualna i razvojna analiza privremene arhitekture turističkoga smještaja 41

4. Pokazatelji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja iz literature 75

6. Analiza kataloških primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja ... 172

7. Utvrđivanje kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja 212

8. Rasprava 252

9. Zaključak istraživanja 257

10. Popis literature 267

Prilozi 281

Prilog I: Pojmovnik 281

Prilog II: Kataloški prikaz primjera istraživanja privremene arhitekture turističkoga smještaja 283

Prošireni sadržaj

1. Uvod 1

1.1 Polazišta istraživanja - istraživački problem 2

1.2 Ciljevi istraživanja 4

1.3 Metode i plan istraživanja 4

1.4 Hipoteze 7

1.5 Očekivani rezultati i doprinos istraživanja 8

2. Teorijsko-analitički okvir istraživanja privremene arhitekture turističkoga smještaja 10

2.1 Uvod 10

2.2 Turizam i prostorni utjecaji 10

2.2.1 Razvoj turizma 11

2.2.2 Utjecaj turizma na prostor 13

2.2.3 Održivi razvoj turizma 14

2.3 Privremena arhitektura - definicija, povijest i karakteristike privremene arhitekture s naglaskom na adaptivnost, prilagodljivost i održivost 20

2.4 Arhitektura turističkoga smještaja 23

2.4.1 Sistematizacija tipova arhitekture turističkoga smještaja 23

2.5 Zona privremene arhitekture turističkoga smještaja u kampu 31

2.6 Analiza prednosti privremene arhitekture turističkoga smještaja sa stanovišta prilagodljivosti arhitekture i arhitektonskog otiska u prostoru 34

2.6.1 Prilagodljivost privremene arhitekture turističkoga smještaja 35

2.6.2 Minimalni arhitektonski otisak privremene arhitekture turističkoga smještaja 37

2.7 Zaključak 39

3. Kontekstualna i razvojna analiza privremene arhitekture turističkoga smještaja 41

3.1 Uvod 41

3.2 Povijesni razvoj i tipološka transformacija privremene arhitekture turističkoga smještaja 42

3.2.1 Razvojno razdoblje kampiranja i ranih oblika privremene arhitekture turističkoga smještaja 43

3.2.2 Transformacija kampova i privremene arhitekture turističkoga smještaja u modernom razdoblju 50

3.2.3 Suvremeni trendovi i tipološki pluralizam privremene arhitekture postmodernog razdoblja 52

3.2.4 Sistematizacija tipova privremene arhitekture turističkoga smještaja.... 56

3.3 Analiza relevantne literature i normativnih okvira koji oblikuju suvremene pristupe planiranju i projektiranju 60

3.3.1 Teorijski pristupi privremenoj arhitekturi turističkoga smještaja..... 61

3.3.2 Stručna istraživanja u području turističkoga smještaja i kampiranja..... 63

3.3.3 Normativni i planski okviri 65

3.3.4 Sinteza spoznaja iz relevantne literature 66

3.4 Čimbenici planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja 72

3.5 Zaključak 73

4. Pokazatelji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja iz literature 75

4.1 Uvod 75

4.2 Sistematizacija definiranih pokazatelja planiranja i projektiranja 76

4.3 Kategorije vrijednosti 82

4.4 Pokazatelji održivosti 83

4.4.1 Pokazatelji ekološke održivosti 83

4.4.2 Pokazatelji socijalne održivosti..... 90

4.4.3 Pokazatelji razvojne održivosti 93

4.4.4 Pokazatelji kvalitativne održivosti 96

4.4.5 Rekapitulacija pokazatelja održivosti 99
4.5 Prostorni pokazatelji 100
4.5.1 Pokazatelji planiranja zone smještajnih jedinica 100
4.5.2 Pokazatelji organizacije grupa smještajnih jedinica 105
4.5.3 Pokazatelji planiranja jedinica 112
4.5.4 Pokazatelji planiranja mjesta postave 117
4.5.5 Rekapitulacija prostornih pokazatelja 124
4.6 Arhitektonski pokazatelji 126
4.6.1 Pokazatelji kvalitete i prikladnosti arhitekture 126
4.6.2 Pokazatelji dimenzija jedinice 128
4.6.3 Pokazatelji sadržaja jedinica 131
4.6.4 Pokazatelji odabira materijala jedinica 133
4.6.5 Pokazatelj klimatskog projektiranja 135
4.6.6 Rekapitulacija arhitektonskih pokazatelja 137
4.7 Pokazatelji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja izdvojeni iz daljnjeg istraživanja 138
4.8 Zaključak 139
5. Metoda odabira referentnih primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja 142
5.1 Uvod 142
5.2 Deduktivna metoda eliminacije kampova 144
5.3 Definiranje veličine uzorka kampova 144
5.3.1 Definiranje veličine uzorka temeljem broja čimbenika 145
5.3.2 Provjera veličine uzorka temeljem statističke metode s definiranom razinom pouzdanosti i dopuštenom pogreškom 146

5.3.3 Zaključak definiranja veličine uzorka kampova 148

5.4 Kriteriji za odabir referentnih primjera 149

5.4.1 Iskustvo korisnika 149

5.4.2 Raznovrsnost referentnih primjera 150

5.4.3 Dostupnost referentnih primjera 151

5.4.4 Ograničenja istraživanja arhitektonskih pokazatelja s obzirom na tip jedinica 151

5.5 Zaključak odabira referentnih primjera 153

5.5.1 Referentni primjeri kampova za istraživanje 154

6. Analiza kataloških primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja ... 172

6.1 Uvod 172

6.2 Metode prikupljanja podataka za analizu kataloških primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja 173

6.3 Metode analize pokazatelja kataloških primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja 174

6.3.1 Metoda analize koncentracije raspodjele vrijednosti za pokazatelje održivosti i prostorne pokazatelje 175

6.3.2 Ograničenja istraživanja statističke evaluacije pokazatelja 177

6.3.3 Metoda tipološko-konvergencijske analize za arhitektonske pokazatelje 178

6.3.4 Zaključak o metodama procjene relevantnosti pokazatelja 183

6.4 Analiza pokazatelja održivosti 184

6.4.1 Analiza pokazatelja ekološke održivosti 184

6.4.2 Analiza pokazatelja socijalne održivosti 186

6.4.3 Analiza pokazatelja razvojne održivosti 186

6.4.4 Rekapitulacija analize pokazatelja održivosti 187

6.5 Analiza prostornih pokazatelja 188
6.5.1 Analiza pokazatelja planiranja zona prostora smještaja 188
6.5.2 Analiza pokazatelja planiranja grupa 190
6.5.3 Analiza pokazatelja planiranja jedinica 192
6.5.4 Analiza pokazatelja planiranja mjesta postave 195
6.5.5 Rekapitulacija analize prostornih pokazatelja 198
6.6 Analiza arhitektonskih pokazatelja 199
6.6.1 Analiza pokazatelja dimenzija 199
6.6.2 Analiza pokazatelja sadržaja 203
6.6.3 Analiza pokazatelja materijala jedinica 208
6.6.4 Analiza pokazatelja klimatskog projektiranja 210
6.6.5 Rekapitulacija analize arhitektonskih pokazatelja 211
7. Utvrđivanje kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja 212
7.1 Uvod 212
7.2 Sinteza rezultata provedenog istraživanja i utvrđivanje kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja 213
7.2.1 Granice relevantnosti pokazatelja održivosti i prostornih pokazatelja prema indeksu koncentracije raspodjele vrijednosti 213
7.2.2 Utvrđivanje kriterija održivosti planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja 215
7.2.3 Utvrđivanje prostornih kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja 216
7.2.4 Pragovi koncentracije za kategorije vrijednosti arhitektonskih pokazatelja planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja 218

7.2.5 Pravila utvrđivanja relevantnosti arhitektonskih pokazatelja kombiniranom primjenom tipološko-konvergencijske analize 220

7.2.6 Utvrđivanje arhitektonskih kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja 221

7.2.7 Zaključak sinteze rezultata utvrđivanja kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja 228

7.3 Sistematizacija kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja 229

7.3.1 1. faza - eliminacija i sistematizacija kriterija prema relevantnosti 230

7.3.2 2. faza - sistematizacija kriterija planiranja i projektiranja 235

7.3.3 3. faza - sistematizacija kriterija prema prostornoj razini 238

7.3.4 Zaključak sistematizacije kriterija 244

7.3.5 Analiza podudarnosti utvrđenih kriterija i hipoteza istraživanja 246

8. Rasprava 252

8.1 Ograničenja provedenog istraživanja 252

8.2 Moguća daljnja istraživanja 252

9. Zaključak istraživanja 257

9.1 Pregled provedenog istraživanja 257

9.2 Osvrt na ciljeve istraživanja 260

9.3 Osvrt na hipoteze 261

9.4 Osvrt na znanstveni i stručni doprinos 263

9.4.1 Izvorni znanstveni doprinos 263

9.4.2 Pregledni znanstveni doprinos 264

9.4.3 Primjena i stručni doprinos istraživanja 265

10. Popis literature 267

Prilozi 281

Prilog I: Pojmovnik 281

Prilog II: Kataloški prikaz primjera istraživanja privremene arhitekture turističkoga smještaja 283

Životopis autora s popisom objavljenih djela 324

Popis znanstvenih radova i studija 325

Popis stručnih radova 325

1. Uvod

Međunarodni turizam u 2025. godini bilježi godišnji rast od 4 % (UN Tourism, 2026) te stvara približno 10 % svjetskog bruto domaćeg proizvoda (World Travel & Tourism Council, 2025). Procjenjuje se da je opseg domaćeg turizma globalno i do šest puta veći od međunarodnog pa se definira kao jedna od najvećih svjetskih industrija (Sharpley, 2009), no istodobno proizvodi značajne prostorne, ekološke i društvene posljedice koje mogu ugroziti temeljne resurse na kojima počiva.

Krajolik, kao ključna sastavnica turističkog proizvoda, predstavlja istodobno ekološku, urbanističku i ekonomsku kategoriju (Kušen, 2002). U tom kontekstu, međunarodni dokumenti održivog razvoja naglašavaju potrebu unapređenja održivih oblika turizma (United Nations, 2015), pri čemu se osobita pozornost posvećuje racionalnom korištenju prostora i očuvanju prirodnih resursa.

Privremena arhitektura turističkog smještaja[1] javlja se kao potencijalni odgovor na navedene izazove. Definira se kao arhitektura prenosivih malih jedinica za turistički smještaj koje se lako postavljaju i nisu trajno povezane s tlom (Sladoljev et al., 2025)[2]. Karakterizira ju minimalna intervencija u prostor, prilagodljivost, mobilnost i prilagodljivost, kao i mogućnost brze montaže, demontaže i relokacije. Tvornički proizvedeni elementi omogućuju visoku razinu preciznosti izvedbe uz smanjenje građevinskog otpada (Kronenburg, 1995). Takva arhitektura posebno je pogodna za faznu realizaciju turističkih kapaciteta te omogućuje prilagodbu promjenjivim tržišnim uvjetima. Njezina primjena u skladu je s načelima održivog razvoja jer osigurava

[1] *Privremenu arhitekturu turističkoga smještaja* ne treba miješati s pojmom *kuće za privremeni smještaj* koji se koristi u urbanističkim planovima, a odnosi se na vikendice i kuće koje se ne koriste za stalni boravak.

[2] *Prenosiva arhitektura (portable architecture)* definira se kao arhitektonska struktura koja se odlikuje mogućnošću jednostavnog transporta i podizanja na lokaciji različitoj od mjesta njezine izrade (Kronenburg, 2003: 1). S druge strane, *privremena arhitektura* može se definirati kao skup objekata različitih struktura i funkcija, koji uključuju zgrade i male objekte te pokazuju privremenost kroz korištene materijale, pretpostavljeni vijek trajanja, mobilnost i nisu trajno povezani s lokacijom (Al-Musawi & Ali, 2025). U okviru ovog istraživanja navedene definicije su preuzete i djelomično reinterpretirane te primijenjene na koncept privremene arhitekture turističkoga smještaja, s kojom dijele niz zajedničkih morfoloških i funkcionalnih obilježja.

minimalan prostorni otisak i visoku razinu reverzibilnosti intervencija u krajoliku[3]. U suvremenoj praksi, osim tradicionalnih šatora, sve su zastupljenije prefabricirane smještajne jedinice poput mobilnih kućica i laganih modularnih struktura.

Dodatni poticaj razvoju ovakvih oblika smještaja predstavljaju globalne društvene i ekonomske promjene, uključujući tehnološki napredak i krize poput pandemije bolesti COVID-19, koje su povećale potražnju za izoliranim, prilagodljivim i ekološki prihvatljivim oblicima boravka u prirodi. U tom kontekstu, privremena arhitektura turističkog smještaja prepoznaje se kao relevantan alat održivog prostornog i turističkog planiranja.

1.1 Polazišta istraživanja - istraživački problem

Predmet istraživanja je planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja kao mogući prihvatljivi odgovor na dio navedenih izazova održivoga turističkoga razvoja, posebno u smislu očuvanja prostora. Prema dostupnim podacima, oko 32 % turističkih smještajnih kapaciteta u Europskoj uniji nalazi se u kampovima (UN Tourism, 2018: 39) što ovu vrstu smještaja čini značajnim segmentom turističke ponude. Unatoč rastućoj prisutnosti privremene arhitekture u praksi, uočava se niz teorijskih i praktičnih nedostataka koji upućuju na potrebu sustavnog istraživanja.

Prije svega, privremena arhitektura turističkog smještaja nedovoljno je zastupljena u znanstvenoj literaturi (Brooker & Joppe, 2013; Vreš & Demšar Vreš, 2016; Eremić, 2020) te se često percipira kao sekundarno ili privremeno rješenje koje ne zahtijeva kvalitetu arhitektonskog oblikovanja (Kronenburg, 1995:) i postave u prostoru. Nadalje, terminološka neujednačenost i nedostatak jasnih definicija otežavaju njezino planiranje, projektiranje i normativno reguliranje.

Istodobno, bilježi se porast primjene privremenih smještajnih jedinica za komercijalni najam (Sladoljev, et al., 2025), što može imati negativne posljedice na krajobrazne vrijednosti, osobito u osjetljivim područjima. Zbog svoje „privremenosti“, ovakve

[3]Reverzibilnost je svojstvo povratnosti (Hrvatska enciklopedija, 2026) u prvobitno stanje, u ovom slučaju prostora prirodnog okoliša.

strukture često su dozvoljene za postavu i u zonama ograničene gradnje, poput zaštićenih obalnih područja ili nacionalnih parkova, pri čemu je uočen problem neadekvatne postave i projektiranja što dodatno naglašava potrebu za preciznim kriterijima planiranja i oblikovanja.

S druge strane, privremena arhitektura posjeduje niz inherentnih prednosti koje ju čine pogodnom za primjenu u okviru održivog razvoja. Montažni sustavi gradnje, smanjena količina otpada i minimalna intervencija u prostor doprinose njezinoj ekološkoj prihvatljivosti. Prilagodljivost omogućuje učinkovito upravljanje turističkim kapacitetima u skladu s promjenama potražnje, čime se ostvaruju i ekonomske prednosti (Radogna, 2018).

Na temelju navedenog, identificirani su ključni istraživački problemi:

1. **Nedovoljna teorijska i normativna razrada privremene arhitekture turističkoga smještaja** – unatoč rastućoj prisutnosti u praksi, postoji ograničena znanstvena literatura, standardi i zakonodavni okvir koji sustavno definiraju kriterije planiranja, projektiranja i primjene privremene arhitekture turističkoga smještaja.
2. **Nedostatak sustavnih metoda planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkog smještaja** – postojeći pristupi planiranju prostora i projektiranju ovih jedinica ne osiguravaju učinkovitu integraciju u prostorni kontekst, što otežava održivo upravljanje turističkim kapacitetima i prostornim resursima.
3. **Nepovoljni prostorni i ekološki utjecaji trajne turističke arhitekture** – trajni objekti ostavljaju snažan arhitektonski otisak[4], mijenjaju izgled i obilježja prostora te mogu negativno utjecati na održivi razvoj turizma, dok je potencijal

[4]Postoje različita tumačenja ovog pojma. Pojam *Building footprint* se koristi kao element za analizu urbane morfologije, ali ili nije precizno definiran (Hamaina, et al., 2012) ili se definira da predstavlja granicu gdje se prazni vanjski prostor grada (praznina) susreće s fizičkom masom (čvrstim) tijelom) (Jang & Kim, 2026). S druge strane, *Architectural footprint* se također koristi bez jasne definicije, ali se tvrdi da se može ostvariti kroz način korištenja prostora, a ne samo kroz fizičku gradnju (Cardini, 2024). Međutim, u normativnoj literaturi definira se da *Architectural footprint* uključuje cijelo područje unutar definiranog perimetra zgrade (Solar Decathlon Europe, 2022). Može se zaključiti da ne postoji univerzalni pojam arhitektonskog otiska. Ovo istraživanje bavi se **privremenom** arhitekturom smještenom u (**prirodni) okoliš** i posljedicama tog odnosa pa se ***Arhitektonski otisak definira kao trajna kvalitativna i kvantitativna promjena u prostoru nastala arhitektonskim zahvatom***.

privremene arhitekture u smanjenju tih utjecaja nedovoljno istražen i kvantificiran.

4. **Potencijal privremene arhitekture u kontekstu održivog razvoja** – postoji potreba za istraživanjem i evaluacijom prednosti privremene arhitekture u pogledu malog arhitektonskog otiska, ekološke prihvatljivosti i prilagodljivosti.

Iz navedenih polazišta i istraživačkih problema uočena je potreba za istraživanjem primjene i afirmacijom privremene arhitekture turističkoga smještaja.

1.2 Ciljevi istraživanja

Identificirani istraživački problemi ukazali su na izostanak teorijskih istraživanja promatranog područja, ali i nedostatak proučavanja sustavnog planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja. S druge strane, prepoznat je potencijal privremene arhitekture u turizmu pa su u skladu s navedenim određeni ciljevi istraživanja:

1. Istražiti postoje li specifična obilježja privremene arhitekture turističkoga smještaja koja pridonose održivom turističkom razvoju.
2. Ustanoviti kriterije planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja kako bi se teorijski unaprijedio pristup oblikovanju, planiranju i postavi u prostor te zaštitio prirodni krajolik.

1.3 Metode i plan istraživanja

Istraživanje planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkog smještaja strukturirano je u tri međusobno povezane cjeline koje obuhvaćaju teorijsko utemeljenje, empirijsko (kvantitativno) istraživanje te sintezu rezultata i formulaciju kriterija.

Prva cjelina obuhvaća pregledno istraživanje i uspostavu teorijskog i analitičkog okvira istraživanja (poglavlja 2 i 3). Teorijski okvir definira se interdisciplinarnim pristupom koji integrira područja turizma, održivog razvoja i arhitekture. Analizira se razvoj turizma, tipologija turističkog smještaja te utjecaj turističke djelatnosti na prostor i održivi razvoj, čime se uspostavljaju temeljni pojmovi i konceptualna osnova istraživanja. Analitički

okvir uspostavlja se kroz dva istraživanja koja prethode glavnom istraživanju. Prvo se odnosi na tipološku sistematizaciju arhitekture turističkog smještaja, pri čemu se deduktivnom metodom i metodom specijalizacije iz šireg skupa tipova definira privremena arhitektura turističkog smještaja kao uži predmet istraživanja. Drugo istraživanje obuhvaća analizu prednosti privremene arhitekture u kontekstu održivog razvoja turizma, čime se dodatno argumentira relevantnost i potreba za njezinim sustavnim istraživanjem. U okviru ove cjeline posebno se analizira razvoj privremene arhitekture turističkog smještaja i kampova te relevantna interdisciplinarna literatura pomoću koje se istražuje cjelovito područje istraživanja i utvrđuju čimbenici[5] planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Druga cjelina predstavlja izvorno, kvantitativno i kvalitativno istraživanje (poglavlja 4, 5 i 6) koje uključuje identifikaciju i primjenu pokazatelja[6], odabir te analizu primjera. Pokazatelj predstavlja pojedinačno obilježje privremene arhitekture turističkog smještaja vezano uz njezino planiranje ili projektiranje. Na temelju sustavne analize literature različitih tipova izvora (znanstvenih, stručnih, normativnih i preporuka), deduktivnom metodom utvrđuju se pokazatelji privremene arhitekture turističkog smještaja. Identificirani pokazatelji sistematiziraju se u analitička područja i potpodručja. Odabir kataloških primjera provodi se na temelju unaprijed definiranih kriterija pri čemu se kao reprezentativni uzorak odabiru kampovi kao dominantni kontekst primjene privremene arhitekture turističkog smještaja. Analiza odabranih primjera provodi se metodama mjerenja, promatranja i usporedbe, uz kvantifikaciju vrijednosti svakog pojedinog pokazatelja. Dobiveni podaci omogućuju numeričku i statističku obradu te usporedbu među primjerima.

Treća cjelina obuhvaća sintezu rezultata istraživanja te uspostavu kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkog smještaja (poglavlja 7, 8, 9). Rezultati istraživanja podvrgavaju se numeričko-statističkoj i/ili tipološko – konvergencijskoj

---

[5] Čimbenik. 1. onaj koji čini ili tvori što, koji je pokretačka snaga ili jedan od uvjeta koji dovode do kakve pojave ili procesa (Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik. Institut za hrvatski jezik, 2026). 2. u ovom istraživanju: **pojava, svojstvo ili okolnost koja utječe na neki proces, stanje ili rezultat. Uzrok ili element koji ima određeni utjecaj.**

[6] Pokazatelj. 1. ono po čemu se može dobiti slika o čemu, podatak kao broj, iznos čega, grafikon itd. 2. znak, indikator, izraz (Hrvatski jezični portal, 2026). 3. u ovom istraživanju: **mjerljiva ili opažljiva karakteristika kojom se nešto opisuje ili procjenjuje**.

analizi, pri čemu se za svaki pokazatelj provodi evaluacija njegove relevantnosti i utjecaja na prostorni i razvojni kontekst. Na temelju dobivenih rezultata metodom sinteze definiraju se kriteriji[7] planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkog smještaja.

Prema tome, u ovom istraživanju, **kriterij je pokazatelj čija je relevantnost potvrđena analizom te služi kao načelo za donošenje ocjena i odluka u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja**. U završnom dijelu provodi se rasprava o rezultatima u odnosu na ograničenja provedenog te moguća daljnja istraživanja, a u zaključku se daje osvrt na postavljene hipoteze i ciljeve istraživanja te se razmatra njihov doprinos održivom razvoju turizma. Također se identificiraju mogućnosti praktične primjene rezultata te smjernice za daljnja istraživanja.

U istraživanju se koriste raznovrsni izvori podataka i materijali, uključujući znanstvenu, stručnu i publicističku literaturu iz područja održivog razvoja, turizma i arhitekture, kao i normativne dokumente (zakone, pravilnike, povelje i preporuke). Dodatno se koriste digitalni izvori i alati (fotografije, Google Earth, digitalni ortofoto, GIS baze podataka), kartografski i projektni materijali (karte, nacrti, prostorno-planska i arhitektonska dokumentacija) te podaci prikupljeni terenskim istraživanjem.

[7] Kriterij je načelo (stajalište) po kojem se nešto ocjenjuje, prosuđuje, vrednuje, raspoređuje (klasificira) (Hrvatska enciklopedija, 2026).

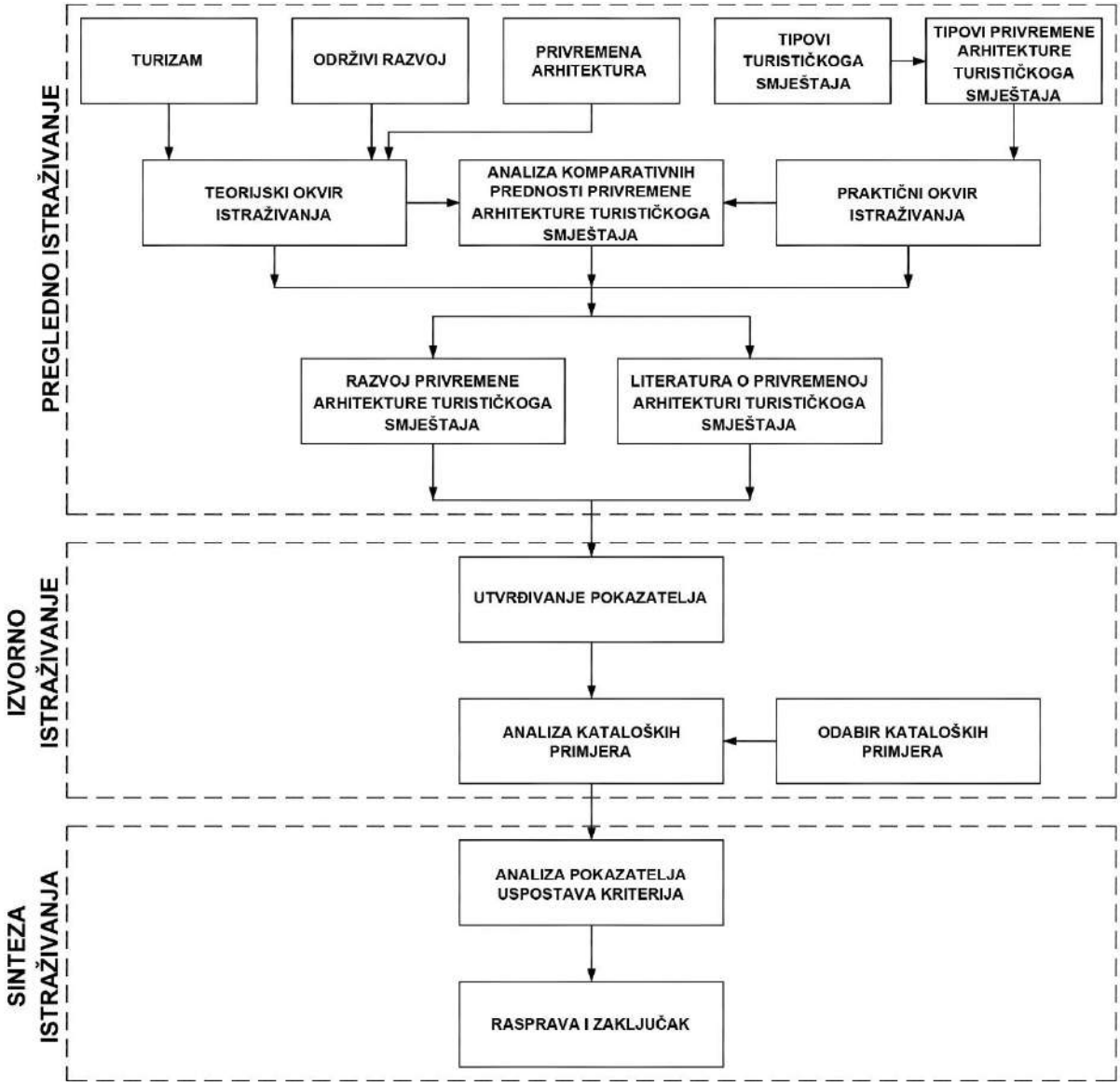

Slika 1.1: shema doktorskog istraživanja.

1.4 Hipoteze

Polazeći od cilja istraživanja kojim se nastoji utvrditi kriterije za planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja, postavljene su hipoteze istraživanja kojima se istražuju temeljna prostorna, krajobrazna i arhitektonska obilježja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Posebnost ovog tipa arhitekture je privremeno smještanje u (trajan) prirodni okoliš (često zbog turističke atraktivnosti posebno vrijedan). Stoga je međuodnos privremene arhitekture turističkoga smještaja i prostora specifičan, pri čemu krajolik i zaštita okoliša imaju istaknutu važnost. Takav pristup istraživanju omogućuje

promatranje privremene arhitekture turističkoga smještaja kao prostornog i turističkog fenomena koji djeluje na arhitektonske, krajobrazne, ekološke, planerske i društvene aspekte prostora.

U skladu s navedenim, hipoteze su strukturirane u tri međusobno povezana područja istraživanja planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja:

- odnos prema okolišu
- prostorno planiranje
- arhitektonsko projektiranje

Takva podjela proizlazi iz pretpostavke da kvaliteta i uspješnost privremene arhitekture turističkoga smještaja ovise o usklađenosti načela održivosti, zaštite krajolika i okoliša, organizacije prostora i karakteristika same arhitekture, uz veću razinu prilagodljivosti i promjenjivosti nego trajne arhitekture pa su postavljene sljedeće hipoteze:

H1: Očuvanje krajobraznih i okolišnih[8] vrijednosti predstavlja temelj planiranja i projektiranja održive privremene arhitekture turističkoga smještaja.

H2: Kvaliteta planiranog prostora privremene arhitekture turističkoga smještaja ovisi o strukturi smještajnih jedinica i prilagodbi obilježjima lokacije.

H3: Projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja određeno je zahtjevima reverzibilnosti prostora, mobilnosti i minimalnog arhitektonskog otiska.

1.5 Očekivani rezultati i doprinos istraživanja

Očekivani rezultati znanstvenog istraživanja privremene arhitekture turističkoga smještaja poboljšat će razumijevanje cjelokupnog područja istraživanja, unaprijediti planiranje i projektiranje te afirmirati privremenu arhitekturu kao alternativni, racionalni

[8] Okoliš je uži okolni prostor ili prirodno okružje kojemu su prilagođena živa bića, sve što okružuje koji živi organizam (Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, n.d.). U smislu ovog istraživanja, okoliš je prirodni prostorni sklop koji okružuje privremenu arhitekturu turističkoga smještaja.

i održivi pristup gradnji, planiranju i korištenju prostora. Doprinos istraživanja dijeli se u znanstveni i stručni doprinos:

Znanstveni doprinos istraživanja

1. Uspostava pokazatelja i kriterija za planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja.
2. Tipološka sistematizacija arhitekture turističkoga smještaja.
3. Tipološka sistematizacija privremene arhitekture turističkoga smještaja.
4. Utvrđivanje razdoblja razvoja privremene arhitekture turističkoga smještaja.
5. Razvoj metodologije identifikacije i evaluacije pokazatelja i kriterija privremene arhitekture turističkoga smještaja.
6. Definiranje pojma privremene arhitekture turističkoga smještaja i arhitektonskog otiska.

Stručni doprinos istraživanja

7. Osnova za unapređenje normativnog i planskog okvira privremene arhitekture turističkoga smještaja.
8. Unapređenje planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

2. Teorijsko-analitički okvir istraživanja privremene arhitekture turističkoga smještaja

2.1 Uvod

Predmet istraživanja je privremena arhitektura turističkoga smještaja, sagledana u kontekstu njezinih prostornih implikacija i potencijala unutar paradigme održivoga razvoja. Polazeći od pretpostavke da arhitektura turističkoga smještaja predstavlja jedan od ključnih elemenata razvoja turizma, a time i utjecaja na prostor, ovo poglavlje uspostavlja teorijski i analitički okvir istraživanja kroz integraciju spoznaja iz područja turizma, održivoga razvoja i arhitektonske teorije.

Teorijski okvir strukturiran je kroz dvije komplementarne analitičke razine. Prva razina obuhvaća istraživanje turizma kao kompleksnog društveno-prostornog fenomena, s naglaskom na njegove razvojne dinamike, prostorne transformacije i implikacije unutar diskursa održivoga razvoja. Druga razina usmjerena je na privremenu arhitekturu kao specifičan arhitektonski model, pri čemu se analiziraju njezina geneza, tipološka obilježja te inherentna svojstva poput mobilnosti, reverzibilnosti i smanjenog utjecaja na prostor.

Analitički okvir istraživanja razvija se kroz sustavno utvrđivanje teorijskih postavki putem dviju istraživačkih cjelina. Prva cjelina odnosi se na tipološku sistematizaciju arhitekture turističkoga smještaja s ciljem jasnog definiranja istraživačkog područja, dok se druga fokusira na identifikaciju i evaluaciju prednosti privremene arhitekture turističkoga smještaja, osobito u kontekstu prilagodljivosti i prostorne intervencije.

Na taj način, kroz odnos teorijskih uvida i provedenih sistematizacija, uspostavlja se usklađen okvir koji definira predmet, opseg i istraživačke ciljeve rada te usmjerava daljnje istraživanje privremene arhitekture turističkoga smještaja kao relevantnog prostorno održivog modela.

2.2 Turizam i prostorni utjecaji

Svjetska turistička organizacija Ujedinjenih naroda definira turizam kao društveni, kulturni i ekonomski fenomen koji uključuje kretanje ljudi u zemlje ili mjesta izvan

njihovog uobičajenog okruženja u osobne ili poslovne/profesionalne svrhe (UN Tourism, n.d.).

Turizam se u ovom istraživanju promatra u odnosu na prostorne učinke pa se određuje kao skup pojava, odnosa i aktivnosti koje zauzimaju prostor u više ili manje koncentriranom, odnosno raštrkanom obliku te utječu na promjene njegovih osnovnih obilježja (Mrđa, 2015).

2.2.1 Razvoj turizma

Početkom turizma smatraju se putovanja u terme u vrijeme Rimskog carstva. U srednjem vijeku uslijedila su hodočašća, a od 16. do 19. st. englesko plemstvo odlazi na kružna putovanja upoznavanja Italije i Francuske (*Grand Tour*) (Gyr, 2010). U 19. st. počinje vrijeme termalnog turizma i razvoja prometne infrastrukture koje je potaknulo daljnji razvoj turizma širih slojeva društva. Nakon Drugog svjetskog rata dolazi do jačanja srednje klase i pojeftinjenja transporta pa turizam u zapadnoj Europi i Americi postaje masovan. Teoretičari turizma početak i razdoblja razvoja turizma tumače na različite načine. Goeldner, Ritchie i McIntosh (2000.) te Gartner (1996.) početak turizma povezuju s antikom, Enzenberger i Freyer s industrijskom civilizacijom (1998.) (Čavlek i dr., 2011: 41, 42). Većina teoretičara smatra da *Grand Tour* od 16. do sredine 19. stoljeća prethodi pravom turizmu (Walton, 2009) i pojavi svih relevantnih čimbenika nastanka i uključivanja šireg društva u turizam (inicijativnih, receptivnih i posredničkih) (Cicvarić, 1984. citirano u Čavlek i sur., 2011.: 42). Burkat i Medlik promatraju razvoj turizma kroz tehnološki napredak transporta pa ga dijele na razdoblja prije industrijske revolucije do 1840., razdoblje željeznice i parobroda do 1914., a potom automobila i aviona (Burkat; Medlik, 1974., citirano u Čavlek i sur., 2011.: 43). Lickorish i Jenric slično dijele turizam na 4 faze: pretpovijesnu prvu do 18. st., a zatim drugu fazu koju je obilježila parna lokomotiva i parobrod kad je izmišljeno „masovno putovanje“. Treća faza je međuratna faza razvoja cestogradnje i avio prometa i „uvođenja mode socijalnoga turizma“ (plaćeni godišnji odmor, razvoj specijaliziranog turizma za mlade, kampiranja i sl.). Četvrta, „uzletna“ faza od 1945.g., kad dolazi do jakog tehnološkog razvoja i društvenih promjena (financije, slobodno vrijeme) koje utječu na mogućnosti srednje klase da se jače uključe u turističke aktivnosti (Lickorish & Jenkic, 2006). Razvoj turizma može se podijeliti i na *anteturizam* od antike do *Grand Toura* (Mrđa, 2015, p. 30), razdoblje razvoja transporta u

paleoturizmu od 19. stoljeća do kraja Drugog svjetskog rata (Marinović – Uzelac, 1986, p. 233), kada slijedi *neoturizam*, jačanje srednje klase i pojave masovnog turizma te od 1990-ih *metaturizam* s daljnjim porastom turizma i razvojem specijaliziranih oblika održivog turizma kao reakcije na masovni turizam (Mrđa, 2015, pp. 31, 32).

U 21. stoljeću teorijska promišljanja turizma usmjeravaju se na složenost i održivost turističkog sustava. Razvoj turizma promatra se u širim okvirima i izazovima današnjeg društva te se prepoznaju prijetnje održivom turizmu izazvane nepredviđenim okolnostima, promjenama trendova i prekomjernim turizmom.

Pokazuje se nužnost održivijeg i otpornijeg turizma u budućnosti, koji zahtijeva prikladne ekonomske, klimatske i energetske politike. Današnji turizam pokazuje trend dugoročnog rasta, a istovremeno ranjivost uzrokovanu ekonomskim nestabilnostima pod nepredviđenim globalnim utjecajima. Na razvoj globalnog turističkog sektora utječu zdravstveni problemi (pandemija COVID-19), vojne i geopolitičke prijetnje, inflacija, klimatske promjene. Digitalne tehnologije također utječu na turističko tržište te zahtijevaju personaliziraniju ponudu. Navedene pojave određuju ponašanje turista pa time utječu i na razvoj turističkog sektora koji pokazuje visoku promjenjivost ponude i potražnje pod utjecajem nepredvidivih čimbenika (Lacka & Brelik, 2024).

Povećanje turističkih tokova (izraženije nakon pandemije COVID-19) stvorilo je pritiske koji prelaze sva „ograničenja kapaciteta“ odredišnih područja. To je objašnjeno pojmom „prekomjernog turizma“ (*overtourism*) karakteristično za urbane zone, ali i obalna područja. *Overtourism* izaziva prosvjede lokalnog stanovništva koji traže smanjenje čimbenika koji dovode do prekomjernog turizma kako bi se zaštitio okoliš i kvaliteta života. Novi turistički model mora nadilaziti paradigme rasta i u svoje središte staviti teritorijalnu održivost, dobrobit zajednice, kao i zaštitu prirode i kulturne baštine.

Sve to zahtijeva novi pristup turizmu i područjima, usklađen s odgovarajućim ciljevima održivog razvoja UN-a. Širenje turizma u prostoru (često prema unutrašnjosti ili čak planinskim područjima) i vremenu (produženje turističke sezone) ključna je strategija ublažavanja posljedica prekomjernog turizma (Minas, 2026).

Periodi razvoja turizma određeni su događajima ili pojavama koje su pojedini teoretičari smatrali važnima. Ipak, na temelju istražene literature, moguće je zaključiti da se određene pojave slične turizmu mogu pratiti od antike, a da se o pravom početku

turizma može govoriti od polovice 19. stoljeća. Pravi razvoj uslijedio je u drugoj polovici 19. st. s razvojem transporta, a zatim nakon Drugog svjetskog rata s porastom standarda turizam postaje masovan. Na prijelazu u 21. stoljeće, unatoč daljnjem porastu turizma, zasićenost masovnim turizmom koji ugrožava prostor, okoliš i društvo, uzrokuje pojavu i specijaliziranijih tipova turizma orijentiranih na nova iskustva. Osim toga, turizam se suočava s izazovima uzrokovanim globalnim zdravstvenim, političkim, ekonomskim i klimatskim prijetnjama, promjenama trendova i prekomjernim turizmom koji zahtijevaju nove pristupe i odgovore.

2.2.2 Utjecaj turizma na prostor

Turizam i okoliš su usko povezani i uzajamno ovisni. Utjecaj turizma na okoliš ima pozitivne i negativne učinke (WTO, 1998: 32) koji se mogu promatrati na puno načina (gospodarski, ekološki, socijalno). Prostor je medij koji uvjetuje razvoj turizma te je zajedno s okolišem imanentan pojmu turizma (Vukonić, 1987: 35). Svojim planetarnim razmjerima, turizam je počeo ostavljati uočljive negativne tragove na prostor i okoliš, ma koliko se činio „mekan“ u odnosu na druge, vrlo agresivne djelatnosti (Kušen, 2001). Jedan od vidljivijih učinaka je utjecaj na prostor, kao što je izgradnja hotela i odmarališta, razvoj infrastrukture poput cesta i aerodroma te povećano korištenje prirodnih resursa koji izazivaju brojne degradacije prostora. Utvrđen je niz gospodarskih, prostorno-ekoloških i socio - kulturnih negativnih učinaka „masovnog” turizma (Dragičević, 1988):

- pojava turističke monostrukture (veliki kompleksi hotela, turističkih naselja i sl.)
- promjena u gospodarskoj strukturi područja
- neprimjeren porast cijene zemljišta
- relativno niska individualna rentabilnost turističkih građevina
- ugrožena flora
- smanjenje kvalitete kopnenih i morskih voda
- lokalno zagađenje zraka i opterećenje bukom
- neprimjerena transformacija turističkih mjesta i regija
- arhitektonsko vizualno zagađenje
- negativni socio - kulturni utjecaji.

Iz navedenih negativnih učinaka, direktne veze s turističkom arhitekturom imaju:

- pojava turističke monostrukture
- neprimjerena transformacija turističkih mjesta i regija
- arhitektonsko vizualno zagađenje.

Ostali navedeni negativni učinci također imaju indirektne veze s turističkom arhitekturom pa možemo zaključiti da je pažljiv pristup planiranju prostora u turizmu koji uključuje odabir tipa turističke arhitekture te planiranje punog i praznog prostora namijenjenog turizmu od velike važnosti za razvoj turizma i očuvanje prostora. To se potvrđuje i transformacijom okoliša u krajolike hotelskih odmarališta, što opet utječe na marketing ugostiteljske industrije, kao i na iskustvo gostiju (Ayala, 1991). Nadalje, intenzivan rast turizma uzrokuje uništenje ili obezvrjeđenje jedinstvenih obilježja prostora, koja su nekada bile njegova osnovna vrijednost. Turistička arhitektura je često neprimjerenog izgleda te se ne uklapa u lokalno mjerilo i postaje dominantna. Zato kriterij integracije arhitekture i krajobraza može biti važna referentna točka planiranja i projektiranja turističke arhitekture (Bal, 2021).

Iako turizam ugrožava prostor, promjene na svjetskom turističkom tržištu koje su počele krajem 20. st. i načelo održivoga razvoja turizma stvaraju razvojni okvir koji konflikte turizma i prostora može svesti na minimum pa čak i pojedine dijelove degradiranog prostora turizam može takvim pristupom poboljšati i oplemeniti (Kušen, 2001). Može se zaključiti da primjeren pristup planiranju i projektiranju turističke arhitekture može ublažiti posljedice po prostor pa ga čak i unaprijediti. Privremena arhitektura turističkoga smještaja manjeg je mjerila i bez trajnog zauzimanja prostora (Sladoljev, et al., 2025) pa se uklapa u koncept kvalitetnije integracije prostora i arhitekture. Upravo mobilne jedinice prikladne su za osjetljive krajolike jer se mogu lako premještati i ukloniti bez trajnih posljedica za prostor te predstavljaju kvalitetnu alternativu trajnoj izgradnji (Berizzi, et al., 2021).

2.2.3 Održivi razvoj turizma

Svjetska komisija za okoliš i razvoj (World Commission on Environment and Development) 1987. g. donijela je najčešće prihvaćenu definiciju održivoga razvoja

kao *proces zadovoljavanja potreba sadašnjosti bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje vlastite potrebe* (WTO, 2005: 8).

Golema potražnja te korištenje resursa potrebnih za turizam ugrožavaju prostor, prirodu i društvo pa direktno utječu na cjelokupnu održivost. Masovnošću i prostornim potrebama za dodatnom infrastrukturom, smještajnim, zabavnim i sličnim kapacitetima te povećanom potrošnjom resursa, turizam direktno ugrožava ekološku održivost i prekomjerno troši prostor. Sociokulturna održivost ugrožena je odumiranjem ostalih društvenih djelatnosti uslijed prekomjernog i nekontroliranog turizma koji uzrokuje nagle i značajne socijalne i kulturne promjene u lokalnoj zajednici. U 1950. g. u svijetu je zabilježeno oko 25 milijuna međunarodnih turističkih dolazaka (Sharpley, 2009: 1), dok je prema podacima Svjetske turističke organizacije za 2023. g. taj broj premašio 1,3 milijarde (UN Tourism, 2024). Domaći turizam teže je statistički pratiti jer se neujednačeno prikazuje po državama, ali 1997. g. procijenjeno je da je međunarodni turizam sudjelovao s oko 15%, a domaći s oko 85% (Sharpley, 2009: 16,17) u svjetskom turizmu pa se može zaključiti da je ukupni turizam višestruko veći od međunarodnog. Masovnost današnjeg turizma smatra se glavnim društvenim fenomenom modernog doba (Sharpley, 2009, p. 2).

Sa sve većim utjecajem turizma, počinje se pridavati pažnja negativnim učincima i alternativnim pristupima, odnosno održivom razvoju turizma. U proteklih 50-ak godina donesen je niz međunarodnih dokumenata o održivom razvoju turizma i razvoju općenito.

1980. godine International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) u suradnji s United Nations Environment Programme (UNEP) i World Wildlife Fund (WWF) donijela je Svjetsku strategiju zaštite (World Conservation Strategy). Cilj strategije je unaprijediti održivi razvoj kroz zaštitu životnih resursa. Strategija objašnjava doprinos životnih resursa ljudskom opstanku i održivom razvoju, utvrđuje prioritetna pitanja očuvanja i glavne zahtjeve za njihovo rješavanje te predlaže učinkovite načine za postizanje cilja Strategije (IUCN, 1980). U Strategiji je prvi put predstavljen pojam održivoga razvoja.

Na konferenciji Globe '90 iz 1990. u Vancouveru, donesen je jedan od prvih zabilježenih dokumenata o strategiji održivoga razvoja turizma *An Action Strategy for*

Sustainable Tourism Development (Sharpley, 2009: xi), koji ukazuje na potrebu razvijanja svijesti i razumijevanja doprinosa koji turizam može dati okolišu i gospodarstvu; doprinijeti lokalnoj zajednici i kvaliteti iskustva posjetitelju uz očuvanje okoliša.

Jedan od ključnih međunarodnih dokumenata koji je usmjerio daljnji put je Agenda 21, donesen u Rio de Janeiru 1992. g. na konferenciji UN-a o okolišu i razvoju (United Nations Conference on Environment & Development). To je opsežan plan djelovanja koje organizacije UN-a, vlade i ostale organizacije trebaju poduzeti na globalnoj i lokalnoj razini u svim područjima ljudskog utjecaja na okoliš. Agenda 21 donijela je i naputke za uvođenje Nacionalnih strategija održivog razvoja (Čavlović, 2020). Podijeljena je u 4 glavna poglavlja (o socijalnoj i ekonomskoj dimenziji, o zaštiti i upravljanju resursima za razvoj, o osnaživanju uloge glavnih skupina te o sredstvima za implementaciju) (United Nations, 1992).

Komisija Europske zajednice (Comission of the European Communities) 1992. g. donijela je program *Towards Sustainability* gdje je izdvojeno 5 najvažnijih područja za održivi razvoj: industrija, energetika, transport, poljoprivreda i turizam (Kušen, 2002, p. 184) iz čega je već tada vidljiva važnost utjecaja turizma na okoliš i održivi razvoj.

1999. godine Svjetska turistička organizacija Ujedinjenih naroda, u Santiago de Chileu usvojila je Global Code of Ethics for Tourism, odnosno dokument koji naglašava pozitivne utjecaje turizma i promovira održivi razvoj turizma (UNWTO, 1999).

2002. g. je donesena *Québec Declaration on Ecotourism* čija svrha je određivanje preliminarnog plana i preporuka za razvoj ekoturizma u kontekstu održivoga razvoja (World Ecotourism Summit, 2002).

2015. godine *The 2030 Agenda for Sustainable Development* donosi 17 ciljeva održivog razvoja do 2030. godine za ljude, planet i razvitak koji također traži poboljšanje univerzalnog mira, slobode te borbu protiv siromaštva (United Nations, 2015). Ujedinjeni narodi svake godine izdaju izvještaj o napretku, odnosno postignutim ciljevima 2030 agende. U izvještaju za 2024. godinu, ističe se da je pandemija COVID-19 nanijela neviđenu štetu turizmu i da je turizam i dalje ključan za radna mjesta, lokalne ekosustave, izgradnju mira i smanjenje siromaštva. Izazovi poput inflacije,

klimatskih promjena, geopolitičkih sukoba i neujednačenog gospodarskog oporavka prijete održivom razvoju sektora (United Nations, 2024).

Svjetska turistička organizacija Ujedinjenih naroda definirala je da: *održivi razvoj turizma zadovoljava potrebe sadašnjih turista i regija domaćina dok istovremeno štiti i unapređuje mogućnosti za budućnost. Zamišljen je da vodi upravljanju svim resursima na takav način da se ekonomske, društvene i estetske potrebe mogu ispuniti uz održavanje kulturnog integriteta, bitne ekološke procese, biološku raznolikost i sustave održavanja života* (WTO, 1998: 21). Prema smjernicama Svjetske turističke organizacije Ujedinjenih naroda, načela održivosti odnose se na ekološke, ekonomske i sociokulturne aspekte turizma, stoga bi održivi turizam trebao:

- optimalno koristiti resurse okoliša koji čine ključni element u razvoju turizma, održavajući bitne ekološke procese i pomažući u očuvanju prirodne baštine i bioraznolikosti,
- poštivati socio - kulturnu autentičnost zajednica domaćina, čuvati njihovu izgrađenu i živuću kulturnu baštinu i tradicionalne vrijednosti te doprinositi međukulturalnom razumijevanju i toleranciji,
- osigurati održive, dugoročne gospodarske operacije, pružajući socioekonomske koristi svim dionicima koje su pravedno raspoređene, uključujući stabilno zaposlenje i prilike za zaradu i socijalne usluge lokalnoj zajednici te doprinoseći smanjenju siromaštva.

Pored navedenih glavnih točaka, smjernice ističu da bi održivi turizam također trebao pružiti zadovoljstvo i smisleno iskustvo turistima, podižući među njima svijest o održivosti i praksama održivoga turizma (WTO, 2005: 11,12).

Komisija za turizam Južne Australije 2007.g. donijela je 12 načela održivoga turizma (South Australian Tourism Commission, 2007) (Tablica 2.1) koja detaljnije opisuju principe održivoga turizma.

Tablica 2.1: dvanaest načela održivoga turizma (South Australian Tourism Commission, 2007)

Dvanaest načela održivoga turizma, Design Guidelines for Sustainable Tourism Development (South Australian Tourism Commission, 2007)
Smanjenje utjecaja na okoliš. Turizam treba uzeti u obzir i lokalni i globalni utjecaj na okoliš. Na lokalnoj razini turizam treba nastojati održati vizualnu kvalitetu krajolika i izbjegavati fizički utjecaj na neposredno okruženje smanjenjem onečišćenje zraka, vode ili tla i stvaranja otpada. Na globalnoj razini turizam treba obratiti pozornost na pitanja kao što su emisije stakleničkih plinova i korištenje neobnovljivih izvora.
Povećanje zaštite. Turizam treba nastojati očuvati prirodna područja, staništa i divlje životinje. Obostrano koristan savez moguć je između turizma i zaštite.
Različitost. Jedan od ključeva uspješnog i održivoga turizam je različitost od konkurentskih destinacija. To se može postići baziranjem razvoja i marketinga na obilježjima i prednostima
Postizanje autentičnosti. Atrakcije koje će najvjerojatnije biti uspješne i trajno privlačne, su one koje su relevantne za povijest, industriju, kulturu, stil života i prirodni resurs regije.
Odražavanje vrijednosti zajednice. Predstavljanje prošlosti, sadašnjosti i buduće težnje lokalne zajednice na živ i dinamičan način bez balzamiranja prošlosti ili pretjeranog razvoja.
Razumijevanje i ciljanje tržišta. Razumijevanje tržišnih trendova, potreba i očekivanja, što uključuje razvoj specijaliziranih ponuda temeljenih na inherentnim obilježjima nekog područja.
Poboljšanje iskustva. Motivacija ljudi za putovanje je traženje novog iskustva. 'Grupa' obilježja povećava privlačnost mjesta.
Dodavanje vrijednosti. Dodavanje vrijednosti postojećim obilježjima postiže se bogatije turističko iskustvo i pomaže u diverzifikaciji lokalnog gospodarstva, a može se odnositi na smještaj, ponudu,
Dobar sadržaj ('pričanje priče'). Razvoj turizma može tumačiti prirodne, društvene, povijesne i ekološke značajke koje pruža ugodnije iskustvo i pomaže očuvanju odredišta.
Poboljšanje osjećaja mjesta kroz projektiranje. Dobro projektiranje poštuje i čuva resurs, odražava vrijednosti zajednice i ključno je u pričanju priče. Ne radi se samo o obliku i funkciji, već također o buđenju emocije posjetitelja.
Pružanje obostrane koristi posjetiteljima i domaćinima. Turizam je alat ekonomskog razvoja i razvoja zajednice te mora voditi računa o dobrobitima i lokalne zajednice i posjetitelja.
Izgradnja lokalnih kapaciteta. Dobri turistički pothvati nisu izolirani od lokalne zajednice. Uključuju se u zajednicu, surađuju s drugim tvrtkama i dionicima te pomažu izgradnji lokalnih kapaciteta.

Iz navedenih dvanaest načela vidljiva je briga za okoliš, atraktivnost turističke destinacije i lokalnu zajednicu što odgovara i općim principima održivosti koji počivaju na ekološkoj, ekonomskoj i sociokulturnoj održivosti. Ako promatramo odnos turističke

arhitekture i načela, „poboljšanje osjećaja mjesta kroz projektiranje“ se direktno odnosi na arhitekturu, ali treba istaknuti da pravilan pristup planiranju prostora i projektiranja turističke arhitekture pridonosi postizanju svih 12 načela.

Održavanje zdravog i privlačnog okoliša je osnova dugoročnog uspjeha samog turizma, ali i većeg značaja kao potencijalni pokretač socijalnog i ekonomskog razvoja kroz turistički sustav. Drugim riječima, održivost okoliša je preduvjet optimiziranja turističkoga razvojnog potencijala (Sharpley, 2009, p. 22)**.** Müller nadalje ističe da održivi turistički razvoj pridonosi ukupnom održivom razvoju (Sharpley, 2009, p. 60) što ukazuje na dodatnu vrijednost primjene održivih modela turizma, a time i održivoga turističkoga smještaja.

Postoji puno publiciranih definicija održivoga razvoja turizma. Definicija koja odgovara području istraživanja i naglašava važnost razumnog upravljanja i korištenja okoliša je da je *održivi turizam onaj koji se razvija i održava… na način i u takvoj mjeri da ostaje održiv na neodređeno vrijeme i ne degradira ili mijenja okoliš (ljudski i fizički) u kojem postoji do te mjere da brani uspješan razvoj i dobrobit drugih aktivnosti i procesa* (Butler, 1993, p. 29). U području arhitekture turističkoga smještaja, privremena arhitektura, zahvaljujući „laganom“ zauzimanju krajolika odgovara modelu turizma koji manje degradira ili mijenja okoliš od trajne arhitekture (Lucivero, 2012; Twose & Perkins, 2015; Martín, et al., 2020; Berizzi, et al., 2021).

Klimatske promjene također utječu na turizam te se može očekivati da će uslijed globalnog zatopljenja doći do općenite promjene u putovanjima u hladnije i više destinacije. Stoga je potrebno da potencijalne „pobjedničke“ i „poražene“ destinacije razvijaju strategije koje odgovaraju na klimatske promjene (Sharpley, 2009, p. 139). Prenosiva privremena arhitektura prikladna je za prilagodljiviji pristup promjenjivoj turističkoj potražnji (Brooker & Joppe, 2013) uzrokovanoj klimatskim ili društvenim promjenama te političkim ili zdravstvenim nepogodama, što doprinosi ekonomskoj održivosti i otpornosti turizma.

Pregled teorijskih polazišta i međunarodnih smjernica održivog razvoja turizma potvrđuje da je turizam sektor sa snažnim prostornim, ekološkim i sociokulturnim utjecajem, zbog čega pitanja planiranja, izgradnje i korištenja turističke infrastrukture imaju važnu ulogu u ostvarivanju održivosti. Masovnost turizma, rast potreba za

smještajnim kapacitetima i povećana potrošnja resursa zahtijevaju razvoj modela koji će omogućiti dugoročno korištenje prostora uz minimalnu degradaciju okoliša i očuvanje vrijednosti lokalnih zajednica. Privremena arhitektura sadrži važne prednosti koje mogu utjecati na održivi razvoj turizma. U smislu ekološke i kulturne održivosti prenosive jedinice malih dimenzija ostavljaju minimalni arhitektonski otisak u prostoru te se dobro integriraju u krajolik i prihvatljive su za ekonomsku održivost zbog svoje prilagodljivosti i potencijala etapnog razvoja.

2.3 Privremena arhitektura - definicija, povijest i karakteristike privremene arhitekture s naglaskom na adaptivnost, prilagodljivost i održivost

Privremena arhitektura intervenira privremeno u prostor i sastoji se od montažnih struktura jednostavnih za gradnju i uklanjanje. Općenito se može definirati kao skup građevina različitih struktura i funkcija, koji uključuju zgrade i male objekte te pokazuju privremenost kroz korištene materijale, pretpostavljeni vijek trajanja, mobilnost i nisu trajno povezani s lokacijom (Al-Musawi & Ali, 2025). Pojam prenosiva ili mobilna arhitektura, sličan privremenoj, također se često koristi i odnosi se na arhitektonsku strukturu koju je lako transportirati i postaviti na mjesto daleko od mjesta nastanka (Kronenburg, 2003, p. 1). U kontekstu istraživanja, pojmovi prenosive i privremene arhitekture tretiraju se konceptualno ekvivalentni, pri čemu je za potrebe istraživanja odabran pojam privremena arhitektura jer se osim na mobilnosti, temelji na promjenjivosti, prilagodljivom (Lucivero, 2012.; Martín i dr., 2020) i neinvazivnom pristupu prirodi (Trisno i dr., 2025). Lako se postavlja, uklanja i ostavlja minimalan otisak, omogućujući jednostavnu reverzibilnost krajolika (Sladoljev, et al., 2025). Privremena arhitektura tretira prostor kao otvoren i prilagodljiv sustav što je čini relevantnom u kontekstu suvremene arhitektonske teorije i može se promatrati kao specijalizirana grana moderne arhitekture s naglaskom na održivost i adaptivnu funkcionalnost (Aleksić, et al., 2015).

Privremena arhitektura koristi se za različite namjene kad se privremeno intervenira u prostor, odnosno kad je cilj ostaviti što manji otisak na lokaciji postave, kao što su privremeni radovi, kulturne manifestacije i smještaj. Za smještaj ju koristi vojska, izbjeglice, nomadi, radnici, a raširena je i u turizmu (Kronenburg, 1995) gdje je

najčešće u turističkim kampovima u formi šatora, a u novije vrijeme i jedinica s opnom od krutih materijala (kućice, mobilne kućice i sl.) (Sladoljev, et al., 2025).

Privremena arhitektura može se prema izvedbi i načinu transporta sistematizirati u tri osnovne skupine (Kronenburg, 1995, p. 7):

Prenosiva arhitektura *(portable building)* se transportira kompletno završena pa je njezina dimenzija ograničena mogućnostima transporta. Prema metodi transporta, dijeli se na:

- arhitekturu s vlastitim pokretnim elementima (kotači, brodski trup)
- vučenu arhitekturu (kamp prikolice)
- nošenu arhitekturu (kontejneri, mobilne kuće)

U ovoj skupini neki tipovi mogu imati vlastiti pogon kretanja.

Premjestiva arhitektura *(relocatable building)* se transportira u dijelovima i odmah sklapaju na mjestu postave. Prednost joj je što je spremna za uporabu gotovo jednako brzo kao i prenosive građevine, ali od njih ima manja ograničenja dimenzija jer se dovozi u više dijelova.

Demontažna arhitektura *(demountable building)* se transportira u relativno kompaktnom pakiranju i većem broju dijelova pa zahtijeva duže vrijeme za postavu od premjestivih građevina, ali je prilagodljivija u dimenzijama i formi.

Sistematizacija privremene arhitekture prema načinu transporta ukazuje da u ovoj grani arhitekture granica podjele između arhitekture (privremenih pokretnih građevina) i vozila nije čvrsto definirana (Kronenburg, 1995, p. 7).

Povijest privremene arhitekture stara je kao i čovječanstvo i bez sumnje je bila prva ljudska forma građenja (Kronenburg, 1995:9). Korijeni privremene arhitekture sežu u pretpovijest kad je nomadima prostor stanovanja (zaklona) morao omogućiti pokretljivost i prilagodljivost. Pojava poljoprivrede mijenja življenje prema sjedilačkom, što uzrokuje gradnju trajnijih i sigurnijih nastamba (Epstein-Mervis, 2016). Unatoč pojavi trajne arhitekture, privremena arhitektura ostaje u upotrebi. Zapisi o korištenju postoje iz doba Helenizma, a u renesansi privremena arhitektura postaje umjetnička forma i dolazi do njezinog procvata u Europi, a zatim se u baroku koristi za javne

svečanosti (Chabrowe, 1974: 386) te je pružala mogućnost eksperimentiranja u projektiranju i razvoju inovativnih projekata za koje se vjerovalo da su netrajni ili ekstravagantni za trajnu arhitekturu (Epstein-Mervis, 2016). U Industrijskoj revoluciji, razvojem graditeljske tehnike privremene strukture počinju se izvoditi u smjelijim dimenzijama i novim materijalima (željezo, čelik). Za Svjetsku izložbu u Londonu 1851. godine za 39 tjedana podignuta je prva velika montažna zgrada u povijesti – Crystal Palace[9] prema projektu Johna Paxtona i suradnika, a za Svjetsku izložbu u Parizu 1889. godine Eiffelov toranj[10] autora Gustavea Eiffela. Sredinom 20. stoljeća, Buckminster Fuller radi inovativne projekte održivoga, prilagodljivoga stanovanja (*Dymaxion*) i laganih nosivih konstrukcija (geodetske kupole) jednostavnih za transport, podizanje, premještanje i širokog potencijala primjene (Ananthasuresh, 2015).

I u 21. st. privremena arhitektura je eksperimentalno polje materijala, oblika i metoda gradnje te ima posebno mjesto zbog svoje prilagodljivosti, ali i oblikovnih i prostornih mogućnosti koje nudi arhitektima (Enia & Martella, 2020) te se očekuje da će postaviti nove trendove razvoja arhitekture, a njezina primjena postati dio strategije rješavanja klimatskih i ekoloških problema (Haibeibei & Yuhang, 2012). Nadalje, reverzibilnost građenja može igrati važnu ulogu u iskorištavanju prirodnih i izgrađenih resursa, kao i usporavanje potrošnje zemljišta. Privremenost pokazuje vrlo korisne adaptivne karakteristike i može postati učinkovit alat za regeneraciju različitih situacija koje karakteriziraju suvremeni krajolik i zahtijevaju prilagodbu (Radogna, 2018).

Privremena arhitektura često se doživljava i radi kao privremeno rješenje bez ambicije da bude „arhitektura“, iako je njezina privremenost diskutabilna: ako je privremena na lokaciji, ne mora biti privremena u upotrebi, odnosno razumno je i održivo planirati je za ponovno korištenje. Može se zaključiti da postoji potreba za arhitektonskim strukturama koje imaju minimalan i u mnogim slučajevima privremen utjecaj na okoliš (Kronenburg, 1995: 9, 10), pa posljedično i istraživanjem njihovog projektiranja i planiranja. S kontinuiranim rastom turističkog sektora koji sve više ugrožava prostor,

[9] Zgrada dužine 564 m od serijskih željeznih elemenata i stakla sastavljena je u Hyde Parku. Nakon izložbe preseljena je u Sydenham Hill gdje je ostala do požara 1936 (Kihlstedt, 1984: 132–43).

[10] Planiran je kao privremen, ali je ostao trajni simbol Pariza (Lähdesmäki, 2018).

raste i važnost istraživanja, afirmacije i primjene privremene arhitekture turističkoga smještaja.

2.4 Arhitektura turističkoga smještaja

Turistički smještaj su građevine i prostore namijenjene privremenom boravku turista, pri čemu arhitektura ima važnu ulogu u oblikovanju iskustva boravka i identiteta mjesta. Tu skupinu uključuju razni oblici turističkog smještaja kao što su hoteli, hosteli, apartmani, kampovi, depadanse, pansioni, turistička naselja, mobilne kućice, glamping jedinice, šatori i slično. Osnovna obilježja takvih prostora jesu privremenost korištenja, tip arhitekture smještaja te razina usluge koju pružaju gostu. Povijesni razvoj turističkog smještaja povezan je s razvojem putovanja, starog koliko i ljudska povijest te prometne infrastrukture. Od antičkih svratišta i ranog srednjeg vijeka, gradili su se hospiciji za hodočasnike ili trgovce. Srednjevjekovne gostionice i prenoćišta nudila su skromne skupne spavaonice. S vremenom prenoćišta se razvijaju u objekte s odvojenim sobama, a ponekad i kupaonicama te postaju hoteli kad dobivaju sadržaje koji nisu samo vezani uz spavanje gostiju. Značajniji razvoj hotela datira iz početka 19. st. usporedo s razvojem turizma (Skorup, 2020), kad počinje i razvoj turističkog kampiranja i privremene arhitekture turističkoga smještaja (Sladoljev, et al., 2025). U literaturi postoji niz oblika arhitekture turističkoga smještaja, a u istraživanju se provodi njihova sistematizacija na temelju relevantne literature u svrhu utvrđivanja područja istraživanja.

2.4.1 Sistematizacija tipova arhitekture turističkoga smještaja

Područje istraživanja u širem smislu je arhitektura turističkoga smještaja, a njezinim sistematiziranjem prema tipovima odredit će se opseg područja te unutar područja okvir samog istraživanja. Prema izvještaju grupe autora s Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, turistički smještaj se dijeli na hotele, privatni smještaj, kampove, turističke apartmane i turistička naselja te ostalo (lječilišta, hosteli, odmarališta i sl.) (Hendija, et al., 2016). Priručnik *Tourism & Recreation, Handbook of Planning and Design* klasificira smještaj prema tipu arhitekture, ali i vrsti usluge (Baud - Bovy & Lawson, 1998: 18). Eurostat (Eurostat, 2024) i Državni zavod za statistiku (DZS, 2024) klasificiraju turistički smještaj na hotele i sličan smještaj, smještaj za odmor i ostali smještaj za kraći boravak te kampove, parkove za rekreacijska vozila i parkove za

prikolice. Norma ISO 18513:2021 (ISO18513, 2021) te OECD (OECD, 2023) imaju složeniju podjele na niz tipova smještaja, kao i pravilnici o kategorizaciji objekata u turizmu Ministarstva turizma Republike Hrvatske koji tipove turističkoga smještaja osnovno dijele na: hotele (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 2016), kampove i ostale ugostiteljske objekte za smještaj (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019) te objekte u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 09/2016; 54/2016; 61/2016; 69/2017; 120/2019). U tablici su detaljno prikazane navedene klasifikacije (Tablica 2.2).

Tablica 2.2: podjela tipova turističkoga smještaja prema izvorima iz literature

Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Katedra za turizam (Hendija, et al., 2016)	hoteli
	privatni smještaj
	kamp
	turistički apartmani i turistička naselja
	ostalo
Tourism & Recreation, Handbook of Planning and Design (Baud-Bovy & Lawson,	hotel
	kuća za goste i pansion
	moteli i kućice
	garni hotel
	hostel
	kondominij
	vikend naselje
	individualne jedinice smještaja
	mjesta za kampiranje
Državni zavod za statistiku (DZS, 2024)	hoteli i sličan smještaj
	odmarališta i slični objekti za kraći odmor
	kampovi i prostori za kampiranje i ostali smještaj
Eurostat (Eurostat, 2024)	hoteli i sličan smještaj (hoteli (i slični objekti, na primjer koji rade pod nazivom 'bed & breakfast'); resort hoteli; apartmani/apartmanski hoteli;
	smještaj za odmor i ostali smještaj za kraći boravak (dječje i druge kuće za odmor; stanovi i bungalovi za posjetitelje; vikendice i kabine bez usluga održavanja; hosteli za mlade i planinska skloništa)

Eurostat (Eurostat, 2024)	kampovi, parkovi za kampere i kamp prikolice, rekreacijski kampovi i ribolovni i lovački kampovi za posjetitelje s kraćim boravkom; pružanje prostora i objekata za kampere i kamp prikolice; skloništa ili obični bivak objekti za postavljanje šatora i/ili vreća za spavanje
ISO 18513:2021 (ISO18513, 2021)	hotel
	all - suite hotel
	aparthotel
	apartmansko naselje
	servisirani stanovi
	motel
	pansion
	hostel
	noćenje s doručkom/B&B/gostinjska kuća
	stan/kuća za odmor
	soba u stanu
	dijeljenje kauča (couch - sharing)
	seoski smještaj/koliba/vikendica
	seoska kuća
	kamp za odmor/centar za odmor/naselje za odmor
	kamp/kamp za kamp kućice /park za odmor/park za izlete
	glamping/glamurozno kampiranje
	planinsko utočište
	kamper/kuća na kotačima/karavanette/mikro kombi
	karavan/turistički karavan
	karavan/mobilna kućica za odmor
	kruti sklopivi karavan
	šator
	prikolica šator
	kuća brod
OECD (OECD, 2023)	turistički hoteli
	apart - hoteli
	vikend naselja
	moteli
	pansioni
	kampovi

OECD (OECD, 2023)	butik hoteli
	seoske kolibe
	apartmanski kompleksi
	B&B
Ministarstvo turizma Republike Hrvatske (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 2016) (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019) (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 09/2016; 54/2016; 61/2016; 69/2017; 120/2019)	hoteli (hotel baština (heritage), difuzni hotel, hotel, aparthotel, turističko naselje, turistički apartman, pansion, Integralni hotel (udruženi), lječilišne vrste)
	usluge u domaćinstvu (soba, apartman, studio, kamp, kamp odmorište)
	kampovi (šatori, kamp prikolica (kamp kućica, karavan), autodom (kamper), pokretna kućica (mobilhome), glamping kućica, glamping oprema i slično
	ostali ugostiteljski objekti za smještaj (soba, apartman, studio apartman, kuća za odmor, prenoćište, odmarališta za djecu, hostel, planinarski dom, lovački dom, učenički dom ili studentski dom ili akademis, objekt za robinzonski smještaj

Tablica 2.2 pokazuje različitost klasifikacije vrsta turističkoga smještaja ovisno o izvoru iz literature. Klasifikacije se djelomično razlikuju ovisno o kriteriju podjele. Iz navedenih klasifikacija može se zaključiti da se podjele baziraju na vrsti usluge, odnosu ugostitelja i gosta te tipu arhitekture. Istraživanje se fokusira na arhitekturu turističkoga smještaja pa je usmjereno na **tipove arhitekture**. Za određivanje tipova arhitekture, treba naglasiti da se tip se ne formira a priori, već dedukcijom iz serije pojava. Tip (arhitekture) nastaje kad postoji serija zgrada kod kojih postoji očigledna formalna i funkcionalna analogija (Skorup, 2020, p. 144). Arhitektonska tipologija temelji se na jednoj od tri moguće kategorije, ovisno na što se podjela tipova usmjerava: ukupnom konfiguracijom arhitekture, glavnim konstruktivnim elementima ili dekorativnim elementima (Argan, 1962). Sistematizacijom tipova arhitekture turističkoga smještaja utvrđuje se područje istraživanja. Prema navedenim teorijama arhitektonske tipologije i kategorije podjela tipova, podjelu arhitekture turističkoga smještaja promatra se prema ukupnoj konfiguraciji arhitekture, odnosno tipove arhitekture turističkoga smještaja sistematizira se u grupe arhitekture turističkoga smještaja karakterizirane istom oblikovnom strukturom (Moneo, 1978).

Promatranjem arhitekture turističkoga smještaja iz tablice 2.2 **prema navedenim teorijama o ukupnoj konfiguraciji arhitekture i sistematizaciji karakteriziranoj istom oblikovnom strukturom,** tipovi arhitekture turističkoga smještaja razvrstavaju se na **hotele i sličan smještaj, kuće za odmor, druge oblike smještaja, smještaj u kampu i ostalo** (Tablica 2.3).

Tablica 2.3: podjela tipova arhitekture turističkoga smještaja u istraživanju turističke arhitekture

Hoteli i sličan smještaj	hoteli
	garni hotel
	hostel
	kondominij
	hoteli i sličan smještaj (hoteli ('bed & breakfast'); resort
	hoteli; apartmani/apartmanski hoteli; moteli)
	all - suite hotel
	aparthotel
	motel
	pansion
	turistički hoteli
	butik hoteli
	hoteli (hotel baština (heritage), difuzni hotel, hotel, aparthotel, turističko naselje, turistički apartman, pansion, Integralni hotel (udruženi), lječilišne vrste)
Kuće za odmor	turistički apartmani i turistička naselja
	kuća za goste i pansion
	moteli i kućice
	vikend naselje
	individualne jedinice smještaja
	odmarališta i slični objekti za kraći odmor
	apartmansko naselje
	noćenje s doručkom/B&B/gostinjska kuća
	stan/kuća za odmor
	seoski smještaj/koliba/vikendica
	seoska kuća
	planinsko utočište
	seoske kolibe
	apartmanski kompleksi

Drugi oblici smještaja	privatni smještaj
	ostalo
	servisirani stanovi
	soba u stanu
	dijeljenje kauča (couch - sharing)
	kuća brod
Smještaj u kampu	**kamp**
	mjesta za kampiranje
	kampovi, parkovi za kampere i kamp prikolice, rekreacijski kampovi i ribolovni i lovački kampovi za posjetitelje s kraćim boravkom; pružanje prostora i objekata za kampere i kamp prikolice; skloništa ili obični bivak objekti za postavljanje šatora i/ili vreća za spavanje
	kampovi i prostori za kampiranje i ostali smještaj
	kamp za odmor/centar za odmor/naselje za odmor
	kamp/kamp za kamp kućice /park za odmor/park za izlete
	glamping/glamurozno kampiranje
	kamper/kuća na kotačima/karavanette/mikro kombi
	karavan/turistički karavan
	karavan/mobilna kućica za odmor
	kruti sklopivi karavan
	šator
	prikolica šator
	kampovi (šatori, kamp prikolica (kamp kućica, karavan), autodom (kamper), pokretna kućica (mobilhome), glamping kućica, glamping oprema i slično
Ostalo	usluge u domaćinstvu (soba, apartman, studio, kamp, **kamp odmorište**)
	ostali ugostiteljski objekti za smještaj (soba, apartman, studio apartman, kuća za odmor, prenoćište, odmaralište za djecu, hostel, planinarski dom, lovački dom, učenički dom ili studentski dom ili akademis, **objekt za robinzonski smještaj**

Tip smještaja „hoteli i sličan smještaj“ odnosi se na velike objekte s većim brojem smještajnih jedinica i ponekad popratnim uslužnim sadržajima (restoran, recepcije, lobi, bazen i sl.).

Tip smještaja „kuće za odmor“ odnosi se na jednu ili skupinu manjih građevina koje imaju jednu ili manji broj smještajnih jedinica.

U skupinu „drugi oblici smještaja“ uvršteni su tipovi smještaja koje nije bilo moguće jednoznačno klasificirati.

U skupini „smještaj u kampu“ nalaze se tipovi smještaja koji se obično nalaze u kampovima i odnose se na manje objekte s manjim brojem smještajnih jedinica (najčešće jedna jedinica) i sadržajima namijenjenim isključivo smještajnoj jedinici.

U skupini „ostalo“ su tipovi smještaja iz klasifikacija iz obrađene literature za koje nije jasno u koju kategoriju spadaju, odnosno mogu spadati u više kategorija.

Navedene tipove moguće je sistematizirati i prema trajnosti, pri čemu se osnovno razlikuju trajna i privremena arhitektura turističkoga smještaja.

Trajna arhitektura u kontekstu ovog istraživanja definirana je kao arhitektura izgrađena s namjerom dugotrajne prisutnosti na određenoj lokaciji, karakterizirana strukturnom stabilnošću, dugoročnom uporabom (Ching, 2015). U ovu kategoriju spadaju prikazani tipovi turističkoga smještaja (Tablica 2.3) unutar skupina „Hoteli i sličan smještaj“, „Kuće za odmor“ te djelomično „Drugi oblici smještaja“ i „Ostalo“. Takva arhitektura ima trajnu vezu s prostorom, a njezin dizajn i izvedba podrazumijevaju dugoročnu funkcionalnost, energetsku učinkovitost i integraciju s okolišem.

Privremena arhitektura, pak, definira se kao arhitektura koja je koncipirana za jednostavno premještanje, montažu i demontažu te minimalno utječe na fizički okoliš (Sladoljev, et al., 2025). Ova kategorija uključuje tipove turističkoga smještaja iz tablice 2.3 unutar skupine „Smještaj u kampu“ te „robinzonski smještaj“ iz skupine „Ostalo“ kada zadovoljava kriterije privremenosti. Privremena arhitektura omogućuje reverzibilnost korištenja prostora, modularnost, mobilnost i minimalni ekološki otisak, što je u skladu s principima održivog i prilagodljivog planiranja prostora

Takva sistematizacija omogućuje sustavno promatranje i analizu arhitekture turističkoga smještaja u kontekstu trajnosti, prilagodljivosti i utjecaja na okoliš, što predstavlja temelj za daljnja istraživanja u području privremene održive arhitekture.

U tablici 2.4 izdvojene su vrste turističkoga smještaja iz tablice 2.3 koji su unutar okvira samog istraživanja, odnosno vrste koje se mogu okarakterizirati kao privremena arhitektura turističkoga smještaja. Predmet istraživanja je planiranje i projektiranje

privremene arhitekture turističkoga smještaja pa se okvir istraživanja ne odnosi isključivo na smještajne jedinice, već i na njihov položaj u prostoru. Istraživanjem literature (Lucivero, 2012, Tost, 2015, Twose & Perkins, 2015, Martín, et al., 2020) uočeno je da se osim prenosivih smještajnih jedinica promatra i prostor u koji se jedinica smješta kao inherentni element istraživanja privremene arhitekture turističkoga smještaja. Zbog svojstva prenosivosti, jedinice smještaja promatraju se odvojeno od prostora u koji se smještaju, pri čemu prostor smještaja postaje zaseban ali bitan element istraživanja. Zato su u tablici 2.4 osim privremene arhitekture smještaja navedeni i prostori za smještaj jedinica iz literature (Baud - Bovy & Lawson, 1998, Eurostat, 2024, DZS, 2024) (npr. *mjesto za kampiranje*) što omogućuje cjelovito razumijevanje istraživanog fenomena i prostornog planiranja u okviru privremene arhitekture (Martín i dr., 2020; Trisno i dr., 2025).

Tablica 2.4: vrste turističkoga smještaja unutar okvira istraživanja privremene arhitekture

Privremena arhitektura turističkoga smještaja	kamp
	mjesta za kampiranje
	kampovi, rekreacijski kampovi i ribolovni i lovački kampovi za posjetitelje s kraćim boravkom; skloništa ili obični bivak, objekti za postavljanje šatora i/ili vreća za spavanje
	kampovi i prostori za kampiranje i ostali smještaj
	kamp za odmor/centar za odmor/naselje za odmor
	kamp/kamp za kamp kućice /park za odmor/park za izlete
	glamping/glamurozno kampiranje
	mobilna kućica za odmor
	šator
	kampovi (šatori, pokretna kućica (mobilhome), glamping kućica, glamping
	objekti privremene arhitekture robinzonskog smještaja

Kako je već navedeno u poglavlju 2.3, granica između arhitekture i vozila je u određenim tipovima jedinica nejasna (Kronenburg, 1995, p. 7) pa je u istraživanju potrebno postaviti granicu koja određuje okvir istraživanja. Istraživanje se fokusira na privremenu arhitekturu turističkoga smještaja koja se može lako prenijeti, postaviti i ukloniti, dok ne obuhvaća jedinice smještaja koje su istovremeno vozila s vlastitim pogonom ili prikolicama (npr. kamp-kućice, kamperi, brodovi), jer se one u istraživanju ne smatraju arhitekturom, već vozilima.

Sistematizacijom navedenih vrsta turističkoga smještaja unutar okvira istraživanja privremene arhitekture u logične cjeline prema mjerilu i sažimanjem sličnih pojmova dobija se jasnija slika okvira područja istraživanja (Tablica 2.5).

Tablica 2.5: sistematizacija vrsta privremene arhitekture turističkoga smještaja sažimanjem pojmova i podjelom u cjeline prema mjerilu istraživanja.

Privremena arhitektura turističkoga smještaja	**Opis pojma**	**Pojam**
	Prostor postave skupine jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja	kamp
	Prostor postave jedinice privremene arhitekture turističkoga smještaja	mjesto za kampiranje
	Jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja	sklonište ili obični bivak, šator, glamping kućica, glamping oprema i slično, mobilna kućica za odmor, mobilhome

Kategorizacija tipova turističkoga smještaja i definiranje okvira istraživanja provedeni su deduktivnom metodom na temelju sustavne analize relevantne literature. Takav pristup osigurava sistematsku osnovu za daljnja istraživanja u području privremene arhitekture turističkoga smještaja, uključujući pitanja mobilnosti, reverzibilnosti i utjecaja na okoliš.

2.5 Zona privremene arhitekture turističkoga smještaja u kampu

Privremena arhitektura turističkoga smještaja sastavni je dio turističkih kampova. Prema Prilogu I. – uvjeti za kategorizaciju kampa (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019), kampovi se sastoje od više osnovnih sadržajnih cjelina koje zajednički tvore funkcionalni kamp. Osnovne cjeline mogu biti:

- recepcija,
- sanitarni čvor za goste u zajedničkim sadržajima,
- osnovne smještajne jedinice (kamp mjesto i/ili kamp parcela[11]),

[11]Kamp mjesto je pojedinačno ili grupno brojem ili slično označen i uređen prostor za kampiranje (očišćen od korijenja, kamenja i sl.). Kamp parcela je omeđen, pojedinačno brojem ili slično označen i

- zajednički sanitarni čvor za goste na smještajnim jedinicama,
- drugi sanitarni elementi i usluge (rashladni uređaji, praonici, perilice i slično),
- usluge jela, pića, napitaka i trgovine (restorani, točionici, trgovine),
- igra djece, bazen,
- prostorije za osoblje (recepcija, održavanje i drugo),
- smještajne jedinice u građevinama (sobe, studio apartmani, apartmani),
- sportsko-rekreacijski sadržaji (sportski tereni i slično),
- prometnice i parkirališta.

Od navedenih cjelina, na turistički smještaj odnose se trajna arhitektura turističkoga smještaja (smještajne jedinice u građevinama) i privremena arhitektura turističkoga smještaja (osnovne smještajne jedinice - kamp mjesto i/ili kamp parcela sa smještajnim jedinicama). Istraživanje se ne bavi prostorom kampa kao cjeline sa svim sadržajima i njihovim međuodnosima (uslužnim, pomoćnim, rekreativnim, komercijalnim i sl.), već samo zonama postave jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja, odnosno, prema sistematizaciji navedenog Priloga I - uvjeta za kategorizaciju kampa, mjestima postave (osnovnim smještajnim jedinicama - kamp mjesto i/ili kamp parcela) i privremenom arhitekturom turističkoga smještaja utvrđenom u sistematizaciji tipova arhitekture turističkoga smještaja. Sistematizacijom tipova arhitekture turističkoga smještaja i jasnim definiranjem zone istraživanja unutar kampa, utvrđen je analitički okvir istraživanja (Slika 2.1).

uređen prostor za kampiranje (očišćen od korijenja,kamenja i sl.). Na osnovnim smještajnim jedinicama nalazi se pokretna oprema za kampiranje: šator, kamp prikolica (kamp kućica, karavan), autodom (kamper), pokretna kućica (mobilhome), glamping kućica, glamping oprema i slično (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019).

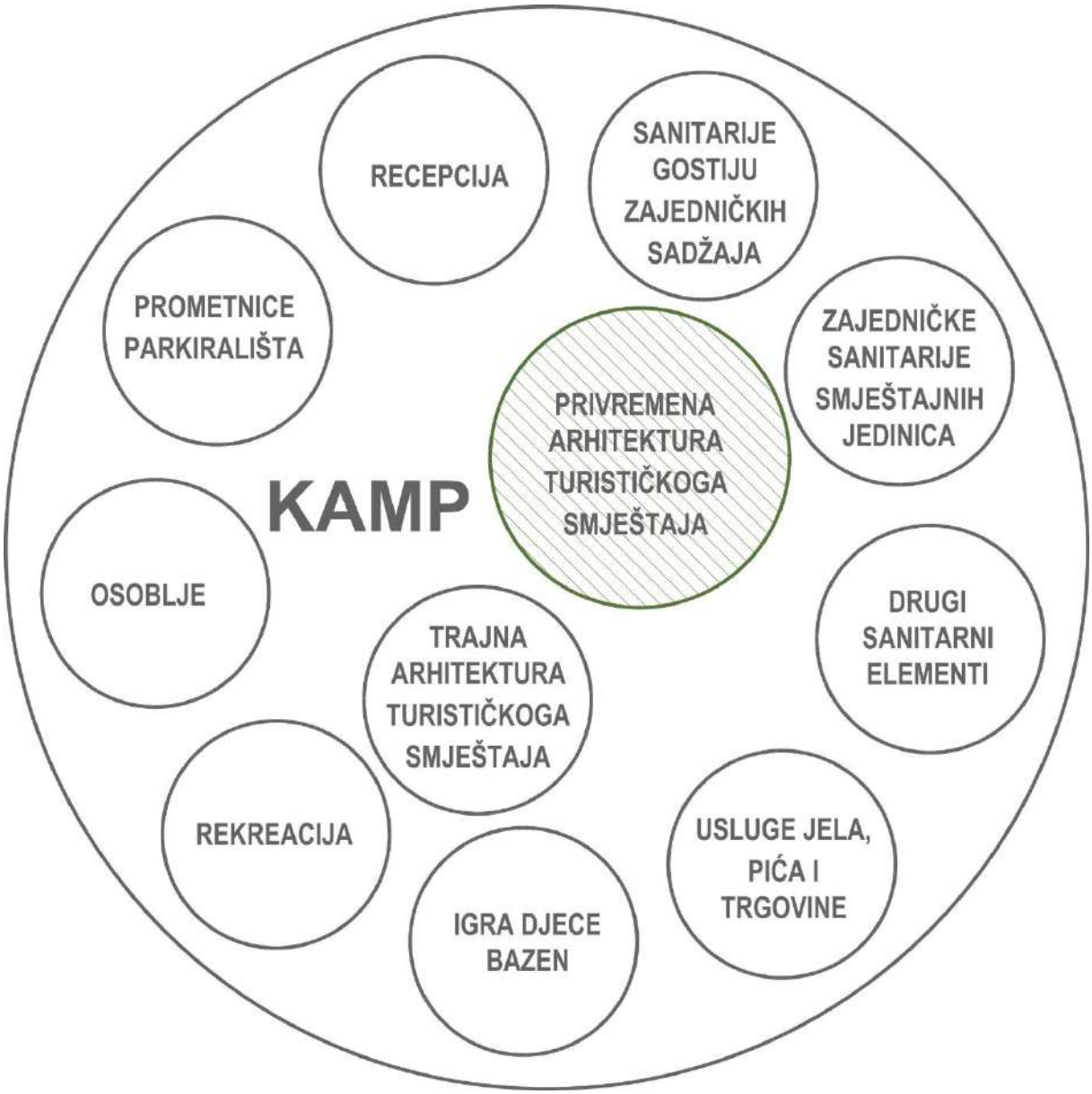

Slika 2.1: shema funkcionalnih cjelina kampa. Zeleno je označen okvir istraživanja u kontekstu cjelina kampa.

2.6 Analiza prednosti privremene arhitekture turističkoga smještaja sa stanovišta prilagodljivosti arhitekture i arhitektonskog otiska u prostoru

U poglavlju 2.2.3 o održivom razvoju turizma ukazano je na snažan rast turizma koji ugrožava prostor i okoliš te važnost održivog pristupa turizmu ugroženog vlastitom masovnošću, potencijalnim zdravstvenim, geopolitičkim i ekonomskim nestabilnostima te klimatskim promjenama.

Treba istaknuti i promjene trendova u turizmu i navika gostiju koji su opisani u poglavlju 2.2.1 u razvoju privremene arhitekture turističkoga smještaja, zbog kojih turistička smještajna infrastruktura može postati zastarjela, nedovoljna kapacitirana ili nefunkcionalna za suvremene zahtjeve. Svaki turistički razvoj bi trebao uzeti u obzir promjenjive potrebe turista (Sharpley, 2009, p. 25). Promjene u turizmu ne odnose se samo na količinu (*scale*), već i opseg (*scope*) turizma. Pojavljuje se kulturni, avanturistički, new-age, spiritualni turizam i slično te za ovaj kontekst najvažniji – ekoturizam. Turiste se danas smatra prilagodljivijima, ekološki osviještenijima, pustolovnijima i odgovornijima u konzumiranju turizma (Sharpley, 2009, pp. 20,21).

U turističko planiranje spada i faznost razvoja turističkoga pothvata. Faznost gradnje je važna strategija za postizanje održivog razvoja i optimizaciju ulaganja (WTO, 1998, pp. 51-53) jer omogućuje smanjenje početnih ulaganja, veću prilagodljivost sadržaja promjenjivim potrebama kroz mogućnost kasnijih prilagodbi infrastrukture i resursa. Time se povećava održivost i dugoročna stabilnost projekta (Baud-Bovy & Lawson, 1998, p. 147).

Navedena literatura ukazuje da je za održivi turizam poželjna prilagodljivost turističke smještajne infrastrukture koja može odgovoriti na promjenjive potrebe.

Istraživanjem literature uočene su posebne karakteristike privremene arhitekture turističkoga smještaja koje mogu ublažiti ili odgovoriti na navedene izazove današnjeg turizma te ga učiniti održivijim, a koje je teže ili nemoguće ostvariti trajnom arhitekturom.

Specifičnost privremene arhitekture turističkoga smještaja proizlazi iz načina i pristupa gradnji privremene arhitekture koji se razlikuje od trajne arhitekture, jer zbog karaktera privremenosti mora biti malih dimenzija, lagana, jednostavna i brza za podizanje, uklanjanje, premještanje i zamjenu (Kronenburg, 1995, p. 53).

Zahvaljujući tim karakteristikama, analizom relevantne literature ustanovljene su prednosti privremene arhitekture turističkoga smještaja važne za održivost turizma u ekološkom i ekonomskom smislu:

- prilagodljivost (Kronenburg, 1995; Baud - Bovy & Lawson, 1998; IUCN, 2012; Lucivero, 2012, Martín, et al., 2020; Berizzi, et al., 2021),
- minimalni arhitektonski otisak (WTO, 1998; WTO, 2005; Tost, 2015; Lucivero, 2012, Martín, et al., 2020; Berizzi, et al., 2021: South Australian Tourism Commission, 2007; National Park Service, 2021).

Provedenim istraživanjem relevantne literature koje prethodi glavnom istraživanju ove disertacije, utvrđuju se komparativne prednosti privremene arhitekture turističkoga smještaja s ciljem argumentiranja važnosti njezina istraživanja za održivi razvoj turizma.

2.6.1 Prilagodljivost privremene arhitekture turističkoga smještaja

Literatura potvrđuje prednosti posebnih karakteristika privremene arhitekture turističkoga smještaja za održivi razvoj turizma (Baud - Bovy & Lawson, 1998; Lucivero, 2012, Martín, et al., 2020, Berizzi, et al., 2021). Unatoč sezonskom obrascu turizma, većina oblika smještaja temelji se na trajnoj arhitekturi koju je teško ukloniti. S obzirom na sezonalnost turizma, treba poticati korištenje tehnologija s niskim utjecajem na okoliš i visokim kapacitetom prilagodljivosti (Lucivero, 2012). Pored toga, kad se planovi u turizmu formuliraju u višegodišnjim ciljevima, prilagodljivost je esencijalna. Promjene tokom vremena su gotovo neizbježne na tržištu i razvojnim zahtjevima. Kako bi se izbjegle velike investicije u nepromjenjive sadržaje koji mogu imati ograničeno ili zasićeno tržište, prednost treba dati sadržajima koji dozvoljavaju promjene (Baud - Bovy & Lawson, 1998: 175). Za održivost je važno promišljanje cijelog životnog ciklusa objekta pa prilikom projektiranja treba voditi računa i o jednostavnosti obnove nakon uklanjanja objekta (IUCN, 2012).

Alternativna vrsta smještaja koja zadovoljava ove parametre je kamp, koji kad je izgrađen prema načelima održivosti i prilagodljivosti može se u potpunosti transformirati (Lucivero, 2012). Kamping turizam pokazuje prilagodljivost prema promjenama u zahtjevima turističkog tržišta, ujedno uvodeći nove tipove turizma (Joppe & Brooker, 2013), pri čemu novi projekti trebaju biti prilagođeniji mjestu i sadašnjim potrebama, olakšavajući očuvanje vrijednosti krajolika za buduće generacije (Martín, et al., 2020).

Gradnja privremene arhitekture turističkoga smještaja odgovara zahtjevima prilagodljivosti te zahvaljujući svojoj prenosivosti, predstavlja održiv izbor u usporedbi s običnim zgradama (Berizzi, et al., 2021). Da se gradi prilagodljivo, mora se graditi što lakše, pokretnije i tehnički napredno (Otto Frei u Kronenburg, 1995: 49). Isambard Kingdom Brunel gradeći privremenu vojnu bolnicu u Prvom svjetskom ratu, utvrdio je 3 principa prilagodljivosti za privremene jedinice:

- da su sposobne prilagoditi se bilo kojoj parceli, bez obzira na oblik, visinu ili nagib, unutar razumnih granica
- da se mogu lako proširiti
- da budu prenosive i ekonomične.

Ovi se principi mogu parafrazirati kao prilagodljivost uvjetima na lokaciji, prilagodljivost u rasporedu i obliku, jednostavnost za transport i postavljanje te ekonomičnost za proizvodnju (Kronenburg, 1995, p. 53).

Važno je projektirati u harmoniji s okolišem te odgovorno birati materijale i tehnička rješenja kako bi se građevni elementi mogli rastaviti i ponovno upotrijebiti, uz minimiziranje otpada i učinkovitije korištenje resursa tijekom izgradnje i nakon isteka vijeka trajanja objekta (International Tourism Partnership, 2014).

Na koncu, prilagodljivost je bitna i za ekonomsku održivost jer dug povrat investicije (20 - 25 god.) kod fiksne imovine znači mali opseg prilagodljivosti za promjene na tržištu ili uvjete upravljanja (Baud - Bovy & Lawson, 1998, p. 19) pa se privremena arhitektura turističkoga smještaja ističe kao prikladno rješenje.

Iz navedene literature može se zaključiti da je za održivu strategiju turizma važna prilagodljivost turističke arhitekture promjenjivim zahtjevima. Temelj prilagodljivosti je

jednostavna gradnja, postavljanje, premještanje i zamjena turističke arhitekture, što su posebne karakteristike privremene arhitekture turističkoga smještaja.

2.6.2 Minimalni arhitektonski otisak privremene arhitekture turističkoga smještaja

Prirodni krajolik izrazito je vrijedan (turistički) prostor. Turistički sadržaji trebaju biti integrirani u okoliš, ne ugrožavati ga (WTO, 1998) i optimalno koristiti njegove resurse koji su ključni za razvoj turizma (WTO, 2005: 11,12). Preporučuje se zaštita postojeće vegetacije (Good, 1938) te navodi da je poštovanje prirode temeljna vrijednost za kampove i osnovni uvjet njihova postojanja (Tost, 2015).

Važan element poštivanja navedenih ciljeva je težnja što manjem arhitektonskom otisku prilikom planiranja, projektiranja i izgradnje turističke arhitekture. U poglavlju 1.1, arhitektonski otisak definiran je kao trajna kvalitativna i kvantitativna promjena u prostoru nastala arhitektonskim zahvatom.

Američke smjernice za projektiranje kampova naglašavaju potrebu očuvanje postojećeg tla i smanjenje otiska nove gradnje (National Park Service, 2021). Australske smjernice preporučuju „lagani dodir s tlom“ projektiranjem uklonjivih konstrukcija, očuvanje vodnih i zemljanih sustava i minimiziranje promjene oblika reljefa gradnjom na strmim ili osjetljivim područjima te smanjenje krčenja vegetacije (South Australian Tourism Commission, 2007).

Drugim riječima, prilikom gradnje važno je izbjegavati ireverzibilnu degradaciju resursa (Baud-Bovy & Lawson, 1998) i poželjno koristiti tehnologije gradnje i tipove arhitekture gdje je otisak što manji. Ispravne politike mogu smanjiti fizičku degradaciju uzrokovanu izgradnjom, a turistički razvoj treba izbjeći trajne i teško reverzibilne intervencije (WTO, 2005, IUCN, 2012)

Alternativna vrsta smještaja koja zadovoljava ove parametre je kamp (Lucivero, 2012). U usporedbi s drugim tipovima turističke arhitekture, kampove karakterizira integracija i minimalni utjecaj u prirodni krajolik (Lucivero, 2012; Tost, 2015; Berizzi, et al., 2021) te „lagano zauzimanje okoliša“ jer korištenje privremene arhitekture turističkoga smještaja pridonosi minimalnim intervencijama s laganim i preciznim zahvatima. Naglašava se da kampovi imaju mali otisak te su odgovoran turistički model očuvanja

prirode i integracije u krajolik, jer se baziraju na prenosivim i minimalno invazivnim smještajnim jedinicama (Lucivero, 2012; Martín, et al., 2020).

Nepropusnost tla uzrokovana gradnjom jedan je od glavnih uzroka degradacije tla u Europskoj uniji, te se u tu svrhu Europska komisija od 2011. godine obvezala na promicanje održivijeg korištenja zemljišta i tla. Privremena arhitektura nije trajno povezana s tlom, pa ga ne ugrožava i omogućuje reverzibilnost prostora. Prilagodljive su zahvaljujući prenosivosti i predstavljaju održiv izbor u usporedbi s trajnom arhitekturom (Berizzi, et al., 2021).

I hrvatski pravilnici u cilju očuvanja prirode u kampovima ukazuju da pokretne i glamping kućice te glamping oprema nisu trajno vezane za tlo te moraju imati demontažne priključke (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019).

Promatranjem privremene arhitekture turističkoga smještaja uočeno je da se smještajne jedinice privremene arhitekture jednostavno montiraju te privremeno povezuju s tlom pričvršćenjem kotačima, točkastim prefabriciranim temeljima, montažnim stupovima ili na slične neinvazivne načine. Jedinice se lako uklanjaju, a izvedba i površine pričvršćenja ostavljaju minimalni arhitektonski otisak.

U poglavlju 2.2.3 citirana je definicija održivoga razvoja turizma koja naglašava važnost razumnog korištenja okoliša, a direktno se odnosi i na arhitektonski otisak: *Održivi turizam je onaj koji se razvija i održava… na način i u takvoj mjeri da ostaje održiv na neodređeno vrijeme i ne degradira ili mijenja okoliš (ljudski i fizički) u kojem postoji do te mjere da brani uspješan razvoj i dobrobit drugih aktivnosti i procesa* (Butler, 1993, p. 29).

Iz navedene literature može se zaključiti da je za dugoročno očuvanje okoliša i prostora, a time i održivi turizam važno minimiziranje arhitektonskog otiska, a privremena arhitektura turističkoga smještaja svojim karakteristikama odgovara na taj zahtjev bolje od ostalih tipova turističke arhitekture.

2.7 Zaključak

Preglednim istraživanjem literature uočeno je da se tema planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkog smještaja istražuje interdisciplinarno iz područja urbanizma, arhitekture, turizma i održivog razvoja.

Kroz poglavlja o turizmu i privremenoj arhitekturi utvrđen je teorijski okvir, odnosno svrha i važnost istraživanja. Objašnjena je povijest i utjecaj turizma na prostor kao poticaj za istraživanje te prezentirane teorije održivoga turističkoga razvoja kao mogući odgovor na negativne učinke turizma na okoliš. Teoretskim okvirom utvrđena je važnost odnosa turističke arhitekture prema okolišu. Kao mogući doprinos održivom razvoju turizma prepoznata je privremena arhitektura pa su istražene njezina povijest i osnovna obilježja. Provedena analiza literature ukazuje na činjenicu da se problematika privremene arhitekture turističkoga smještaja pozicionira kao interdisciplinarno istraživačko polje, koje obuhvaća teorijske i metodološke pristupe arhitekture, urbanizma, turizma i održivoga razvoja.

Provedena su dva istraživanja temeljem relevantne literature koja prethode glavnom istraživanju. Prvo predistraživanje provedeno je cjelovitom sistematizacijom arhitekture turističkoga smještaja te je glavno istraživanje usmjereno na privremenu arhitekturu turističkoga smještaja. U prvoj fazi sistematizacije utvrđeno je cjelovito područje arhitekture turističkoga smještaja, a zatim u drugoj fazi područje privremene arhitekture turističkoga smještaja, odnosno područje istraživanja.

Temeljem navedenog, ustanovljeno područje ovog istraživanja odnosi se na jasno definiranu zonu istraživanja unutar kampa, privremenu arhitekturu turističkoga smještaja, koja uključuje i prostor za smještaj privremene arhitekture (Tablica 2.4) te ne uključuje vozila i prikolice koje imaju mogućnost smještaja.

Drugo istraživanje provedeno je analizom komparativnih prednosti privremene arhitekture turističkoga smještaja sa stanovišta prilagodljivosti arhitekture i arhitektonskog otiska u prostoru.

Analiza privremene arhitekture ukazala je na njezina temeljna obilježja - mobilnost, demontažnost, prilagodljivost u odnosu na promjenjive zahtjeve turističkog tržišta i smanjeni intenzitet prostorne intervencije koje ju diferenciraju u odnosu na

konvencionalne, trajne modele gradnje. Ova obilježja omogućuju reinterpretaciju arhitektonske intervencije kao procesa koji nije nužno trajno vezan uz prostor, već ga može tretirati kao reverzibilan i prilagodljiv sustav.

Sintezom teorijskih i analitičkih nalaza može se zaključiti da privremena arhitektura turističkoga smještaja predstavlja relevantan model u okviru održivoga razvoja. Sposobnost prilagodbe, transformacije i minimalne invazivnosti pozicionira je kao potencijalno učinkovito sredstvo u usklađivanju turističkih aktivnosti s ograničenjima i vrijednostima prostora.

Ovim poglavljem uspostavljen je integrirani teorijsko-analitički okvir koji opravdava istraživački fokus na privremenu arhitekturu turističkoga smještaja i definira temeljne pretpostavke za daljnju razradu modela planiranja i projektiranja u skladu s načelima dugoročne održivosti i prostorne odgovornosti.

3. Kontekstualna i razvojna analiza privremene arhitekture turističkoga smještaja

3.1 Uvod

U prethodnom poglavlju uspostavljen je **teorijsko-analitički okvir istraživanja**, unutar kojega su definirani ključni pojmovi i odnosi između turizma, arhitekture turističkoga smještaja i privremene arhitekture, pri čemu je kao uže područje istraživanja identificirana privremena arhitektura turističkoga smještaja.

Polazeći od tako definiranog teorijskog okvira, ovo poglavlje usmjereno je na kontekstualizaciju istraživanog fenomena, odnosno na analizu njegova razvoja, teorijskih interpretacija i suvremenih pristupa planiranju i projektiranju. Cilj poglavlja jest uspostaviti povijesno-teorijski i metodološki okvir koji omogućuje razumijevanje razvoja, transformacija i aktualnih trendova u području privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Poglavlje se metodološki temelji na deduktivnom pristupu i analizi relevantne znanstvene, stručne i normativne literature, podijeljene u dvije povezane analitičke cjeline:

- analizu razvoja i sistematizaciju privremene arhitekture turističkoga smještaja,
- analizu relevantne literature i normativnih okvira koji oblikuju suvremene pristupe planiranju i projektiranju.

Analiza razvoja obuhvaća povijesni pregled kampiranja, kampova i privremene arhitekture turističkoga smještaja, s naglaskom na transformacije u odnosu prema prirodi, prostoru i korisničkim praksama. Iako je predmet istraživanja primarno **arhitektura smještajnih jedinica**, njihova se analiza proširuje na **prostorni i organizacijski kontekst kampova**, budući da se privremena arhitektura najčešće pojavljuje kao integralni dio takvih sustava. Kao inherentni element analize, predstavljan je i razvoj i sistematizacija tipova privremene arhitekture turističkoga smještaja temeljena na arhitektonsko – konstruktivnim obilježjima, nužna za daljnju analizu promatranog područja.

Pregled literature obuhvaća izvore iz područja arhitekture, turizma, kampiranja i održivog razvoja, uključujući znanstvene radove, stručne publikacije i normativne dokumente pomoću kojih se utvrđuju teorijski koncepti, razvojni trendovi i projektantski principi. Analiza literature čini osnovni korak u istraživačkom postupku definiranja kriterija planiranja i projektiranja u daljnjem tijeku istraživanja.

Sintezom povijesne analize i pregleda literature, ovo poglavlje uspostavlja vezu između teorijskog okvira (poglavlje 2) i empirijsko - analitičkog dijela istraživanja (poglavlje 4).

3.2 Povijesni razvoj i tipološka transformacija privremene arhitekture turističkoga smještaja

Razvoj privremene arhitekture turističkoga smještaja prije 19. stoljeća bio zanemariv i odnosio se na improvizirana skloništa ili jednostavne šatore za noćenje na putu. Stoga se može smatrati da je povijest privremene arhitekture za turistički smještaj započela u 19. stoljeću porastom interesa za prirodu. S vremenom kampiranje postaje sve popularnije. Poboljšanje opreme za kampiranje, cesta i prijevoza učinilo je kampiranje dostupnijim. Na prijelazu stoljeća broj kampera brzo je rastao (Young, 2017, p. 75), što utječe na razvoj različitih vrsta šatora. Daljnji razvoj uslijedio je s porastom standarda i slobodnog vremena srednje klase nakon Drugog svjetskog rata, kada je započelo razdoblje najvećeg rasta kamping turizma. Ovo razdoblje ranog razvoja kampiranja i raznih vrsta šatora može se nazvati **razvojno razdoblje** (Sladoljev, et al., 2025).

Tijekom 1960-ih započelo je razdoblje najvećeg napretka u razvoju šatora koje se može nazvati **moderno razdoblje**. Pojava novih materijala i kupolastih struktura u dizajnu šatora bila je prekretnica u pristupu i ubrzo su se pojavile mnoge varijacije oblika šatora. Ova poboljšanja značajno su olakšala transport i podizanje smještajnih jedinica (Sladoljev, et al., 2025).

U posljednjoj četvrtini 20. stoljeća pojavile su se nove vrste privremenih smještajnih jedinica, djelomično ili u potpunosti izrađenih od krutih elemenata. Ove vrste su se koristile i u prethodnim razdobljima, ali istraživanje povijesti proizvodnje većih proizvođača (uglavnom u Velikoj Britaniji i SAD-u) pokazalo je da je šira upotreba započela 1990-ih i povećala se prema kraju stoljeća. Upotreba krutih elemenata

značajno je promijenila turizam i dizajn, pa se ovo razdoblje može smatrati **postmoderno razdoblje** koji je započeo 1990-ih i nastavlja se do danas, razvijajući se u 21. stoljeću u nekoliko smjerova (Sladoljev, et al., 2025).

Može se zaključiti da je povijest arhitekture privremenog turističkoga smještaja započela u razvojnom razdoblju skromnim improviziranim šatorima i skloništima te zatim razvojem različitih vrsta šatora. U modernom razdoblju uvedeni su novi materijali i oblici koji su poboljšali ovu vrstu smještaja. U postmodernom razdoblju pojavio se pluralizam vrsta, oblika, materijala i smjerova razvoja, kad počinje i šira upotreba djelomično ili potpuno krutih smještajnih jedinica (Slika 3.1). Pregledom literature uočeno je da su SAD i Velika Britanija pioniri kamperskog turizma pa je istraživanje razvoja povijesti privremene arhitekture turističkoga smještaja usmjereno najviše na te dvije države.

Slika 3.1: lenta razvoja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

3.2.1 Razvojno razdoblje kampiranja i ranih oblika privremene arhitekture turističkoga smještaja

Početkom 19. st., prvenstveno u SAD-u i Velikoj Britaniji, priroda se počinje promatrati ne samo kao ekonomski resurs, već i prostor ljepote i razonode[12]. Putovanja u prirodu u SAD-u započela su 1840-ih, posebno u planine Adirondacks, gdje je pisac William J. Stillman 1858. organizirao *Filozofski kamp*[13]. Nakon američkog građanskog rata raste popularnost kampiranja. Važan doprinos popularizaciji kampiranju dao je bostonski pastor William H. H. Murray koji je 1869. godine izdao knjigu o svojim putovanjima *Adventures in the Wilderness; or, Camp-Life in the Adirondacks*[14].

[12]Naklonost prirodi oblikovali su pisci, slikari, filozofi, arhitekti, krajobrazni arhitekti i drugi, ali jedan od najutjecajnijih bio je likovni kritičar John Ruskin. Njegova knjiga *Modern Painters* iz 1843. hvalila je prirodu i poticala engleske turiste da posjete Francusku, Italiju i Švicarsku. (Young, 2017).

[13] *New York Times* ga je opisao kao „skup filozofa... umjetnika i običnih ljudskih bića“ ” (Young, 2017: 7,8).

[14] Nakon izlaska knjige, uspavanu regiju Adirondack preobrazili su mnogi lovci, ribolovci i kamperi iz New Yorka, Bostona i drugih gradova. Taj stampedo nazvan je *The Murray Rush* (Young, 2017: 27).

Usljedile su mnoge edicije o kampiranju kao što su knjiga *Hints for Camping and Walking* (John M. Gould, 1877) i *The Book of Camping and Woodcraft* (Horace Kephart, 1906). Knjiga *Woodcraft* (1884) avanturista George W. Sears-a, s indijanskim nadimkom Nessmuk rani je primjer svijesti o zaštiti okoliša i racionalnom korištenju prirode koje je usvojio od Indijanaca (De Abaitua, 2011: 62). Promociji kampiranja pridonijeli su i Škot John Muir, vodič i pisac te američki predsjednik Theodore Roosevelt koji su 1903. g. kampirali u parku Yosemite i razmatrali zaštitu američke divljine[15] (De Abaitua, 2011: 70-71).

U drugoj polovici 19. st. osnivaju se prvi kampovi za mlade, kamperski pokreti i klubovi. 1861. Frederick William Gunn, „otac rekreativnog kampiranja" organizirao je prvi kamp za mlade u SAD-u u Milfordu, Connecticut (Krimsky, 2021). Jedan od najranijih poznatih britanskih ljetnih kampova bio je *Cunningham Camp* koji su za dječake osnovali Joseph i Elisabeth Cunningham na otoku Man u Irskom moru 1894. g. (The Florrie Archive, 2026).

Izumom modernog bicikla 1885. g., priroda postaje dohvatna običnim ljudima (De Abaitua, 2011: 34). Britanac Thomas Hiram Holding, pionir biciklističkog kampiranja često se smatra osnivačem modernog kampiranja. 1908. g. napisao je *The Camper's Handbook*. Godine 1901. osnovao je prvi kamperski klub na svijetu, *Association of Cycle Campers*. Do 1907. g. klub se spojio s nizom drugih klubova i formirao *Camping Club of Great Britain and Ireland* (danas *Camping and Caravanning Club*), što je potaknulo osnivanje mnogih kamperskih organizacija u Europi. Prva međunarodna organizacija za kampiranje osnovana je 1932 g., *Fédération Internationale de Camping et de Caravanning*; FICC (Petri & Ryalls, 2013).

Ernest Thompson Seton, englesko – kanadski pisac i lovac, 1902. g. u Connecticutu je osnovao *Woodcraft Movement* i organizirao kamp za dječake inspiriran indijanskim običajima i vještinama u duhu zajedništva i ljubavi prema prirodi. Setonovi članci o pokretu popularizirali su pokret po cijelom SAD-u. Po uzoru na *Woodcraft Movement*,

[15] Theodore Roosevelt utrostručio je površine nacionalnih parkova u SAD-u (De Abaitua, 2011: 74). 1872. osnovan je prvi moderni nacionalni park u svijetu, Yellowstone (SAD), do 1910. još 7 u SAD-u (Young, 2017: 86-87).

engleski časnik Robert Baden – Powell osnovao je *Boy Scout Movement*[16] i 1907. organizirao prvi kamp za izviđače na otoku Brownsea. 1908. izdaje knjigu *Scouting for Boys* te pokret postaje međunarodno uspješan. Kamperski pokreti su se dalje u Velikoj Britaniji i SAD-u razvijali u dva pravca – nasljeđu Setona usmjerenijem prirodi (od vegetarijanstva i nudizma do ekološke osviještenosti) te utjecajnijem i masovnijem naslijeđu Baden - Powella usmjerenijem religiji, naciji i militarizmu (De Abaitua, 2011: 85-137).

Razvojem kampiranja, povećava se potreba za boljim prostornim planiranjem. Veliki utjecaj na planiranje ima širenje upotrebe automobila[17]. Nakon neorganiziranih i skromnih cestovnih kampova prvih kampista koji su kampirali i parkirali gdje god su htjeli, prvi organizirani javni kampovi u SAD-u bili su čistine označene za kampiranje (npr. Mount Rainier's Paradise Valley campground, 1915) (Hogue, 2011). Trend autokampiranja inspirirao je gradove da osnivaju besplatne općinske kampove kako bi privukli kampere. Do sredine 1920-ih u SAD-u je bilo 5000 kampova (De Abaitua, 2011: 214)[18]. 1919. g. John W. Gregg, profesor krajobraznog vrtlarstva i cvjećarstva, projektirao je kamp u Marysvilleu u Kaliforniji. Gregg je uključio inovacije - individualizirana kamp mjesta, svako s „atraktivnom malom kućicom za sklonište", cestama i stazama, sadržajima za kuhanje, pitkom vodom, kanalizacijom, kupaonicama i WC-ima, igralištima i električnom rasvjetom. Predvidio je sadnju drveća i grmlja kako bi se osigurala privatnost između kamp mjesta. Kako bi kontrolirali veliki interes, gradovi uvode još jednu inovaciju – boravišnu naknadu. Većina besplatnih općinskih kampova nestala je do 1930. godine, što je otvorilo vrata privatnim kampovima. Daljnjim razvojem, kampovi se ograđuju sa svrhom zaštite, ali i kontrole gdje je dozvoljeno kampiranje (Hogue, 2011). Kako bi se okoliš zaštitila od nekontroliranog kampiranja, United States Forest Service (USFS) angažirala je

[16] Baden - Powell je kopirao Setonove principe kampiranja, ali je uzor Indijanca u lijevo orijentiranom *Woodcraft Movement* zamijenio desnijim duhom militarizma i kršćanstva (De Abaitua, 2011: 89)

[17] Pojavom pristupačnijih Ford's *Model T* iz 1908 i 1916, prodaja je eksplodirala. Promociji kampiranja pridonijeli su i sami industrijalci Henry Ford i Harvey Firestone, izumitelj Thomas Edison i pisac John Burroughs koji između 1915. and 1924. pod nadimkom *Four Vagabonds* poduzimaju medijski praćena kamperska putovanja (Young, 2017: 94).

[18] Broj posjetitelja nacionalnim parkovima u SAD-u raste od 335 000 u 1915. g. do 7 358 000 u 1940. g. (Young, 2017: 98).

stručnjake za planiranje i projektiranje kampova. Među prvima su bili krajobrazni arhitekti Arthur Carhart 1919. godine za Rocky Mountains District te njegov učitelj Frank H. Culley koji je 1920. projektirao 4 kampa u Wet Mountains[19]. U nacionalnim parkovima se osnivanjem National Park Service (NPS) 1916. g. uvodi kontrola kampiranja (Young, 2017: 138), a Charles P. Punchard, prvi "krajobrazni inženjer" NPS-a 1919. g. utvrdio je osnovne zahtjeve za kampove u nacionalnim parkovima[20]. Zbog porasta turizma i nedovoljne zaštite, kampovi i nacionalni parkovi u SAD-u 1920 – ih počinju propadati[21]. Botaničar Emilio P. Meinecke od 1927. do 1934. g. analizirao je devastacije prirode po SAD-u uzrokovane turizmom te izrađuje studije za NPS i USFS koji sadrže programe zaštite okoliša i prijedloge o prostornom planiranju kampova[22]. Meinecke je naveo vodeće principe - regulaciju, ekonomično korištenje prostora i trajnost. Koristio je prostorne strategije za kontrolu i ublažavanje štete kampiranja na okoliš, a istovremeno je održavao privlačnost mjesta za kampere i ostale posjetitelje (Young, 2017: 158) (Tablica 3.1).

[19] Kamp mjesta su bili u skupinama od tri do šest sa zajedničkim WC-ima, prostorom za otpad i bunarima. Mjesta nikada nisu bili udaljena više od desetak metara i bez zasađenog zelenila između. Automobili su bili parkirani na proširenjima uz cestu (Young, 2017: 136).

[20] Voda i sanitarni čvorovi bili su najvažniji, ali je također prepoznao da su autokampovi praktičniji i privlačniji kada su odvojeni od cesta, imaju parkirna mjesta u šumovitim područjima i opremljeni ložištima, klupama i stolovima. Ovi sadržaji postali su uobičajeni u Yellowstoneu i počeli su se pojavljivati i u drugim nacionalnim parkovima. (Young, 2017: 139).

[21] Neke su lokacije bile posebno teško pogođene, uključujući kalifornijski Nacionalni park Sequoia, koji je patio od neadekvatnog upravljanja. Početkom 1920-ih, najpopularniji kampovi u Sequoiji pretvorili su se u gomilu „privremenih“ objekata, raštrkanih i neurednih kampova, degenerirane vegetacije i nerazvijenih sustava zbrinjavanja otpada, vode i kanalizacije. (Young, 2017: 141).

[22] *A Campground Policy*, *Camp Planning and Camp Reconstruction* i slično.

Tablica 3.1: najvažnije preporuke Meineckeovih studija o zaštiti okoliša i planiranju kampova (Young, 2017: 151 - 162).

Opće preporuke	
Izoliranje intenzivnog iskorištavanja u nacionalnim parkovima	Kampovi, trgovine i parkirališta ne bi trebali biti dopušteni unutar atraktivnih šumaraka sekvoja.
Obnova kampova umjesto građenja zamjenskih	Kampovi su obično propadali, a zatim napuštani I građeni novi. Dobro osmisliti politiku o kampovima i sustav njihove rotacije, a ne napuštanja.
Definiranje prostora za kampove	Neregulirani kampovi imali su tendenciju širenja i trošenja prostora uslijed uništavanja vegetacije automobilskog kampera. Potrebno je prvo odrediti potencijalno mjesto za kamp.
Kamp mjesto	
Definiranje kamp mjesta unutar kampova	Kamp bi trebao biti podijeljen „na pojedinačna kamp mjesta legitimne veličine, od kojih svako nudi privatnost, hlad i druge pogodnosti na temelju vegetacije na tlu i očuvanja njezinih bitnih značajki“.
Definitivno fiksiranje bitnih značajki kampa	Mora biti određena stalna pozicija za automobil, ložište i stol za kampiranje na kamp mjestu. Prirodne i trajne staze razvit će se između automobila, ložišta, šatora i stola.
Komfor i privatnost kamp mjesta	Udobnost i privatnosti kamp mjesta je od velike važnosti.
Promet	
Uspostavljanje optimalnih staza i putova	Staze i putevi moraju biti uspostavljeni, a javnost educirana da ostane na njima.
Definiranje cesta	Automobilski promet unutar kampa treba biti planiran kako bi se smanjili negativni utjecaji. „Regulirani kamp treba imati ceste, a ne staze nastale slučajnom vožnjom automobila.“
Definiranje kretanja auta jednosmjerno	Preporučuju se jednosmjerne ceste jer koriste minimalno prostora i omogućuju „bitnu značajku“ njegovog plana - „fiksiranje automobila“.
Fiksiranje automobila na ulaz kamp mjesta	Automobil koji vijuga među drvećem je „najrazorniji element kampiranja“. Automobili mora biti „fiksiran na ulazu na kamp mjesto.

Izgled kampa	
Izbjegavati izgled gradskog parka	„Ako planeri ne bi bili pažljivi, divlji šumarak sekvoje mogao bi na kraju izgledati kao gradski park“.
Izbjegavanje tabli i zabrana	Kamper „traži oslobođenje od ograničenja gradskog života i ne podnosi previše očite upute poput natpisnih ploča sa zabranama i zahtjevima“.
Indirektna kontrola i prirodne barijere	Preporučuje se neizravna kontrola. Upravljanje gostima može biti suptilno i neurbano. „Pažljivo postavljen trupac, pala grana, kamen ili zasađeni grm služi kao čvrsta ograda“.

Meineckeov pristup ublažio je štetu za okoliš zabranom kampiranja izvan kampova i kontrolom kretanja automobila i turista unutar kampova. Definirane su optimalne pozicije kamp mjesta u kampu i kapacitet. Zbog velikog interesa, ubrzo se uvodi i vremensko ograničenje kampiranja, prvo u Platt National Park 1926[23]. Doprinos projektiranju kampova dao je također 1938. g. Albert Good svojim priručnikom *Park and Recreation Structures* (Good, 1938) koji potiče planiranje fiksne opreme u kampu (stolove, klupe, koševe za smeće, ložišta, stube i slično) i čini velik dio okosnice suvremenog projektiranja kampova (Hogue, 2011). Porastom standarda i slobodnog vremena srednje klase nakon Drugog svjetskog rata, počinje period najvećeg rasta kampiranja i broja kampova, pogotovo u SAD-u i Europi, gdje se dodatno širi upotreba osobnih motornih vozila.

Šatori su bili dominantan tip privremene arhitekture turističkoga smještaja u razvojnom razdoblju, dok se ostali tipovi krutih jedinica pojavljuju vrlo rijetko. Razni tipovi tradicionalnih šatora razvijeni su kroz povijest diljem svijeta. Prve šatori u razvojnom razdoblju često su bili domaće izrade, a koristila su se i improvizirana skloništa od grana i kolaca zabijenih u zemlju. Krajem 19. stoljeća proizvođači su počeli razvijati poboljšane verzije šatora i opreme (Young, 2017., p. 77). Američki putopisac Horace Kephart, 1906. godine identificirao je sedam tipova šatora: šator s okomitim bočnim

[23]Ograničenje kampiranja od trideset dana postalo je službeni propis za cijeli sustav nacionalnih parkova 1936. godine. (Young, 2017: 170).

stijenkama (wall tent), naslonjeni (lean – to tent), A šator, Rudarski, Sibley, Tipi, Kanuistički.

Šator s okomitim bočnim stijenkama ima dvostrešni krov i okvirnu konstrukciju. Naziva se i safari šator, prostran je i može imati peć pa je prikladan je za stalni kamp. Na putovanjima u divljini prikladniji je bio prenosivi naslonjeni šator koji su koristili vodiči i lovci. Ima kosu stražnju, dvije bočne okomite strane i četvrtu otvorenu prema logorskoj vatri, čija toplina se reflektira od krova na tlo. Za jednostavnu upotrebu za ljetna putovanja, Kephart preporučuje A šator s dvije kose krovne površine i dva trokutasta okomita zida straga i sprijeda. A šator nema stupove, već se rasteže između dva stabla pomoću traka. Tipi je šator američkih Indijanaca u obliku stošca s rupom u krovu, što ga čini jedinim šatorom koji se može grijati otvorenom vatrom unutra. Udoban je i otporan na sve vremenske uvjete (Kephart, 1906., p. 44). Ima konstrukciju od stožasto postavljenih prečki spojenih blizu vrha na kojem je podesivi poklopac za dim (Britannica, n.d.). Piramidalni rudarski i stožasti Sibley šatori imaju stup u sredini i strme stijenke koje dobro odvode kišnicu, pa se mogu izraditi od tanjeg platna (Kephart, 1906., p. 44). Sibley šator razvio je 1855. godine američki vojni časnik Henry Hopkins Sibley, na temelju tipija, ali koristeći platno umjesto bivolje kože i stup u sredini. Vrlo funkcionalan šator za svestranu upotrebu je osmerokutni kanuistički šator koji je izumio J. E. G. Yalden.Bell šator, sličan Sibley-u, ali s bočnim zidovima i zateznim konopima, također se često koristio (Bell Tent UK, n.d.) (Slika 3.2).

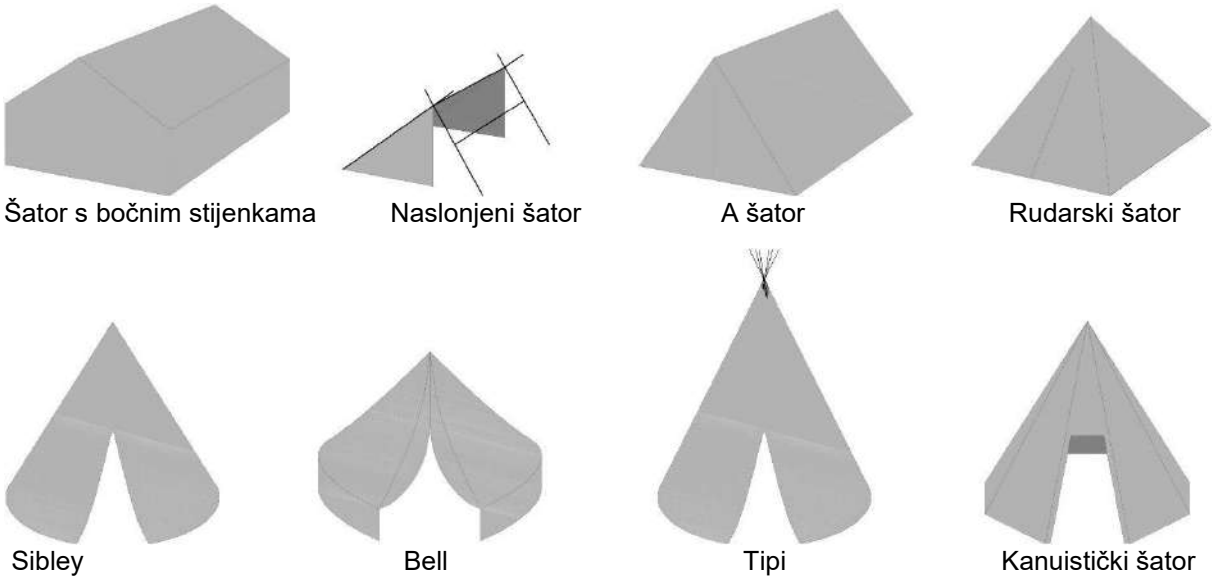

Slika 3.2: najčešći tipovi šatora u razvojnom razdoblju, izvor autor, objavljeno u časopisu Prostor.

3.2.2 Transformacija kampova i privremene arhitekture turističkoga smještaja u modernom razdoblju

Velik postotak američkih javnih kampova projektiran je prema Meineckeovim preporukama, a njegov pristup usvojen je i diljem svijeta (Young, 2017: 168). U modernom razdoblju pojavio se trend boravka gostiju u prethodno postavljenim šatorima i lako montažnim ili dovezenim kućicama za odmor u vlasništvu kampa koji ih iznajmljuju gostima. 1973. godine, otvoren je prvi Eurocamp u Brittany-ju s već postavljenim šatorima opremljenim kućanskim uređajima za ljude koji inače ne bi išli na kampiranje. U 1980-ima u njihovu ponudu smještaja dodane su mobilne kuće, a proširila se i na više europskih zemalja (Eurocamp, 2022). Sam kamp više nije bio cilj gosta, nego su unaprijed postavljeni šatori bili jeftin način smještaja za istraživanje okolice (De Abaitua, 2011: 198). Kampiranju i dalje raste popularnost, posebno u SAD-u, Kanadi i zapadnoj Europi. Velik dio rasta rezultat je širenja kampova za kamp vozila. Kampovi za kamp vozila obično imaju priključke za struju i vodu koji pružaju većinu pogodnosti doma u vanjskom okruženju (Petri & Ryalls, 2013). Telekomunikacijska pristupačnost također postaje faktor opremljenosti kampa, a intenzivno se proširuje i ponuda zabavnih i uslužnih sadržaja kampa s ciljem privlačenja šire klijentele. Od početaka kampiranja orijentiranog na slobodu i prirodu, razvoj pravila, ponude i sigurnosti u kampu doveo je do distanciranja od prirode i oponašanja svakodnevnog života, a kampiranje postaje masovno (Slika 3.3).

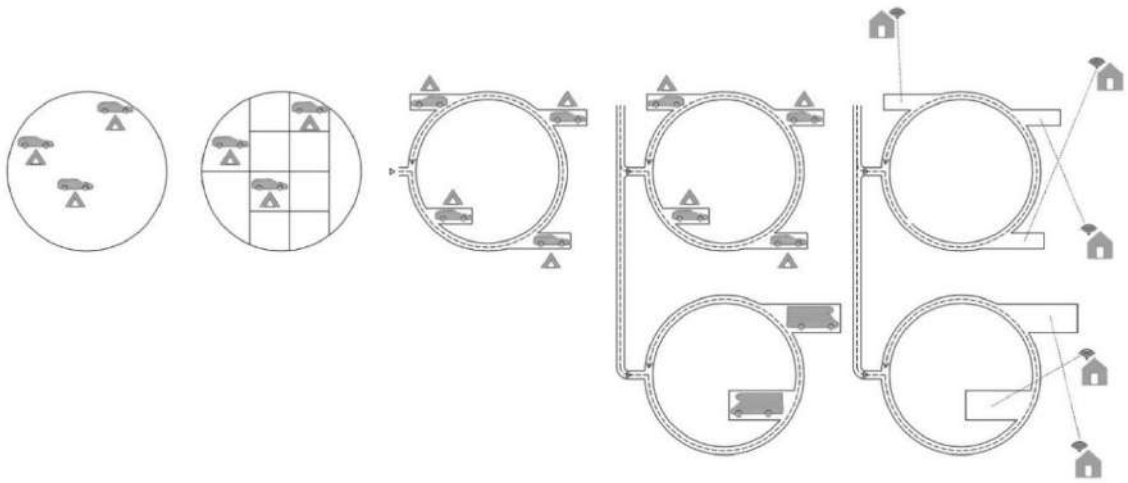

Slika 3.3: autorova skica na bazi prikaza Martin Hogua o evoluciji kamp mjesta: uspostava ograđivanja; parceliranje kampa; Meineckeov sustav parkiranja uz kolnik; odvajanje kamp vozila i kamp mjesta za šatore; napredni sustavi on line registracije (Hogue, 2016).

Moderno razdoblje donio je značajne promjene u materijalu i formi šatora. Drvena konstrukcija šatora zamijenjena je lakom metalnom, a pamučno platno lakšim i praktičnijim najlonskim materijalima. Smještajne jedinice privremene arhitekture su u i dalje pretežno šatori, ali se pojavljuju u novim materijalima formama i konstrukcijama. Prema dizajnu šatori se mogu podijeliti na (Ayakta & Ozek, 2018):

- šator s jednim štapom,
- grebenasti šator s najmanje dva štapa,
- okvirni samostojeći šator okvirom sa strmim stijenkama i plitkim krovom,
- kupolasti,
- piramidalni,
- šator s lučnim okvirom, gdje je barem jedan štap u formi luka (hoop tent),
- šator samo s jednim lučnim okvirom (single-hoop tent),
- tunelasti s paralelnim obručima,
- geodetski šator s najmanje tri prilagodljiva štapa koji se križaju i tvore trokute,
- šator od cijevi za napuhavanje.

Neki od ovih tipova poznati su i prije modernog razdoblja, ali šator s kupolom bio je revolucija u dizajnu šatora koji je ostao nepromijenjen od Američkog građanskog rata. Čovječanstvo je dugo iskorištavalo aerodinamičku superiornost zaobljenih struktura (tipi, mongolska jurta). Oblik kupole optimizira maksimalnu količinu prostora s minimalnom količinom materijala, što je prednost za šator jer rezultira većim volumenom za manju težinu. Bill Moss i Henry Stribley patentirali su kupolasti Pop-up šator (Slika 3.4) 1955. g. koji je imao veliku prednost brzog i jednostavnog postavljanja (također poznat kao Pop šator). Dvije godine kasnije, patentiran je geodetski šator Buckminstera Fullera. Obje strukture su kupolaste, ali vrlo različite. Geodetski šator je najjača vrsta kupole gdje je platno napeto unutar geodetske rešetke s brojnim trokutastim poljima koja opterećenje raspoređuje u svim smjerovima po cijeloj strukturi. S druge strane, Pop šator se sastojao od prilagodljivih, laganih, štapova koji su se spajali u čvor na vrhu. Prednost Pop-up šatora je (De Abaitua, 2011, p. 239 - 245).

Ubrzo se pojavio niz šatora različitih oblika. Godine 1960. američka tvrtka Eureka!'s je razvila *Draw-Tite*® šator sa samostojećim vanjskim okvirom za brzo postavljanje, a Jack Stephenson i njegova tvrtka Warmlite 1961. proizveli su *Elliptical Arc*, čvrst i lagan

tunelski šator. Godine 1972. Skip Yowell dizajnirao je *Trail Dome*, šator s vanjskom aluminijskom konstrukcijom i poliesterskim stijenkama. Mark Erickson i Bob Gillis iz North Facea 1975. predstavili su šator *Oval Intention* (Slika 3.4), geodetsku kupolu s vanjskom konstrukcijom (De Abaitua, 2011, p. 256).

Pop-up šator

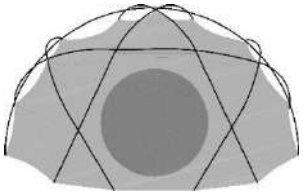

Oval Intention šator

Slika 3.4: karakteristične nove vrste šatora u modernom razdoblju, izvor autor, objavljeno u časopisu Prostor.

3.2.3 Suvremeni trendovi i tipološki pluralizam privremene arhitekture postmodernog razdoblja

Kamperski turizam i danas je vrlo masovan. U SAD-u danas ima preko 16000 (Ibisworld, 2026), a u Europi oko 28000 kampova (Hendija, 2004: 321-322). Individualno kampiranje je vrlo popularno u Australiji i Novom Zelandu, ali kampova je manje nego u Sjevernoj Americi i Europi. Kampiranje postaje sve popularnije i u Africi i dijelovima Azije (Ryalls & Petri, 2013).

Transformacija kampiranja započela je u posljednjem desetljeću 20. stoljeća. Razvoj karavana, kampera i mobilnih kućica potaknuo je transformaciju jednostavnih kampova sa skromnim sadržajima u luksuzne parkove i odmarališta za odmor. Novi gosti, koji prije nisu bili kamperi, otkrili su ove kampove kao nove, atraktivne lokacije, gdje su mogli biti na otvorenom dok uživaju u luksuzu (Vrtodušić Hrgović, et al., 2018).

Kampovi postaju sve masovniji, sa sve više sadržaja u ponudi te sve manje podsjećaju na odmor u prirodi. Zbog zasićenosti takvim kampiranjem, u postmodernom razdoblju u širu primjenu dolaze neuobičajeni tipovi turističkog kampiranja. Iako takvi tipovi nisu novost[24], danas bi se mogli svesti pod pojam *glamping* koji se prvo počeo koristiti u Engleskoj 2005. godine (Eremić, 2020). Glavne značajke glampinga su vrhunska

[24] Afrički safariji iz 1900-ih s luksuznim šatorima bili su preteča današnjeg glampinga (Eremić, 2020).

oprema i sadržaji, visokokvalitetne usluge, prirodno okruženje (Vrtodušić Hrgović, et al., 2018) i nova iskustva (smještaj na drveću, vodi i sl.). Pojam se danas koristi vrlo rasprostranjeno i neselektivno (Vrtodušić Hrgović, et al., 2018) – od gusto poredanih mobilnih kućica u klasičnim kampovima do ekskluzivnih i unikatnih tipova smještaja (u igluu ili krošnjama džungle npr.). Zbog specifičnosti ponude, preduvjet *glampinga* su već postavljene jedinice za najam i često uslugom funkcioniraju kao hotel raspršen u prirodi[25]. Stoga se gubi potreba za parkiranjem pored jedinice te se ono odvaja od smještaja kako ne bi ometalo doživljaj prirode. U *glamping* kampovima u divljini često se izbjegava ograđivanje, maskira ograda oko kampa ili se za zaštitu koristi prirodna barijera (potok, litica i slično).

Pored glampinga i klasičnog kampiranja, trend je i povratak jednostavnog kampiranja nižih cijena, orijentiranog na minimalizam - *cool camping* (Sladoljev & Pilar, 2019: 119).

Od kraja 20. stoljeća šatori nisu promijenili formu, ali se izrađuju od još lakših, jačih i elastičnijih materijala (Trisno i sur., 2025). Povećala se upotreba novih tipova jedinica koje se sastavljaju u kampu ili kao gotove dovoze iz tvornice i postavljaju.

U širu primjenu ulaze smještajne jedinice nalik šatorima zbog platnenog omotača, ali sadrže krute podne platforme oslonjene na drvene ili metalne stupove zabijene u zemlju ili betonske stope. Ponekad imaju i krute unutarnje zidove. Najčešće takve jedinice su bell i safari šator, jurta ili geodetska kupola (Slika 3.5).

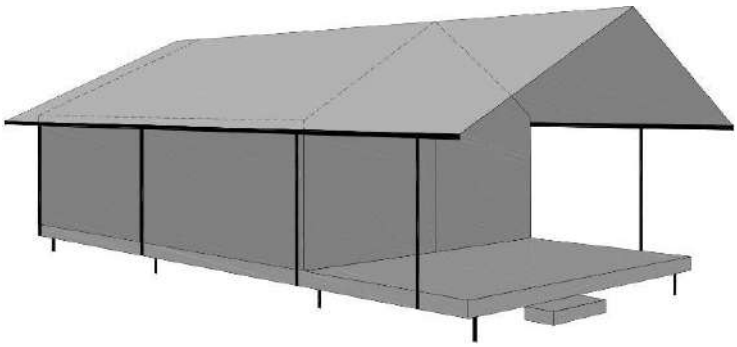

Slika 3.5: safari šator s platnenom opnom, krutom platformom i krutim unutarnjim zidovima, izvor autor, objavljeno u časopisu Prostor.

[25] Usluga često uključuje vlastitu saunu, jacuzzi, room service i slično.

U upotrebu sve više ulaze i smještajne jedinice u potpunosti izrađene od različitih krutih materijala (drvo, čelik, plastika i slično) i mogu se naći u različitim oblicima (kolibe, podovi, kontejneri, kućice na drvetu i slično) (Slika 3.6).

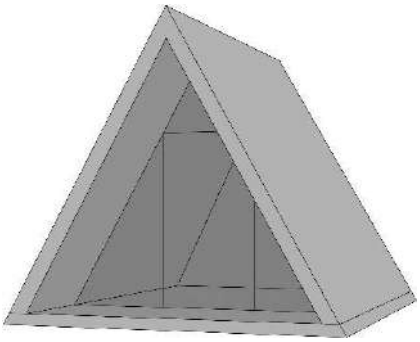

Slika 3.6:smještajna jedinica od krutih materijala, izvor autor, objavljeno u časopisu Prostor.

Novi tipovi smještajnih jedinica u postmodernom razdoblju često nude luksuz koji uključuje kuhinje i kupaonice pa je boravak u njima više nalik boravku u kući nego kampiranju. Korištenje kupaonica i kuhinja u privremenim jedinicama, što je bila rijetkost prije 21. stoljeća, rezultira izgradnjom složenije infrastrukture u kampovima (Garst i sur., 2009). Zbog svog složenijeg postavljanja koja ponekad uključuje infrastrukturu, jedinice nisu prikladne za osobno posjedovanje i postavljanje, već ih gost postavljene iznajmljuje u kampu (Brooker i Joppe, 2013). U nekim jedinicama povećava se udio krutih elemenata, prvenstveno za unutarnje zidove gdje se postavljaju kupaonice, kuhinjski elementi i instalacije. Podovi i zidovi izrađeni su od lagane drvene i metalne konstrukcije prekrivene montažnim drvenim, plastičnim, kompozitnim ili sličnim pločama (Sladoljev, et al., 2025). Izravan kontakt s prirodom postaje rastući trend u kampiranju (Garst i sur., 2009), pa se jedinice ponekad postavljaju na neobične načine na tlu, vodi ili drveću, što može zahtijevati inovativne konstrukcije. Važan element glamping jedinice je terasa kao produžetak podne platforme jedinice. Jedinice se obično pažljivo postavljaju u okoliš kako bi se sačuvao prirodni ambijent pa su platforme izrađene od laganih montažnih konstrukcija. Uobičajeno je i korištenje kabela i posebnih načina neinvazivnog podupiranja platforme na tlu (tanke čelične šipke zabodene u tlo) koje se lako uklanjaju i vraćaju tlo u prvobitno stanje. Razvijaju se i jedinice s krovom od napete tkanine po uzoru na beduinski šator poduprt stupovima i zategnut užadima. Ispod zategnutog platna može se nalaziti jedinica djelomično ili potpuno izrađena od krutih materijala (Slika 3.7) (Sladoljev, et al., 2025).

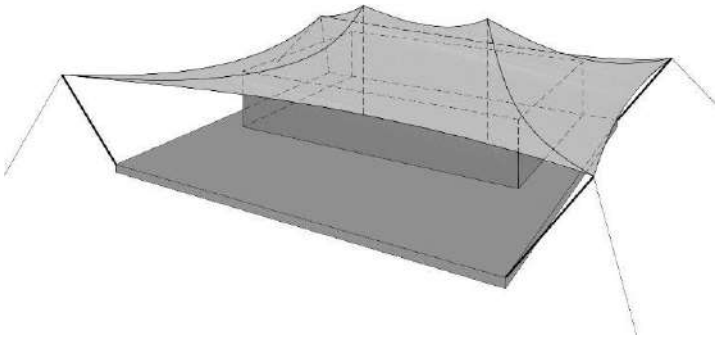

Slika 3.7: jedinica s krovom od napete tkanine, izvor autor, objavljeno u časopisu Prostor.

Mobilne kućice (mobilhomovi) spadaju u jedinice od krutih materijala i općenito su veće, ali prilagođene cestovnom prijevozu jer se potpuno gotove i opremljene dovoze ili vuku i zatim postavljaju u kamp i spajaju na infrastrukturu. Svojom opremom i izgledom slične su trajnim kućama i imaju više soba, kuhinju i kupaonicu. Obično je to izolirana metalna konstrukcija obložena čeličnim pločama, PVC-om, drvom ili kompozitnim materijalima. Ovaj oblik jedinica datira iz ranih godina automobila i motoriziranih putovanja autocestom. Izveden je iz putničke prikolice, male jedinice s kotačima koja se često koristi za kampiranje, a koja se prvi put pojavila u Engleskoj 1906. godine, a ubrzo i u SAD-u (Young, 2017., p. 212). U SAD-u su se jedinice mobilnih kućica prodavale ljudima čiji je način života zahtijevao mobilnost. 1950-ih godina, prvenstveno su se prodavale kao jeftin oblik stanovanja, projektiran za postavljanje i ostavljanje na lokaciji dulje vrijeme (Trabattoni, 2024., p. 9), no s vremenom su se počele koristiti u turizmu (Slika 3.8).

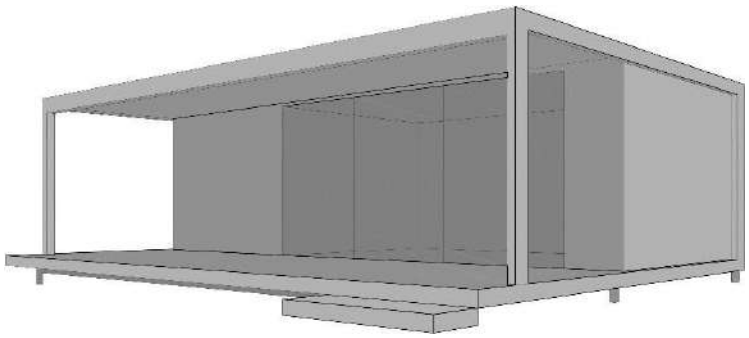

Slika 3.8: kruta jedinica mobilne kućice, izvor autor objavljeno u časopisu Prostor

Mobilne kućice danas su dominantna vrsta jedinica privremene arhitekture od krutih materijala u kampovima u Europi.

Šatori su se i prije pojave turizma koristili u razne svrhe (vojne kampanje, nomadska, trgovačka i istraživačka putovanja, sajmovi, lov). Zahvaljujući toj baštini i

jednostavnosti gradnje, od početka kamping turizma šatori su bili dominantna vrsta smještaja, a porast korištenja jedinica od krutih materijala dogodio se krajem 20. stoljeća s promjenom trenda kampiranja, povećanjem luksuza i privlačenjem raznolikijih vrsta turista (Sladoljev, et al., 2025) (Slika 3.9).

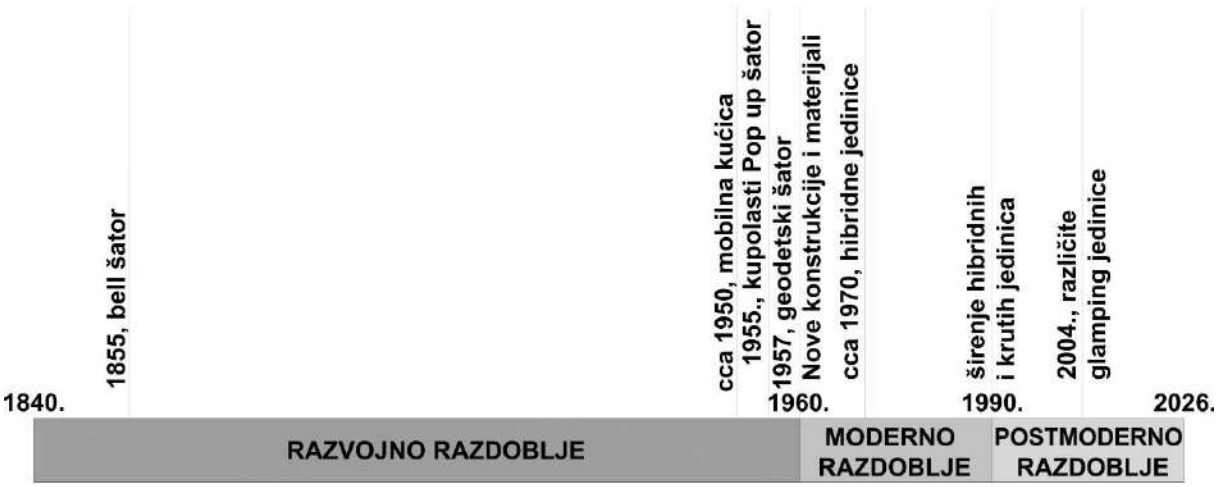

Slika 3.9: vremenski slijed razvoja privremene arhitekture turističkoga smještaja, izvor autor objavljeno u časopisu Prostor.

3.2.4 Sistematizacija tipova privremene arhitekture turističkoga smještaja

U literaturi se nalaze različite tipološke sistematizacije privremene arhitekture turističkoga smještaja (Kronenburg, 1995.; Twose & Perkins, 2015). Promatrajući brojne tipove jedinica, uočena je raznolikost i preklapanje u klasifikacijama tipova. Istraživanje iz različitih izvora pokazuje da se jedinice razlikuju po raznim karakteristikama (oblik, konstrukcija, materijal, način ugradnje, veličina i slično), ali da se prema arhitektonsko-konstruktivnim karakteristikama[26] može uspostaviti tipološka sistematizacija izvedena iz arhitektonskih čimbenika (vrsta ovojnice jedinice) i konstruktivnih čimbenika (konstrukcija) na **platnene jedinice, hibridne jedinice i krute jedinice** (Sladoljev, et al., 2025):

[26] Arhitektonsko-konstruktivne karakteristike jedinice odnose se na oblik i veličinu, prostornu koncepciju i sadržaje, materijale, način gradnje i postave.

- **platnena jedinica** je pretežno izrađena od platna, najčešće s potkonstrukcijom od linearnih ili zakrivljenih elemenata (šipke, štapovi, lukovi).
- **hibridna jedinica** ima platnenu ovojnicu, ali sadrži i krute plošne elemente (podna platforma, unutarnji zidovi).
- **kruta jedinica** pretežno je izrađena od krutih elemenata (horizontalnih, vertikalnih, kosih, zakrivljenih) s ili bez potkonstrukcije.

Prema utvrđenoj tipološkoj klasifikaciji, platnene jedinice su različite vrste šatora, napete jedinice, pneumatske jedinice, jurte (mongolski kružni šator), tipiji (indijanski šator) i slično. Hibridne jedinice mogu biti šatori, jurte, geodetske kupole i slično s krutim podovima, a ponekad i kupaonicom s krutim zidovima unutar šatora. Krute jedinice mogu biti podovi, kolibe, kućice, mobilne kućice i slično (Tablica 3.2).

Tablica 3.2: tipološke klasifikacije jedinica iz različitih izvora sistematizirane u 3 osnovna tipa: platnene jedinice, hibridne jedinice i krute jedinice (Sladoljev, et al., 2025).

KLASIFIKACIJA TIPOVA PRIVREMENE ARHITEKTURE TURISTIČKOGA SMJEŠTAJA			
Izvor iz literature	**Platnene jedinice**	**Hibridne jedinice**	**Krute jedinice**
Houses in Motion: The Genesis, History and Portable Development of the Building (Kronenburg, 1995, p. 8)	Napeta jedinica Pneumatska jedinica	Pakirana jedinica	Kombinirani sistemi Moduli
On the Edge Glamping: Design investigations in the New Zealand Landscape (Twose & Perkins, 2015)	Šator (luxury/safari/tipi/jurt		Podovi (kupole/eko podovi)
Croatian Camping sociation Union (Kamping udruženje Hrvatske, 2025)	Šator	Glamping šator	Mobilna kuća Glamping kuća
worldofglamping.com[27]	Divlji smještaj bez vlastite kupaonice (tipi/bell šator/pod/ ostali glamping)	Šatorska struktura s kupaonicom i butik/safari/jurta/ kupole, mjehuri) Kućice na drveću (šator/ostalo)	Safari kućice/vila u šatoru/vikendice/vile u prirodi/vile i bungalovi iznad vode/ luksuzne kolibe
glamping.com	Šator	Šator Jurta	Brvnara Koliba i vikendica Kuća na drvetu Jedinstveno,
Pravilnik o razvrstavanju i I kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine Kampovi (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019)	Šator	Glamping oprema	Mobilna kuća Glamping kuća
Zakon o turističkom Logorovanju, Hrvatska 1955 (Bjažić Klarin & Kranjčević, 2023)	Šator		Ostali privremeni objekti
Camping and Open-Air Tourism: An Opportunity for Sustainable for Sustainable Tourism in Coastal Areas (Lucivero, 2012)	Šator		Mobilna kuća

[27] *The World of Glamping* platforma je 2023. rebrendirana u *Authentic Luxury*.

Utvrđenom sistematizacijom uređuje se terminologija privremene arhitekture turističkoga smještaja, uspostavlja jasan okvir i podjela istraživanoga područja te se istraživanje precizno usmjerava na definirane tipove (Slika 3.10).

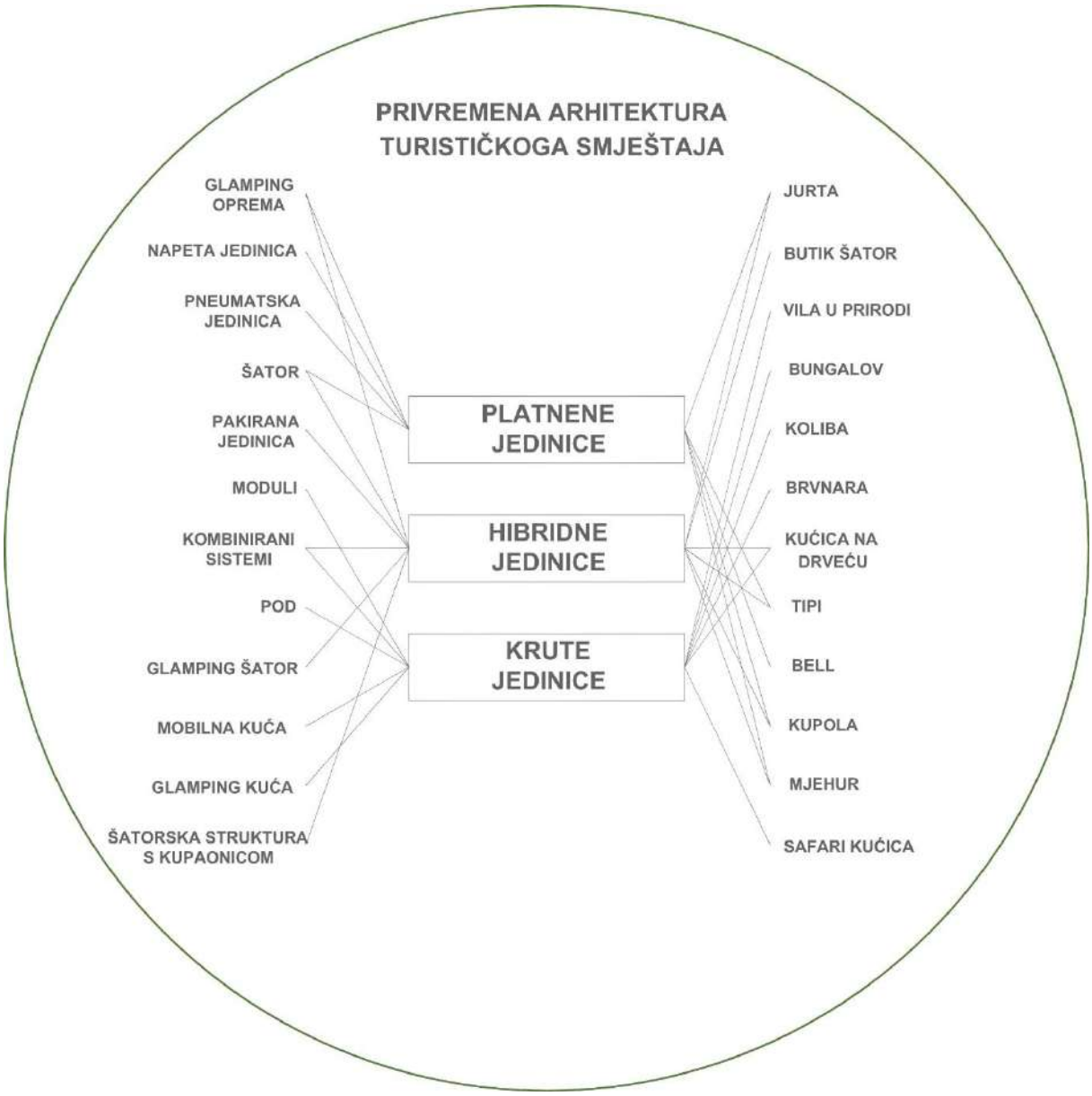

Slika 3.10: dijagram tipološke sistematizacije jedinica privremen arhitekture turističkoga smještaja.

3.3 Analiza relevantne literature i normativnih okvira koji oblikuju suvremene pristupe planiranju i projektiranju

Analizom literature iz područja planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja istražuje se konceptualni okvir koji omogućuje razumijevanje razvoja, transformacija i trendova u području privremene arhitekture turističkoga smještaja. U procesu istraživanja, cilj je utvrditi osnovne čimbenike[28] suvremenog pristupa planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja. Utvrđivanjem čimbenika utvrđuje se smjer istraživanja pokazatelja u sljedećem poglavlju 4. Drugim riječima, pokazatelj je način na koji se neki čimbenik može prepoznati, izmjeriti ili usporediti. Analiza literature podijeljena je na teorijsku, stručnu i normativnu (Slika 3.11).

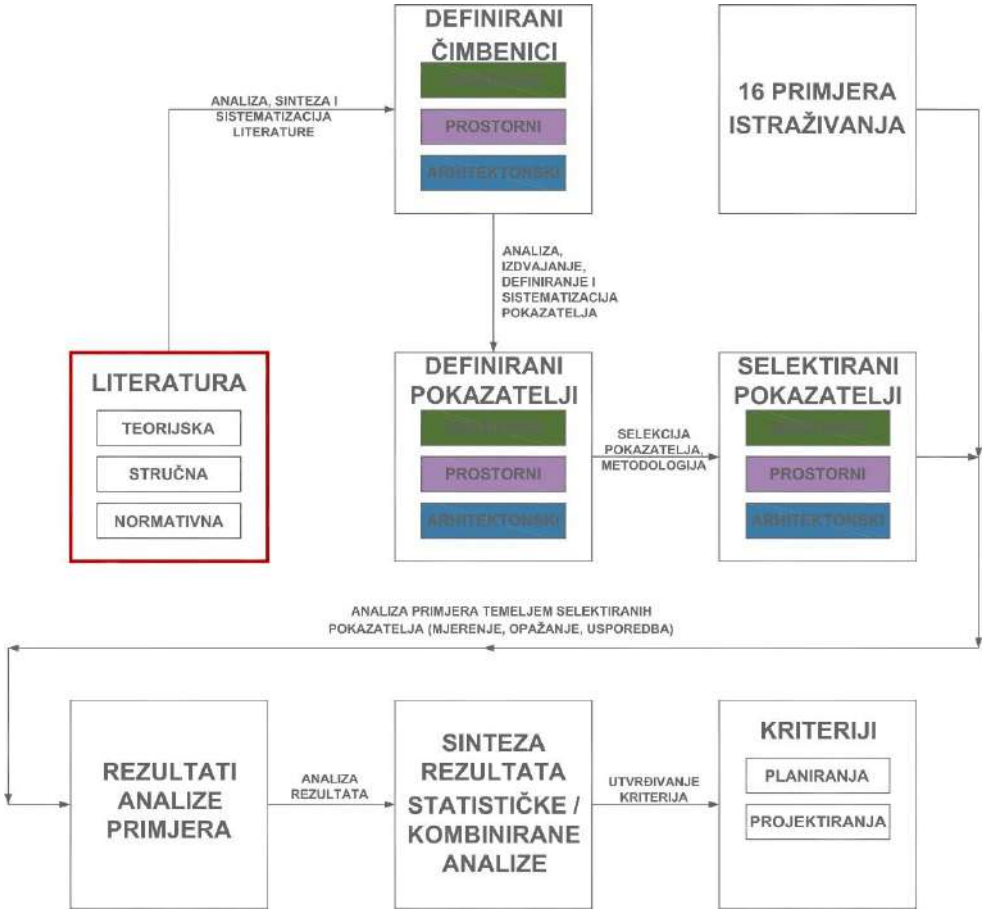

Slika 3.11: analiza literature čini osnovni korak u istraživačkom postupku definiranja kriterija planiranja i projektiranja.

[28] Čimbenik je u ovom istraživanju: pojava, svojstvo ili okolnost koja utječe na neki proces, stanje ili rezultat. Uzrok ili element koji ima određeni utjecaj

3.3.1 Teorijski pristupi privremenoj arhitekturi turističkoga smještaja

Područje istraživanja obuhvaća literaturu o kampiranju, privremenoj arhitekturi i turizmu. U istraživanju je uočen nedostatak izvora na što upućuju pojedini autori (Garst i sur., 2009; Vreš i Demšar Vreš, 2016). Znanstvena i publicistička literatura istražuje i opisuje razvoj i područje istraživanja iz više rakursa, utvrđuje okvir te ukazuje na smjer istraživanja.

The Book of Camping and Woodcraft (Kephart, 1906) bavi se kampiranjem i opremom za kampiranje, uključujući šatore te je bila važan priručnik iz pionirskog razdoblja kampiranja i daje detaljan uvid u početke kampiranja. *The Art of Camping* (De Abaitua, 2011) opisuje povijest kampiranja u svijetu (prvenstveno u Velikoj Britaniji i SAD-u) do današnjih dana i opisuje kampiranje s posebnim osvrtom na ekološki i socijalni aspekt te važne aktere i pionire anglosaksonskog kampiranja i promišljanja zaštite prirode. *Heading Out: A History of American Camping* (Young, 2017) također se bavi poviješću, ali samo američkog kampiranja. Opsežno i detaljno opisuje društvene okolnosti razvoja kampiranja i kako je utjecao na pristup prostoru i prirodi. Važan doprinos istraživanju sa stanovišta privremene arhitekture je knjiga *Houses in Motion the Genesis, History and Development of the Portable Building* (Kronenburg, 1995) koja se bavi poviješću i razvojem prenosive arhitekture u svijetu, sistematizira tipove prema načinu gradnje i promovira ovaj nedovoljno korišten tip arhitekture. Naglašava se da prenosiva arhitektura ne mora biti jednokratna te se ističu prednosti u usporedbi s trajnom arhitekturom zahvaljujući prefabriciranoj metodi gradnje i prenosivosti. Pitanje (privremene) integracije kampova u krajolik opisuje se u članku *Architecture for Informal Tourism - Mild Occupation of Landscape through Campsites* (Tost, 2015) i *The Integration of Campsites in Cultural Landscapes: Architectural Actions on the Catalan Coast, Spain* (Martín, et al., 2020), dok članak *Camping and Open-Air Tourism: An Opportunity for Sustainable Tourism in Coastal Areasa* (Lucivero, 2012) raspravlja o prednostima prilagodljive, mobilne arhitekture i njezinom podrijetlu. Promjenu odnosa prema prirodi kroz povijest kampiranja u SAD-u obrađuje Hogue u članku *A Short History of the Campsite* (Hogue, 2011). Ukazuje na društveni paradoks gdje je kampiranje nastalo iz potrebe za bijegom u prirodu od gradskog života da bi s vremenom kampiranje taj isti gradski život sve više kopiralo. Noviji fenomeni u kamping turizmu, koji se odražavaju i u arhitekturi, opisani su u člancima *Garden Village Bled*

glamping as an innovative revitalization of degraded landscape (Vreš i Demšar Vreš, 2016), *Glamping - New Outdoor Accommodation* (Vrtodušić Hrgović i sur., 2018) i *Trends in Camping and Outdoor Hospitality—An International Review* (Brooker i Joppe, 2013), *Organisational Typologies for Experiential Nature Tourism Architecture* (Babris, et al., 2023), *Implementation of Green Tourism Concept* (Budiasa, et al., 2019), *Exploring Early Twenty-First Century Developed Forest Camping Experiences and Meanings* (Garst, et al., 2009).

Stanovištem privremene arhitekture i njezine primjene, primarno u turizmu bave se radovi *Assessing Architecture-and-Landscape Integration as a Basis for Evaluating the Impact of Construction Projects on the Cultural Landscape of Tourist Seaside Resorts* (Bal, 2021), *Sustainable and Affordable Prefabricated Construction: Developing a Natural, Recycled, and Recyclable Mobile Home* (Berizzi, et al., 2021), *Micro-architecture under Perspective of Landscape* (Haibeibei & Yuhang, 2012), *The Concept of Tent as a Temporary Architecture in the Millennium Era* (Trisno, et al., 2025) i *On the Edge Glamping: Design investigations in the New Zealand Landscape* (Twose & Perkins, 2015).

Teorijskoj osnovi istraživanja pridonio je članak *Historical Overview of the Development of Temporary Architecture for Tourist Accommodation* (Sladoljev, et al., 2025) definiranjem pojedinih pojmova, sistematizacijom tipova i razdoblja razvoja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Znanstvena i publicistička literatura pruža teorijske uvide u razvoj kampiranja, promjene odnosa čovjeka i prirode te društvene i prostorne implikacije boravka u kampovima, dok radovi iz područja privremene arhitekture nude relevantne koncepte tipologije, konstrukcije i prilagodljivosti prostora. Međutim, iz analize proizlazi da ne postoji sustavno istraživanje koje bi povezalo ove discipline s ciljem definiranja kriterija urbanističkog planiranja i arhitektonskog projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja. Fragmentarnost literature ukazuje na potrebu za interdisciplinarnim pristupom koji će objediniti znanja iz turizma, kampiranja, arhitekture, urbanizma i održivog razvoja.

3.3.2 Stručna istraživanja u području turističkoga smještaja i kampiranja

Za pregled stručne literature iz područja ovog znanstvenog istraživanja odabrani su dostupni priručnici i preporuke međunarodnoga značaja, zatim vodećih zemalja iz područja kampiranja te odabrane stručne literature.

Pregled počinje s nekoliko dokumenata iz povijesti razvoja kampiranja za koje se može reći da spadaju u temelje razvoja modernog kampiranja u SAD-u. Botaničar Emilio P. Meinecke od 1927. do 1934. analizirao je devastacije prirode po USA uzrokovane turizmom te izradio izvještaje za National Park Service (NPS) i United States Forest Service (USFS) koji sadrže programe zaštite okoline i prijedloge o prostornom planiranju kampova[29] (Young, 2017: 158; Meinecke, 1932; Meinecke, 1935). Važan doprinos razvoju kampova dao je i Albert H. Good, savjetnik za arhitekturu službe za zaštitu nacionalnih parkova SAD-a, National Park Service, koji je 1938. g. izdao priručnik o uređenju nacionalnih parkova u SAD-u, *Park and Recreation Structures* (Good, 1938). Ovaj izuzetno opsežan, detaljan i vrijedan priručnik podijeljen je u tri dijela (*Administrativni i osnovni uslužni sadržaji*, *Rekreacijski i kulturni sadržaji* te *Smještaj i sadržaji organiziranog kampa*). Svaki dio prikazuje niz primjera i tumači planiranje i projektiranje sadržaja u nacionalnom parku te ima velik utjecaj na suvremene kampove (Hogue, 2011).

Svjetska turistička organizacija Ujedinjenih naroda izdala je *Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism* (WTO, 1998) s preporukama lokalnim vlastima za razvoj održivog turizma. Priručnik detaljno obrađuje temu održivog razvoja turizma iz više uglova. Ista organizacija je u suradnji s još jednom organizacijom UN-a, United Nations Environment Programme (UNEP) izdala priručnik *Making Tourism More Sustainable, a Guide for Policy Makers* (UNEP; WTO, 2005) gdje su spojile svoje doprinose zajedničkom nastojanju da se svi aspekti održivosti turizma sažmu u jednu publikaciju. U priručniku su sadržana iskustva u svim aspektima turizma zemalja članica WTO-a koja su pridonijela poboljšanju postizanja ciljeva održivosti turizma.

[29] *A Campground Policy*, *Camp Planning and Camp Reconstruction* etc.

Međunarodna unija za zaštitu prirode (The International Union for Conservation of Nature IUCN), izdala je priručnik *Siting and Design of Hotels and Resorts* (IUCN, 2012) kojim se nastoji afirmirati gradnja i razvoj turističke arhitekture i infrastrukture u skladu sa zaštitom bioraznolikosti i okoliša općenito. IUCN je razvio pet Načela biološke raznolikosti za smještaj i projektiranje hotela i odmarališta kojima je cilj promicanje integracije razmatranja bioraznolikosti u donošenju odluka o planiranju, smještaju i oblikovanju hotela i odmarališta.

Sustainable Hospitality Alliance, 2014. g. tada još poznat kao International Tourism Partnership (ITP), program neprofitne britanske dobrotvorne organizacije pod pokroviteljstvom britanske Krune, Business in the Community (BITC), izdao je priručnik *Sustainable Hotel, Siting, Design and Construction* (International Tourism Partnership, 2014) kojim se savjetuje poduzetnike i ostale sudionike kako na održiv način pristupiti planiranju, razvoju, gradnji i vođenju turističkoga pothvata. Priručnik uključuje i preporuke iz područja planiranja i projektiranja turističkih objekata.

National Park Service izradio je 2021. g. priručnik za projektiranje kampova *The National Park Service Second Century Campground Design Guidelines* (National Park Service, 2021). Namjera ovog priručnika je pružiti smjernice za projektiranje kampova prikupljanjem relevantnih i aktualnih informacija na jednom mjestu. U priručniku se posebno promiče inkluzivnost raznolikih korisničkih skupina kroz univerzalna načela i ciljeve oblikovanja. Pored navedenih radova, vrijedni priručnici planiranja i projektiranja su i *Tourism & Recreation, Handbook of Planning and Design* (Baud - Bovy & Lawson, 1998) te *Design Guidelines for Sustainable Tourism Development* (South Australian Tourism Commission, 2007).

Stručni priručnici u području turizma, održivog razvoja i kampiranja nude smjernice planiranja, projektiranja i upravljanja kampovima. Iako sadrže niz elemenata relevantnih za istraživanje, poput kriterija održivosti, integracije u krajolik, prostorne organizacije i kvalitete smještajnih jedinica, oni ne nude analitičku sintezu potrebnu za znanstveno utemeljeno vrednovanje prostora kampova. U istraživanju će se sintetizirati i komparirati smjernice sadržane u navedenoj literaturi kako bi se utvrdio znanstveni okvir planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

3.3.3 Normativni i planski okviri

The Global Sustainable Tourism Council (GSTC), međunarodno vijeće za uspostavljanje i upravljanje standardima za održivi turizam, čije je osnivanje 2007. g. potaknuto od više partnera, uključujući međunarodne organizacije Rainforest Alliance, United Nations Environment Programme (UNEP), United Nations Foundation (UN Foundation) i United Nations World Tourism Organization (UNWTO) izdaje dokumente o standardima održivoga turizma od kojih treba istaknuti najnovije i najrelevantnije za temu istraživanja: GSTC Industry Criteria, Version 3, with Performance Indicators for Hotels and Accommodations (2016) i GSTC Destination Criteria (2019). *GSTC Industry Criteria, with Performance indicators For Hotels and Accommodations* se sastoji od niza kriterija za standard održivog turizma u području hotela i turističkoga smještaja podijeljenih u 4 grupe (A, B, C, D):

- A - učinkovito održivo upravljanje
- B – povećati društvene i gospodarske dobrobiti za lokalnu zajednicu i smanjiti negativne utjecaje
- C - povećati dobrobiti kulturnoj baštini i smanjiti negativne utjecaje
- D - povećati dobrobiti za okoliš i smanjiti negativne utjecaje

U svakoj grupi određeno je nekoliko kriterija, a svaki kriterij dodatno je opisan pokazateljima (Global Sustainable Tourism Council, 2016).

GSTC Destination Criteria (GSTC-D) su kriteriji za odredišta – minimum koji bi bilo koja turistička destinacija trebala težiti dostići. Organizirani su oko četiri glavne teme: održivo upravljanje, društveno - ekonomski učinci, kulturni utjecaji i utjecaji na okoliš (Global Sustainable Tourism Council, 2019).

Nevladina međunarodna organizacija European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry izdala je *European Quality Standard for Camping Sites* (EuQSCS) koji klasificira vrste usluga i opreme u kampovima, veličinu jedinica, kamping mjesta i sl. te propisuje minimum ovisno o razini kvalitete (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025).

Glamping Quality Standard turističke zajednice Engleske VisitEngland-a propisuje standard koji u Engleskoj trebaju zadovoljiti glamping resorti. Podijeljen je u poglavlja

prema temama od osnovnih zahtjeva sigurnosti i legalnosti, zatim standarda i izgleda smještaja, održivosti i pristupačnosti svima. Osim što propisuje minimum, Glamping Quality Standard ocjenjuje razinu usluge od 0 – 5 (0 – ne zadovoljava, 1 – loše do 5 – izvrsno) te je prilagodljiv i racionalan u tumačenju zadovoljenja standarda, odnosno nastoji uvažiti lokalne okolnosti ili koncept resorta (VisitEngland, 2025).

Također u Engleskoj, vodeća tvrtka za kontrolu kvalitete sektora ugostiteljstva AA Hotel and Hospitality Services izdala je brošuru *Caravan and Camping Quality Standards* (AA Hotel and Hospitality Services, 2024) koja jezgrovito propisuje standarde kampova.

U Hrvatskoj područje privremene arhitekture turističkoga smještaja pokriva *Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine kampovi* (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019), *Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu* (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 09/2016; 54/2016; 61/2016; 69/2017; 120/2019), *Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu* (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 69/2017; 120/2019) i *Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine ostali ugostiteljski objekti za smještaj* (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 69/2017) propisuju vrste kampova, definiraju pojmove, minimalne uvjete te način kategoriziranja. Prilozi pravilnika su i *Uvjeti za kategorizaciju kampa* koji detaljno opisuju standarde usluge.

Preporuke i pravilnici međunarodnih organizacija i vodećih zemalja u području kampiranja također nude smjernice iz područja održivog razvoja, planiranja i projektiranja kampova, ali su primarno normativnog ili operativnog karaktera.

3.3.4 Sinteza spoznaja iz relevantne literature

Analiza teorijske, stručne i normativne literature pokazala je da planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja treba promatrati kao interdisciplinarno područje. Premda pojedini autori i dokumenti, ovisno o primarnom području kojem pripadaju — prostornom planiranju, arhitektonskom projektiranju, održivom razvoju ili turizmu naglašavaju različite aspekte istraživane teme, uočava se

podudarnost temeljnih načela koja određuju kvalitetu planiranja i projektiranja ove vrste arhitekture. Ta se načela mogu razmatrati unutar triju osnovnih pristupa:

- odnosa prema okolišu[30],
- planiranja prostora,
- arhitektonskoga oblikovanja.

Takva podjela omogućuje objedinjavanje različitih teorijskih polazišta i preporuka u jedinstven konceptualni okvir unutar kojega se privremena arhitektura turističkoga smještaja promatra u odnosu prema prirodnom okolišu, kao organizirani i planski oblikovani prostor te kao arhitektonska struktura. Analizirana literatura stoga je sistematizirana prema trima prepoznatim pristupima istraživanoj temi, pri čemu su pojedini izvori zastupljeni u više skupina, što proizlazi iz interdisciplinarnoga karaktera područja istraživanja (Tablica 3.3, Tablica 3.4, Tablica 3.5).

Tablica 3.3: relevantna analizirana literatura o odnosu prema okolišu privremene arhitekture turističkoga smještaja.

PRISTUP	**LITERATURA**
ODNOS PREMA OKOLIŠU	The Art of Camping (De Abaitua, 2011)
	Heading Out: A History of American Camping (Young, 2017)
	Architecture for Informal Tourism - Mild Occupation of Landscape through Campsites (Tost, 2015)
	The Integration of Campsites in Cultural Landscapes: Architectural Actions on the Catalan Coast, Spain (Martín, et al., 2020)
	Camping and Open-Air Tourism: An Opportunity for Sustainable Tourism in Coastal Areasa (Lucivero, 2012)
	A Short History of the Campsite (Hogue, 2011).
	Garden Village Bled glamping as an innovative revitalization of degraded landscape (Vreš i Demšar Vreš, 2016)
	Historical Overview of the Development of Temporary Architecture for Tourist Accommodation (Sladoljev, et al., 2025)
	A Camp Ground Policy (Meinecke, 1932)
	Camp Planning and Camp Reconstruction (Meinecke, 1935)
	Park and Recreation Structures (Good, 1938)
	Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism (WTO, 1998)

[30] Kako je već navedeno u 1.4 u smislu ovog istraživanja, okoliš je prirodni prostorni sklop koji okružuje privremenu arhitekturu turističkoga smještaja.

	Making Tourism More Sustainable, a Guide for Policy Makers (UNEP; WTO, 2005)
	Siting and Design of Hotels and Resorts (IUCN, 2012)
	Sustainable Hotel, Siting, Design and Construction (International Tourism Partnership, 2014)
	The National Park Service Second Century Campground Design Guidelines (National Park Service, 2021)
	GSTC Industry Criteria, Version 3, with Performance Indicators for Hotels and Accommodations (Global Sustainable Tourism Council, 2016)
	Glamping Quality Standard (VisitEngland, 2025)
	Organisational Typologies for Experiential Nature Tourism Architecture (Babris, et al., 2023)
	Assessing Architecture-and-Landscape Integration as a Basis for Evaluating the Impact of Construction Projects on the Cultural Landscape of Tourist Seaside Resorts (Bal, 2021)
	Sustainable and Affordable Prefabricated Construction: Developing a Natural, Recycled, and Recyclable Mobile Home (Berizzi, et al., 2021)
	Implementation of Green Tourism Concept (Budiasa, et al., 2019)
	Exploring Early Twenty-First Century Developed Forest Camping Experiences and Meanings (Garst, et al., 2009)
	Micro-architecture under Perspective of Landscape (Haibeibei & Yuhang, 2012)
	Emergency And Tourism In Abruzzo, a Temporary House System (Radogna, 2018)
	Design Guidelines for Sustainable Tourism Development (South Australian Tourism Commission, 2007)
	The Concept of Tent as a Temporary Architecture in the Millennium Era (Trisno, et al., 2025)
	On the Edge Glamping: Design investigations in the New Zealand Landscape (Twose & Perkins, 2015)
	Glamping – New Outdoor Accommodation (Vrtodušić Hrgović, et al., 2018)

Tablica 3.4: Relevantna analizirana literatura o planiranju prostora privremene arhitekture turističkoga smještaja.

PRISTUP	LITERATURA
PLANIRANJE PROSTORA	Heading Out: A History of American Camping (Young, 2017)
	Tourism & Recreation, Handbook of Planning and Design (Baud - Bovy & Lawson, 1998)
	Architecture for Informal Tourism - Mild Occupation of Landscape through Campsites (Tost, 2015)
	The Integration of Campsites in Cultural Landscapes: Architectural Actions on the Catalan Coast, Spain (Martín, et al., 2020)
	A Short History of the Campsite (Hogue, 2011).
	Historical Overview of the Development of Temporary Architecture for Tourist Accommodation (Sladoljev, et al., 2025)
	A Camp Ground Policy (Meinecke, 1932)
	Camp Planning and Camp Reconstruction (Meinecke, 1935)
	Park and Recreation Structures (Good, 1938)
	Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism (WTO, 1998)
	Making Tourism More Sustainable, a Guide for Policy Makers (UNEP; WTO, 2005)
	Siting and Design of Hotels and Resorts (IUCN, 2012)
	Sustainable Hotel, Siting, Design and Construction (International Tourism Partnership, 2014)
	The National Park Service Second Century Campground Design Guidelines (National Park Service, 2021)
	European Quality Standard for Camping Sites (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025)
	Caravan and Camping Quality Standards, (AA Hotel and Hospitality Services, 2024)
	Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine kampovi (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019)
	Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 09/2016; 54/2016; 61/2016; 69/2017;
	Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016;
	Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 69/2017)
	Exploring Early Twenty-First Century Developed Forest Camping Experiences and Meanings (Garst, et al., 2009)
	Design Guidelines for Sustainable Tourism Development (South Australian Tourism Commission, 2007)

Tablica 3.5: Relevantna analizirana literature o projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja.

PRISTUP	LITERATURA
ARHITEKTURA	The Book of Camping and Woodcraft (Kephart, 1906)
	Heading Out: A History of American Camping (Young, 2017)
	Tourism & Recreation, Handbook of Planning and Design (Baud - Bovy & Lawson, 1998)
	Houses in Motion (Kronenburg, 1995)
	Portable Architecture (Kronenburg, 2003)
	Camping and Open-Air Tourism: An Opportunity for Sustainable Tourism in Coastal Areasa (Lucivero, 2012)
	Historical Overview of the Development of Temporary Architecture for Tourist Accommodation (Sladoljev, et al., 2025)
	Park and Recreation Structures (Good, 1938)
	Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism (WTO, 1998)
	Siting and Design of Hotels and Resorts (IUCN, 2012)
	Sustainable Hotel, Siting, Design and Construction (International Tourism Partnership, 2014)
	The National Park Service Second Century Campground Design Guidelines (National Park Service, 2021)
	GSTC Industry Criteria, Version 3, with Performance Indicators for Hotels and Accommodations (Global Sustainable Tourism Council, 2016)
	Glamping Quality Standard (VisitEngland, 2025)
	European Quality Standard for Camping Sites (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025)
	A Comparison of the Requirements of Tent Fabrics for Various Usages (Ayakta & Ozek, 2018)
	Sustainable and Affordable Prefabricated Construction: Developing a Natural, Recycled, and Recyclable Mobile Home (Berizzi, et al., 2021)
	Turistički kampovi i montažni objekti zagrebačkog Jugomonta u Istri i na Kvarneru pedesetih i šezdesetih godina 20. stoljeća (Bjažić Klarin & Kranjčević, 2023)
	Micro-architecture under Perspective of Landscape (Haibeibei & Yuhang, 2012)
	Emergency And Tourism In Abruzzo, a Temporary House System (Radogna, 2018)
	(South Australian Tourism Commission, 2007) Design Guidelines for Sustainable Tourism Development
	The Concept of Tent as a Temporary Architecture in the Millennium Era (Trisno, et al., 2025)
	On the Edge Glamping: Design investigations in the New Zealand Landscape (Twose & Perkins, 2015)
	Glamping – New Outdoor Accommodation (Vrtodušić Hrgović, et al., 2018)

Provedena sistematizacija literature omogućila je usporedbu različitih izvora, prepoznavanje zajedničkih obilježja te ukazala na 3 osnovna pristupa planiranju i projektiranju sadržana u odnosu prema okolišu, planiranju prostora i arhitekturi.

Dobivena sinteza je osnova za identifikaciju čimbenika koji utječu na planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja (Slika 3.12).

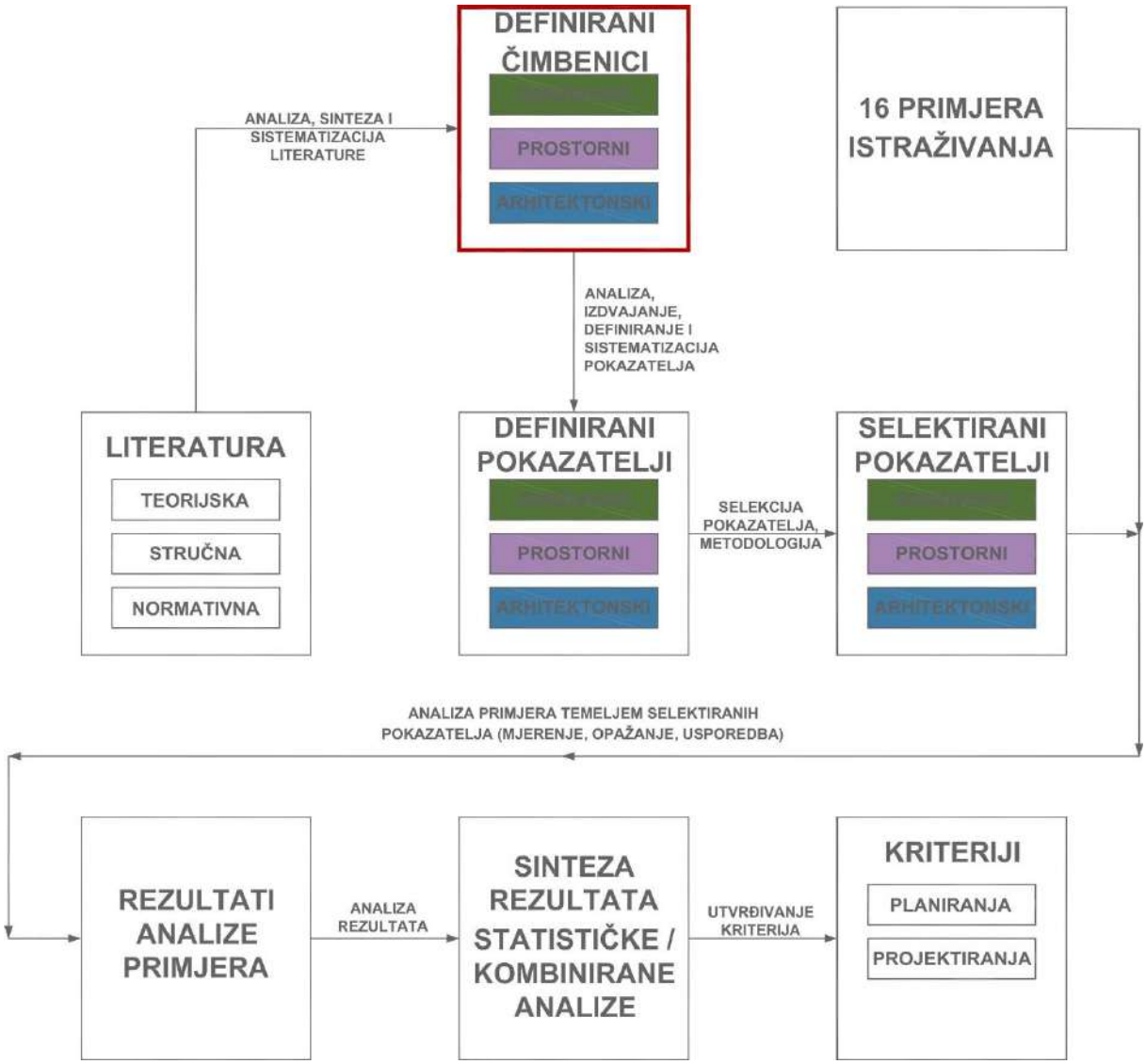

Slika 3.12: utvrđivanje osnovnih čimbenika u istraživačkom postupku definiranja kriterija planiranja i projektiranja.

3.4 Čimbenici planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

Rezultati sinteze literature ukazuju da se odnos privremenih jedinica turističkoga smještaja i prostora u koji se (privremeno) smještaju značajno razlikuje od uobičajenog odnosa trajne arhitekture i prostora. Privremene jedinice smještaja najčešće su tipska arhitektura, postavljena u prostor u većim serijama, s predviđenom čestom izmjenom korisnika (Kronenburg, 1995, p. 7). Njihova ključna specifičnost je privremenost, koja naglašava trajnu vrijednost prostora u koji se polažu (Kronenburg, 1995, p. 10).

Drugim riječima, arhitektura privremenih (prenosivih) jedinica i planiranje prostora evaluiraju se djelomično neovisno: jedinice se često projektiraju prilagodljivo i neovisno od konkretne lokacije, dok se prostor planira kao podloga za njihov privremeni prihvat. Budući da se najčešće radi o prostorima visoke prirodne vrijednosti, planiranje je usmjereno na očuvanje i naglašavanje prostora kao turističke atrakcije te odnos prema prirodi i estetici okoliša, gdje održivi pristup ima ključnu ulogu (Kronenburg, 1995, p. 10; Martín, et al., 2020; Lucivero, 2012; WTO, 2005; IUCN, 2012; Ministarstvo prostornoga uređenja, 155/2025).

Analiza literature provedena u 3. poglavlju pokazala je da se privremena arhitektura turističkoga smještaja unutar postavljenoga teorijskog i analitičkog okvira razmatra kroz tri temeljna pristupa: odnos prema okolišu, planiranje prostora i arhitektonsko oblikovanje. Sukladno tomu, može se zaključiti da se planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja temelji na trima osnovnim čimbenicima[31] (Slika 3.13):

- **održivom odnosu prema okolišu**
- **planiranju prostora**
- **arhitektonskom projektiranju**

[31] Čimbenik. 1. onaj koji čini ili tvori što, koji je pokretačka snaga ili jedan od uvjeta koji dovode do kakve pojave ili procesa (Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik. Institut za hrvatski jezik, 2026). 2. **u ovom istraživanju: pojava, svojstvo ili okolnost koja utječe na neki proces, stanje ili rezultat. Uzrok ili element koji ima određeni utjecaj**

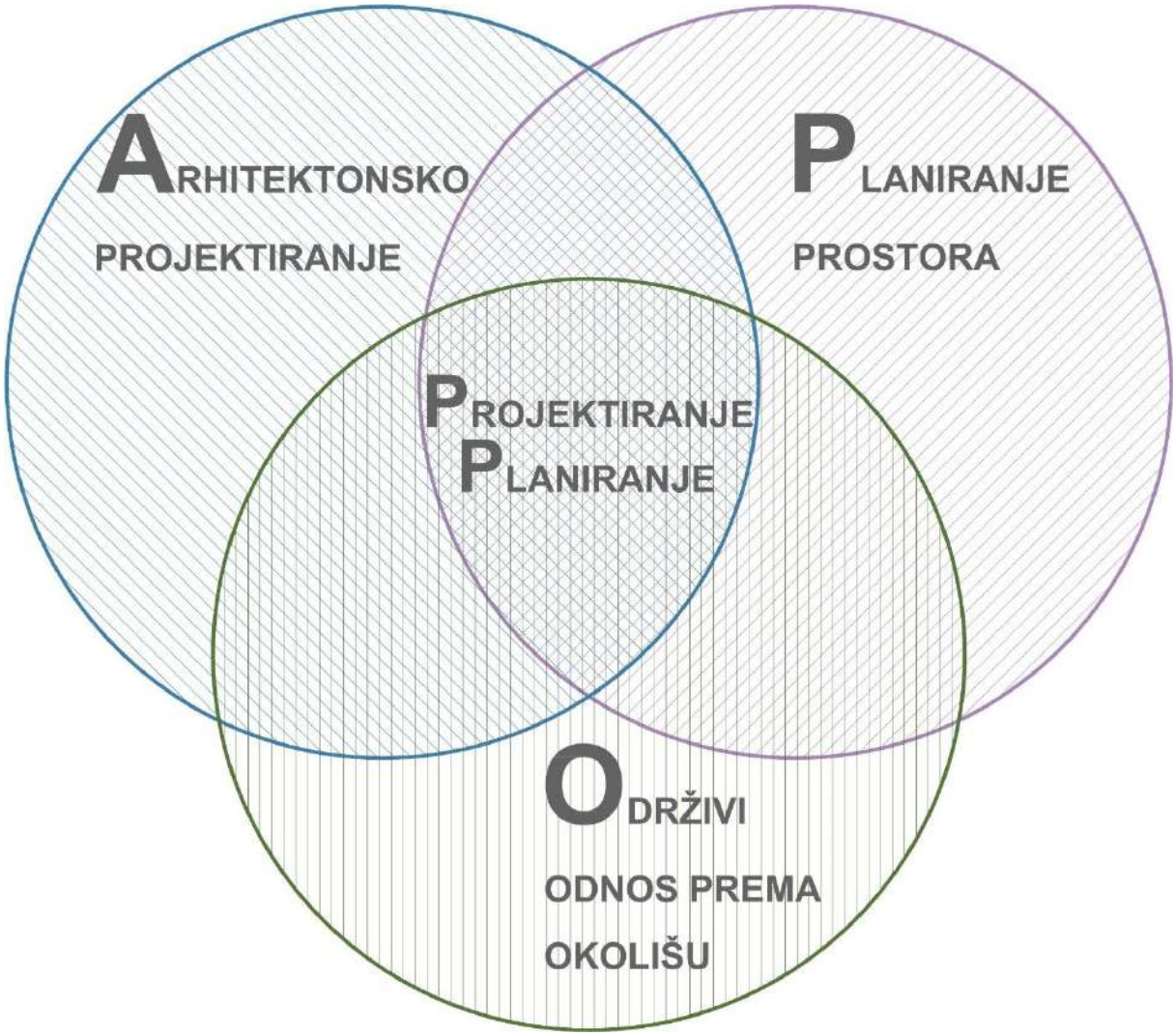

Slika 3.13: tri osnovna čimbenika planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

3.5 Zaključak

Analiza konteksta privremene arhitekture turističkoga smještaja pokazuje da se njezin razvoj može interpretirati kroz jasno diferencirane faze koje reflektiraju šire **društvene, tehnološke i prostorne transformacije**. Od ranih oblika improviziranih skloništa i šatora u razvojnom razdoblju, preko modernog razdoblja obilježenog tehnološkim inovacijama i standardizacijom, do suvremenog postmodernog razdoblja karakteriziranog tipološkim pluralizmom i povećanjem razine komfora, privremena arhitektura kontinuirano se prilagođava promjenjivim zahtjevima turizma i korisničkih praksi.

Razvoj kampiranja i privremene arhitekture od samih početaka povezan je s pitanjima **planiranja prostora, uređenja i zaštite okoliša**. Rani problemi degradacije prostora uslijed nekontroliranog korištenja doveli su do formiranja prvih sustavnih pristupa organizaciji kampova, među kojima Meineckeovi principi predstavljaju referentnu točku razvoja planerske i projektantske prakse.

U suvremenom kontekstu kampovi se razvijaju prema sve većoj razini infrastrukturne opremljenosti i funkcionalne kompleksnosti, približavajući se trajnim oblicima turističkog smještaja, ali se pojavljuju i alternativni modeli (npr. glamping i minimalistički oblici kampiranja) koji reafirmiraju odnos između arhitekture, prirode i iskustva.

Pregled relevantne literature potvrđuje da je područje privremene arhitekture turističkoga smještaja nedovoljno istraženo kao samostalna istraživačka tema te se razmatra fragmentirano, unutar šireg diskursa turizma, kampiranja ili privremene arhitekture. Normativni i stručni izvori pružaju smjernice, ali ne nude integrirani teorijsko-metodološki okvir za analizu i vrednovanje prostora.

Sukladno tome, identificirana je znanstvena praznina u području istraživanja koja se odnosi na nedostatak sustavno definiranih kriterija za **planiranje prostora i arhitektonsko projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja**.

U poglavlju je uspostavljena povijesno-teorijska i analitička osnova za daljnje istraživanje, pri čemu su identificirani razvojni obrasci, tipološke varijacije, konceptualni pristupi i čimbenici koji određuju kvalitetu planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja i predstavljaju temelj za sintezu pokazatelja i formuliranje kriterija planiranja i projektiranja s ciljem unapređenja održivosti, prostorne osjetljivosti i funkcionalne kvalitete privremene arhitekture turističkoga smještaja.

4. Pokazatelji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja iz literature

4.1 Uvod

Za provedbu istraživanja, temeljem literature iz poglavlja 3, u ovom poglavlju se identificiraju, odnosno definiraju pokazatelji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja iz kojih će se selektirati skup mjerljivih pokazatelja za analizu privremene arhitekture turističkoga smještaja. Definirani pokazatelji predstavljaju temelj za selekciju pokazatelja za istraživanje u sljedećim poglavljima (Slika 4.1).

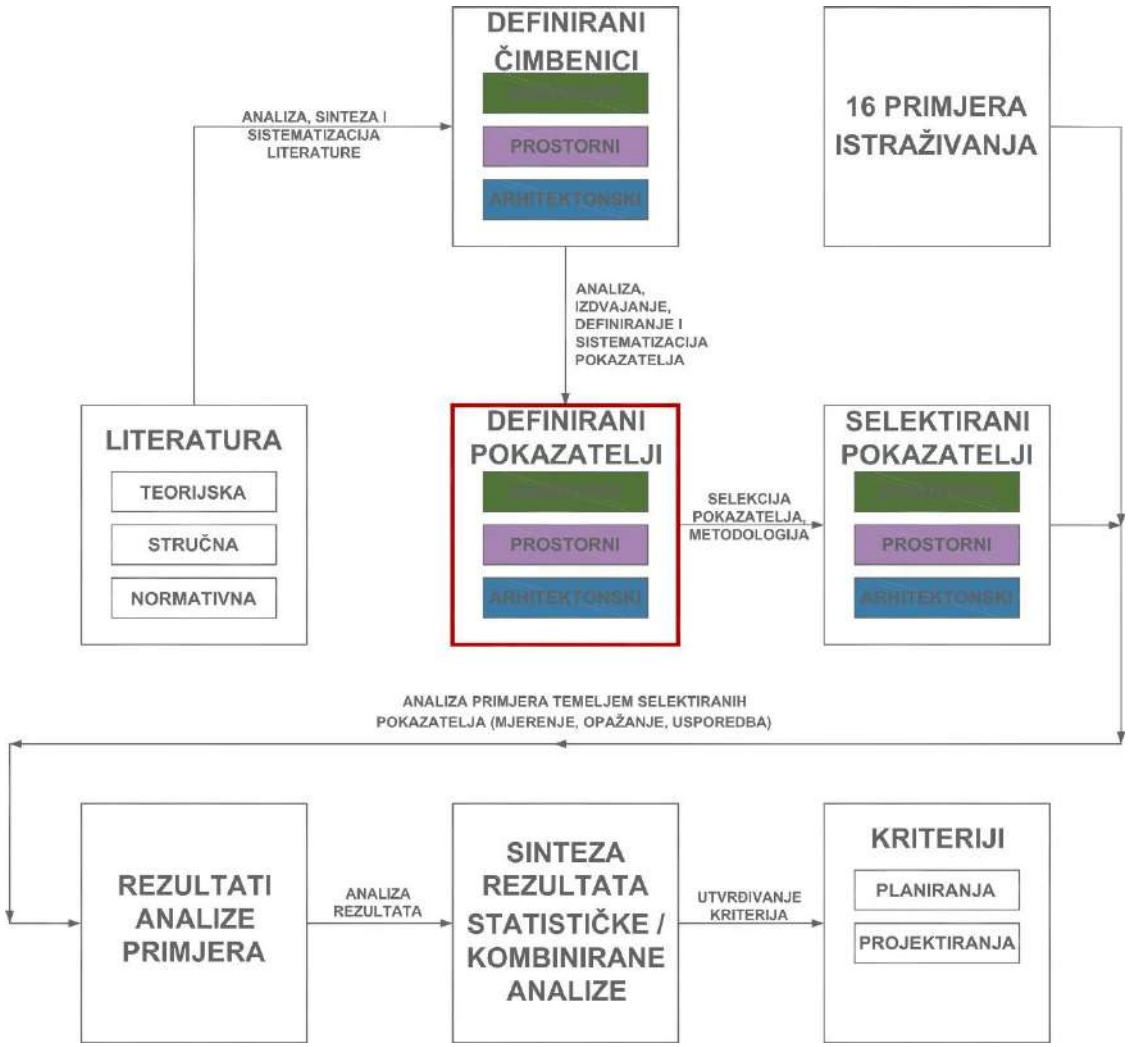

Slika 4.1: definiranje pokazatelja iz literature u istraživačkom postupku definiranja kriterija planiranja i projektiranja.

Utvrđena je interdisciplinarna raznolikost navedene literature pri čemu je područje istraživanja promatrano fragmentirano, odnosno kao dio šireg okvira teme održivog razvoja, turizma, turističkog i prostornog planiranja, kampiranja, arhitekture i privremene arhitekture.

Stoga su metodama deduktivne analize iz navedene literature definirani pokazatelji privremene arhitekture turističkoga smještaja temeljem njihove usmjerenosti na područje istraživanja planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja te njezinog održivog razvoja iz prostorno – planerskog i projektantskog rakursa.

Definirani pokazatelji sistematizirani su u grupe pokazatelja dobre prakse planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja prema njihovoj funkciji i području primjene. Za svaki pokazatelj određene su:

- karakteristike pokazatelja i izvor podataka iz literature,
- način evaluacije pokazatelja,
- kategorije vrijednosti temeljem kojih će se provesti evaluacija u analizama u poglavlju 6.

Analizom definiranih pokazatelja, izdvojit će se selektirani pokazatelji koji omogućuju kvantitativnu i kvalitativnu evaluaciju analiziranih primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja u poglavlju 6.

4.2 Sistematizacija definiranih pokazatelja planiranja i projektiranja

U istraživanje je uključeno ukupno 110 izvora (znanstvenih radova, knjiga, stručnih publikacija i dokumenata), pri čemu su analizirani radovi koji se bave temama održivog turizma, privremene arhitekture, kampiranja, glampinga, prostornog planiranja i projektiranja turističkih zona i jedinica smještaja.

Postupak definiranja pokazatelja odvijao se u dva koraka:

1. Ekstrakcija pojmova – izdvajanje svih relevantnih pokazatelja

Izdvojeni su pojmovi, teme, strategije, smjernice i pravila koja se pojavljuju u relevantnoj literaturi navedenog šireg interdisciplinarnog područja (primjerice: *očuvanje okoliša, gustoća smještaja, prilagodljivost jedinica, vizualni utjecaj* i sl.), pri

čemu je utvrđeno ponavljanje i/ili sličnost pojedinih pojmova u različitim izvorima iz literature.

2. Grupiranje i objedinjavanje semantički srodnih pojmova u jedinstvene pokazatelje

Izdvojeni pojmovi, teme, strategije, smjernice i pravila iz literature grupirani su po sličnosti koja se očituje u njihovom značenju ili ciljevima na koje se odnose u kontekstu planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja, pri čemu je dio objedinjen u jedinstvene pokazatelje (primjerice: *mali prostorni otisak, građenje s minimalnim utjecajem, smanjenje otiska nove gradnje, princip „laganog dodira s tlom“* objedinjeni su u jedinstveni pokazatelj *minimalnog arhitektonskog otiska*).

Temeljem utvrđenih osnovnih čimbenika planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja - održivi odnos prema okolišu, prostorno planiranje i arhitektonsko projektiranje (poglavlje 3.4), pokazatelji su sistematizirani u tematske osnovne grupe i podgrupe koje ukazuju na mjerljive karakteristike planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja, što doprinosi preglednosti i primjenjivosti u različitim fazama planiranja i projektiranja.

Sukladno tome, utvrđeni su pokazatelji koji obuhvaćaju:

- širi razvojni i okolišni kontekst (pokazatelji održivosti),
- organizaciju prostora (urbanistička razina, prostorni pokazatelji),
- karakteristike same arhitekture (projektantski pokazatelji).

U **pokazatelje održivosti** svrstani su oni koji proizlaze iz najšireg teorijskog okvira analiziranih radova te se pojavljuju kroz različite discipline (arhitektura, urbanizam, turizam, održivi razvoj). Njihova učestalost u analiziranom uzorku potvrđuje da predstavljaju važne pokazatelje ovog tipa turističkoga razvoja. Ovi pokazatelji obuhvaćaju utjecaj planiranja i projektiranja na dugoročnu održivost prostora i turističkog sustava te su strukturirani u četiri podgrupe:

- ekološka održivost – utjecaj prostornog planiranja i arhitekture na očuvanje prirodnih resursa i minimiziranje degradacije prostora,
- socijalna održivost – utjecaj na kvalitetu boravka i komfor korisnika, a time i održivost turističkog pothvata,

- razvojna održivost – utjecaj na mogućnosti razvoja, prilagodbe i dugoročnu održivost turističkog pothvata,
- kvalitativna održivost – utjecaj na ambijentalnu i estetsku vrijednost prostora kao čimbenika turističke atraktivnosti.

Skupina razvojne održivosti izdvojena je zbog učestale zastupljenosti pokazatelja koji se odnose na prilagodljivost, faznost razvoja i prilagodljivost u istraženoj literaturi. Time se potvrđuje specifičnost privremene arhitekture kao sustava koji omogućuje dinamičan razvoj u odnosu na prostor.

Skupina pokazatelja kvalitativne održivosti potvrđuje da je turistička atraktivnost neposredno povezana s kvalitetom prostora i doživljajem ambijenta, a ne isključivo s funkcionalnim ili tehničkim karakteristikama smještajnih jedinica.

Definirani pokazatelji održivosti predstavljaju vezu između teorijskih postavki te prostornih i arhitektonskih rješenja, čime omogućuju njihovu kasniju evaluaciju u okviru istraživanja.

Istraživanje je usmjereno na prostor i arhitekturu privremene arhitekture turističkoga smještaja gdje je uočen problem neadekvatne postave i projektiranja. Promatra se način postave smještajnih jedinica, zone postave, mjesto postave te njihovi odnosi.

Sukladno tome, utvrđeni **prostorni pokazatelji** tematski su podijeljeni prema identificiranim zajedničkim karakteristikama koje se odnose na prostornu organizaciju, mjerilo i objekt promatranja u 4 podgrupe pokazatelja planiranja:

- zona smještajnih jedinica - zona postave jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja unutar kampa[32],
- grupa smještajnih jedinica – prostorna cjelina grupe jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja unutar (veće) zone smještajnih jedinica, koje su međusobno povezane zajedničkim prostorom, infrastrukturom ili organizacijskim principom,

[32] Istraživanje se ne bavi prostorom kampa kao cjeline sa svim sadržajima i njihovim međuodnosima (uslužnim, pomoćnim, rekreativnim, komercijalnim i sl.), već samo zonama postave jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja (vidjeti poglavlje 2.5).

- jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja,
- mjesto postave[33] - prostor postave smještajne jedinice (Slika 4.2).

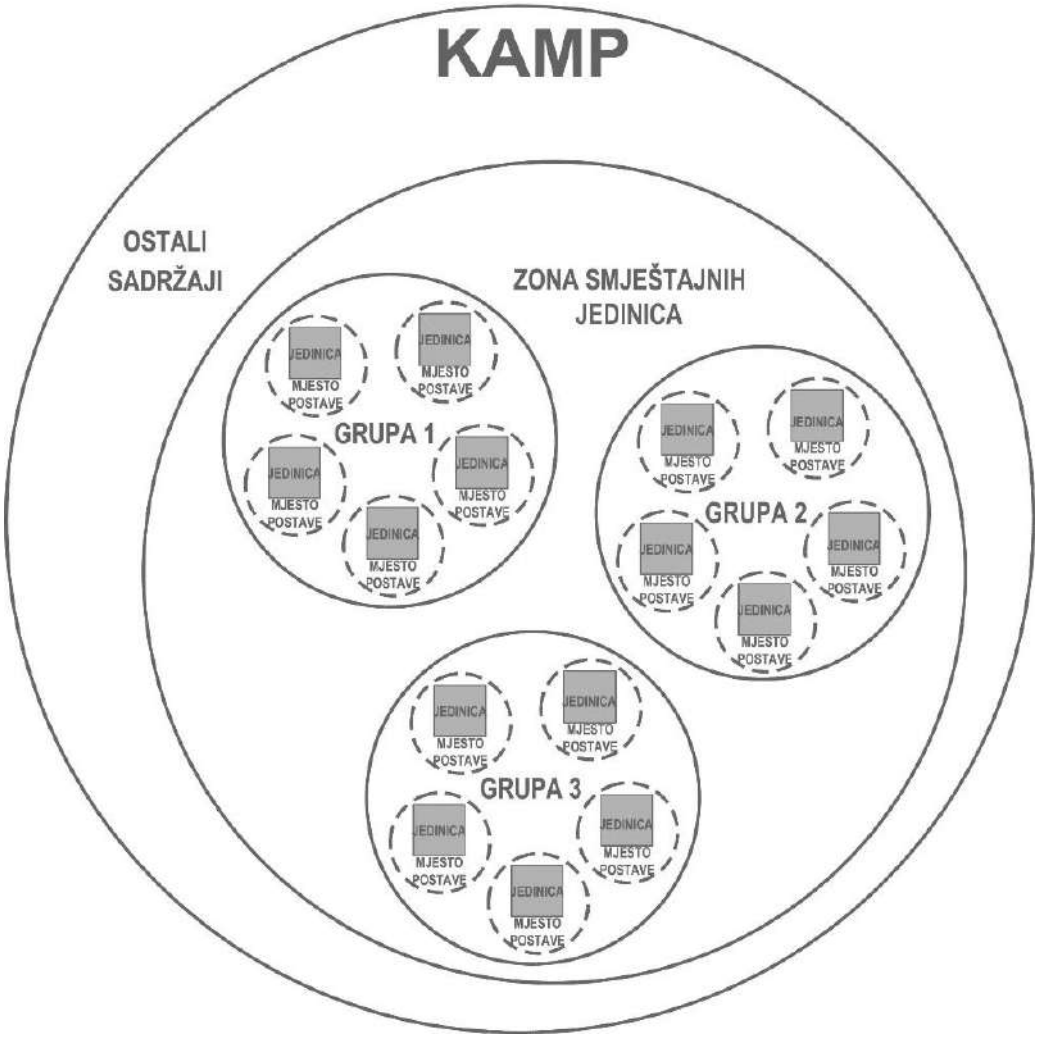

Slika 4.2: shema prostornih odnosa kampa, zone, grupe, jedinica smještaja i mjesta postave.

Istraživanje same privremene arhitekture turističkoga smještaja provodi se pomoću **arhitektonskih pokazatelja**. Pokazatelji su tematski i empirijski podijeljeni u logične cjeline prema općim zajedničkim karakteristikama, koje se odnose na kvalitativnu,

[33] Za potrebe ovog istraživanja definiran je prostor postave jedinice („kamp mjesto, kamp parcela“ i slično) zajedničkim terminom „mjesto postave“ (jedinice): mjesto postave je uređen ili neuređen prostor namijenjen postavi i uporabi korisnicima jedne jedinice smještaja ili logične uporabne cjeline privremene arhitekture turističkoga smještaja (npr. šator ili šator s pomoćnim šatorom i sl.).

kvantitativnu i materijalnu dimenziju arhitekture u 5 definiranih podgrupa arhitektonskih pokazatelja:

- kvaliteta i prikladnost arhitekture – ukazuju na kvalitetu oblikovanja i izvedbe te prikladnost smještajnih jedinica kontekstu okoliša,
- dimenzije – površine i visine smještajnih jedinica,
- sadržaji – što smještajne jedinice sadrže,
- materijal za izvedbu – analiza materijala smještajnih jedinica sa stanovišta prikladnosti i održivosti,
- klimatsko projektiranje - analiza smještajnih jedinica sa stanovišta klimatske prikladnosti.

Utvrđeni pokazatelji se mogu shematski prikazati kao mjerljive karakteristike interdisciplinarnog integralnog sustava planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja (
Slika 4.3).

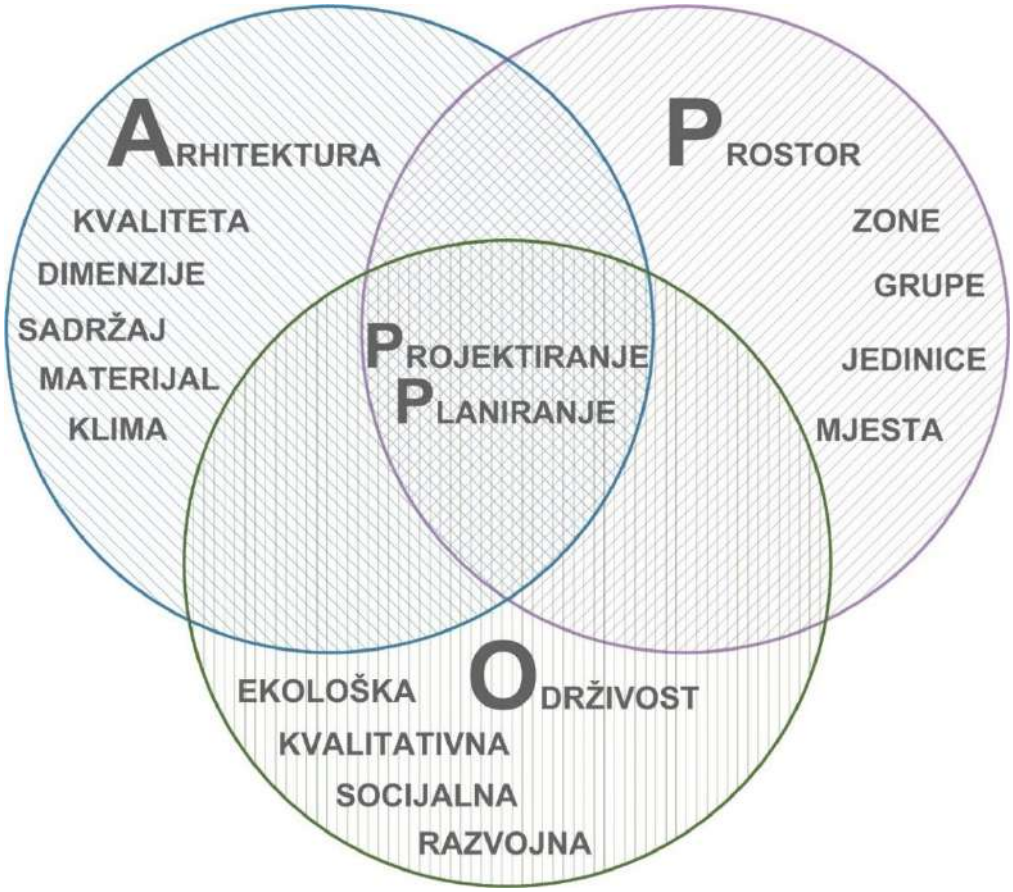

Slika 4.3: shema grupa pokazatelja interdisciplinarnog integralnog sustava planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Tri osnovne tematske grupe pokazatelja podijeljene se na podgrupe koje čine cjeloviti sustav utvrđenih pokazatelja planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja (Slika 4.4).

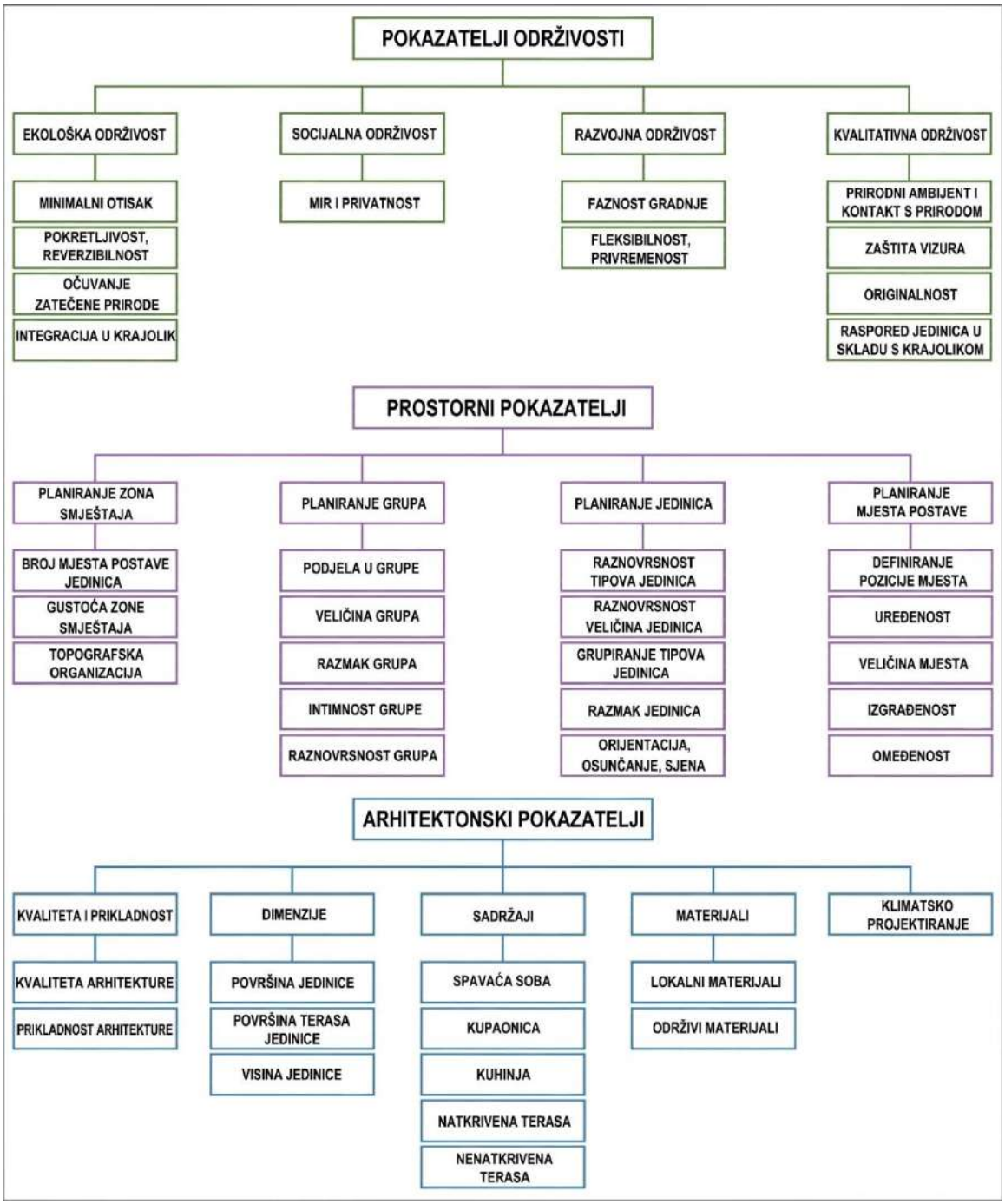

Slika 4.4: shema sistematizacije pokazatelja planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Navedenom sistematizacijom pokazatelja stvoren je metodološki jasan znanstveni okvir koji će se koristiti u daljnjem istraživanju.

4.3 Kategorije vrijednosti

Kako bi se omogućila znanstveno utemeljena i ujednačena analiza pokazatelja na odabranim primjerima privremene arhitekture turističkoga smještaja, za svaki je pokazatelj potrebno utvrditi mjerljiv evaluacijski okvir, odnosno definirati pripadajuće kategorije vrijednosti. Kategorije su određene na temelju spoznaja iz literature ili empirijski, ovisno o obilježjima pojedinoga pokazatelja. Rezultati analize svakoga odabranog primjera bit će u poglavlju 6. razvrstani u odgovarajuće kategorije. Takva će kategorizacija omogućiti statističku obradu rezultata i procjenu relevantnosti pojedinih pokazatelja za utvrđivanje kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja u poglavlju 7.

Za svaki je pokazatelj utvrđeno više kategorija vrijednosti, koje mogu biti definirane kvantitativno ili kvalitativno:

- **kvantitativne kategorije vrijednosti** temelje se na mjerljivim numeričkim rasponima te se iskazuju brojčanim vrijednostima, primjerice brojem smještajnih jedinica, površinom ili dimenzijama;
- **kvalitativne kategorije vrijednosti** temelje se na procjeni obilježja utvrđenih promatranjem i analizom te se iskazuju opisnim kategorijama koje imaju utvrđen redoslijed: NE, DJELOMIČNO i DA.

Broj kategorija i način njihova definiranja razlikuju se ovisno o obilježjima i mogućnostima vrednovanja pojedinoga pokazatelja. Kategorije vrijednosti za pojedine pokazatelje utvrđene su:

- temeljem literature,
- empirijski.

Određivanje kategorija vrijednosti i broja kategorija temeljem literature

Za dio utvrđenih pokazatelja u relevantnoj znanstvenoj i stručnoj literaturi su utvrđene kvantitativne ili kvalitativne vrijednosti koje su definirale granice kategorija i njihov broj. Navedene granice obrazložene su relevantnom literaturom za svaki pokazatelj za koji su utvrđene.

Određivanje kategorija vrijednosti i broja kategorija empirijskom metodom

Za dio utvrđenih pokazatelja za koje u relevantnoj znanstvenoj i stručnoj literaturi nisu utvrđene, kvantitativne ili kvalitativne kategorije vrijednosti i njihov broj određen je empirijski na temelju promatranja i arhitektonske prakse planiranja i projektiranja turističkog i stambenog smještaja. Navedene kategorije, njihove granice i broj obrazložene su za svaki pokazatelj za koji su utvrđene.

U sljedećim poglavljima svaki definirani pokazatelj obrazložen je i prezentiran pomoću istražene literature te je definiran način njegove primjene, odnosno evaluacije te kategorije vrijednosti za daljnje istraživanje. Pomoću pokazatelja će se evaluirati odabrani primjeri privremene arhitekture turističkoga smještaja. Rezultati evaluacije i njihova statistička obrada utvrdit će kriterije planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

4.4 Pokazatelji održivosti

4.4.1 Pokazatelji ekološke održivosti

Kamp je oblik turizma koji najmanje narušava fizički okoliš ili ga barem nepovratno ne pogoršava, iako se ne smije podcijeniti potencijal promjene krajolika (Miranda, 1985, citiran u Tost, 2015). U grupu pokazatelja ekološke održivosti su iz proučene literature iz poglavlja 3 temeljem identificiranih karakteristika utvrđeni i zatim svrstani oni koji utječu na održivo planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja sa stanovišta očuvanja zatečenog prostora i prirode što pridonosi ublažavanju dugoročnog utjecaja na okoliš, a to su:

- minimalni arhitektonski otisak,
- pokretljivost arhitekture i reverzibilnost prostora,
- očuvanje zatečene prirode,
- integracija u krajolik.

4.4.1.1 Minimalni arhitektonski otisak

U poglavlju 1.1 definiran je arhitektonski otisak kao *trajna kvalitativna i kvantitativna promjena u prostoru nastala arhitektonskim zahvatom*. Privremena arhitektura

pridonosi ekološkoj održivosti smanjenjem arhitektonskog otiska jer je jednostavna za uklanjanje i prijenos (poglavlje 2.6).

Kampovi se odlikuju relativno malim prostornim otiskom te predstavljaju jedan od odgovornijih turističkih modela u kontekstu očuvanja prirodnih obilježja i integracije u krajolik, budući da se temelje na primjeni smještajnih jedinica malog utjecaja na okoliš (Martín et al., 2020) te doprinose smanjenju negativnih utjecaja na krajobraz (Twose i Perkins, 2015).

Američke smjernice za projektiranje kampova upućuju na potrebu građenja s minimalnim utjecajem, što uključuje očuvanje postojećeg tla te smanjenje otiska nove gradnje (National Park Service, 2021). Australske smjernice temelje se na principu „laganog dodira s tlom“, koji između ostalog, podrazumijeva očuvanje vodnih i zemljanih sustava te minimiziranje promjena reljefa, osobito na strmim ili osjetljivim područjima (South Australian Tourism Commission, 2007), a međunarodne smjernice dodatno naglašavaju potrebu minimiziranja fizičkog otiska (IUCN, 2012).

Pregled literature ukazuje da minimalni arhitektonski otisak predstavlja važan element održivoga turističkoga razvoja, omogućujući usklađivanje prostornog zahvata s ekološkim i krajobraznim vrijednostima.

Evaluacija pokazatelja minimalnog arhitektonskog otiska

Pokazatelj minimalnog otiska teži što manjem arhitektonskom otisku i jednostavnosti podizanja na lokaciji pa se određuje prema načinu pričvršćenja smještajne jedinice za tlo i tipu postave. Promatranjem primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja renomiranih proizvođača (*Adria, Nord, Bushtec, Lushna* i drugi) utvrđeno je da se smještajne jedinice privremene arhitekture povezuju s tlom tehnikama privremenog pričvršćenja putem kotača, malih prefabriciranih temeljnih stopa i montažnih stupova, šipkama, svrdlima, kolcima zabodenim u tlo ili na slične neinvazivne načine koji ostavljaju minimalni otisak na tlu, komunalna infrastruktura je ukopana, zanemariva i također jednostavno uklonjiva, a površine pričvršćenja minimalne.

Pokazatelj minimalnog arhitektonskog otiska evaluira se kroz opservaciju načina pričvršćenja smještajnih jedinica za tlo. Kategorije vrednovanja definirani su prema kategorijama izvedbe u smislu promatranja arhitektonskog otiska (DA/NE).

Kategorije vrijednosti pokazatelja minimalnog arhitektonskog otiska

Minimalni otisak (DA)

Pričvršćenje za podlogu ostvaruje se putem privremenih, neinvazivnih elemenata, prefabriciranih temeljnih stopa, montažnih stupova, zabijenih kolaca, svrdla ili su na kotačima.

Minimalni otisak (NE)

Obuhvaćaju gradnju temelja na lokaciji s niskim stupnjem montaže, uključujući trakaste temelje, temeljne ploče ili druge trajne sustave vezanja jedinica za tlo, dok otpadni materijal može biti značajan.

Klasifikacija promatranih primjera privremene arhitekture temelji se na promatranju njihovih lokacija te evidentiranju tehnika pričvršćenja i postave. Ovaj pristup omogućuje ponovljivu evaluaciju arhitektonskog otiska te se osigurava objektivno vrednovanje u okviru istraživanja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

4.4.1.2 Pokretljivost arhitekture i reverzibilnost prostora

Privremena arhitektura pridonosi ekološkoj održivosti jer je jednostavnija za uklanjanje i prijenos od trajne (poglavlje 2.5) pa je reverzibilnost prostora olakšana. Reverzibilan zahvat u prostoru tijekom vremena svjedoči o poštivanju prvobitnog stanja, koje se uočava i smješta u naše doba, nadovezujući se na nešto što već postoji i što je čitljivo i “autentično“ (Bruno, 2015). Na turizam utječu vrlo promjenjivi čimbenici, uključujući klimu, sigurnost i ekonomiju pa je prilagodljivost turističke ponude bitan faktor održivosti. Prenosiva, uklonjiva, promjenjiva turistička arhitektura odgovara takvim zahtjevima (Lucivero, 2012), pri čemu se smještajne jedinice moraju moći ukloniti bez trajne devastacije prostora u kojem su smještene (Ministarstvo prostornoga uređenja, 155/2025).

Kampovi predstavljaju jedan od odgovornijih turističkih modela u kontekstu očuvanja prirodnih obilježja i integracije u krajolik, budući da se temelje na primjeni transportabilnih smještajnih jedinica (Martín et al., 2020). Pokretljive i prefabricirane jedinice, uključujući mobilne kuće, omogućuju formiranje reverzibilnih naselja jer nisu trajno povezane s podlogom (Berizzi et al., 2021) te doprinose smanjenju negativnih utjecaja na krajobraz (Twose i Perkins, 2015).

Američke smjernice za projektiranje kampova upućuju na potrebu građenja s minimalnim utjecajem (National Park Service, 2021), a australske smjernice temelje se na principu „laganog dodira s tlom“, koji između ostalog, podrazumijeva projektiranje nisko-utjecajnih i uklonjivih konstrukcija (South Australian Tourism Commission, 2007). Međunarodne smjernice naglašavaju izbjegavanje ireverzibilne degradacije resursa te usklađivanje projektiranja s prirodnim obilježjima i kapacitetima lokacije (Baud - Bovy i Lawson, 1998).

Temeljem navedene literature, može se zaključiti da pokretljivost i reverzibilnost prostora također predstavljaju važne elemente usklađivanja prostornog zahvata s ekološkim i krajobraznim vrijednostima u duhu održivoga turističkoga razvoja.

Evaluacija pokazatelja

Pokazatelj pokretljivosti arhitekture i reverzibilnosti prostora teži jednostavnosti podizanja na lokaciji pa se određuje prema tipu postave, odnosno gradnje te utjecaju gradnje na okoliš. Promatranjem primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja renomiranih proizvođača (*Adria, Nord, Bushtec, Lushna* i drugi) utvrđeno je da se smještajne jedinice privremene arhitekture dovoze na lokaciju potpuno gotove ili pripremljene za jednostavnu montažu. Jedinice se lako uklanjaju, a otpadni materijal izvedbe minimalan.

Pokazatelj pokretljivosti arhitekture i reverzibilnosti prostora promatra se kroz tehnike gradnje i postavljanja na lokaciji primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja te se vrednuju kroz načine izvedbe.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Privremene i modularne tehnike (DA)

Jedinice se dovoze na lokaciju u potpuno gotovom obliku ili visokog stupnja montaže, omogućujući minimalnu intervenciju u tlo i okoliš.

Konstrukcijske metode omogućuju reverzibilnost zahvata; gradnja i uklanjanje jedinica ne ostavlja trajne strukture niti značajne fizičke ili vizualne promjene na zemljištu.

Klasične ili polutrajne tehnike (NE)

Obuhvaćaju gradnju na lokaciji s niskim stupnjem montaže, uz upotrebu tehnika gradnje *in situ* i korištenja lijevanih, rastresitih materijala te elemenata za zidanje.

Reverzibilnost je ograničena ili zahtijeva složene postupke uklanjanja i sanacije, dok otpadni materijal može biti značajan.

4.4.1.3 Očuvanje zatečene prirode

Za razliku od turističkih naselja, kampove karakterizira element stapanja s prirodnim krajolikom (Lucivero, 2012; Tost, 2015; Berizzi, et al., 2021) koji je obično od velike vrijednosti (Vreš & Demšar Vreš, 2016). Zato je prilikom planiranja i projektiranja potrebno uzeti u obzir cjelovitost prirodnog i kulturnog okruženja (Global Sustainable Tourism Council, 2016). Od davnina se promišlja zaštita i preporučuje čuvanje postojeće vegetacije (Good, 1938), a poštovanje prirode je temeljna vrijednost za kampove i osnovni uvjet njihova postojanja (Tost, 2015). Kampovi se nameću kao poželjan model turizma zbog „laganog zauzimanja okoliša“ (Martín, et al., 2020), a kao dobra praksa kampova ističe se minimalni utjecaj na postojeći krajobraz (Lucivero, 2012). Učinak razvoja turizma ovisi i o projektiranju, uređenju krajolika autohtonim vrstama i visokokvalitetnim materijalima uz optimum zadržavanja drveća (WTO, 2005; IUCN, 2012; Ministarstvo prostornoga uređenja, 155/2025).

U vodiču Svjetske turističke organizacije *u Agendi za održivi turizam* ističe se fizički integritet koji se odnosi na kvalitetu krajobraza te navodi da ispravne politike mogu smanjiti fizičku degradaciju uzrokovanu procesom izgradnje, uključujući brigu o pripremi gradilišta, vađenju građevinskog materijala te uklanjanju i obradi građevinskog otpada (WTO, 2005). Krčenje zemljišta i izmjene krajolika tijekom izgradnje mogu značajno utjecati na bioraznolikost, ako se njima pravilno ne upravlja (IUCN, 2012) te je potrebno očuvati postojeće raznolikosti vrsta i staništa zadržavanjem i integracijom prirodnih značajki vegetacije (International Tourism Partnership, 2014). Prilikom projektiranja turističkog razvoja u prirodnom krajoliku potrebno je uzeti u obzir i stvaranje snažnog odnosa s vegetacijom te je cilj smanjiti opseg krčenja vegetacije prilikom gradnje i uspostaviti programe obnavljanja vegetacije s lokalnim autohtonim vrstama (South Australian Tourism Commission, 2007).

Slijedom navedenog, definiran je pokazatelj očuvanja zatečene prirode, koji se promatra kvantitativnom metodom mjerenja očuvanosti prirodnog terena u promatranom području privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Evaluacija pokazatelja

U literaturi nije uočen jasno način vrednovanja ovog pokazatelja pa se vrednovanje pokazatelja očuvanja zatečene prirode određuje prema načelu da najmanje 40 % ukupne površine zone privremene arhitekture turističkoga smještaja mora biti uređeno kao parkovni nasadi i/ili prirodno zelenilo (Ministarstvo prostornoga uređenja, 155/2025). Iako ovaj propis uključuje i parkovne nasade, a ne samo prirodno zelenilo te se odnosi samo na Republiku Hrvatsku, postavljena je pretpostavka da je ova mjerljiva vrijednost (40 % prirodnog zelenila) adekvatna za provjeru relevantnosti pokazatelja.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Očuvanje zatečene prirode (DA): ≥ 40% površine prirodnog zelenila u zoni privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Očuvanje zatečene prirode (NE): < 40% površine prirodnog zelenila u zoni privremene arhitekture turističkoga smještaja.

4.4.1.4 Integracija u krajolik

Svjetska turistička organizacija savjetuje da lokalne vlasti moraju odrediti načela planiranja lokacije i projektiranja turističkih sadržaja tako da budu integrirani u okoliš te ga ne ugrožavaju. Bitan je primjeren odmak zgrade od granice, ceste, obale i sličnih krajobraznih elemenata kako bi se zaštitio krajolik (WTO, 1998). Razvoj turizma treba biti primjeren lokalnim uvjetima okoliša, a smještaj novih građevina u skladu s oblikom terena i vegetacije uz optimum otvorenog prostora. Učinak razvoja turizma ovisi i o projektiranju, uređenju krajolika autohtonim vrstama i visokokvalitetnim materijalima. Nova gradnja trebala bi biti u skladu s krajolikom i, gdje je prikladno, odražavati tradicionalni izgled (WTO, 2005; IUCN , 2012).

Prilikom planiranja kampa, obavezno je očuvati krajobrazne vrijednosti, a smještajne jedinice u obuhvatu kampa ne smiju svojim izgledom, veličinom i smještajem narušavati zatečeni prirodni krajobraz (Ministarstvo prostornoga uređenja, 155/2025).

Priručnici i pravilnici o projektiranju i planiranju, navode da treba koristiti niske krovne linije, prirodne materijale i boje za uklapanje arhitekture u krajolik, a kolibe postaviti tako da iskoriste prednosti prirodnog krajolika (National Park Service, 2021, pp. 21, 77). Zbog očuvanja atraktivnosti postojećeg prostora kampa treba racionalno ograničiti broj jedinica (Good, 1938), a mjerilo i karakter gradnje podrediti krajoliku i zadržati prirodne značajke (stijene, vodu, drveće) i naglasiti ih kao komponentu krajobraznog uređenja (WTO, 1998). Konfiguracija terena može onemogućavati ortogonalne sustave pa je potrebno prilagoditi se terenu, što povoljno utječe na dojam prirodnosti kampa (Good, 1938: 7,8).

Slijedom navedenog, definiran je pokazatelj integracije u krajolik.

Integracija u krajolik identificirana je pregledom literature kao potencijalni kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkog smještaja. U tom se kontekstu učestalo pojavljuju koncepti poput stapanja s prirodnim krajolikom (Lucivero, 2012; Tost, 2015; Berizzi et al., 2021), minimiziranja utjecaja na krajobraz (Lucivero, 2012) te usklađivanja smještaja novih struktura s morfologijom terena i vegetacijskim obrascima (WTO, 2005; IUCN, 2012).

Međutim, navedeni koncepti karakterizirani su visokom razinom općenitosti i nedostatnom operativnom razradom, što ograničava njihovu pouzdanu kvantifikaciju, usporedbu i objektivno vrednovanje u okviru istraživanja. Slijedom toga, zbog ograničene mjerljivosti i nepostojanja jasno definiranih evaluacijskih kriterija, **pokazatelj integracije u krajolik neće biti evaluiran u analizi odabranih primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja**.

Međutim, integracija u krajolik može biti predmet drugih istraživanja, u području krajobrazne arhitekture ili geografije, gdje se naglasak stavlja na kvalitativne metode kroz definiranje varijabli koje aproksimiraju navedene koncepte. Takav pristup može uključivati analizu promjene reljefa (npr. volumetrijski zahvati u tlu), gustoće izgrađenosti ili fragmentacije prostora. Integracija u krajolik može se evaluirati kombinacijom morfoloških i vizualnih analiza, uključujući usklađenost visinskih i tlocrtnih gabarita s okolišem te procjenu vizualne izloženosti i utjecaja pri čemu je najveći izazov definirati referentne vrijednosti kvalitativne analize.

Ipak, treba naglasiti da su pojedini elementi koji su navedeni u pokazateljima integracije u krajolik kao što su gustoća izgrađenosti ili minimiziranje utjecaja na krajolik koje je moguće analizirati, sadržani u ostalim pokazateljima ovog istraživanja.

4.4.2 Pokazatelji socijalne održivosti

Pokazatelji socijalne održivosti također su element održivog planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja jer direktno utječu na kvalitetu boravka gostiju, a time i turističku održivost.

4.4.2.1 Mir i privatnost

Jedna od osnovnih funkcija turističkoga smještaja je odmor (mir) gosta (pogotovo u turizmu povezanom s prirodom) i privatnost. Stoga se ističe važnost privatnosti gosta (Lucivero, 2012; VisitEngland, 2025) i mira (Vrtodušić Hrgović, et al., 2018). Pioniri planiranja kampova, botaničar Emilio P. Meinecke navodi da bi svako kamp mjesto trebalo nuditi udobnost i privatnost (Young, 2017: 155), pri čemu vegetacija koje ograđuje kamp mjesto pruža privatnost, a ako je nema, treba planirati veće udaljenosti između šatora jer je privatnost između grupa (jedinica) od primarne važnosti (Good, 1938: 5,7,110). U planiranju resorta treba primijeniti često suprotstavljena načela: mir i odmor, anonimnost ali i mogućnost susreta, kontakt s prirodom, ali i udobnost, izdvojenost i privatnost, ali i sigurnost (Baud-Bovy & Lawson, 1998). NPS preporučuje razmak između koliba 100 stopa (30,5 m), osim ako uvjeti (gustoća vegetacije i sl.) ne dopuštaju privatnost s manjim razmakom (National Park Service, 2021: 78)[34]. Razmak jedinica je bitna komponenta planiranja mira i privatnosti smještajnih jedinica. Što je veći razmak, lakše je osigurati mir i privatnost jedinice, ali veće je područje koje se povlači iz zajedničke upotrebe, ugrožava se javni prostor kampa i vođenje infrastrukture kampa postaje neracionalno. Zato u planiranju treba nastojati postići optimalan kompromis koji će zadovoljiti udobnost gosta, ali i osigurati adekvatan javni prostor kampa i racionalnu infrastrukturu (Good, 1938: 7,18,19,110).

[34] Za ostale tipove smještaja ne daje se preporuka, ali može se zaključiti da kolibe koje su obično trajne jedinice višeg standarda i većeg volumena od privremene arhitekture, zahtijevaju veće razmake.

Jedan od načina smanjenja neželjenog utjecaja je planiranje u skladu s postojećom topografijom te ublažavanjem buke uzrokovane aktivnostima unutar kampa (Lucivero, 2012). Smjernice Planning Aid England-a kažu da je, s obzirom da se mnoge lokacije nalaze u mirnim područjima, važno uzeti u obzir utjecaj povećane aktivnosti i buke na karakter krajolika (Planning Aid England, 2023), a National Park Service-a da treba zaštititi i poboljšati prirodni zvučni okoliš kampa od buke s ceste u parku i planirati „tihe kolnike“ te ograničiti rad generatora (National Park Service, 2021).

Može se zaključiti da je mir i privatnost gosta važan pokazatelj te će se analizirati kvantitativno i kvalitativno prema kriteriju jesu li između mjesta postave jedinica vizualne barijere (vegetacija, stijene, teren i sl.) ili je prosječni razmak jedinica prihvatljiv te jesu li zone smještaja planirane izolirano od glavnih prometnica i točaka okupljanja.

Evaluacija pokazatelja

Prihvatljivost razmaka jedinica potrebnog za mir i privatnost gostiju utvrđuje se udaljenošću težišta dviju susjednih parcela propisane veličine. Težište parcele određeno je kao referentna središnja pozicija na parceli gdje se u idealnim uvjetima očekuje postav privremene arhitekture turističkoga smještaja. Udaljenost težišta susjednih idealnih parcela izvedena je iz referentnih propisa i smjernica planiranja kampova. European Quality Standard for Camping. (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025) i hrvatski pravilnik o kategorizaciji kampova (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019) definiraju minimalne veličine mjesta postave (parcela) po kategorijama 2* – 5*, pri čemu viša kategorija zadovoljava više standarde. Promatranjem kampova po Europi u istraživanju te empirijskom metodom utvrđeno je da parcele imaju pravilan četverokutan oblik približno jednakih stranica, koliko to dopuštaju lokalni uvjeti konfiguracije terena. U skladu s navedenim, u istraživanju je postavljena pretpostavka da je referentna idealna parcela kvadratna jer je tako iskoristivost terena najefikasnija pa se korjenovanjem vrijednosti minimalne dopuštene površine parcele izvodi prosječna dužina stranice koja ujedno odgovara razmaku težišta dviju susjednih parcela (Slika 4.5)

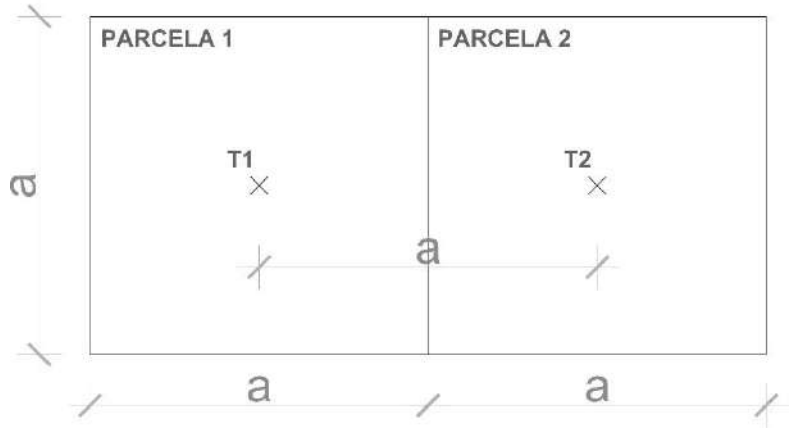

Slika 4.5: udaljenost težišta T1 i T2 idealnih kvadratnih parcela jednaka je dužini njihovih stranica.

Za referentnu vrijednost određena je srednja vrijednost dobivena iz minimalnih veličina European Quality Standard for Camping (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025) za parcele 3* i 4* (40 m², 48 m²) te iz hrvatskog pravilnika o kategorizaciji kampova za parcele bez parkiranja s 3* i 4* (60 m², 70 m²). Kategorije 3* i 4* određene su jer predstavljaju srednje kategorije dopuštenih vrijednosti. Prema tome srednja vrijednost minimalne zadovoljavajuće površine parcele za ostvarivanje mira i privatnosti gostiju je:

$$n = \frac{40 + 48 + 60 + 70}{4} = 54.5\ m^2$$

a udaljenost težišta susjednih idealnih parcela

$$a = \sqrt{n} = \sqrt{54.5} m^2 = 7.38\ m \approx 7\ m$$

Kategorije vrednovanja definirani su prema sljedećim kriterijima:

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Mir i privatnost (DA)

Kriterij udaljenosti / vizualne barijere među jedinicama - udaljenost težišta susjednih parcela smještajnih jedinica je veća ili jednaka 7 m ili su između jedinica vizualne barijere (vegetacija, stijene, teren i sl.).

Kriterij izolacije od glavnih prometnica i točka okupljanja - zone smještaja planirane su izdvojeno od glavnih prometnica ili točka okupljanja.

Mir i privatnost (NE)

Kriterij udaljenosti/vizualne barijere među jedinicama - udaljenost težišta susjednih parcela smještajnih jedinica je manja od 7 m ili između jedinica nema vizualne barijere (vegetacija, stijene, teren i sl.).

Kriterij izolacije od glavnih prometnica ili točka okupljanja - zone smještaja planirane su pored glavnih prometnica ili točka okupljanja.

Mir i privatnost (DJELOMIČNO)

Jedan od kriterija udaljenosti/vizualne barijere ili izolacije nije zadovoljen.

4.4.3 Pokazatelji razvojne održivosti

U grupu pokazatelja razvojne održivosti uvrštene su prepoznate teme iz literature koje se tiču održivog razvoja privremene arhitekture turističkoga smještaja u smislu planiranja pothvata. Odabrane su teme koje su specijalizirano vezane uz privremenu arhitekturu, odnosno njezine karakteristike lagane prenosive arhitekture koja se brzo postavlja:

- faznost gradnje,
- prilagodljivost, privremenost i ponovna uporaba.

4.4.3.1 Faznost gradnje

Faznost gradnje u turističkom i prostorno - planerskom kontekstu važna je strategija za postizanje održivog razvoja i optimizaciju ulaganja. U procesu planiranja turizma mogućnost fazne izgradnje je jedan od važnih kriterija evaluacije planova, osobito zbog utjecaja na okoliš i društvo (WTO, 1998, pp. 51-53). Fazni razvoj omogućuje smanjenje početnih ulaganja, veću prilagodljivost u prilagodbi sadržaja promjenjivim potrebama kroz mogućnost kasnijih prilagodbi infrastrukture i resursa. Time se povećava održivost i dugoročna stabilnost projekta. Međutim, izazovi uključuju potrebu za adekvatnom početnom infrastrukturom, rizik dupliciranja troškova te potencijalno ometanje gostiju tijekom naknadnih faza gradnje (Baud-Bovy & Lawson, 1998, p. 147).

Evaluacija pokazatelja

Kategorije vrednovanja definirane su promatranjem i usporedbom primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja, pri čemu se evaluira mogućnost faznog razvoja[35].

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Faznost (DA)

Privremena arhitektura turističkoga smještaja prostorno je organizirana u logične prostorne grupe smještajnih jedinica koje omogućuju fazni razvoj, odnosno fazno multipliciranje grupa smještajnih jedinica sličnih oblikovnih i kvalitativnih karakteristika, pri čemu svaka grupa, odnosno faza razvoja može funkcionirati samostalno.

Faznost (NE)

Privremena arhitektura turističkoga smještaja nije prostorno organizirana u logične prostorne grupe smještajnih jedinica koje omogućuju fazni razvoj.

4.4.3.2 Prilagodljivost, privremenost i ponovna uporaba

Sektor kamping turizma pokazuje prilagodljivost promjenama u zahtjevima postojećeg turističkog tržišta, ujedno uvodeći nove tipove turizma (Joppe & Brooker, 2013). Prilagodljivost planiranja ističe se kao komponenta održivog razvoja u turizmu i arhitekturi u kontekstu osjetljivosti sektora na vanjske faktore poput klime, sigurnosti i ekonomskih promjena. Sposobnost dograđivanja ili oduzimanja jedinica omogućuje brzu reakciju na promjenu turističkoga tržišta i drugih čimbenika koji utječu na održivost njegova ekonomskog modela (Skorup, 2020, p. 244).

Kamping turizam je prepoznat kao primjer visoke prilagodljivosti – od integracije cjelovitog kampa u krajolik do pojedinačne prilagodljivosti prenosivih smještajnih jedinica (Lucivero, 2012) čije korištenje pridonosi minimalnim intervencijama s laganim i preciznim zahvatima na lokaciji (Martín, et al., 2020). Smjernice naglašavaju da planovi moraju biti otvoreni za predvidljive i nepredvidljive promjene, uz poštivanje

[35] U istraživanju nije mogla biti ujednačeno utvrđena faznost gradnje svih promatranih kampova zbog nedostatka povijesnih podataka o razvoju promatranih kampova. Međutim, evaluacijom se utvrđuje je li struktura kampa (podjela u grupe, logične samostalne cjeline, jasne granice grupa i slično) omogućuje fazni razvoj, a ne je li on doista proveden.

načela opreza te prilagodbu klimatskim i globalnim izazovima. Prilagodljivost se prepoznaje i u prostornom planiranju, gdje je nužno osigurati mogućnost prilagodbe budućim uvjetima i scenarijima razvoja (WTO, 2005; Baud - Bovy & Lawson, 1998), odnosno prilagodljivost promjenjivim korisnicima, promjenjivom okruženju i otpornost (na primjer, izvedba dodatnih vodova tijekom izgradnje kako bi se omogućila prilagodljivost kasnijeg dodavanja komunalnih usluga) (National Park Service, 2021).

Kampovi imaju sposobnost biti aktivni čimbenici obnove kulturnih krajolika, gdje su privremenost i prilagodljivost ključni aspekti. Novi projekti trebaju biti prilagođeniji potrebama trenutka i mjesta, olakšavajući očuvanje vrijednosti krajolika za buduće generacije (Martín, et al., 2020). U načelima održivog turizma naglašava se primjena načela predostrožnosti, procjena rizika te razmatranje životnog ciklusa objekata – od inicijalnog korištenja resursa do odlaganja i mogućnosti ponovne uporabe. Time se potiče odabir funkcionalnih alternativa koje smanjuju negativne utjecaje na okoliš i povećavaju ekonomske koristi, posebno u kontekstu turističkog razvoja koji treba izbjeći trajne i teško reverzibilne intervencije (WTO, 2005). Smjernice za održivu gradnju također ističu važnost projektiranja u harmoniji s okolišem te odgovoran odabir materijala i tehničkih rješenja. Naglašava se potreba da se elementi zgrada mogu rastaviti i ponovno upotrijebiti, uz minimiziranje otpada i učinkovitije korištenje resursa tijekom izgradnje i nakon isteka vijeka trajanja objekta (International Tourism Partnership, 2014).

Prilagodljivost, privremenost i ponovna uporaba smještajnih jedinica važne su karakteristike modernog turizma pa se lagane, prenosive jedinice privremene arhitekture turističkoga smještaja dobro uklapaju u strategije održivoga razvoja turizma. Zato su odlike prilagodljivosti, privremenosti i ponovne uporabe bitan pokazatelj planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Evaluacija pokazatelja

Kategorije vrednovanja (DA/NE) definirane su promatranjem i usporedbom primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja prema stupnju prilagodljivosti te potencijalne privremenosti i ponovne uporabe.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Prilagodljivost, privremenost i ponovna uporaba (DA)

Jedinice privremene arhitekture turističkoga smještaja planirane su i projektirane na način da:

- su građene jednostavnom montažom na licu mjesta ili dopremljene na mjesto postave kao gotove jedinice,
- se u izvedbi koriste tehnike postave privremenog pričvršćenja malim prefabriciranim temeljnim stopama, montažnim stupovima, zabijenim kolcima, svrdlima ili su na kotačima,
- su jednostavne forme, malih dimenzija i od laganih i prikladnih materijala, čime se omogućuje potencijal jednostavnog korištenja na drugoj lokaciji.

Prilagodljivost, privremenost i ponovna uporaba (NE)

Jedinice privremene arhitekture turističkoga smještaja planirane su i projektirane na način da:

- su građene na licu mjesta tehnikama niskog stupnja montaže,
- se koristi klasično temeljenje većih površina izlivenim trakastim temeljima i temeljnim pločama,
- su razvedene ili složene forme, većih dimenzija i od težih materijala.

Konačna ocjena temelji se na pretežitosti kriterija – ako je većina identificiranih obilježja u skladu s prvom skupinom, dodjeljuje se oznaka DA, dok prevladavanje obilježja iz druge skupine rezultira oznakom NE. U slučajevima graničnih primjera, odluka se donosi uzimajući u obzir dominantan prostorni obrazac na razini cjeline obuhvata.

4.4.4 Pokazatelji kvalitativne održivosti

Odnos prema kvaliteti zatečenog krajolika, odnosno kvaliteta (planiranog i projektiranog) ambijenta i krajolika privremene arhitekture turističkoga smještaja utječu na njezinu privlačnost, a time i održivost pothvata. Pokazatelji kvalitativne održivosti određeni su analizom, komparacijom i sintezom preporuka i smjernica planiranja i

projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja koji se tiču strategija očuvanja i unaprjeđenja ukupne (estetske, prirodne, ambijentalne) kvalitete planiranog prostora. Zatim su sistematizirani prema prepoznatim elementima konceptualnih pristupa očuvanja i unapređenja kvalitete planiranog prostora iz literature na pokazatelje:

- prirodnog ambijenta i kontakta s prirodom,
- zaštite vizura,
- originalnosti privremene arhitekture turističkoga smještaja,
- rasporeda jedinica u skladu s krajolikom.

4.4.4.1 Prirodni ambijent i kontakt s prirodom kao kontekstualni pokazatelj

Prirodni ambijent i kontakt s prirodom česta je tema u literaturi o kampiranju (Vreš & Demšar Vreš, 2016; Eremić, 2020; Vrtodušić Hrgović, et al., 2018). Želja za „povratkom prirodi“ ono je što glamping i tradicionalno kampiranje čini privlačnim. Jednostavne strukture, poput šatora, omogućuju intimniji kontakt s krajolikom od trajnih i masivnih zgrada (Twose & Perkins, 2015). Sukladno tome, potrebno je osigurati vizualni fizički kontakt s prirodom te integraciju prirodnih elemenata u organizaciju turističkog prostora (npr. vodotokovi, šumski sklopovi i sl.) (WTO, 1998). Također, pojedini autori upozoravaju na nužnost očuvanja prirodnog karaktera prostora – Meinecke ističe potrebu izbjegavanja estetike urbanog parka (Young, 2017: 151), a Good upozorava da planeri parkova ne bi trebali uvoditi sve složeniji urbani život u odmor u prirodi (Good, 1938: 7,8).

Unatoč prepoznatoj važnosti, ovaj pokazatelj je teško znanstveno objektivno ocijeniti ili mjeriti jer je podložan subjektivnim interpretacijama te nije prepoznat sustav kategorija vrijednosti kojim bi se ocijenio pri čemu prirodni ambijent često predstavlja zatečeni kontekst, a ne rezultat planersko-projektantske intervencije u užem smislu **te nije uključen u sustav evaluacijskih pokazatelja u ovom istraživanju**.

4.4.4.2 Zaštita vizura kao kontekstualni pokazatelj

Priroda ima važno mjesto u privremenoj arhitekturi turističkoga smještaja pa su i vizure, odnosno pogled na prirodu aspekt planiranja i projektiranja. Glavna atrakcija je pogled na planine, jezero, more i ostale atraktivne elemente prirodnog (Budiasa, et al., 2019; Baud - Bovy & Lawson, 1998: 141, National Park Service, 2021), a kvalitetne vizure

treba koristiti i stvarati ih za orijentaciju i izgled kampa te zaštititi kamp i pripadajuću infrastrukturu od cesta u parkovima (National Park Service, 2021).

Unatoč prepoznatoj važnosti, ovaj pokazatelj je teško znanstveno objektivno ocijeniti ili mjeriti jer je podložan subjektivnim interpretacijama te nije prepoznat sustav kategorija vrijednosti kojim bi se ocijenio **te nije uvršten u pokazatelje za ovo istraživanje**.

4.4.4.3 Originalnost privremene arhitekture turističkoga smještaja

Održivi razvoj turizma ovisi i o ponudi koja će privući gosta. Iz literature proizlazi da je važno obilježje originalnost arhitekture, načina postave i sadržaja koji će omogućiti nova iskustva gostu, osobito u segmentu kampinga i glampinga (Vreš & Demšar Vreš, 2016; Budiasa, et al., 2019; Eremić, 2020). Neuobičajeni tipovi smještaja mogu postati atrakcija sami po sebi (WTO, 1998). *Handbook of Planning and Design* navodi da su kriteriji planiranja rezorta stvoriti atraktivnu sliku što se može postići korištenjem posebnosti mjesta, okoline i klime, lokalnim materijalima i tehnikama i omogućiti različita iskustva jer većina gostiju traži promjenu od gradskog života (Baud-Bovy & Lawson, 1998). Australske smjernice turističkoga razvoja govore da su čimbenici dobrih iskustvenih učinaka estetika (osigurati da je izgrađeni okoliš integrirani dio vizualnog konteksta) i emocionalna reakcija gosta na iskustvo boravka koje je drugačije, autentično i uvjerljivo. Može se zaključiti da je potražnja za novim, snažnim i stvarnim iskustvima jedan je od ključnih pokretača izbora potrošača (South Australian Tourism Commission, 2007).

Pokazatelj originalnosti privremene arhitekture turističkoga smještaja nije selektiran pokazatelja ovog istraživanja zbog subjektivnosti definiranja originalnosti i kontekstualnoj uvjetovanosti, koja otežava njezinu pouzdanu i kvantifikaciju unutar jedinstvenog analitičkog okvira. Za razliku od pokazatelja koji se mogu jasno definirati i mjeriti, originalnost ovisi o percepciji korisnika, kulturnom kontekstu i vremenskom okviru.

Unatoč prepoznatoj važnosti, ovaj pokazatelj je teško znanstveno objektivno ocijeniti ili mjeriti jer je podložan subjektivnim interpretacijama te nije prepoznat sustav kategorija vrijednosti kojim bi se ocijenio te nije uvršten u pokazatelje za ovo istraživanje.

4.4.4.4 Raspored jedinica u skladu s krajolikom

Raspored smještajnih jedinica utječe na kvalitetu i atraktivnost prostora. Prirodni okoliš predstavlja polazišnu točku za definiciju položaja jedinice. Korisnici su u početku prilagođavali svoje jedinice u skladu s postojećim elementima poput drveća, izvora vode, vizura i orijentacije. Takav pristup rezultirao je dinamičnim, nepredvidivim i iskustveno oblikovanim rasporedima. Razvojem šatora i prikolica u prefabricirane smještajne jedinice, mogućnost individualne prilagodbe smanjena je, a privremeni prostori počeli su se oblikovati kao zatvoreniji, formalizirani sektori (Tost, 2015). U Raspored i orijentacija građevina na lokaciji te njihova estetska osjetljivost temeljni su dio održivog arhitektonskog projektiranja (ITP, 2014: 1, pogl. 4). Iz estetskih i racionalnih razloga, preporučuje se prilagodba rasporeda jedinica krajoliku. Jednoliki, rasterirani neprilagođeni rasporedi stvaraju niz malih i nekvalitetnih otvorenih prostora, dok je planiranje jedinica u grozdovima učinkovitije jer smanjuje infrastrukturne troškove za približno 30 % (Baud - Bovy & Lawson, 1998). Literatura ukazuje da je promišljen, kontekstualno osjetljiv i prilagodljiv raspored bitan za postizanje prostorne kvalitete, funkcionalnosti i održivosti kamp prostora.

Pažljivo planiranje rasporeda smještajnih jedinica na terenu u skladu s krajolikom u istraživanju je prepoznato kao pokazatelj privremene arhitekture turističkoga smještaja, ali je bitan kontekstualni pristup, odnosno uočen je problem u objektivnom mjerenju i vrednovanju planiranja rasporeda, jer ovisi o kontekstu svakog slučaja posebno. **Stoga se u istraživanju neće uvrstiti u analizu pokazatelja odabranih primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja**.

4.4.5 Rekapitulacija pokazatelja održivosti

Provedenom analizom relevantne znanstvene i stručne literature utvrđeno je 11 pokazatelja održivosti, sistematiziranih u četiri skupine: ekološku, socijalnu, razvojnu i kvalitativnu dimenziju održivosti (Tablica 4.1). Utvrđeni pokazatelji podvrgnuti su analizi te su za svaki pokazatelj detaljno definirani kvantitativni ili kvalitativni načini znanstveno utemeljene, objektivne i mjerljive evaluacije koja će se primijeniti na odabranim primjerima privremene arhitekture turističkoga smještaja. Za dio pokazatelja potvrđena je njihova teorijska relevantnost, no zbog nedostatka jasno definiranih metodoloških okvira i mogućnosti pouzdane evaluacije nisu uključeni u skup pokazatelja predviđenih za daljnje istraživanje.

Tablica 4.1: rekapitulacija pokazatelja održivosti

PODGRUPA	POKAZATELJ	METODA	EVALUACIJA	KATEGORIJA	ANALIZA PRIMJERA
Ekološka	Minimalni otisak	analiza i promatranje	tip temeljenja, površina	DA/NE	DA
Ekološka	Pokretljivost i reverzibilnost	analiza i promatranje	način gradnje, mobilnost	DA/NE	DA
Ekološka	Očuvanje zatečene prirode	mjerenje	udio zelenih površina	kvantitativna	DA
Ekološka	Integracija u krajolik	–	–	–	NE
Socijalna	Mir i privatnost	analiza i promatranje;	udaljenost; barijere; izolacija	DA/NE/ DJELOMIČNO	DA
Razvojna	Faznost gradnje	analiza i promatranje	prostorna organizacija	DA/NE	DA
Razvojna	Prilagodljivost, privremenost	analiza i promatranje	tip temeljenja, način gradnje,	DA/NE	DA
Kvalitativna	Prirodni ambijent i kontakt s prirodom	–	–	–	NE
Kvalitativna	Zaštita vizura	–	–	–	NE
Kvalitativna	Originalnost	–	–	–	NE
Kvalitativna	Raspored jedinica u skladu s krajolikom	–	–	–	NE

4.5 Prostorni pokazatelji

4.5.1 Pokazatelji planiranja zone smještajnih jedinica

U ovu grupu svrstani su pokazatelji iz znanstvene, stručne i normativne literature navedene u poglavlju 3 koji se odnose na opće kvantitativno i kvalitativno prostorno planiranje privremene arhitekture smještaja u cjelini jednog područja (kampa, resorta i sl.). Utvrđeni su pokazatelji broja smještajnih jedinica, gustoće zone smještaja i topografske organizacije. Navedeni pokazatelji ukazuju na opći smjer planiranja zona prostora smještaja. Ova grupa pokazatelja početna je pozicija planiranja prostora koja ima presudan utjecaj na karakter planirane privremene arhitekture turističkoga

smještaja, kvalitetu i očuvanje prostora (Good, 1938; Baud - Bovy & Lawson, 1998; National Park Service, 2021; Planning Aid England, 2023) uključujući i direktan utjecaj na krajolik (Good, 1938; Baud - Bovy & Lawson, 1998; Hogue, 2011; Tost, 2015).

4.5.1.1 Broj smještajnih jedinica[36]

Pitanje optimalne veličine kampa i broja smještajnih jedinica usko je povezano s očuvanjem kvalitete prostora, iskustvom korisnika i načelima održivosti. Postojeću kvaliteta prostora ograničava mogućnost povećanja broja parcela, jer bi njihovo maksimiziranje narušilo vrijednosti krajolika (National Park Service, 2021). Osim same vrijednosti krajolika, problematična je veličina kampova sa stanovišta doživljaja prirode jer kampovi s više od 125 gostiju prestaju funkcionirati kao „istinski kampovi“ te se transformiraju u velike logorske komplekse, čime se gubi osnovni doživljaj kampiranja (Good, 1938: 7). Smjernice za planiranje kampova daju kvantitativne okvire: gusti kampovi s 200 – 300 osoba po hektaru najprikladniji su u veličinama između 3 i 5 ha, što omogućuje održivost s ukupnim kapacitetom od 600 do 1500 osoba (Baud - Bovy & Lawson, 1998: 33). Na međunarodnoj razini ističe se nužnost poštivanja ograničenja kao temelj održivog turizma, pri čemu kapacitet resursa, ekološka otpornost i zadovoljstvo lokalne zajednice određuju gornje granice razvoja (WTO, 1998: 17). Engleske smjernice naglašavaju da manji zahvati imaju veću šansu za odobrenje, jer smanjuju prostorne i ekološke utjecaje (Planning Aid England, 2023). Literatura potvrđuje da se veličina kampa i broj jedinica moraju određivati prema krajobraznim, ekološkim i sociokulturnim ograničenjima, uz izbjegavanje prekapacitiranosti.

Evaluacija pokazatelja

Pokazatelj broja smještajnih jedinica evaluira se na odabranim primjerima privremene arhitekture turističkoga smještaja. Kvantitativno se analizira broj smještajnih jedinica te se utvrđuje postoji li korelacija između njihovog broja i kvalitete privremene arhitekture turističkoga smještaja. Istraživanjem relevantne literature uočeno je da se preporuke i smjernice o veličinama kampova daju samo općenito i bez jasnih kvantifikacijskih okvira pa su granice veličina kampova određene prema Good-ovoj podjeli na „istinske

[36] Ovdje treba napomenuti da se u broj smještajnih jedinica u istraživanju uračunavaju i mjesta postave (parcela) na koje korisnik sam postavlja i uklanja smještajnu jedinicu (najčešće platnenu).

kampove“ i „logorske komplekse“, odnosno na kampove do 125 gostiju i veće, dok je prema Baud - Bovy & Lawson-u granica održivosti 600 do 1500 osoba. Kamp mjesto prosječno ima 3 gosta (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019) pa se može pretpostaviti da kamp od 125 gostiju ima oko 40 smještajnih jedinica, dok je granica održivosti kampova 600 do 1500 osoba 200 – 500 smještajnih jedinica.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

U skladu s navedenim, kampovi su u istraživanju podijeljeni na:

- male („istinske“) do 40 jedinica,
- srednje („logorske komplekse“) 41 – 200 jedinica,
- velike kampove (granica održivosti) s više od 200 smještajnih jedinica.

4.5.1.2 Gustoća zone smještaja

Gustoća korisnika također predstavlja pokazatelj planiranja, izravno utječući na kvalitetu boravka, krajobraznu očuvanost i održivost. Povijesni normativi, poput Zakona o turističkom logorovanju NR Hrvatske (1955.), propisuju prosječnu gustoću od 200 ljudi / ha, uz minimalno 20 m² zemljišta po gostu, dok su za goste s automobilom zahtijevali 80 m² po vozilu (Bjažić Klarin & Kranjčević, 2023). U novijim smjernicama kapacitet smještajne jedinice izražava se brojem gostiju: kamp mjesto / tri gosta, kamp parcela / tri gosta, pri čemu postoji normativ površina mjesta postave (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019). Prema standardima gradnje za planiranje razvoja lokalnog turizma, WTO propisuje da se gustoća dijeli na nisku, nisku do srednju, srednju do visoku te visoku, gdje „ekoturistički smještaj“ spada u nisku gustoću (WTO, 1998: 56). Američke smjernice preporučuju 11 do 15 kamp mjesta / ha, a navodi se da je za grupni kamp od 50 korisnika potrebno 2 – 3 ha (National Park Service, 2021). Normativi iz Handbook of Planning and Design daju precizne prostorne standarde, od minimalno 90 –150 m² po jedinici (Francuska, Njemačka, Nizozemska). U SAD-u gustoća varira ovisno o vrsti kampa (centralni, šumski, lovački) od 300 do 1500 m². Gusta izgradnja definira se kao 200–300 osoba po ha, uz optimalnu veličinu kampa od 3 – 5 ha (Baud-Bovy & Lawson, 1998). Može se zaključiti da je gustoća pokazatelj održivog planiranja kvalitetnog prostora privremene arhitekture turističkoga smještaja i razine očekivanog komfora.

Evaluacija pokazatelja

U istraživanju se mjeri gustoća zona smještaja (jedinica / ha). odnosno odnos površine zona smještajnih jedinica privremene arhitekture i broja mjesta postave jedinica. WTO propisuje da se gustoća dijeli na nisku, nisku do srednju, srednju do visoku te visoku, gdje „ekoturistički smještaj“ spada u nisku gustoću (WTO, 1998: 56). Američke smjernice preporučuju 11 do 15 kamp mjesta/ha (National Park Service, 2021), a Handbook of Planning and Design definira gustu izgradnju kao 200 – 300 osoba po ha (Baud - Bovy & Lawson, 1998), odnosno 60 – 100 smještajnih jedinica po ha.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Prema navedenim vrijednostima, određene su kategorije gustoće jedinica na:

- 1 – 15 jed./ha,
- 16 – 60 jed./ha,
- 61 – 100 jed./ha,
- više od 100 jed./ha.

4.5.1.3 Topografska organizacija

Topografska organizacija predstavlja način na koji se smještajne jedinice i komunikacije između njih uklapaju u prirodni okoliš. U Zakonu o turističkom logorovanju Narodne Republike Hrvatske (1955.) navodi se da konfiguracija terena i postojeća vegetacija izravno određuju dispoziciju i dimenzije objekata, čime se potiče planiranje koje se prilagođava lokaciji, a ne obrnuto (Bjažić Klarin & Kranjčević, 2023). Kampovi trebaju biti sustavi koji se prostorno oblikuju kroz organiziranu disperziju manjih elemenata s ciljem da se ne izmjenjuju obilježja krajolika, nego da se prati „prirodni red“. Takav pristup integrira kamp u pejzaž umjesto da njime dominira (Tost, 2015). Promatra li se raspored smještajnih jedinica, postoje dvije teorije planiranja: kompaktan, geometrijski raspored koji minimizira zauzetu površinu i racionalizira vođenje infrastrukture, ali može narušiti prirodne vrijednosti, te raširenji raspored koji zauzima veće područje, ali s manjim utjecajem na prirodni okoliš. Obje teorije imaju svoje prednosti i samo pažljivo ispitivanje čimbenika lokacije može odrediti koji je od pristupa ili njihove kombinacije najprikladniji za pojedini slučaj (Good, 1938: 7, 9). Smjernice preporučuju zoniranje i koncentriranje građevina kako bi se očuvala najvrjednija prirodna područja (Baud - Bovy & Lawson, 1998: 143). Literatura ukazuje

da optimalna prostorna organizacija zahtijeva ravnotežu između učinkovitosti, očuvanja prirodnih resursa i poštivanja krajobraznog konteksta.

Evaluacija pokazatelja

U okviru ovog istraživanja topografska organizacija procjenjuje se kroz pokazatelj (DA/NE), pri čemu se odluka donosi na temelju unaprijed definiranih kriterija procjene. Procjena se temelji na analizi situacijskih prikaza, fotografija, dostupne projektne dokumentacije i terenskog istraživanja.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Ocjena DA (prilagođeno topografiji)

Raspored se smatra prilagođenim topografiji okoliša ako je zadovoljena većina sljedećih uvjeta:

- smještajne jedinice prate prirodne linije terena (izohipse, padine, postojeće zaravni),
- izbjegnuti su opsežni zemljani zahvati (niveliranje, terasiranje velikih razmjera),
- komunikacije (pješačke i kolne) prilagođene su konfiguraciji terena (npr. vijugave trase, promjenjivi nagibi),
- raspored jedinica pokazuje različitost i nepravilnost koja proizlazi iz prirodnih uvjeta, a ne iz unaprijed zadane geometrije,
- očuvana je postojeća vegetacija i prirodni elementi koji utječu na pozicioniranje jedinica,
- vidljiva je integracija okoliša i arhitekture, bez dominantnog nametanja pravilne matrice.

Ocjena NE (neprilagođeno topografiji)

Raspored se smatra neprilagođenim topografiji okoliša ako je zadovoljena većina sljedećih uvjeta:

- primijenjen je pravilan, geometrijski raster (ortogonalna mreža, linearni nizovi) neovisno o konfiguraciji terena,
- prisutni su značajni zemljani radovi s ciljem prilagodbe terena planiranom rasporedu,

- komunikacije su projektirane kao ravne i uniformne trase bez obzira na prirodne prepreke,
- raspored jedinica pokazuje visoku razinu standardizacije i ponavljanja bez uvažavanja mikrolokacijskih uvjeta,
- prirodna obilježja (reljef, vegetacija) podređena su organizaciji prostora, umjesto da ju određuju,
- uočava se dominacija arhitektonsko-planerske logike nad krajobraznim kontekstom.

Konačna ocjena temelji se na pretežitosti kriterija – ako je većina identificiranih obilježja u skladu s prvom skupinom, dodjeljuje se oznaka DA, dok prevladavanje obilježja iz druge skupine rezultira oznakom NE. U slučajevima graničnih primjera, odluka se donosi uzimajući u obzir dominantan prostorni obrazac na razini cjeline obuhvata.

4.5.2 Pokazatelji organizacije grupa smještajnih jedinica

U ovu podgrupu svrstani su pokazatelji koji se odnose na planiranje grupa jedinica[37] privremene arhitekture smještaja. Dok makro razina cjelovite zone privremene arhitekture turističkoga smještaja definira ukupnu strukturu i kapacitet prostora, a mikro razina pojedinačnog mjesta postave planiranje na razini pojedine jedinice smještaja, srednja razina planiranja grupe uspostavlja prostornu, funkcionalnu i socijalnu logiku korištenja prostora i posreduje između opće organizacije zone i pojedinačne jedinice.

U smislu ovog istraživanja, grupa se definira kao prostorna cjelina grupe jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja unutar (veće) zone smještajnih jedinica, koje su međusobno povezane zajedničkim prostorom, infrastrukturom ili organizacijskim principom.

Grupa predstavlja osnovnu jedinicu unutar koje se ostvaruju neposredne interakcije korisnika te u kojoj se oblikuje doživljaj boravka između individualnog i kolektivnog.

[37] Prostorna cjelina grupe smještajnih jedinica unutar (veće) zone smještajnih jedinica.

S prostornog aspekta, organizacija grupa omogućuje prilagodbu mikrolokacijskim uvjetima, osobito topografiji i vegetaciji, čime se smanjuje potreba za intenzivnim intervencijama u prostor. S funkcionalnog aspekta, grupiranje olakšava organizaciju infrastrukture i kretanja, dok sa socijalnog aspekta omogućuje formiranje manjih zajednica korisnika.

Metodološki, organizacija grupa je skup međusobno povezanih pokazatelja koji obuhvaćaju:

- postojanje i način grupiranja jedinica,
- veličinu i kapacitet grupa,
- raznovrsnost grupa,
- međusobni razmak grupa,
- prostornu koheziju (intimnost) grupe,

4.5.2.1 Grupiranje smještajnih jedinica

Zona smještajnih jedinica može biti podijeljena u grupe jedinica. Ovim se principom zona strukturira u manje, prostorno i funkcionalno prepoznatljive cjeline, čime se uspostavlja hijerarhija prostora između razine zone i pojedinačne jedinice. Nadalje, razlozi podjele u grupe mogu biti sadržajnog karaktera, gdje različite vrste smještaja stvaraju situacije i načine života vrlo različitih karakteristika (Martín, et al., 2020), ali i očuvanja dojma intimnosti kampa pa je poželjno da se kamp s više od 32 gosta razdijeli u grupe od 16, 24 ili maksimalno 32 gosta. Kampovi podijeljeni u grupe dozvoljavaju formiranje logičnih grupa (npr. prema dobi gostiju) gdje gosti sličnih interesa imaju bolju mogućnost socijalizacije nego u masovnom kampiranju bez grupiranja, manju opasnost od zaraze te je izbjegnuta monotonost masovnog kampiranja, a potaknuta intimnost male grupe (Good, 1938: 109, 110). Preporuke iz priručnika navode da organiziranje u grozdove (grupe) manjeg mjerila dozvoljava veću prilagodljivost u rasporedu i bolje uklapanje u okoliš. Iako zahtijeva veću površinu, omogućuje bolje korištenje prostora i zanimljiviju, kompaktniju gradnju između većih otvorenih zona za sadržaje. Može se razviti osjećaj zajednice i društvenog interesa, a planiranje jedinica u grozdovima umjesto u rasterima smanjuje infrastrukturne troškove za oko 30% (Baud - Bovy & Lawson, 1998; 23,27,143).

Evaluacija pokazatelja

Pokazateljem se promatra je li zona smještaja podijeljena u više grupa (DA/NE), pri čemu se procjenjuje postoji li jasna podjela zone na više grupa smještajnih jedinica.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Ocjena DA (postoji grupiranje):

- zona smještaja podijeljena je u više prostorno prepoznatljivih cjelina,
- moguće je razlikovati granice između pojedinih grupa,
- raspored jedinica nije kontinuiran kroz cijelu zonu, već pokazuje segmentaciju prostora.

Ocjena NE (nema grupiranja):

- zona smještaja organizirana je kao jedinstvena, kontinuirana cjelina bez jasne podjele,
- smještajne jedinice raspoređene su u uniformnom rasteru ili linearnom nizu bez formiranja podcjelina,
- ne postoje prepoznatljive prostorne, funkcionalne ili vizualne granice između dijelova zone,
- raspored pokazuje visok stupanj homogenosti i ponavljanja bez diferencijacije.

Evaluacija se temelji na pretežitosti obilježja. Ukoliko većina identificiranih karakteristika upućuje na postojanje jasno strukturiranih grupa, dodjeljuje se oznaka DA. U suprotnom, dodjeljuje se oznaka NE.

4.5.2.2 Veličina grupa smještajnih jedinica

Veličina i kapacitet grupa smještajnih jedinica predstavljaju ključne kvantitativne pokazatelje prostorne organizacije koji izravno utječu na doživljaj prostora, razinu socijalne interakcije, percepciju gustoće i učinkovitost korištenja infrastrukture. Za razliku od samog postojanja grupiranja, koje definira strukturu prostora, veličina grupe određuje njezin intenzitet korištenja i karakter boravka.

Veličina grupe povezuje s ravnotežom između intimnosti i učinkovitosti. Manje grupe omogućuju veću socijalnu koheziju, smanjuju monotoniju i potiču osjećaj pripadnosti, dok veće grupe omogućuju racionalnije korištenje prostora i infrastrukture (Good, 1938). Slične zaključke potvrđuju i suvremene smjernice, koje navode da se veličina

grupa prilagođava različitim tipovima korisnika – od manjih obiteljskih skupina do većih organiziranih grupa, ali i da se trendovi mijenjaju i raste potražnja za grupama za veće obitelji ili kampiranje u malim grupama (National Park Service, 2021).

Evaluacija pokazatelja

U kontekstu ovog istraživanja veličina grupa analizira se kao kvantitativni pokazatelj broja jedinica unutar grupe. U istraživanju se promatra broj smještajnih jedinica u grupama (n). Prema National Park Service-u, tipične veličine grupa su od 50 do 75 ljudi (National Park Service, 2021: 77). Takav kapacitet odgovara otprilike 15 do 25 smještajnih jedinica.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Na temelju smjernica NPS – a i analiziranih grupa u primjerima, podijeljene su prema veličini u grupe:

- 1 - 14 jedinica,
- 15 – 25 jedinica,
- 26 – 50 jedinica,
- više od 50 smještajnih jedinica.

4.5.2.3 Razmak grupa smještajnih jedinica

Razmak između grupa smještajnih jedinica je pokazatelj organizacije prostora koji utječe na razinu privatnosti, percepciju gustoće, mogućnost socijalne interakcije te stupanj integracije u prirodni krajolik. Razmak određuje način na koji se prostorne cjeline međusobno odnose – kao jasno diferencirani ambijenti ili kao kontinuirani, slabije strukturirani prostor. Potreban razmak može varirati ovisno o uvjetima[38], gdje su reljef, topografski elementi i raslinje osnovni elementi čimbenici (Good, 1938: 110). Prostorno i vizualno odvajanje grupa važno je i kako bi se omogućila raznolikost iskustava boravka, ali i prevencija neželjenog kontakta između grupa namijenjenih različitim tipovima socijalnih grupa korisnika (National Park Service, 2021). U tom

[38] Prema studijama o američkim kampovima iz prve polovice 20. st prosječna udaljenost među grupama je 600 stopa (cca 180 m) (Good, 1938: 110) no takve vrijednosti potrebno je interpretirati u kontekstu vremena i tipa prostora.

smislu, prostorni razmak između grupa promatra se kao kombinacija fizičke udaljenosti ili kvalitete odvajanja grupa.

Evaluacija pokazatelja

Kategorije vrednovanja definirane su prema postojanju koridora ili vizualne barijere između grupa.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Razmak grupa smještajnih jedinica (DA)

Postojanje koridora. U prostoru zone smještaja postoji vizualno jasan koridor između grupa, veći od međusobnih razmaka smještajnih jedinica unutar jedne grupe. Koridor može i ne mora sadržavati pješačku ili kolnu prometnicu.

Postojanje barijere. U prostoru zone smještaja između grupa postoji prirodna (vegetacija, topografski elementi – stijena, potok, reljef) ili izgrađena barijera (ograda).

Razmak grupa smještajnih jedinica (NE)

U prostoru zone smještaja ne postoji vizualno jasan koridor ili barijera između grupa.

4.5.2.4 Raznovrsnost grupa smještajnih jedinica

Raznovrsnost grupa odnosi se na razdvajanje različitih tipova gostiju pa se prepoznaje kao pokazatelj jer omogućuje stvaranje različitih iskustava unutar kampa, čime se povećava njegova funkcionalna i tržišna vrijednost. Grupe se mogu razlikovati po veličini, ambijentalnim uvjetima, iskustvu kampiranja ili tipu korisnika. U američkim smjernicama navodi se da treba razdvojiti mjesta postave prema različitim iskustvima u kampu (šumovito, otvoreno, blizu vode) i odvojiti ih što više. Razdvajanje različitih tipova grupa (i gostiju) prevenirat će neželjene kontakte i omogućiti ugodnije kampiranje za sve korisnike. Različite veličine grupa omogućit će veći izbor grupnih preferencija. (National Park Service, 2021: p. 66, 77).

Evaluacija pokazatelja

Vrednovanje pokazatelja zasniva se na promatranju raznovrsnosti između grupa smještajnih jedinica.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Raznovrsnost grupa smještajnih jedinica (DA)

Grupe su raznovrsne ako unutar jedne zone privremene arhitekture turističkoga smještaja postoje grupe koje se razlikuju na barem jedan od sljedećih načina:

- prostorno (različiti ambijenti i lokacijski uvjeti),
- organizacijski (različiti načini grupiranja i rasporeda jedinica),
- kapacitetom (različite veličine grupa),
- iskustveno (različiti tipovi boravka i razine privatnosti).

Raznovrsnost grupa smještajnih jedinica (NE)

Sve grupe su prostorno i organizacijski uniformne te se ne razlikuju ni po jednom od prethodno navedenih kriterija.

4.5.2.5 Intimnost grupe smještajnih jedinica

Prostorna kohezija i intimnost grupe odnose se na stupanj unutarnje povezanosti smještajnih jedinica unutar grupe te na kvalitetu prostora kao socijalne i ambijentalne cjeline. Ovaj pokazatelj obuhvaća način na koji je grupa oblikovana kao prepoznatljiv i funkcionalno integriran prostor u kojem se ostvaruje ravnoteža između individualnog i kolektivnog korištenja. Planiranjem prostora poželjno je potaknuti intimnost unutar grupe jedinica (orijentiranjem jedinica na zajednički prostor grupe, jasnim razgraničenjem među grupama, poticanjem individualnosti pojedinih grupa i sl.). Raspored parcela mora omogućiti grupiranje smještaja kako bi se potaknula zajednička dinamika (Martín, et al., 2020), a jednoličnost masovnog kampiranja izbjegava individualizmom potaknutim intimnošću male grupe (Good, 1938: 110).

Evaluacija pokazatelja

Intimnost grupe ne proizlazi isključivo iz njezine veličine, već iz prostorne konfiguracije, uključujući:

- prostornu organizaciju i orijentaciju jedinica,
- postojanje zajedničkog prostora,
- jasnoću granica grupe,
- vizualne i funkcionalne odnose unutar grupe.

Stoga se ovaj pokazatelj definira kao kompozitni, jer integrira više prostornih i perceptivnih aspekata te se evaluira na temelju više kriterija.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Ocjena DA (visoka kohezija i intimnost):

- grupa ima jasno definiran zajednički prostor (npr. centralna otvorena površina, zajednički sadržaji),
- većina jedinica je orijentirana prema zajedničkom prostoru ili prema međusobnoj interakciji,
- prisutna je vizualna povezanost unutar grupe,
- grupa ima prepoznatljiv prostorni identitet (prostorna organizacija, topografsko određenje grupe i slično),
- postoje jasne granice prema drugim grupama (prostorne ili perceptivne),
- raspored potiče socijalnu interakciju uz očuvanje osnovne razine privatnosti.

Ocjena NE (niska kohezija i intimnost):

- ne postoji zajednički prostor grupe,
- jedinice su orijentirane nasumično ili isključivo prema van (izvan grupe),
- izostaje vizualna i funkcionalna povezanost,
- grupa nema jasan identitet ni granice,
- raspored ne omogućuje prepoznatljivu socijalnu cjelinu.

Ocjena se donosi na temelju pretežitosti kriterija. Ako je zadovoljeno barem 3 kriterija iz prve skupine, dodjeljuje se ocjena DA, u suprotnom NE.

4.5.3 Pokazatelji planiranja jedinica

U ovu grupu svrstani su pokazatelji koji se tematski odnose na prostornu organizaciju, kvantifikacijski, i sadržajni aspekt samih jedinica privremene arhitekture smještaja kao cjeline, odnosno njihov međuodnos, broj, omjere tipova jedinica, raznovrsnost, orijentaciju, dok će se jedinice smještaja pojedinačno analizirati na mikro razini u grupi arhitektonskih pokazatelja (poglavlje 4.5).

4.5.3.1 Raznovrsnost tipova smještajnih jedinica

Pokazatelj raznovrsnosti tipova jedinica prepoznat je kao rezultat trenda uvođenja glampinga u kampove kako bi se proširila postojeća ponuda. Kako se potražnja nastavlja diverzificirati, u budućnosti se očekuje uvođenje većeg izbora luksuznih proizvoda, usluga i sadržaja (Brooker & Joppe, 2013). Za turističku privlačnost kampa, koja, između ostalog, ovisi i o širini turističke ponude i izbjegavanju jednoličnosti kampa, dobro je planirati više tipova smještajnih jedinica, a u hrvatskim pravilnicima za kategorizaciju kampova propisuju se dozvoljeni omjeri tipova jedinica smještaja (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 09/2016; 54/2016; 61/2016; 68/2019; 69/2017; 120/2019).

Raznovrsnost tipova smještajnih jedinica smanjuje sadržajnu monotonost pa pridonosi atraktivnosti i povećava tržišnu ponudu kampa.

Evaluacija pokazatelja

Kategorije vrednovanja definirani su prema postojanju više od jednog tipa privremene arhitekture turističkoga smještaja utvrđenih u poglavlju 3 (platnene, hibridne, krute) u promatranim zonama smještajnih jedinica.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Raznovrsnost tipova smještajnih jedinica (DA)

U promatranoj zoni smještajnih jedinica zastupljena su barem dva od tri moguća tipa prema tipološkoj podjeli smještajnih jedinica (platnene, hibridne, krute).

Raznovrsnost tipova smještajnih jedinica (NE)

U promatranoj zoni smještajnih jedinica zastupljen je samo jedan od tri moguća tipa prema tipološkoj podjeli smještajnih jedinica (platnene, hibridne, krute).

4.5.3.2 Raznovrsnost veličina smještajnih jedinica

Zbog raznovrsnosti turističke ponude i izbjegavanja jednoličnosti zona smještaja dobro je planirati više veličina smještajnih jedinica. Osim raspona u kategorijama (luksuza), preporučuje se i raznovrsnost u broju ležaja po jedinici, pri čemu treba planirati većinu jedinica srednje veličine, ali i nešto malih i velikih jedinica (Good, 1938: 18).

U istraživanju se promatra raznovrsnost predviđenih veličina smještajnih jedinica unutar zone prostora smještaja. Promatranjem primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja renomiranih proizvođača (*Adria, Nord, Bushtec, Lushna* i drugi), napravljena je sljedeća podjela veličina jedinica prema kapacitetu ležaja:

- male jedinice = 2 ležaja,
- srednje jedinice = 3 - 4 ležaja,
- velike jedinice > 4 ležaja,
- prazno mjesto postave predviđeno za postavljanje nepoznate jedinice smještaja od strane gosta = 4 ležaja (srednja jedinica).

Raznovrsnost veličina smještajnih jedinica smanjuje sadržajnu monotonost pa pridonosi atraktivnosti i povećava tržišnu ponudu kampa.

Evaluacija pokazatelja

Kategorije vrednovanja definirani su prema postojanju više od jedne veličine privremene arhitekture turističkoga smještaja u promatranim zonama smještajnih jedinica.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Raznovrsnost veličina smještajnih jedinica (DA)

U promatranoj zoni smještajnih jedinica zastupljene su barem dvije od tri moguće veličine smještajnih jedinica (male, srednje, velike).

Raznovrsnost veličina smještajnih jedinica (NE)

U promatranoj zoni smještajnih jedinica zastupljena je samo jedna od tri moguće veličine smještajnih jedinica (male, srednje, velike).

4.5.3.3 Grupiranje tipova smještajnih jedinica

U stručnoj literaturi preporučuje se klasificiranje smještajnih jedinica prema razini luksuza te njihovo prostorno grupiranje unutar kampa. Preporučljivo je izbjegavati miješanje različitih tipova jedinica unutar istog prostornog obuhvata. Takav pristup doprinosi smanjenju percepcije društvenih razlika među korisnicima i posljedično reducira potencijalno nezadovoljstvo, budući da su jedinice pojedinog tipa organizirane u zasebne cjeline (Good, 1938: 18). Suvremene smjernice potvrđuju navedena načela, preporučujući razdvajanje različitih tipova smještajnih jedinica s ciljem prevencije sukoba među gostima i osiguravanja ugodnijeg boravka za sve korisnike (National Park Service, 2021: 66). Grupiranje prema tipu jedinica može biti uvjetovano i infrastrukturnim zahtjevima, koji se razlikuju ovisno o karakteristikama pojedinog tipa smještaja (Baud - Bovy i Lawson, 1998: 33).

Iz navedenog proizlazi da prostorno grupiranje tipova smještajnih jedinica utječe na infrastrukturnu učinkovitost te ugodnost boravka gostiju pa se može smatrati pokazateljem planiranja privremene arhitekture smještaja u turizmu.

Evaluacija pokazatelja

Kategorije vrednovanja definirani su prema kriteriju grupiranosti privremene arhitekture turističkoga smještaja utvrđenih u poglavlju 3 (platnene, hibridne, krute) u promatranim zonama smještajnih jedinica (DA/NE).

Kategorije vrijednosti pokazatelja

- Jedinice smještaja istog tipa svrstane su u istu grupu bez miješanja s drugim tipovima (DA),
- Jedinice smještaja istog tipa nisu svrstane u istu grupu bez miješanja s drugim tipovima (NE).

4.5.3.4 Razmak smještajnih jedinica

Razmak smještajnih jedinica kvantitativni je element planiranja koji treba sagledavati iz više aspekata, što je vidljivo već iz činjenice da je udaljenost smještajnih jedinica

jedan od kriterija evaluacije pokazatelja mira i privatnosti iz grupe pokazatelja socijalne održivosti u poglavlju 4.4.2.1.

Ipak, razmak smještajnih jedinica izdvojen je kao zaseban prostorni pokazatelj jer njegova evaluacija predstavlja važnu planersku vrijednost privremene arhitekture turističkoga smještaja uvjetovanog širim spektrom zahtjeva od uvjeta isključivo mira i privatnosti gosta.

Komfor i privatnost gosta i organizacija zone smještaja dakle ovisi, između ostalog, o razmaku jedinica. Ako nedostaje vegetacijska ili topografska barijera (stijena, uzvišenje) između parcela, potrebno je planirati veće udaljenosti, ali tad postaje upitan odnos parcela jedinica, javnog prostora kampa i racionalnosti planiranja infrastrukture. Što je veći razmak jedinica, veće je područje koje se povlači iz javne upotrebe. Zbog toga se prilikom planiranja razmaka jedinica promatra odnos komfora i privatnosti gosta s jedne strane te zaštita zajedničkog (javnog) prostora kampa i racionalnosti planiranja infrastrukture. Princip davanja prednosti javnom korištenju dolazi do izražaja ako su jedinice u parkovima prirode, gdje je njihova je svrha olakšati uživanje u samom parku i potpuna privatnost nije krajnje važan cilj. S druge strane, ako se razmak između jedinica toliko pokori javnom (ili ekonomskom) interesu da zona jedinica postane zgusnuta grupa jedinica narušava se prirodni ambijent i stvara podstandardni smještaj. Optimalan razmak (koliba, ali primjenjivo i za privremene jedinice smještaja, op.a) podliježe lokalnim uvjetima, ali 50 stopa (cca 15 m) je preporučeni maksimum u dobnim grupama gdje je važan nadzor (npr. kampiranje djece, tinejdžera i sl.), dok obiteljske smještajne jedinice mogu biti na većim razmacima (Good, 1938: 7, 18, 19, 110).

NPS navodi da treba odrediti razmak između koliba prema gustoći vegetacije između. Minimalna udaljenost koliba općenito trebala bi biti 100 stopa (30,5 m), osim ako uvjeti ne dopuštaju privatnost s manjim razmakom. Pri određivanju razmaka treba voditi računa i o zaštita od požara, tj. planirati branjiv prostor između građevina i vegetacije za sprečavanje širenja požara (National Park Service, 2021: 77).

Iz analizirane literature proizlazi da razmak između smještajnih jedinica predstavlja relevantan pokazatelj s višestrukim implikacijama u procesu planiranja. Budući da su pojedini aspekti planiranja često međusobno suprotstavljeni, pri čemu određeni

zahtijevaju manji, a drugi veći razmak, a optimalne vrijednosti ovise i o specifičnim lokalnim uvjetima na terenu, literatura ne propisuje jednoznačne referentne standarde.

Evaluacija pokazatelja

Unatoč tome, radi utvrđivanja važnosti ovog pokazatelja u okviru istraživanja, razmak će se kvantitativno mjeriti te analizirati primjenom klasifikacije definirane u poglavlju 4.3.2.1, koja se odnosi na pokazatelj mira i privatnosti.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Sukladno tome, procjenjivat će se je li razmak između težišta mjesta postave jedinica:

- ≥ 7 m (DA),
- < 7 m (NE).

4.5.3.5 Orijentacija, osunčanje i zasjenjenost

Orijentacija, osunčanje i zasjenjenost smještajnih jedinica spadaju u pokazatelje dobro planirane prostorno - klimatske ugodnosti i energetske učinkovitosti jedinica. Primjerice, povijesni propisi, kao *Zakon o turističkom logorovanju NR Hrvatske*, kao kvalitetne lokacije prepoznaju djelomično pošumljene terene, koji osiguravaju zaštitu od vjetra i sunca te omogućuju prirodnu kamuflažu objekata (Bjažić Klarin & Kranjčević, 2023). Zaštita od sunca i osiguranje sjene osnovne su potrebe korisnika u toplijim krajevima gdje je presudna vegetacija (Lucivero, 2012), a u slučaju nedostatka prirodne zasjenjenosti, potrebna je intervencija u okoliš na što nenametljiviji način (Tost, 2015). Djelomična izloženost suncu ipak je poželjna, pogotovo u jutarnjim satima, uz obaveznu zasjenjenost poslijepodne u toplijim klimama (Good, 1938: 110). Stručne smjernice također definiraju da parcele trebaju imati dobru orijentaciju, drenažu i zaštitu od vjetra (Baud - Bovy & Lawson, 1998: 31), pri čemu se preporučuje i orijentacija objekata pogodna za postavljanje fotonaponskih ćelija (National Park Service, 2021).

Evaluacija pokazatelja

U okviru ovog istraživanja orijentacija, osunčanje i zasjenjenost procjenjuje se kroz pokazatelj (DA/NE), pri čemu se odluka donosi na temelju unaprijed definiranih kriterija procjene. Procjena se temelji na analizi situacijskih prikaza, fotografija, dostupne projektne dokumentacije i terenskog istraživanja.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Ocjena orijentacije, osunčanja i zasjenjenosti (DA)

Raspored jedinica smatra se prilagođenim orijentaciji, osunčanju i zasjenjenosti ako je zadovoljena većina sljedećih uvjeta:

- jedinice smještaja orijentirane su na jugoistok, jug ili jugozapad,
- dio parcele jedinice je barem dio dana izložen osunčanju,
- smještajne jedinice i pripadajuća parcela djelomično su zasjenjene vegetacijom ili izgrađenim elementima (tende, sjenice).

Ocjena orijentacije, osunčanja i zasjenjenosti (NE)

Raspored jedinica ne smatra se prilagođenim orijentaciji, osunčanju i zasjenjenosti ako je zadovoljena većina sljedećih uvjeta:

- jedinice smještaja orijentirane su na sjeveroistok, sjever ili sjeverozapad,
- ni jedan dio parcele jedinice nije nikad izložen osunčanju,
- smještajne jedinice i pripadajuća parcela nisu zasjenjene vegetacijom ili izgrađenim elementima (tende, sjenice).

Konačna ocjena temelji se na pretežitosti kriterija – ako je većina identificiranih obilježja kod većine smještajnih jedinica u promatranom primjeru u skladu s prvom skupinom, dodjeljuje se oznaka DA, dok prevladavanje obilježja iz druge skupine rezultira oznakom NE. U slučajevima graničnih primjera, odluka se donosi uzimajući u obzir dominantan prostorni obrazac na razini cjeline obuhvata.

4.5.4 Pokazatelji planiranja mjesta postave

U ovu grupu svrstani su pokazatelji koji se odnose na planiranje mjesta postave[39] jedinica privremene arhitekture smještaja. Za potrebe ovog istraživanja definiran je prostor postave jedinice („kamp mjesto, kamp parcela“ i slično) zajedničkim terminom „mjesto postave“ (jedinice): *mjesto postave je uređen ili neuređen prostor namijenjen*

[39] Uređen ili neuređen prostor namijenjen postavi i uporabi korisnicima jedne jedinice smještaja ili logične uporabne cjeline privremene arhitekture turističkoga smještaja (npr. šator ili šator s pomoćnim šatorom i sl.).

postavi i uporabi korisnicima jedne jedinice smještaja ili logične uporabne cjeline privremene arhitekture turističkoga smještaja (npr. šator ili šator s pomoćnim šatorom i sl.). Sastavni element planiranja privremene arhitekture smještaja u turizmu je mjesto postave čija važnost planiranja raste u 21. st. u svijetu online rezervacija kampova, gdje mjesto postave, a ne kamp u cjelini, postaje jedinica upravljanja (Hogue, 2016).

4.5.4.1 Definiranje pozicije mjesta postave

U planiranju zona privremenih smještajnih jedinica, definiranje mjesta postave bitno je u slici kampa i krajolika te organizaciji funkcioniranja cjeline. Meinecke naglašava da se kamp treba podijeliti na pojedinačne parcele odgovarajuće veličine, pri čemu svaka treba osigurati privatnost, sjenu i druge prednosti temeljene na postojećoj vegetaciji i očuvanju bitnih obilježja terena (Young, 2017: 155). Jedinice zauzimaju jedinstvena, unaprijed određena mjesta unutar prostornog rasporeda kampa (Hogue, 2016), pri čemu mjesto postave predstavlja mali dio krajolika, fragment prirode koji korisnik privremeno pretvara u mjesto stanovanja, stvarajući spontane i privremene situacije (Martín, et al., 2020). Suvremene smjernice potvrđuju važnost jasno definiranih lokacija i razmještaja, pri čemu projekt mora uključivati položaj parcela (Planning Aid England, 2023).

Evaluacija pokazatelja

U okviru istraživanja, stupanj definiranosti mjesta postave promatra se kao pokazatelj je li mjesto definirano (DA) ili nije (NE), pri čemu se procjenjuje jesu li pozicije smještajnih jedinica unutar kampa jasno određene u prostornom i organizacijskom smislu.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Definiranost pozicije mjesta postave (DA)

Mjesto postave smatra se definiranim ako je zadovoljena većina sljedećih uvjeta:

- mjesta postave su unaprijed definirana kroz planersku ili projektnu dokumentaciju,
- vidljiva je njihova precizna prostorna artikulacija putem parcelacije, jasno označenih ili fizički omeđenih parcela,

- razmještaj jedinica usklađen je s postojećim prirodnim obilježjima i infrastrukturnim sustavima.

Definiranost pozicije mjesta postave (NE)

Mjesto postave ne smatra se definiranim ako je zadovoljena većina sljedećih uvjeta:

- mjesta postave nisu jasno određena, odnosno nema prepoznatljive parcelacije ili prostorne organizacije,
- smještajne jedinice se raspoređuju proizvoljno ili bez uočljivog sustava.

Konačna ocjena temelji se na pretežitosti kriterija – ako je većina identificiranih obilježja kod većine smještajnih jedinica u promatranom primjeru u skladu s prvom skupinom, dodjeljuje se oznaka DA, dok prevladavanje obilježja iz druge skupine rezultira oznakom NE. U slučajevima graničnih primjera, odluka se donosi uzimajući u obzir dominantan prostorni obrazac na razini cjeline obuhvata.

4.5.4.2 Uređenost mjesta postave

Jedinice privremene arhitekture turističkoga smještaja karakterizira brza i jednostavna montaža na lokaciji, pri čemu se platnene podižu in situ, dok se hibridne i krute jedinice dopremaju kao djelomično ili potpuno prefabricirani elementi te postavljaju na jednostavne temelje, učvršćene podloge ili jednostavne lagane konstrukcije. Takva tehnologija uvjetuje potrebu za unaprijed pripremljenim mjestom postave, nerijetko i za tip smještajne jedinice koji nije unaprijed poznat.

Parcele moraju biti lako pristupačne (Baud - Bovy i Lawson, 1998: 31; National Park Service, 2021), a preporučuju se tereni s blagim nagibima, po mogućnosti terasirani, uz osiguranu kvalitetnu drenažu radi smanjenja erozijskih procesa i učinkovitog odvodnjavanja oborinskih voda (Zakon o turističkom logorovanju Narodne Republike Hrvatske, 1955., citirano u Bjažić Klarin i Kranjčević, 2023; Baud - Bovy i Lawson, 1998: 31; National Park Service, 2021). Istodobno je poželjno osigurati gotovo ravne površine kako bi se omogućilo nesmetano odvijanje aktivnosti vezanih uz kampiranje. U slučajevima kada prirodne karakteristike terena ne zadovoljavaju navedene uvjete, potrebna je njegova prilagodba uz očuvanje zatečenih prirodnih vrijednosti (Tost, 2015; National Park Service, 2021).

Mjesto postave u pravilu uključuje odgovarajuće pripremljenu podlogu, primjerice zbijenu površinu sitnozrnatog materijala ili teren očišćen od vegetacije, dok se za pojedine tipove smještaja, poput glamping jedinica, mogu predvidjeti i uzdignute drvene platforme (National Park Service, 2021: 62, 67, 76). Razina pripremljenosti mjesta postave varira ovisno o stupnju luksuza smještaja (AA Hotel and Hospitality Services, 2024). Pri uređenju terena nužno je minimizirati zahvate u reljef, osobito na strmim ili osjetljivim područjima, primjerice projektiranjem struktura iznad nagnutog terena te izbjegavanjem ili smanjenjem opsega iskopa i nasipa (South Australian Tourism Commission, 2007: 28).

Suvremeni pristupi planiranju naglašavaju očuvanje dojma boravka u prirodnom, „divljem" okruženju, pri čemu kamp funkcionira kao trajno nedovršen prostor koji se privremeno dovršava dolaskom korisnika. U tom kontekstu potrebno je uspostaviti ravnotežu između nužnog uklanjanja vegetacije i očuvanja prirodnog ambijenta, uz izbjegavanje trajnih, fiksnih elemenata — izuzev eventualno osnovne opreme poput stolova za piknik i ognjišta — kako bi se zadržao dojam neposredne povezanosti s prirodom (Hogue, 2016: 20).

Iz navedenog proizlazi da razina uređenosti terena jest pokazatelj kvalitete planiranja i izvedbe zona privremenog smještaja. Ona odražava sposobnost usklađivanja tehničkih zahtjeva postave jedinica s očuvanjem prirodnih obilježja prostora, čime utječe na funkcionalnost, sigurnost i ukupni doživljaj boravka korisnika.

Evaluacija pokazatelja

U okviru istraživanja, procjenjuje se je li teren uređen u skladu s preporukama (DA) ili nije (NE), pri čemu se procjenjuje stupanj pripremljenosti i prilagođenosti mjesta postave zahtjevima privremenih smještajnih jedinica, uz istodobno očuvanje prirodnih obilježja prostora.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Uređenost mjesta postave (DA)

Mjesto postave smatra se uređenim kada je teren prethodno uređen i prilagođen za postavu jedinica, što podrazumijeva osiguranu pristupačnost parcela, odgovarajuću konfiguraciju terena (blagi nagibi ili gotovo ravne površine u slučaju kad jedinica nema

svoju platformu za postavu) te minimalno potrebne zahvate u podlogu, poput čišćenja vegetacije ili pripreme stabilne površine (npr. zbijeni sloj ili platforma), na način koji minimizira promjene reljefa i čuva zatečene prirodne vrijednosti.

Uređenost mjesta postave (NE)

Mjesto postave ne smatra se uređenim kada teren nije adekvatno pripremljen, odnosno kada izostaju ključni elementi uređenja poput osigurane pristupačnosti, stabilne i funkcionalne podloge ili odgovarajuće odvodnje, te kada su prisutni neprimjereni ili pretjerani zahvati u reljef koji narušavaju prirodni kontekst.

Kriteriji procjene uključuju razinu fizičke pripremljenosti podloge, prilagođenost morfologiji terena, osiguranje osnovnih funkcionalnih uvjeta (pristup, drenaža, stabilnost) te stupanj očuvanja prirodnih karakteristika prostora.

4.5.4.3 Veličina mjesta postave

U planiranju prostora privremene arhitekture turističkoga smještaja, veličina mjesta postave je važan pokazatelj jer je polazna točka za planiranje cijele zone smještaja. Veličina može varirati ovisno o konfiguraciji terena, tipu kampa, luksuzu i slično. U kontrolnoj listi iz European Quality Standard for Camping· (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025) određene su minimalne veličine mjesta postave, ovisno o kategoriji (Tablica 4.2). Slično je i s hrvatskim pravilnikom (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019) (Tablica 4.3), dok američki priručnik također propisuje veličine, ali na drugačiji način i s većim površinama (National Park Service, 2021) (Tablica 4.4). Europski i hrvatski standardi su slični, dok američki odstupa od njih, međutim svi ukazuju na važnost definiranja veličine mjesta postave.

Tablica 4.2: veličine mjesta postave (parcela), European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry.

European Quality Standard for Camping Sites	2* (m²)	3*(m²)	4*(m²)	5*(m²)
kamp parcela	32	40	48	56

Tablica 4.3: veličine mjesta postave (parcela), Ministarstvo turizma Republike Hrvatske.

Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine kampovi	2* (m²)	3*(m²)	4*(m²)	5*(m²)
kamp mjesto	30	45	60	75
kamp parcela s parkiranjem	60 (min. 50)	70 (min. 60)	80 (min. 70)	100 (min. 90)
kamp parcela bez parkiranja	50 (min. 40)	60 (min. 50)	70 (min. 60)	90 (min. 80)
glamping parcela s parkiranjem			100 (min. 90)	120 (min. 110)
glamping parcela bez parkiranja			90 (min. 80)	110 (min. 100)
kamp odmorište	50			

Tablica 4.4: veličine mjesta postave (parcela), National Park Service.

Campground Design Guidelines	
kamp mjesto za vozila i šatore (uključujući parking i prostor između kamp mjesta)	279 m²
prosječno mjesto za 1 osobu, uključujući parking, sanitarije i zajedničke sadržaje	93 m²
ravni prostor za šator	4,9 x 4,9 m; 3,7 x 5,5 m
prostor za stol i klupu	3,7 x 4,3 m
područje ložišta	3,2 x 3,2 m

U istraživanju je utvrđeno da međunarodne asocijacije i nacionalni propisi definiraju minimalne veličine parcela (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025; Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019; National Park Service, 2021). Temeljem navedenih propisa koji ukazuju na važnost definiranja minimalne veličine parcela može se induktivno zaključiti **da veličina mjesta postave jest kvantitativni pokazatelj koji ima utjecaj na planiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja te ga nije potrebno dodatno analizirati i može se smatrati relevantnim pokazateljem** planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

4.5.4.4 Izgrađenost mjesta postave

Pokazatelj izgrađenosti je postotak ukupne površine mjesta postave („parcele“) koji je zauzet privremenom jedinicom smještaja. Osim same jedinice, površina uključuje i vanjske izgrađene prostore (platforme, terase i slično) više od 1 m iznad prirodnog terena mjereno na najvišoj točki. Pod površinom mjesta postave prema spomenutoj

definiciji smatra se uređen ili neuređen prostor namijenjen postavi i uporabi korisnicima jedne jedinice smještaja ili logične uporabne cjeline privremene arhitekture turističkoga smještaja. Pokazatelj izgrađenosti precizno pokazuje zauzetost prirodnog okoliša privremenim strukturama te mjerljivo daje dojam o prirodnom izgledu cijele promatrane zone, što je važna odrednica ovog tipa turizma. U kontrolnoj listi iz *European Quality Standard for Camping*. (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025) određeni su maksimalni postotci izgrađenosti, ovisno o kategoriji i iznose 30% ili više (najniža kategorija), 25% ili više, 20% ili više, manje od 20% (najviša kategorija). U priručniku *Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism* (WTO, 1998) standardi gradnje za kontrolirani razvoj turističkih sadržaja je ograničenje izgrađenosti prostora na 20 - 25% za rezorte srednje gustoće.

Evaluacija pokazatelja

U istraživanju se procjenjuje je li izgrađenost usklađena s preporukama iz literature. Analizom navedenih vrijednosti iz literature, u istraživanju je određena referentna maksimalna vrijednost gustoće izgrađenosti od 20% bazirana na ograničenjima izgrađenosti WTO-a (WTO, 1998). Mjeri se prosječna izgrađenost mjesta postave promatrane zone privremenih smještajnih jedinica, odnosno udio površine privremene jedinice od ukupne površine mjesta postave (%). Za izgrađenu površinu privremene jedinice računa se njezina tlocrtna projekcija na teren, uključujući natkrivenu terasu bilo koje visine, odnosno nenatkrivenu terasu višu od 1 m.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Prosječna izgrađenost mjesta postave promatrane zone privremenih smještajnih jedinica promatranog primjera:

- ≤ od referentne maksimalne vrijednosti izgrađenosti od 20 %,
- > od referentne maksimalne vrijednosti izgrađenosti od 20 %.

4.5.4.5 Omeđenost mjesta postave

Omeđenost mjesta postave je kompleksna tema jer je u planiranju ponekad potrebno pomiriti suprotstavljene uvjete. Nepostojanje fizičkih granica potiče zajedničko korištenje otvorenog prostora i komunikaciju među korisnicima (Martín, et al., 2020). S druge strane, Meinecke savjetuje prirodnu barijera od šipražja koja ograđuje parcelu i pruža privatnost (Good, 1938: 5). *Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih*

objekata iz skupine kampovi definira da je kamp parcela (parcela za luksuznije platnene jedinice, hibridne i krute) omeđena, ali ne i kamp mjesto (mjesto za postav platnenih jedinica). Kamp parcela mora biti omeđena, a 20% parcela od ukupnog broja parcela mora biti ograđeno zelenilom ili prirodnim materijalom s najmanje dvije strane. Kamp mjesta u kamp odmorištu mogu biti omeđena i pojedinačno označena ili neomeđena i skupno označena (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019). Iz literature se može zaključiti da je omeđivanje mjesta postave poželjno zbog jasnog definiranja pozicije postave, reda u kampu i odnosa „privatnog“ i „javnog“. Ipak, omeđivanje može biti simbolično i prikriveno korištenjem prirodnih elemenata te mu treba pažljivo pristupiti jer može narušiti prirodni izgled, socijalizaciju gostiju te ugroziti zajedničko korištenje prirodnog okoliša.

Evaluacija pokazatelja

Za promatrani primjer privremene arhitekture turističkoga smještaja smatra se da je zadovoljio kriterij omeđenosti ako je većina mjesta postave omeđena barem s dvije strane srednjom ili visokom vegetacijom, prirodnim barijerama (kamenjem, trupcima, potokom), konopcem, ogradom i sličnim sredstvima.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

- Jednako ili više od 50% mjesta postave omeđeno je barem s dvije strane vegetacijom, prirodnim ili umjetnim barijerama (DA),
- Manje od 50% mjesta postave omeđeno je barem s dvije strane vegetacijom, prirodnim ili umjetnim barijerama (NE).

4.5.5 Rekapitulacija prostornih pokazatelja

Provedenom analizom relevantne znanstvene i stručne literature utvrđeno je 18 prostornih pokazatelja, sistematiziranih u četiri skupine planiranja: zona prostora smještaja, organizacije grupa jedinica, planiranja jedinica, planiranja mjesta postave (Tablica 4.5). Utvrđeni pokazatelji podvrgnuti su analizi te su za svaki pokazatelj detaljno definirani kvantitativni ili kvalitativni načini znanstveno utemeljene, objektivne i mjerljive evaluacije koja će se primijeniti na odabranim primjerima privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Za pokazatelj veličine mjesta postave potvrđena je teorijska relevantnost, no zbog nedostatka jasno definiranih metodoloških okvira i mogućnosti pouzdane evaluacije neće se kvantitativno evaluirati, ali je uključen u skup pokazatelja predviđenih za utvrđivanje relevantnosti.

Tablica 4.5: rekapitulacija prostornih pokazatelja.

PODGRUPA	POKAZATELJ	METODA	EVALUACIJA	KATEGORIJA	ANALIZA PRIMJERA
Zona	Broj smještajnih jedinica	brojanje	broj smještajnih jedinica	kvantitativna	DA
Zona	Gustoća zone smještaja	mjerenje	broj jedinica/ha	kvantitativna	DA
Zona	Topografska organizacija	analiza i promatranje	prostorna organizacija	DA/NE	DA
Grupa	Grupiranje jedinica	analiza i promatranje	grupiranje	DA/NE	DA
Grupa	Veličina grupa jedinica	brojanje	broj jedinica u grupi	kvantitativna	DA
Grupa	Razmak grupa jedinica	analiza i promatranje	koridor; barijera	DA/NE	DA
Grupa	Raznovrsnost grupa jedinica	analiza i promatranje	raznovrsnost grupa	DA/NE	DA
Grupa	Intimnost grupe jedinica	analiza i promatranje	kohezija grupe; jasna granica	DA/NE	DA
Jedinica	Raznovrsnost tipova smještajnih jedinica	analiza i promatranje	raznovrsnost tipova jedinica	DA/NE	DA
Jedinica	Raznovrsnost veličina smještajnih jedinica	analiza i promatranje	raznovrsnost veličina jedinica	DA/NE	DA
Jedinica	Grupiranje tipova smještajnih jedinica	analiza i promatranje	grupiranje tipova	DA/NE	DA
Jedinica	Razmak	mjerenje	udaljenost	kvantitativna	DA
Jedinica	Orijentacija, osunčanje i zasjenjenost	analiza i promatranje	orijentacija, vegetacija	DA/NE	DA
Mjesto	Definiranje pozicije mjesta postave	analiza i promatranje	parcelacija; određenost	DA/NE	DA
Mjesto	Uređenost	analiza i promatranje	uređenost; nagib; platforma	DA/NE	DA
Mjesto	Veličina mjesta postave	mjerenje	površina mjesta postave	_	NE
Mjesto	Izgrađenost	mjerenje	postotak izgrađenosti	kvantitativna	DA
Mjesto	Omeđenost	analiza i promatranje	vegetacija; barijera; ograda	DA/NE	DA

4.6 Arhitektonski pokazatelji

Istraživanjem literature, empirijskim istraživanjem primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja po Europi i SAD-u, uočeno je da evaluacija arhitektonskih pokazatelja može varirati s obzirom na veličinu i tip promatrane jedinice smještaja. Stoga se za arhitektonske pokazatelje istraživanje provodi zasebno po tipovima i veličinama smještajnih jedinica.

4.6.1 Pokazatelji kvalitete i prikladnosti arhitekture

4.6.1.1 Kvaliteta arhitekture

Kvaliteta arhitekture pokazatelj je svakog projektiranja pa tako i privremene arhitekture turističkoga smještaja. Najvažniji elementi glamping smještaja su atraktivnost, prirodni okoliš te inovacije i privlačan izgled smještajnih objekata (Eremić, 2020). Vanjski izgled, stanje jedinice, kvaliteta, udobnost i jednostavnost korištenja vanjskog i unutarnjeg dnevnog prostora važni su čimbenici arhitekture (VisitEngland, 2025). Mobilne kućice općenito imaju kratak vijek trajanja i tendenciju predstavljati neorganiziranu i lošu pojavu koja treba unaprijediti uređenjem okoliša, jer je cilj planiranja rezorta stvoriti i atraktivnu sliku. Pored uobičajene građevinske regulative, često je potrebno postaviti posebne planerske i graditeljske zahtjeve kako bi se ostvario cjelovit razvoj usmjeren na poseban karakter i „sliku“ te zadržalo jedinstvo gradnje, mjerila, materijala, boja i osjećaj humanog odnosa koji će stvoriti interes i društvenu atmosferu (Baud - Bovy & Lawson, 1998: 33, 135, 141, 146; VisitEngland, 2025). Arhitektura mora biti građena u harmoniji s okolinom u smislu estetike i učinkovitog korištenja resursa. Smještaj, orijentacija, oblikovanje, materijali od kojih je zgrada izvedena imat će utjecaj na njezinu privlačnost, a kvaliteta unutarnjeg i vanjskog okoliša pridonosi dojmu kod lokalne populacije, produktivnosti osoblja i zadovoljstvu gostiju (ITP, 2014: 1-3).

4.6.1.2 Prikladnost arhitekture lokaciji

Privremena arhitektura turističkoga smještaja smještena je u krajolik visoke estetske i prirodne vrijednosti. U kampu građevine moraju pojačati identitet mjesta, uz korištenje lokalnih materijala i građevinskih sustava. Svojstva otvorenosti prema van, kontakta s tlom, jednostavna geometrija i lokalna građevinska rješenja omogućuju povezivanje arhitekture s okolinom (Martín, et al., 2020), a projektiranje treba biti u skladu s

krajolikom (WTO, 2005; IUCN, 2012; The Global Sustainable Tourism Council, 2016; National Park Service, 2021). Kako bi se planirana arhitektura uskladila s krajolikom, za određene okolnosti, kao npr. robinzonski smještaj, propisuje se da tip jedinice može biti šator ili jedinica izrađena od lokalnog i prirodnog materijala, neuobičajenog oblika ili postavljena na neuobičajeni način, ali ne može biti kontejner odnosno mobilhom (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 69/2017). Drugim riječima, učinak razvoja turizma djelomično ovisi o kreativnom projektiranju i uređenju krajolika (WTO, 2005) s naglaskom na prikladno smještenu i projektiranu arhitekturu koja reflektira duh lokalne kulture i daje poseban osjećaj mjesta (WTO, 1998: 42, 55, 58, WTO 2005; International Tourism Partnership, 2014).

Kvaliteta i prikladnost arhitekture u istraživanju su prepoznati kao pokazatelji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja. U relevantnoj literaturi u istraživanju navode se elementi koji utječu na kvalitetu kao što su *privlačan izgled* (Eremić, 2020), *važnost vanjskog izgleda* (VisitEngland, 2025) ili *stvaranje atraktivne slike* (Baud - Bovy & Lawson, 1998: 33,135,141,146), odnosno prikladnosti, gdje se navodi potreba da *građevine u kampu pojačaju identitet mjesta* (Martín, et al., 2020), da su *turistički sadržaji prikladno smješteni i projektirani* (WTO, 1998: 42, 55, 58) i da se *arhitektura uklopi u krajolik* (IUCN, 2012).

Iako su u istraživanju, temeljem relevantne literature, identificirani pokazatelji kvalitete i prikladnosti arhitekture, uočen je metodološki problem njihovog istraživanja. Pojmovi kvalitete i prikladnosti arhitekture su konceptualno široki i višeznačni, što otežava njihovo precizno definiranje kroz mjerljive i usporedive indikatore. Njihova interpretacija često ovisi o subjektivnim percepcijama korisnika, kulturnom kontekstu i specifičnostima lokacije, zbog čega ih nije moguće jednoznačno kvantificirati unutar standardiziranog analitičkog okvira. **Slijedom navedenoga, pokazatelji kvalitete i prikladnosti arhitekture neće se uključiti u sustav pokazatelja za evaluaciju odabranih primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja.**

Međutim, kvaliteta i prikladnost arhitekture mogu biti predmet drugih istraživanja, primjerice u području krajobrazne arhitekture ili socijalne geografije, gdje se naglasak stavlja na kvalitativne metode. Takva istraživanja mogu uključivati analize, studije slučaja, participativno promatranje te intervjue s korisnicima i lokalnom zajednicom. Na taj način moguće je obuhvatiti doživljaj prostora, percepciju identiteta mjesta i

društvene interakcije, čime se navedeni pojmovi vrednuju kroz kontekstualno i iskustveno razumijevanje, a ne isključivo kroz kvantitativne pokazatelje.

Ipak, treba naglasiti da su pojedini elementi koji su navedeni u pokazateljima kvalitete kao što su orijentacija, oblikovanje ili izbor materijala (ITP, 2014: 1-3) i prikladnosti arhitekture kao što su visina ili gustoća (IUCN, 2012) koje je moguće analizirati, sadržani u ostalim pokazateljima ovog istraživanja.

4.6.2 Pokazatelji dimenzija jedinice

4.6.2.1 Površina jedinice

Jedan od pokazatelja projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja je površina jedinice. Površine jedinica ovise o potrebama, kategorizaciji i krajoliku u koji se smještaju. *Zakon o turističkom logorovanju Narodne Republike Hrvatske* (1955.) navodi da poštovanje konfiguracije terena i postojeće vegetacije izravno utječe na dispoziciju i dimenzije objekata koji se prilagođavaju lokaciji (Bjažić Klarin & Kranjčević, 2023). Površina jedinica je bitna za sliku krajolika pa *Planning Aid England* propisuje da je prilikom ishođenja dozvole za kamping / glamping bitno dati informaciju o veličini i vrsti šatora / glamping jedinica (Planning Aid England, 2023: 4,5). U istraživanju se mjere prosječne neto površine zatvorenih prostora veličina jedinica (m²) kako bi se utvrdio obrazac primjene površina u određenim kategorijama veličine. *European Quality Standard for Camping Sites* (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025) propisuje normativ površine za mobilnu kućicu ili bungalov (Tablica 4.6) ovisno o kategoriji smještaja i broju gostiju, dok hrvatski propisi navode minimalne površine modula sobe, ovisno o broju kreveta i kategorizaciji (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019).

Tablica 4.6: European Quality Standard for Camping Sites

European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, European Quality Standard for Camping Sites				
	2* (m^2)	3*(m²)	4*(m²)	5*(m²)
za 4 osobe	20 ≤	22 ≤	24 ≤	26 ≤
za 6 osoba	24 ≤	26 ≤	28 ≤	30 ≤

Iz tablice je vidljivo da se dimenzije razlikuju veličinom s obzirom na kategoriju smještaja (broj zvjezdica), pri čemu su razlike u normiranoj minimalnoj površini između susjednih kategorija 2 m^2. U istraživanju se navedena razlika minimalnih površina

smatra zanemarivom pa se kategorija smještaja ne uzima kao čimbenik evaluacije pokazatelja površine jedinica.

Evaluacija pokazatelja

U relevantnoj literaturi izuzev navedenog primjera, nisu pronađeni standardi koji opisuju minimalne površine jedinica na široj osnovi, odnosno za više tipova privremene arhitekture turističkoga smještaja, primjerice hibridne ili platnene jedinice[40]. Standardi površina određuju se samo za mjesta postave, ali ne i jedinice smještaja ((Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019). Zbog nedostatka standarda iz literature, primijenjena je metoda promatranja primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja renomiranih proizvođača (Adria, Nord, Bushtec, Lushna i drugi) gdje su uočene uobičajene neto površine jedinica koje se ponavljaju s većim ili manjim odstupanjima. U istraživanju su empirijski podijeljene u kategorije 6 – 10, 11 – 20, 21 – 30, 31 – 40, 41 - 60 i više od 60 m² neto površine jedinice smještaja.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

U promatranim primjerima privremene arhitekture turističkoga smještaja površine jedinica analiziraju se prema navedenim kategorijama veličina:

- 6 – 10 m²,
- 11 – 20 m²,
- 21 – 30 m²,
- 31 – 40 m²,
- 41 – 60 m²,
- > 60 m².

4.6.2.2 Površina vanjskih izgrađenih prostora jedinice

Osim unutarnjih površina jedinice, površine vanjskih izgrađenih prostora jedinice također su pokazatelj utjecaja na krajolik te udobnosti gosta. Vanjske površine najčešće su natkrivene i nenatkrivene terase, ali mogu biti i drugi elementi ako su

[40] Usporedivi standard za platnene i hibridne jedinice je površina 23 m^2 UNHCR - ovog obiteljskog šatora za izbjeglice, što je pogodno za obitelj od pet članova jer se preporučeni minimalni životni prostor po osobi kreće od 3,5 m^2 do 4,5 m^2 u hladnim klimama (Latka, et al., 2025).

izgrađeni. Primjerice, *Campground Design Guidelines* propisuju minimalne dimenzije prostora za stol i klupu (3,7 x 4,3 m) i zone ložišta (3,2 x 3,2 m) (National Park Service, 2021: 67). Terase privremenih smještajnih jedinica imaju važnu ulogu, budući da je kontakt s prirodom jedan od ključnih elemenata ovog tipa turizma. U istraživanju se mjere prosječne neto površine vanjskih izgrađenih prostora jedinice (m²) kako bi se utvrdio obrazac primjene površina u određenim kategorijama veličine.

Evaluacija pokazatelja

U relevantnoj literaturi nisu pronađeni standardi koji opisuju minimalne površine jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja. Zbog nedostatka standarda iz literature, primijenjena je metoda promatranja primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja renomiranih proizvođača (Adria, Nord, Bushtec, Lushna i drugi) gdje su uočene uobičajene neto površine vanjskih izgrađenih prostora jedinice koje se ponavljaju s većim ili manjim odstupanjima. U istraživanju su empirijski podijeljene u kategorije 0 – 5, 6 – 10, 11 – 20, 21 – 30 i više od 30 m² neto površine vanjskih izgrađenih prostora jedinice smještaja.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

U promatranim primjerima privremene arhitekture turističkoga smještaja analiziraju se površine jedinica prema navedenim kategorijama veličina:

- 0 – 5 m²,
- 6 – 10 m²,
- 11 – 20 m²,
- 21 – 30 m²,
- > 30 m².

4.6.2.3 Visina jedinice

Visina jedinice svrstana je u pokazatelje također zbog svog utjecaja na krajolik te treba biti u skladu s prirodnim okruženjem kako bi se smanjio vizualni utjecaj i nametljivost te kontrolirao razvoj turističkih sadržaja (WTO, 1998, IUCN, 2012). Udobnost i sigurnost gosta također je uvjetovana visinom pa bi minimalna svijetla visina smještajnih jedinica trebala biti 2,40 m (odnosno kod prostorija gdje visina varira, mora

u prosjeku iznositi minimalno 2,40 m, pri čemu je najniža minimalno 1,20 m) (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019).

Evaluacija pokazatelja

U relevantnoj literaturi nisu pronađeni standardi koji standardiziraju visine jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja. Zbog nedostatka standarda iz literature, primijenjena je metoda promatranja primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja renomiranih proizvođača (Adria, Nord, Bushtec, Lushna i drugi) gdje su uočene uobičajene visine jedinice koje se ponavljaju s većim ili manjim odstupanjima. U istraživanju su empirijski podijeljene u kategorije 0 – 3, 3.01 – 4, i više od 4 m visine.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

U promatranim primjerima privremene arhitekture turističkoga smještaja analiziraju se prosječne visine svih tipova i veličina jedinica prema navedenim kategorijama veličina, gledano od najniže kote terena uz jedinicu do vrha najviše točke krova jedinice (m):

- 0 – 3 m,
- 3.01 – 4 m,
- > 4 m.

4.6.3 Pokazatelji sadržaja jedinica

Sadržaj i oprema jedinica privremene arhitekture turističkog smještaja oblikuju se prema funkcionalnim, prostornim i kategorizacijskim zahtjevima, ovisno o razini luksuza. Istraživanje među proizvođačima glamping opreme pokazuje da su prostrana terasa, površina objekta i korišteni materijali najvažniji elementi, dok su kapacitet, broj kupaonica, kuhinjski aparati, klimatizacija dodatni, ali manje presudni čimbenici (Vrtodušić Hrgović, et al., 2018). Europski standardi za kampove naglašavaju ulogu kvalitete i raspona kuhinjske opreme te organizaciju dnevnih i spavaćih prostora prema broju korisnika po jedinici (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025). Privatna kupaonica značajno doprinosi kvaliteti, dok se kuhinja i grijanje vrednuju prema funkcionalnosti i dostupnosti tijekom cijele sezone (VisitEngland, 2025). U glamping jedinicama kupaonica je obvezna, uz potpunu komunalnu infrastrukturu i osnovnu opremu za boravak i spavanje, dok pokretna oprema za kampiranje ne mora imati kupaonicu (Ministarstvo turizma Republike

Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019). Jedinice privremene arhitekture turističkoga smještaja mogu biti i skromnijeg sadržaja, pri čemu je važna uloga natkrivenih terasa u povećanju prostorne udobnosti, odnosno „proširenog“ boravišnog prostora (Good, 1938). Važnost proširenog boravišnog prostora, odnosno terase naglašena je kod privremene arhitekture turističkoga smještaja zbog njezine orijentacije na prirodu (Vreš & Demšar Vreš, 2016; Eremić, 2020; Vrtodušić Hrgović, et al., 2018). Opseg opreme i sadržaja u jedinicama ovisi i o kategoriji smještaja, odnosno razini luksuza (Good, 1938: 17,18; National Park Service, 202: 77).

Grupe pokazatelja sadržaja (prostora jedinice) sistematizirane su na temelju znanstvene (Vrtodušić Hrgović, et al., 2018) i stručne literature (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025; VisitEngland, 2025; Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019; Neufert, 2002) te empirijski na temelju stambenih i turističkih sadržaja smještaja uočenih u stručnoj literaturi koji mogu činiti uobičajenu jedinicu turističkoga smještaja na:

- zasebnu spavaću sobu,
- kupaonicu,
- kuhinju,
- natkrivenu terasu,
- nenatkrivenu terasu.

Premisa istraživanja arhitektonskih pokazatelja sadržaja je da svaka jedinica ima barem 1 zatvoreni sadržaj koji služi kao spavaći i boravišni prostor pa taj sadržaj nije uvršten u pokazatelje.

Evaluacija i kategorije vrijednosti pokazatelja sadržaja jedinica

4.6.3.1 Spavaća soba

Prema navedenoj literaturi u 4.6.3, u istraživanju se analizira broj zasebnih spavaćih soba svih tipova i veličina jedinica (n).

4.6.3.2 Kupaonica

Prema navedenoj literaturi u 4.6.3, u istraživanju se analizira broj kupaonica svih tipova i veličina jedinica (n).

4.6.3.3 Kuhinja

Prema navedenoj literaturi u 4.6.3, u istraživanju se analizira za sve tipove i veličine jedinica imaju li kuhinjske uređaje (DA/NE).

4.6.3.4 Natkrivena terasa

Prema navedenoj literaturi u 4.6.3, u istraživanju se analizira za sve tipove i veličine jedinica imaju li natkrivenu terasu (DA/NE).

4.6.3.5 Nenatkrivena terasa

Prema navedenoj literaturi u 4.6.3, u istraživanju se analizira za sve tipove i veličine jedinica imaju li nenatkrivenu terasu (DA/NE).

4.6.4 Pokazatelji odabira materijala jedinica

4.6.4.1 Primjena lokalnih materijala

Primjena lokalnih materijala u privremenoj arhitekturi turističkog smještaja prepoznaje se kao važan alat za jačanje održivosti, identiteta prostora i lokalne ekonomije (WTO, 1998; International Tourism Partnership, 2014). Korištenje resursa poput lokalnih materijala i uključivanje lokalne zajednice doprinosi vitalnosti i dugoročnoj ekonomskoj održivosti destinacije (Global Sustainable Tourism Council, 2016; Budiasa, et al., 2019), a objekti moraju osnaživati identitet mjesta, oslanjajući se na tradicionalne i lokalne građevinske sustave i materijale (Martín, et al., 2020).

Evaluacija pokazatelja

U istraživanju se procjenjuje jesu li u promatranom primjeru korišteni lokalni materijali za izvedbu jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Primjena lokalnih materijala (DA)

- Za izvedbu privremene arhitekture turističkoga smještaja promatranog primjera pretežno su korišteni materijali i način primjene uobičajeni za gradnju u promatranom podneblju, pri čemu se u valorizaciji pozitivno ocjenjuju i suvremene prilagodbe i interpretacije lokalnih materijala i njihove primjene.

Primjena lokalnih materijala (NE)

- Za izvedbu privremene arhitekture turističkoga smještaja promatranog primjera pretežno nisu korišteni materijali i način primjene uobičajeni za gradnju u promatranom podneblju.

4.6.4.2 Primjena održivih materijala

Projektiranje i gradnje smještajnih kapaciteta u visoko osjetljivim područjima prirode zahtjeva veću senzibilnost, pogotovo u odabiru materijala, što značajno može smanjiti utjecaj na okoliš. U znanstvenoj literaturi prepoznaje se tri vrste prikladnih materijala održivog građenja: prirodne, reciklirane i reciklabilne. Analiza postojećih i ekološki optimiziranih mobilnih kućica pokazuje porast udjela prirodnih, recikliranih i u potpunosti reciklabilnih materijala, što potvrđuje njihov potencijal za održivu transformaciju turističkog smještaja (Berizzi, et al., 2021). U kontekstu očuvanja bioraznolikosti, važno je izbjegavati materijale čija eksploatacija uzrokuje degradaciju staništa, poput drva iz prašuma ili pijeska iz osjetljivih obalnih područja te se preporučuje uporaba neugroženih, trajnih i reciklabilnih materijala te smanjenje ukupne količine materijala kao sastavni dio odgovorne arhitektonske prakse (IUCN, 2012; International Tourism Partnership, 2014).

Evaluacija pokazatelja

U istraživanju se procjenjuje jesu li u promatranom primjeru korišteni održivi materijali za izvedbu jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Primjena održivih materijala (DA)

- Za izvedbu privremene arhitekture turističkoga smještaja promatranog primjera pretežno su korišteni prirodni, reciklirani i reciklabilni održivi materijali.

Primjena održivih materijala (NE)

- Za izvedbu privremene arhitekture turističkoga smještaja promatranog primjera pretežno nisu korišteni prirodni, reciklirani i reciklabilni održivi materijali.

4.6.5 Pokazatelj klimatskog projektiranja

Doprinos održivosti privremene arhitekture turističkoga smještaja je projektiranje u skladu s klimatskim uvjetima, pri čemu se mogu ostvariti energetske uštede i ugodnija prirodna klima smještajne jedinice. Tradicionalna rješenja odgovaraju na potrebe za ugodnom klimom i udobnošću slijedeći arhitektonske tipove koji su se razvijali tijekom vremena pa njihova primjena olakšava projektiranje učinkovitih, inovativnih prijedloga prikladnih podneblju (Martín, et al., 2020), odnosno projektirati u skladu s optimalnim korištenjem lokalne klime (sunca, orijentacije, vegetacije, vode i sl.) (Baud - Bovy & Lawson, 1998: 141). Australske smjernice još preporučuju sljedeće mjere klimatskog projektiranja:

- orijentacija prema podnevnom suncu koliko je moguće kako bi se osunčanje kontroliralo jednostavnim sustavima zasjenjivanja (krov i tende).
- osmisliti zasjenjivanje kako bi se optimizirao pristup sunca primjereno klimatskoj regiji i dobu godine (ljeto – zima). Zasjenjivanje se može postići građevinskim elementima i/ili ciljanom sadnjom vegetacije.
- izolirati zidove i strop
- projektirati zgrade da bude omogućeno provjetravanje.
- veličina i položaj prozora za prirodno osvjetljenje moraju biti integrirani u pasivni solarni dizajn (South Australian Tourism Commission, 2007: 35).

Evaluacija pokazatelja

U istraživanju se procjenjuje jesu li u promatranom primjeru primijenjene smjernice klimatskoga projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Kategorije vrijednosti pokazatelja

Klimatsko projektiranje (DA)

U projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja primijenjena je većina sljedećih temeljnih preporuka klimatskog projektiranja:

- primjena tradicionalnih učinkovitih provjerenih rješenja lokalnog podneblja u suvremenom projektiranju,
- projektiranje u skladu s podnebljem,

- orijentacija prema podnevnom suncu,
- primjena učinkovite vanjske zaštite od sunca (tende, strehe, nadstrešnice, grilje) prilagodljive za prikladno različito korištenje ljeti i zimi,
- korištenje vegetacije uz objekt za zaštitu od vjetra i sunca,
- primjerena toplinska izolacija oplošja jedinice lokalnom podneblju,
- omogućiti poprečnu i vertikalnu ventilaciju,
- primjena suvremenih održivih sustava korištenja energije sunca.

Klimatsko projektiranje (NE)

U projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja nije primijenjena većina navedenih temeljnih preporuka klimatskog projektiranja.

4.6.6 Rekapitulacija arhitektonskih pokazatelja

Analizom znanstvene i stručne literature utvrđeno je 13 arhitektonskih pokazatelja u pet skupina: kvalitete i prikladnosti arhitekture, dimenzija, sadržaja i materijala jedinica te klimatskog projektiranja (Tablica 4.7). Za svaki pokazatelj detaljno su definirani kvantitativni ili kvalitativni načini znanstveno utemeljene, objektivne i mjerljive evaluacije koja će se primijeniti na odabranim primjerima privremene arhitekture turističkoga smještaja. Za dio pokazatelja potvrđena je njihova teorijska relevantnost, no zbog nedostatka jasno definiranih metodoloških okvira i mogućnosti pouzdane evaluacije nisu uključeni u skup pokazatelja za daljnje istraživanje.

Tablica 4.7: rekapitulacija arhitektonskih pokazatelja

PODGRUPA	POKAZATELJ	METODA	EVALUACIJA	KATEGORIJA	ANALIZA PRIMJERA
Kvaliteta i prikladnost	Kvaliteta arhitekture	_	_	_	NE
Kvaliteta i prikladnost	Prikladnost arhitekture	_	_	_	NE
Dimenzija	Površina jedinice	mjerenje	neto površina jedinice	kvantitativna	DA
Dimenzija	Površina vanjskih prostora jedinice	mjerenje	neto vanjskih površina jedinice	kvantitativna	DA
Dimenzija	Visina jedinice	mjerenje	visina jedinice	kvantitativna	DA
Sadržaj	Spavaća soba	brojanje	broj spavaćih soba	kvantitativna	DA
Sadržaj	Kupaonica	brojanje	broj kupaonica	kvantitativna	DA
Sadržaj	Kuhinja	analiza i promatranje	kuhinja	DA/NE	DA
Sadržaj	Natkrivena terasa	analiza i promatranje	natkrivena terasa	DA/NE	DA
Sadržaj	Nenatkrivena terasa	analiza i promatranje	nenatkrivena terasa	DA/NE	DA
Materijal	Primjena lokalnih materijala	analiza i promatranje	lokalni materijali	DA/NE	DA
Materijal	Primjena održivih materijala	analiza i promatranje	održivi materijali	DA/NE	DA
Klima	Klimatsko projektiranje	analiza i promatranje	klimatsko projektiranje	DA/NE	DA

4.7 Pokazatelji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja izdvojeni iz daljnjeg istraživanja

Od ukupnog skupa definiranih pokazatelja, dio je izuzet iz daljnjeg istraživanja zbog ograničenja dostupnosti podataka, nemogućnosti objektivnog mjerenja ili neusporedivosti među primjerima. Neanalizirani pokazatelji prikazuju se zasebno i ne sudjeluju u statističkoj evaluaciji (Tablica 4.8). Unatoč tome, njihova važnost prepoznata je u teorijskom okviru. Odnose se na ekološke pokazatelje održivosti integracije u krajolik, kvalitativne pokazatelje održivosti te arhitektonske pokazatelje prikladnosti i kvalitete.

Tablica 4.8: izdvojeni pokazatelji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja iz daljnjeg istraživanja.

GRUPA POKAZATELJA	POKAZATELJI ODRŽIVOSTI				
PODGRUPA POKAZATELJA	EKOLOŠKA	KVALITATIVNA			
POKAZATELJ	INTEGRACIJA U KRAJOLIK	PRIRODNI AMBIJENT I KONTAKT S PRIRODOM	ZAŠTITA VIZURA	ORIGINALNOST	RASPORED JEDINICA U SKLADU S KRAJOLIKOM

GRUPA POKAZATELJA	ARHITEKTONSKI POKAZATELJI	
PODGRUPA POKAZATELJA	KVALITETA I PRIKLADNOST	
POKAZATELJ	KVALITETA ARHITEKTURE	PRIKLADNOST ARHITEKTURE LOKACIJI

4.8 Zaključak

Na temelju provedene analize relevantne znanstvene i stručne literature utvrđeno je ukupno 42 pokazatelja planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja. Sistematizirani su tematski redom u tri osnovne kategorije:

- 11 pokazatelja održivosti
- 18 prostornih pokazatelja
- 13 arhitektonskih pokazatelja

Osnovne grupe zatim su sistematizirane u niz podgrupa prema zajedničkim karakteristikama navedenima u poglavlju 4. Zbog ograničenja metodološki objektivnih istraživanja obrazloženih u pojedinačnim analizama pokazatelja, od 42 utvrđena pokazatelja ukupno 7 ih je izostavljeno iz daljnje analize:

- 5 pokazatelja održivosti
- 2 arhitektonska pokazatelja

Iako se prostorni pokazatelj veličine mjesta postave neće kvantitativno evaluirati, potvrđena je njegova teorijska relevantnost te je uključen u skup pokazatelja predviđenih za utvrđivanje relevantnosti (vidjeti podpoglavlje 4.5.4.3).

Time su iz cjeline **42 definirana pokazatelja** za daljnje istraživanje **selektirana ukupno 35 pokazatelja**, od kojih **34 za evaluaciju** te prostorni pokazatelj veličine mjesta postave.

Istraživanje potvrđuje postojanje potrebe za cjelovitim metodološkim pristupom planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja. Rascjepkanost dosadašnjih istraživanja, koja ovo područje promatraju parcijalno kroz prizmu održivog razvoja, turizma, privremene arhitekture i kampiranja, ukazuje na nedostatak okvira koji bi omogućio evaluaciju i primjenu u prostorno-planskom i projektantskom kontekstu.

Selektirani su konceptualno utemeljeni, mjerljivi i usporedivi pokazatelji koji čine analitički alat sustavnog sagledavanja problematike planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja (Slika 4.6).

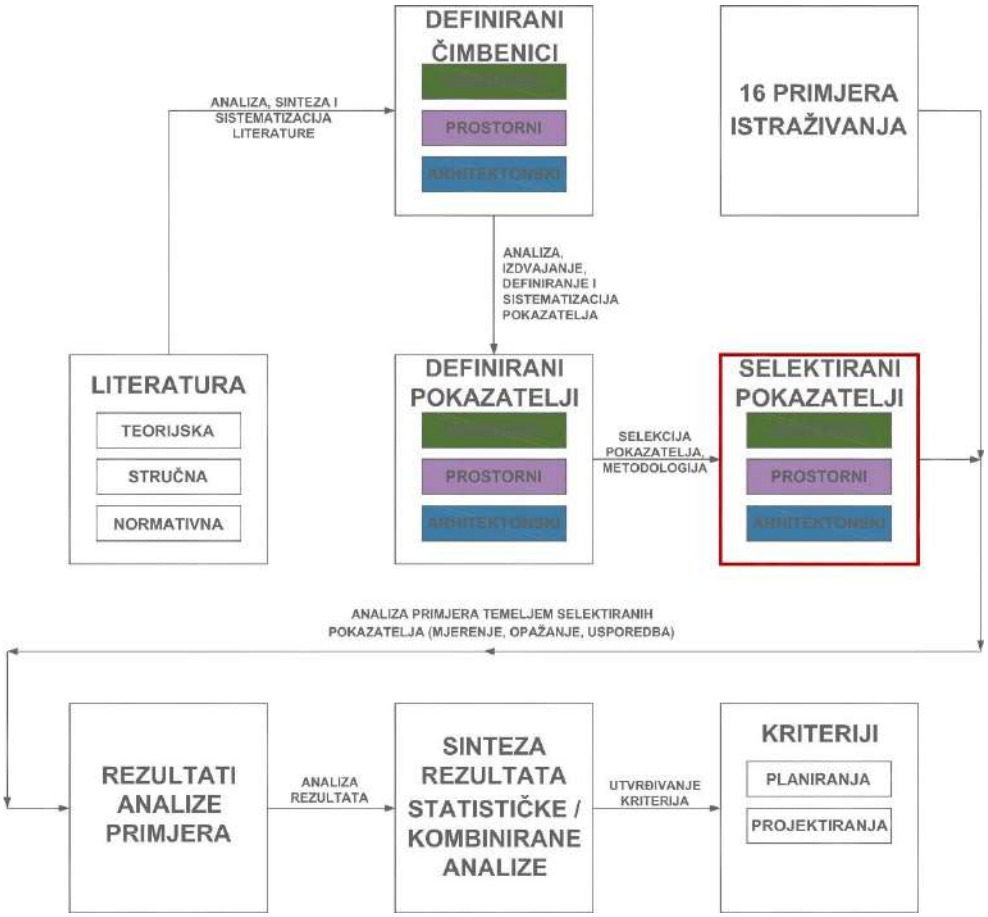

Slika 4.6: selektiranje pokazatelja za daljnje istraživanje definiranja kriterija planiranja i projektiranja.

Sistematizacija pokazatelja upućuje da pojedine podgrupe zbog svojih karakteristika imaju veći udio u analizi, odnosno podgrupe se razlikuju po broju pokazatelja (Slika 4.7).

Slika 4.7: međuodnos grupa pokazatelja.

Utvrđeni pokazatelji ukazuju da planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja zahtijeva usklađivanje tri osnovna čimbenika – održivi pristup okolišu, prostorno planiranje i arhitektonsko projektiranje. Naglasak se stavlja na prilagodljivost, reverzibilnost i minimalan utjecaj na okoliš, što privremenu arhitekturu čini važnim alatom održivog turističkog razvoja. Utvrđeni pokazatelji omogućuju evaluaciju postojećih primjera, ali i usmjeravanje budućih projektantskih i planskih odluka prema održivijim i kontekstualno osjetljivijim rješenjima. Sustavno definirani pokazatelji predstavljaju alat u razvoju održivih i inovativnih modela turističkog smještaja.

U daljnjem istraživanju sistematizirani i selektirani pokazatelji testirat će se na odabranim primjerima privremene arhitekture turističkoga smještaja **metodama mjerenja, promatranja i usporedbe.** Statističkom analizom dobivenih rezultata odredit će se koji od testiranih pokazatelja će se uvrstiti u kriterije planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

5. Metoda odabira referentnih primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja

5.1 Uvod

Cilj ovoga istraživanja je uspostaviti kriterije za planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja. U svrhu provedbe istraživanja potrebno je prikupiti reprezentativan uzorak kataloških primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja te provesti njihovo mjerenje, komparativnu analizu i vrednovanje na temelju pokazatelja definiranih u poglavlju 4. Cilj analize je ustanoviti rezultate pomoću kojih će se na kraju istraživanja utvrditi kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkog smještaja (Slika 5.1).

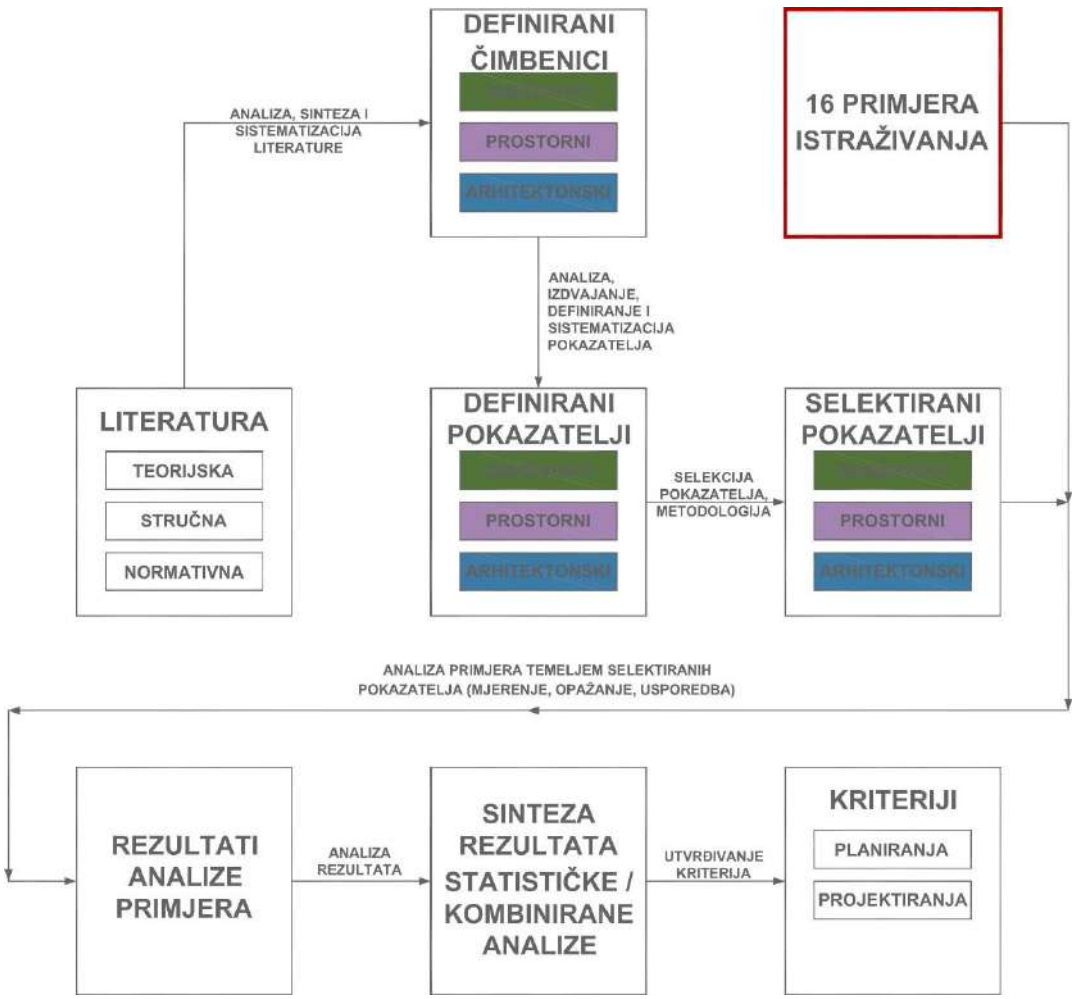

Slika 5.1: shema istraživanja s odabirom primjera koje će se analizirati pomoću selektiranih pokazatelja u istraživačkom postupku definiranja kriterija planiranja i projektiranja.

Predmet istraživanja nisu turistički kampovi u cjelini sa svim svojim sadržajima, već privremena arhitektura turističkog smještaja. Ipak, referentne primjere privremene arhitekture turističkoga smještaja istražuje se unutar turističkih kampova pa se u poglavlju 5 detaljno razrađuje metodologija odabira kampova za istraživanje.

Cilj nije statistički opisati sve moguće kampove i sve oblike privremene arhitekture turističkoga smještaja, nego analizirati dovoljno velik i dovoljno raznolik skup referentnih primjera unutar zadanih okvira u ovom poglavlju, kako bi se mogli prepoznati zajednički obrasci planiranja i projektiranja u raznolikoj populaciji kampova.

Kako bi uzorak kampova bio reprezentativan, u istraživanje su uključeni kampovi različitih veličina, iz različitih država i klimatskih zona, odnosno odabrani kampovi nisu rezultat slučajnosti već definirane višestupanjske deduktivne metode odabira.

Prema tome, za istraživanje je potrebno odrediti minimalan dovoljan broj kampova za analizu, a koji će ujedno predstavljati raznovrsne i dobre primjere kako bi se istraživanje usmjerilo na dobru praksu kampova.

Odabir kampova provodi se višestupanjskom deduktivnom metodom odabira koja se sastoji od:

- eliminacije,
- definiranja veličine uzorka,
- selekcije

U prvom stupnju iz ukupne populacije kampova izdvajaju se relevantni kampovi prema geografskom kriteriju. Zatim se određuje veličina potrebnog uzorka za istraživanje te se u drugom stupnju iz populacije relevantnih kampova odabiru kampovi za istraživanje prema kriteriju raznolikosti, zadovoljstvu korisnika i dostupnosti podataka (Tablica 5.2).

Slika 5.2: shema odabira kampova za istraživanje

5.2 Deduktivna metoda eliminacije kampova

Kako bi se ujednačio odabir i uspostavio okvir područja istraživanja, iz ukupne populacije svjetskih kampova, deduktivnom metodom eliminacije prema kriteriju svjetske i regionalne važnosti određene su države iz kojih će se odabrati relevantni kampovi:

- **Velika Britanija** i **Sjedinjene Američke Države** su određene prema kriteriju svjetske važnosti jer su pionirske zemlje kampiranja, ali i danas među vodećim zemljama kamperskog turizma (Young, 2017; De Abaitua, 2011).
- **Hrvatska, Slovenija** i **Austrija** su određene prema kriteriju regionalne važnosti, jer su zemlje s razvijenim kamping turizmom, u njima je prepoznat istraživački problem, bliske su mjestu izrade doktorskog istraživanja te s izravnom primjenjivošću rezultata istraživanja.

U odabranim državama ima ukupno više od 36 000 kampova (Tablica 5.1). SAD prednjače brojem kampova, međutim proporcionalno gledano s obzirom na površinu i broj stanovnika, i ostale odabrane zemlje imaju velik broj kampova. Od navedene populacije relevantnih kampova selektirat će se kampovi za istraživanje.

Tablica 5.1: broj turističkih kampova po državama

Država	Broj kampova	Izvor
SAD	28 308	www.rentechdigital.com (rentechdigital.com, 2026)
Velika Britanija	6 480	www.rentechdigital.com (rentechdigital.com, 2026)
Hrvatska	833	www.en.hrturizam.hr (en.hrturizam.hr, 2026)
Slovenija	117	www.slovenia.info (slovenia.info, 2026)
Austrija	596	www.wanderdoerfer.at (www.wanderdoerfer.at, 2026)

5.3 Definiranje veličine uzorka kampova

Određivanje odgovarajuće veličine uzorka empirijskog istraživanja utječe na pouzdanost, valjanost i mogućnost generalizacije dobivenih rezultata. Pri definiranju uzorka potrebno je postići ravnotežu između statističke utemeljenosti istraživanja i mogućnosti provedbe detaljne ujednačene analize svih promatranih primjera.

Za razliku od istraživanja u kojima jednu jedinicu uzorka predstavlja jedno mjerljivo obilježje, u ovom istraživanju osnovnu jedinicu analize predstavlja kamp kao složen prostorni sustav koji obuhvaća više razina promatranja (kamp, grupa smještajnih jedinica te pojedinačna smještajna jedinica), različite tipove privremene arhitekture turističkoga smještaja te velik broj međusobno povezanih pokazatelja planiranja i projektiranja.

U takvom višekriterijskom istraživanju pretjerano povećanje veličine uzorka može negativno utjecati na metodološku konzistentnost istraživanja jer rast broja analiziranih kampova povećava složenost prikupljanja, sistematizacije i interpretacije podataka. Zbog toga je u istraživanju koje se temelji na detaljnoj analizi složenih prostornih sustava metodološki opravdano koristiti manji, ali pažljivo odabran i reprezentativan uzorak referentnih primjera.

Sukladno navedenom, veličina uzorka u ovom istraživanju nije određena isključivo statističkim kriterijima, nego predstavlja rezultat usklađivanja metodoloških, statističkih i praktičnih zahtjeva istraživanja. Cilj nije bio analizirati što veći broj kampova, već odrediti najmanji broj referentnih primjera koji omogućuje utvrđivanje zakonitosti planiranja i projektiranja privremene arhitekture uz očuvanje dubine i kvalitete analize.

Kako bi određivanje veličine uzorka bilo metodološki utemeljeno, provedeno je u dvije faze:

- određivanje minimalnog broja referentnih kampova na temelju broja čimbenika planiranja i projektiranja,
- statistička provjera dobivene veličine uzorka primjenom standardne formule za procjenu minimalnog broja opažanja uz definiranu razinu pouzdanosti i dopuštenu pogrešku procjene.

5.3.1 Definiranje veličine uzorka temeljem broja čimbenika

Analiza pokazatelja planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja unutar kampova utvrdila je tri čimbenika planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja: održivi pristup okolišu, prostorno planiranje i arhitektonsko projektiranje (poglavlje 3.4). Utvrđivanje broja potrebnih referentnih primjera kampova zasniva se na čimbenicima planiranja i projektiranja, dok se

pojedinačni pokazatelji koriste za interpretaciju strukture svake grupacije pokazatelja i utvrđivanje njihove relevantnosti. Time se omogućuje obrada metodološki kontroliranog uzorka. Hair i sur. (Hair, et al., 1998) predlažu opće pravilo da za svaki element istraživanja treba biti najmanje pet opažanja. Ovaj omjer također zagovaraju Bryant i Yarnold (Bryant & Yarnold, 1995) i Osborne i Costello (Osborne & Costello, 2003).

U skladu s navedenom literaturom, broj referentnih primjera kampova, odnosno veličina uzorka trebala bi biti minimalno 5 kampova za svaki od 3 čimbenika planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja, **što množenjem dovodi do minimalnog broja referentnih primjera kampova:**

5 kampova x 3 čimbenika = 15 referentnih kampova

Utvrđeni broj od 15 primjera referentnih kampova statistički se provjeriti primjenom standardne formule za procjenu minimalnog broja opažanja uz definiranu razinu pouzdanosti i dopuštenu pogrešku procjene.

5.3.2 Provjera veličine uzorka temeljem statističke metode s definiranom razinom pouzdanosti i dopuštenom pogreškom

Određivanje odgovarajuće veličine uzorka utječe na pouzdanost, valjanost i relevantnost dobivenih rezultata. U statističkoj analizi veličina uzorka mora biti dovoljno velika kako bi se osigurala reprezentativnost, ali istodobno i racionalnost u odnosu na raspoložive resurse i ciljeve istraživanja. U tom kontekstu, uobičajena je primjena statističkih metoda koje omogućuju izračun minimalnog broja promatranih primjera pri unaprijed definiranoj razini pouzdanosti i dopuštenoj pogrešci procjene (Cochran, 1991).

U svrhu određivanja minimalne veličine uzorka korištena je formula za procjenu potrebnog broja analiziranih primjera pri zadanoj razini pouzdanosti i dopuštenoj pogrešci procjene (Montgomery & Runger, 2018, pp. 172-175)

$$n = \frac{\mathrm{z}^2 * \mathrm{o}^2}{\mathrm{E}^2}$$

gdje je:

n – potrebna veličina uzorka, odnosno broj analiziranih primjera privremene arhitekture smještaja,

z – kritična vrijednost standardne normalne distribucije za odabranu razinu pouzdanosti,

o – standardna devijacija promatranih obilježja analiziranih primjera,

E – maksimalna dopuštena pogreška procjene.

Vrijednost z određuje razinu pouzdanosti istraživanja. Za razinu pouzdanosti od 95 % koristi se vrijednost:

z = 1.96

što znači da bi se u 95% mogućih uzoraka očekivalo da procijenjena vrijednost obuhvati stvarnu vrijednost promatranog obilježja. Razina pouzdanosti od 95% uobičajeno se koristi u znanstvenim istraživanjima jer omogućuje ravnotežu između pouzdanosti rezultata i praktične veličine uzorka.

Standardna devijacija o predstavlja mjeru varijabilnosti podataka, odnosno pokazuje u kojoj mjeri analizirane jedinice odstupaju od prosječne vrijednosti promatranog obilježja. Veća varijabilnost zahtijeva veći uzorak kako bi rezultati istraživanja bili dovoljno precizni (Montgomery & Runger, 2018, pp. 172-175).

Za potrebe ovog istraživanja pretpostavljena je standardna devijacija od σ = 10, dok je dopuštena stopa pogreške E = 5. Uvrštavanjem navedenih vrijednosti u formulu dobiva se:

$$n = \frac{1.96^2 * 100}{25}$$

$$n = 15.366$$

S obzirom na to da broj uzoraka mora biti cijeli broj, statistička provjera utvrdila je da konačni broj **referentnih primjera kampova za daljnju analizu treba biti 16**. Na taj

način osigurana je zadovoljavajuća razina statističke pouzdanosti rezultata uz kontroliranu stopu pogreške, čime su stvoreni preduvjeti za relevantnu i pouzdanu analizu istraživanog uzorka.

5.3.3 Zaključak definiranja veličine uzorka kampova

Određivanje veličine uzorka provedeno je kombinacijom metodološkog i statističkog pristupa kako bi se osigurala istodobna znanstvena utemeljenost i provedivost istraživanja. U prvoj fazi minimalna veličina uzorka određena je prema broju utvrđenih čimbenika planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja. Primjenom preporučenog minimalnog omjera od pet referentnih primjera po čimbeniku dobiven je minimalni uzorak od 15 kampova. U drugoj fazi provedena je statistička provjera primjenom formule za određivanje veličine uzorka uz utvrđenu razinu pouzdanosti i dopuštenu pogrešku procjene, pri čemu je izračunata potrebna veličina 16 referentnih kampova nakon zaokruživanja na cijeli broj.

Navedenim postupcima metodološki je određen broj od 16 referentnih primjera kampova za daljnje istraživanje.

Dobiveni rezultat potvrđuje međusobnu usklađenost metodološkog i statističkog pristupa određivanju veličine uzorka. Odabir 16 referentnih kampova predstavlja najmanji broj analiziranih primjera koji istodobno zadovoljava zahtjeve statističke pouzdanosti i omogućuje provedbu detaljne višekriterijske analize svih razina promatranja i svih definiranih pokazatelja. Budući da svaki analizirani kamp predstavlja složen prostorni sustav koji uključuje različite tipove privremene arhitekture, više prostornih razina i velik broj međusobno povezanih pokazatelja, daljnje povećavanje broja kampova značajno bi povećalo složenost obrade bez razmjernog povećanja znanstvene vrijednosti dobivenih rezultata. Stoga se uzorak od 16 referentnih kampova smatra metodološki optimalnim jer osigurava ravnotežu između reprezentativnosti, statističke pouzdanosti, dubine analize i konzistentnosti primijenjene metodologije.

5.4 Kriteriji za odabir referentnih primjera

Iz utvrđene populacije relevantnih kampova, za istraživanje se odabiru referentni primjeri dobre prakse planiranja i projektiranja koji cjelovito pokrivaju područje istraživanja prema kriteriju:

- iskustva korisnika
- raznovrsnosti
- dostupnosti za istraživanje

5.4.1 Iskustvo korisnika

Iskustvo korisnika određeno je kao kriterij odabira kako bi se istraživanje usmjerilo na primjere dobre prakse. Cilj istraživanja je utvrditi kriterije planiranja i projektiranja koji će unaprijediti privremenu arhitekturu turističkoga smještaja pa je za uzorak istraživanja prikladno koristiti dobre primjere kampova.

U ukupnoj populaciji kampova teško je utvrditi stručne objektivne kriterije odabira primjera dobre prakse planiranja i projektiranja na metodološki ujednačen i objektivan način. Stoga se kvaliteta kampova u istraživanju određuje pomoću ocjena zadovoljstva korisnika kampova. Zadovoljstvo korisnika kao kriterij kvalitete kampa ima svoja ograničenja, jer prvenstveno služi kao pokazatelj turističke atraktivnosti ili korisničkog iskustva, a ne stručne ocjene kampova. Ipak, zbog izrazito velikog broja ispitanika, u ovom istraživanju smatra se objektivnom i relevantnom ocjenom kvalitete kampova.

Kao mjerljivi kriterij zadovoljstva korisnika koristit će se ocjene turističkih kampova i resorta putem tražilice *Google* zbog:

- svoje globalne rasprostranjenosti, gdje je moguće ujednačeno promatranje kampova s različitih strana svijeta, što je bitno za istraživanje jer je jedan od uvjeta odabira geografski kriterij usmjeren na države na dva kontinenta
- iznimno velikog uzorka ispitanika kvalitete kampova što značajno objektivizira ocjenu, bez obzira što reflektira prvenstveno percepciju i zadovoljstvo korisnika, a ne stručnu arhitektonsko – planersku ocjenu.

Za donji prag ocjene odabranog primjera određeno je minimalno 80% maksimalne ocjene u promatranom sustavu ocjenjivanja (1 – 5), odnosno ocjena 4,0.

5.4.2 Raznovrsnost referentnih primjera

Istraživanje privremene arhitekture turističkoga smještaja potrebno je koncipirati na način da obuhvati cjelovit raspon primjera koji reprezentiraju različite prostorno - planske i arhitektonske scenarije njezine primjene, čime se osigurava utemeljenost i vjerodostojna interpretacija istraživanja. Na temelju znanstvene literature (Babris, et al., 2023), empirijski, promatranja i terenskih obilazaka relevantnih primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja, određeni su kriteriji raznovrsnosti relevantni za formiranje istraživačkog uzorka:

- broj smještajnih jedinica u kampu,
- tip jedinice privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Odabir primjera provest će se prema raznovrsnosti, s ciljem osiguravanja zastupljenosti međusobno različitih slučajeva u odnosu na navedene kriterije. Na taj način formirat će se reprezentativan uzorak koji omogućuje komparativnu analizu primjera različitih prema veličini i lokacijskim obilježjima kampova, kao i prema tipološkim karakteristikama jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja.

5.4.2.1 Broj smještajnih jedinica u kampu

Kao osnova za odabir referentnih primjera prema veličini kampa, koristit će se podjela kampova prema broju mjesta postave jedinica ustanovljena u poglavlju 4.4.1.1 na **male** (do 40 smještajnih jedinica), **srednje** 41 do 200 smještajnih jedinica) i **velike** (preko 200 smještajnih jedinica).

5.4.2.2 Tip i veličina jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja

Tipovi privremene arhitekture turističkoga smještaja za ovo istraživanje definirani su i dijele se po arhitektonsko – konstruktivnim obilježjima na:

- platnene jedinice,
- hibridne jedinice,
- krute jedinice.

Oprema i dimenzije jedinice često ovise o veličini, odnosno broju gostiju koje jedinica može primiti. Ipak, promatranjem različitih jedinica, uočeno je da njihove dimenzije za

isti broj gostiju mogu znatno varirati pa ih je teško uspoređivati ako se veličine jedinica kategoriziraju prema dimenzijama. Zato su u istraživanju jedinice po veličini kategorizirane s obzirom na broj ležaja, a ne dimenzije u:

- male jedinice (do 2 ležaja),
- srednje jedinice (3 – 4 ležaja),
- velike jedinice (više od 4 ležaja).

Prilikom odabira referentnih primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja prema kriteriju raznovrsnosti trebaju biti zastupljeni svi tipovi i veličine smještajnih jedinica. U istraživanju se promatraju:

- platnene male, srednje i velike jedinice,
- hibridne male, srednje i velike jedinice,
- krute male, srednje i velike jedinice.

5.4.3 Dostupnost referentnih primjera

Odabrani su kampovi koji zadovoljavaju prethodno navedene kriterije odabira te su kao posljednji kriterij odabira kampova bili dostupni za istraživanje. Dostupnost kampova odnosi se na mogućnost terenskog obilaska, pristup planerskoj i projektantskoj dokumentaciji (arhitektonskim, urbanističkim i geodetskim podlogama), pristup GIS i *Google Earth* podacima, fotografijama kampova, podacima od projektanata, izvođača, vlasnika i slično.

5.4.4 Ograničenja istraživanja arhitektonskih pokazatelja s obzirom na tip jedinica

U analizi pojedinih pokazatelja uočena su ograničenja istraživanja arhitektonskih pokazatelja s obzirom na tip jedinice:

- hibridne i krute jedinice su trajnije u prostoru pa je njihove pokazatelje moguće istraživati na temelju stvarnog stanja na terenu,
- platnene jedinice u pravilu gosti sami postavljaju i uklanjaju, često se mijenjaju (ili je mjesto postave prazno). Zato je popunjenost kampa, veličina i model jedinice na mjestu postave nepoznat pa je njihove pokazatelje nemoguće istraživati na temelju stvarnog stanja na terenu.

Brojčani pokazatelji platnene srednje jedinice određeni su istraživanjem tržišta. Odabrano je 6 uobičajenih modela srednjih platnenih jedinica renomiranih proizvođača šatora koji se često koriste u svijetu (Big Agnes, 2026; Nemo, 2026; The North Face, 2026; Snow Peak, 2026; Vango, 2026; Husky, 2026). Usporedbom modela određena je srednja vrijednost brojčanih pokazatelja srednje platnene jedinice (4 ležaja) potrebnih za analizu pokazatelja održivosti i prostornih pokazatelja odabranih kampova (Tablica 5.2).

Tablica 5.2: analiza referentnih primjera platnenih jedinica za istraživanje.

PLATNENA SREDNJA JEDINICA			DIMENZIJE		
PROIZVOĐAČ	MODEL	DRŽAVA	POVRŠINA JEDINICE (m²)	POVRŠINA VANJSKIH PROSTORA JEDINICE (m²)	ZBROJ POVRŠINA UNUTARNJIH I VANJSKIH PROSTORA JEDINICE (m²)
01 BIG AGNES	WYOMING TRAIL	SAD	6	6	12
02 NEMO	AURORA 4	SAD	5,8	3,6	9,4
03 THE NORTH FACE	BASTION 4	SAD	5,7	2,5	8,2
04 SNOW PEAK	ALPHA BREEZE	SAD	8,4	2,5	10,9
05 VANGO	CAPRI 400	VELIKA BRITANIJA	9	1,8	10,8
06 HUSKY	BOSTON 4	SLOVENIJA	8,6	5,4	14
PROSJEČNA POVRŠINA			7,25	3,63	10,88

Istraživanjem tržišta i kampova, uočeno je da su platnene jedinice serijski proizvedena oprema za kampiranje koja mora biti lagana, jednostavna i brza za postavu kako bi ju gost sam mogao postaviti i ukloniti. Zato su nižeg komfora i opreme od hibridnih i krutih jedinica te u pravilu nemaju priključke na infrastrukturu, grijanje, hlađenje, kuhinju i kupaonicu. Platnene jedinice su jednostavnog tlocrta, a razlike među pojedinim modelima su u smislu **arhitektonskih pokazatelja** ovog istraživanja zanemarive. Za razliku od hibridnih i krutih jedinica za koje se projektira postav za određenu lokaciju (a ponekad i sama jedinica), za platnene se može zaključiti da su serijski proizvedena oprema za bilo koju lokaciju te ju gost kratkoročno sam postavlja. U smislu ovog istraživanja, za platnene jedinice se ne projektira postav niti sama jedinica za

konkretan prostor promatranih primjera. Zbog navedenih razloga u ovom istraživanju se **ne analiziraju arhitektonski pokazatelji platnenih jedinica, već samo hibridnih i krutih**.

5.5 Zaključak odabira referentnih primjera

Definirana metoda odabira referentnih primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja uspostavlja sustavan okvir za provedbu istraživanja. Statističkom metodom određena je minimalna veličina uzorka od 16 kampova, čime je osigurana relevantnost rezultata. Kombinacijom kriterija kvalitete iskustva korisnika i raznovrsnosti prilikom odabira kataloških primjera, definiran je obuhvat kvalitetnih i međusobno različitih primjera, čime se osigurava sveobuhvatno sagledavanje privremene arhitekture turističkoga smještaja. Uvođenjem mjerljivog kriterija dobre prakse kroz ocjene korisnika utvrđen je metodološki okvir, dok kriteriji geografske određenosti raznovrsnosti, odnosno veličine kampova te tipologija smještajnih jedinica omogućuju jasan okvir i širinu analize (Slika 5.3). Prepoznata su ograničenja platnenih jedinica i implementirane nužne prilagodbe istraživačkog pristupa njihovim specifičnostima čime se izbjegavaju metodološke nedosljednosti i osigurava relevantnost dobivenih pokazatelja. Utvrđeni istraživački okvir odabira primjera omogućuje komparativnu analizu i predstavlja osnovu za definiranje kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

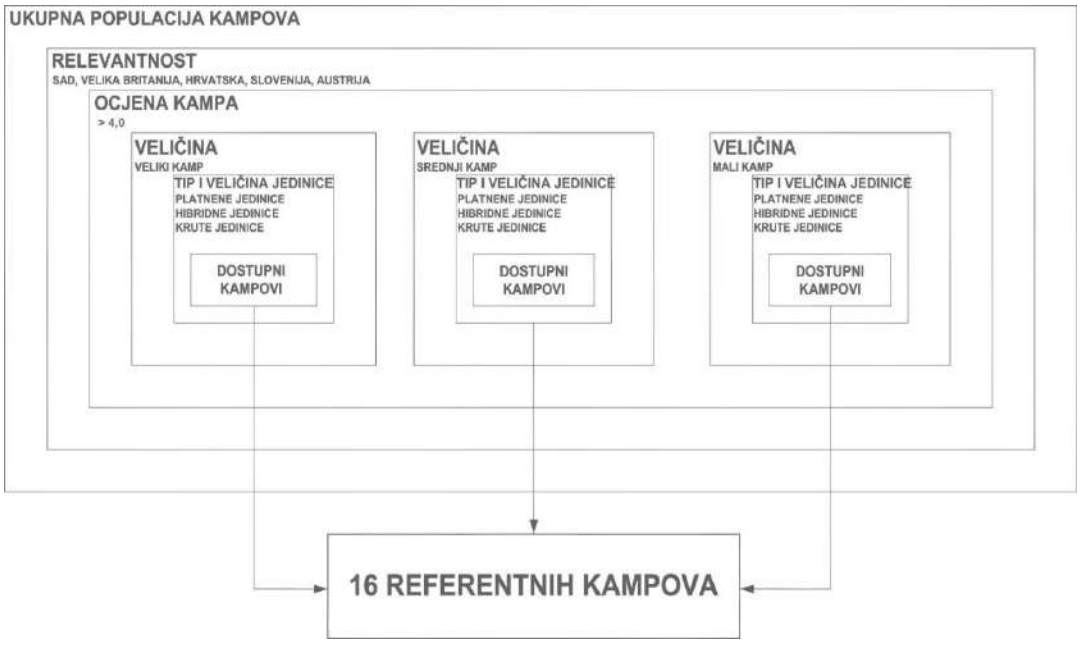

Slika 5.3: shema postupka eliminacije i odabira kampova za istraživanje.

5.5.1 Referentni primjeri kampova za istraživanje

Temeljem ustanovljenih kriterija odabrano je 16 referentnih primjera (Tablica 5.3). Detaljne analize primjera nalaze se u katalogu primjera (Prilog I). Odabrano je 4 primjera iz SAD-a, 4 iz Hrvatske, 2 iz Slovenije, 2 iz Velike Britanije i 2 iz Austrije. Primjeri reflektiraju cjeloviti pregled kampova te zadovoljavaju kriterij minimalne ocjene 4,0/5,0 prema tražilici *Google*.

Tablica 5.3: popis referentnih primjera za istraživanje

	KAMP	DRŽAVA	OCJENA	BROJ ISPITANIKA	VELIČINA	TIPOVI JEDINICA
1	UNDER CANVAS WEST YELLOWSTONE	SAD	4,3	503	srednji	hibridne
2	MADISON CAMPGROUND YELLOWSTONE	SAD	4,5	982	veliki	platnene
3	YELLOWSTONE PARK / WEST GATE KOA HOLIDAY	SAD	4,2	1622	srednji	platnene / krute
4	PAWS UP MONTANA	SAD	4,5	278	mali	hibridne
5	OBONJAN ISLAND RESORT	HRVATSKA	4,3	882	veliki	hibridne / krute
6	PLITVICE HOLIDAY RESORT	HRVATSKA	4,5	1597	srednji	platnene / hibridne / krute
7	GLAMPING FEŠTA ŽUT	HRVATSKA	4,9	39	mali	hibridne
8	SOLARIS AMADRIA PARK CAMPING ŠIBENIK	HRVATSKA	4,2	4192	veliki	platnene / hibridne / krute
9	GARDEN VILLAGE BLED	SLOVENIJA	4,7	653	mali	hibridne
10	HERBAL GLAMPING RESORT LJUBNO	SLOVENIJA	4,6	145	mali	hibridne
11	GLAMPING OLIMIA ADRIA VILLAGE / CAMP NATURA	SLOVENIJA	4,4	113	mali	hibridne / krute
12	CHATEAU RAMŠAK VINEYARD GLAMPING	SLOVENIJA	4,8	271	mali	hibridne
13	HERDING HILL FARM	VELIKA BRITANIJA	4,8	661	mali	platnene / krute
14	THE QUIET SITE	VELIKA BRITANIJA	4,8	1286	srednji	platnene / krute
15	LAKESIDE PETZEN GLAMPING RESORT & CAMPING PIRKDORFER SEE	AUSTRIJA	4,4	544	srednji	platnene / hibridne / krute
16	GLAMPING VILLAGE KÖTSCHACH	AUSTRIJA	4,7	125	srednji	hibridne / krute

5.5.1.1 Under Canvas West Yellowstone, SAD

Under Canvas West Yellowstone kamp nalazi se u Montani. Okružen je prirodom, velike površine (59,03 ha) na ravnom terenu sa 103 jedinice smještaja pa je gustoća jedinica niska. Sve jedinice su hibridne, u vlasništvu kampa i različitih veličina. Jedinice su postavljene u više grupa organičnog oblika uz krivudave kolno-pješačke prometnice i priključene na komunalnu infrastrukturu. Parkiranje je planirano na nekoliko izdvojenih parkirališta uz prometnice (Slika 5.4, Slika 5.5).

Slika 5.4: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.5: Under Canvas West Yellowstone, SAD, izvor autor.

5.5.1.2 Madison Campground Yellowstone, SAD

Madison Campground Yellowstone nalazi se u Wyomingu, unutar Nacionalnog parka Yellowstone. Nalazi se u šumi pored rijeke Madison, okružen prirodom, velike površine (59,04 ha) na ravnom terenu sa 292 jedinice smještaja pa je gustoća jedinica niska. Kamp nema svojih smještajnih jedinica već gostima nudi parcele za šatore i kampere. Parcele su organizirane u više grupa petlji organičkog oblika uz krivudave kolno-pješačke prometnice i imaju priključak na struju. Parkiranje je planirano uz parcele (Slika 5.6, Slika 5.7).

Slika 5.6: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.7: Madison Campground Yellowstone, šatori gostiju na parcelama, izvor autor.

5.5.1.3 Yellowstone Park / West Gate Koa Holiday, SAD

Yellowstone Park / West Gate Koa Holiday nalazi se u Montani. Nalazi se uz regionalnu cestu, okružen prirodom, površine 13,01 ha na ravnom terenu sa 102 jedinice smještaja pa je gustoća jedinica visoka. Kamp u ponudi ima krute jedinice u vlasništvu kampa i parcele za šatore i kampere. Parcele su organizirane u pravilne grupe uz djelomično pravilnu četvrtastu mrežu kolno-pješačkih prometnica i imaju priključak na struju. Parkiranje je planirano uz parcele (Slika 5.8, Slika 5.9).

Slika 5.8: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.9: Yellowstone Park / West Gate Koa Holiday, krute jedinice, izvor autor.

5.5.1.4 Paws Up Montana, SAD

Paws Up Montana Resort nalazi se u Montani na obalama rijeke Blackfoot. Okružen je prirodom, izrazito velike površine (355.36 ha) na ravnom terenu s 30 smještajnih jedinica pa je gustoća jedinica niska. Sve jedinice su hibridne, u vlasništvu kampa i različitih veličina. Jedinice su postavljene u 6 potpuno odvojenih grupa po 6 jedinica u divljini i priključene na komunalnu infrastrukturu. Parkiranje je planirano na nekoliko izdvojenih parkirališta uz zajedničke centralne prostore u svakoj grupi (Slika 5.10, Slika 5.11).

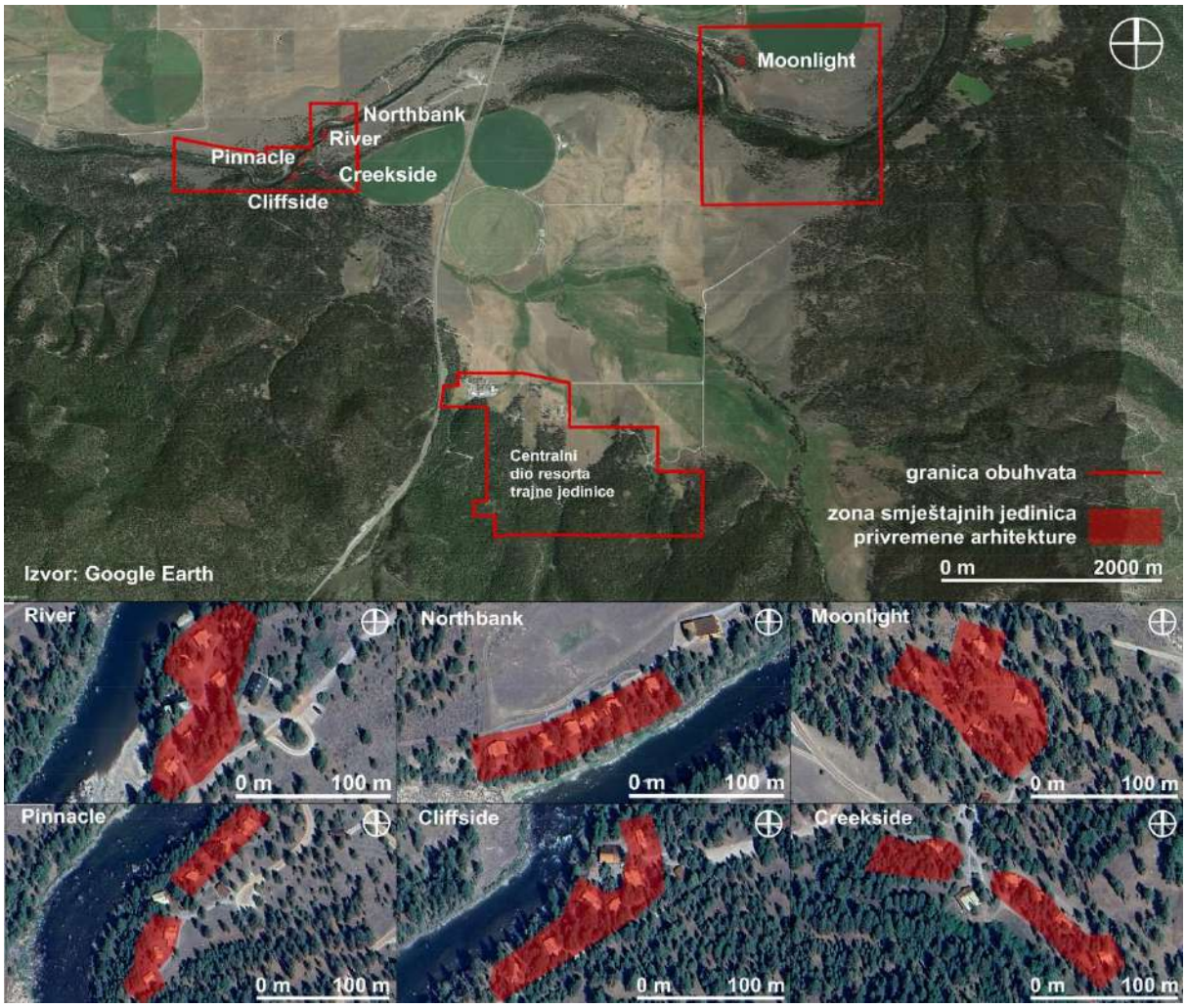

Slika 5.10: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.11: Paws Up Resort, hibridna jedinica pored rijeke, izvor www.pawsup.com.

5.5.1.5 Obonjan Island Resort, Hrvatska

Obonjan Island Resort nalazi se na otoku Obonjanu u blizini Šibenika. Otok je nenaseljen i cijelu površinu od 50,40 ha mu zauzima kamp s 239 jedinica pa je ukupna gustoća jedinica niska. Otok je brdovit s ravnim dijelovima pretežno u sredini otoka. Sve jedinice su hibridne i krute, u vlasništvu kampa i različitih veličina. Jedinice su gusto postavljene u 4 odvojene grupe pretežno u šumi. Dijelom su priključene na komunalnu infrastrukturu, a dijelom koriste zajedničke sanitarije. Na otoku nije predviđen kolni promet osim za mala električna servisna vozila osoblja. Parkiranje gostiju planirano je izdvojeno u Šibeniku (Slika 5.12, Slika 5.13).

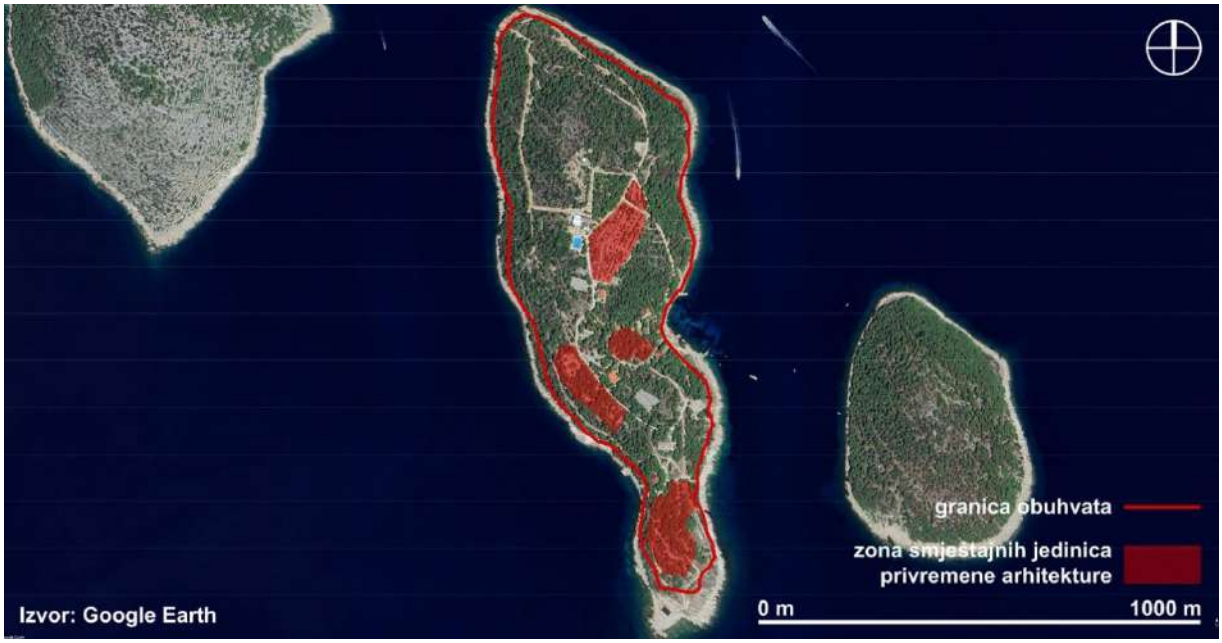

Slika 5.12: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.13: Obonjan Island Resort, hibridne jedinice, izvor autor.

5.5.1.6 Plitvice Holiday Resort, Hrvatska

Plitvice Holiday Resort nalazi se u Grabovcu u blizini Nacionalnog parka Plitvička jezera, smješten uz državnu cestu D1. Prostire se na 4,8 ha te sadrži 128 jedinica. Teren je brdovit i djelomično šumovit s malim umjetnim jezerom u sredini. Sadrži dominantno velike hibridne i krute jedinice u vlasništvu kampa i prostor za platnene jedinice u vlasništvu gosta. Podijeljene su prema tipovima u više grupa oko vijugavih kolno-pješačkih petlji i priključene na komunalnu infrastrukturu, osim platnenih jedinica koje koriste zajedničke sanitarije. Parkiranje gostiju planirano je odvojeno i uzduž prometnica uz jedinice (Slika 5.14,Slika 5.15).

Slika 5.14: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

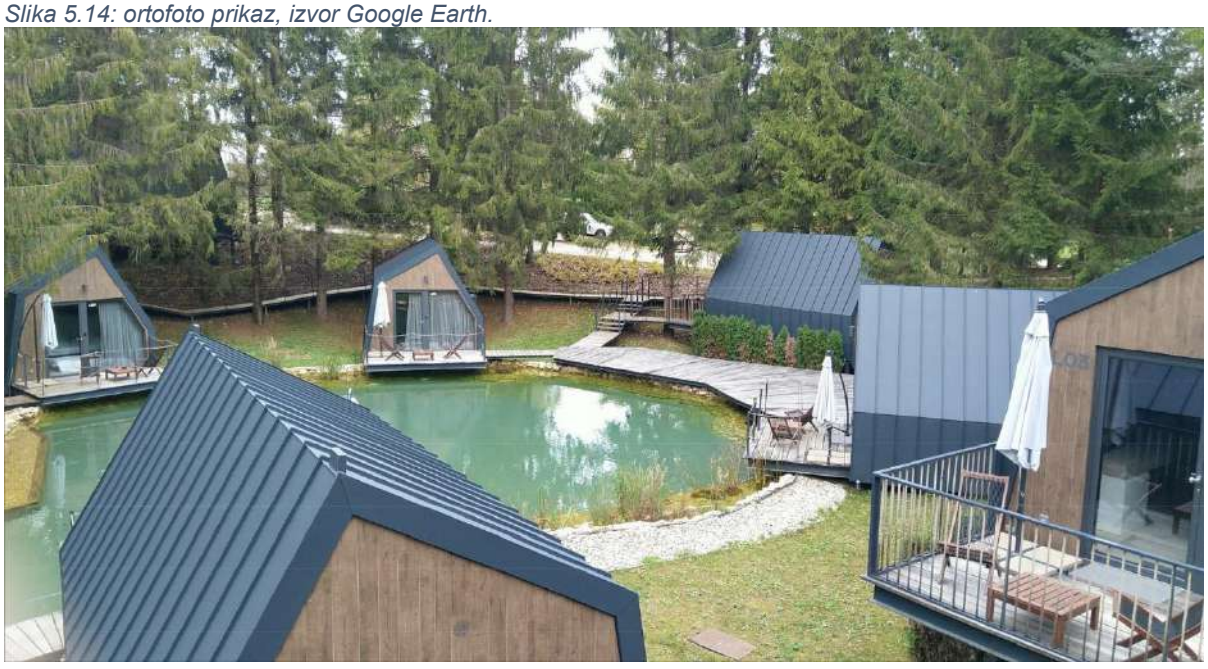

Slika 5.15: Plitvice Holiday Resort, krute jedinice oko umjetnog jezera, izvor autor.

5.5.1.7 Glamping Fešta Žut, Hrvatska

Glamping Fešta Žut nalazi se na otoku Žutu, u neposrednoj blizini Nacionalnog parka Kornati. Kamp je smješten na obali uz nautički restoran i zauzima malu površinu od 0,40 ha sa samo 9 jedinica. Sve jedinice su hibridne, u vlasništvu kampa i srednje veličine. Jedinice su postavljene kaskadno jedna iza druge na padinu koja se spušta prema moru i nisu priključene na komunalnu infrastrukturu već koriste zajedničke sanitarije. Na otoku nije predviđen kolni promet (Slika 5.16, Slika 5.17).

Slika 5.16: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.17: Glamping Fešta Žut, hibridna jedinica „bell“ šator, izvor autor.

5.5.1.8 Solaris Amadria Park Camping Šibenik, Hrvatska

Solaris Amadria Park Camping smješten je uz obalu mora u sklopu turističkog naselja Solaris pored Šibenika. Prostire se na 9,0 ha i sadrži 451 jedinicu pa je kamp vrlo visoke gustoće. Teren je ravan i šumovit. Sadrži srednje i velike hibridne i krute jedinice u vlasništvu kampa i prostor za platnene jedinice u vlasništvu gosta. Jedinice su podijeljene prema tipovima u više grupa oko vijugavih kolno-pješačkih prometnica i priključene na komunalnu infrastrukturu, osim platnenih jedinica koje koriste zajedničke sanitarije. Parkiranje gostiju planirano je pored smještajnih jedinica (Slika 5.18, Slika 5.19).

Slika 5.18: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.19: Solaris Amadria Park Camping Šibenik, molbilne kućice uz obalu, izvor autor.

5.5.1.9 Garden Village Bled, Slovenija

Garden Village Bled nalazi se u gradu Bledu u blizini obale jezera. Iako je male površine (0,64 ha) i unutar granica naselja, zahvaljujući morfologiji terena skriven je i uronjen u prirodu. Teren je brdovit i djelomično šumovit s malim umjetnim jezerom i potokom. Sadrži male i srednje hibridne jedinice u vlasništvu kampa, podijeljene prema tipovima u male grupe uzduž potoka ili pješačku prometnicu. Priključene su na komunalnu infrastrukturu, osim hibridnih jedinica uz potok koje koriste zajedničke sanitarije. Parkiranje gostiju izdvojeno je na ulazu u kamp (Slika 5.20, Slika 5.21).

Slika 5.20: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.21: Garden Village Bled, hibridne jedinice na platformi iznad potoka, izvor Glampro.

5.5.1.10 Herbal Glamping Resort Ljubno, Slovenija

Herbal Glamping Resort Ljubno nalazi se u sjevernoj Sloveniji u udolini uz lokalnu cestu i okružen prirodom na površini od 1,04 ha. Teren je ravan i djelomično šumovit s prirodnim bazenom. Sa stražnje strane rezorta uspinje se brdo sa šumom. Sadrži 9 srednjih hibridnih jedinica u vlasništvu kampa priključenih na komunalnu infrastrukturu i postavljenih u obliku potkove oko zajedničkog prostora s umjetnim jezercem i prostorom za druženje. Parkiranje gostiju izdvojeno je na ulazu u kamp (Slika 5.22,Slika 5.23).

Slika 5.22: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.23: Herbal Glamping Resort Ljubno, hibridne jedinice i prostor za druženje, izvor Glampro.

5.5.1.11 Glamping Olimia Adria Village / Camp Natura, Slovenija

Glamping Olimia Adria Village / Camp Natura nalazi se uz granicu s Hrvatskom, pored rijeke Sutle i Termi Olimia na površini od 2,51 ha. Teren je ravan i djelomično šumovit s prirodnim bazenom. Sadrži ukupno 25 malih i srednjih hibridnih i krutih jedinica u vlasništvu kampa podijeljenih u tri grupe prema tipovima jedinica. Dvije grupe hibridnih jedinica su nepravilne forme s djelomično radijalno postavljenim jedinicama, a grupa privremenih krutih jedinica je u nizu u ortogonalnom naselju trajnih drvenih kuća. Jedinice su priključene na komunalnu infrastrukturu. Parkiranje gostiju izdvojeno je pored zone smještajnih jedinica (Slika 5.24, Slika 5.25).

Slika 5.24: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.25: Glamping Olimia Adria Village / Camp Natura, hibridne jedinice uz prirodni bazen, izvor Glampro.

5.5.1.12 Chateau Ramšak Vineyard Glamping, Slovenija

Chateau Ramšak Vineyard Glamping nalazi se blizu Maribora u blizini rahle seoske izgradnje, ali okružen prirodom na površini od 0,92 ha. Teren je brdovit i djelomično šumovit s prirodnim bazenom. Sa stražnje strane rezorta uspinje se brdo sa šumom. Sadrži ukupno 7 malih i srednjih hibridnih jedinica u vlasništvu kampa priključenih na komunalnu infrastrukturu i nepravilno postavljenih uz krivudavu linearnu šetnicu i prirodni bazen. Parkiranje gostiju izdvojeno je na ulazu u kamp (Slika 5.26, Slika 5.27).

Slika 5.26: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.27: Chateau Ramšak Vineyard Glamping, hibridne jedinice, izvor Glampro.

5.5.1.13 Herding Hill Farm, Velika Britanija

Herding Hill Farm nalazi se u sjevernoj Engleskoj u blizini granice sa Škotskom i Hadrijanovog zida, smješten uz lokalnu cestu. Prostire se na 2,00 ha te sadrži 25 jedinica. Teren je blago brdovit i bez visokog raslinja. Sadrži male i srednje krute jedinice u vlasništvu kampa priključenih na komunalnu infrastrukturu i prostor za platnene jedinice u vlasništvu gosta koje koriste zajedničke sanitarije. Jedinice su podijeljene prema tipovima u više grupa oko vijugavih kolno-pješačkih petlji u obliku osmice. Parkiranje gostiju planirano je odvojeno uz ulaz u kamp (Slika 5.28, Slika 5.29).

Slika 5.28: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.29: Herding Hill Farm, „podovi“ s vrućim kupkama („hot tubs“) pored, izvor VisitEngland Assessment Services.

5.5.1.14 The Quiet Site, Velika Britanija

The Quiet Site nalazi se u sjevernoj Engleskoj u blizini Lake District National Park-a, smješten uz lokalnu cestu. Prostire se na 3,37 ha te sadrži 85 jedinica. Teren je skošen i djelomično s visokim raslinjem. Sadrži male i srednje krute jedinice u vlasništvu kampa i prostor za platnene jedinice u vlasništvu gosta. Jedinice su podijeljene prema tipovima u više grupa oko nepravilnih kružnih kolno-pješačkih petlji priključenih na komunalnu infrastrukturu osim platnenih jedinica koje koriste zajedničke sanitarije. Parkiranje gostiju planirano je dijelom uz jedinice, a dijelom odvojeno uz ulaz u kamp (Slika 5.30, Slika 5.31).

Slika 5.30: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.31: The Quiet Site, krute jedinice („podovi“), izvor www.pitchup.com.

5.5.1.15 Lakeside Petzen Glamping Resort & Camping Pirkdorfer See, Austrija

Lakeside Petzen Glamping Resort i kamp Pirkdorfer See, u južnoj Austriji na obali jezera Pirkdorfer, površina je zajedno s jezerom 9,72 ha. Teren je ravan i bez raslinja. Glamping sadrži 26 hibridnih i krutih jedinica svih veličina u vlasništvu kampa organiziranih u nepravilnu kružnu petlju s prirodnim bazenom u sredini. Kamp uz jezero u 2 grupe sadrži 104 platnene jedinice u vlasništvu gosta te grupu za 5 hibridnih jedinica duž obale jezera u vlasništvu kampa. Jedinice su priključene na komunalnu infrastrukturu, osim platnenih jedinica koje koriste zajedničke sanitarije. Parkiranje gostiju izdvojeno je na ulazu u kamp (Slika 5.32, Slika 5.33).

Slika 5.32: otofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.33: Lakeside Petzen Glamping Resort & Camping Pirkdorfer See, hibridna jedinica na platformi, izvor autor.

5.5.1.16 Glamping Village Kötschach, Austrija

Glamping Village Kötschach nalazi se u južnoj Austriji u blizini talijanske granice i skijališta Nassfeld. Smješten je na padini pored bazenskog kompleksa Kötschach. Prostire se na kosom terenu s rijetkim visokim raslinjem na površini od 2,25 ha. Glamping sadrži ukupno 48 hibridnih i krutih jedinica svih veličina u vlasništvu kampa priključenih na komunalnu infrastrukturu i organiziranih u 6 organičnih grupa čiji je oblik uvjetovan nagibom terena i krivuljom kolno-pješačkih prometnica koje ih razdvajaju. Dio jedinica je na drvenim platformama visine jedne etaže. Parkiranje gostiju izdvojeno je na ulazu u kamp (Slika 5.34, Slika 5.35).

Slika 5.34: ortofoto prikaz, izvor Google Earth.

Slika 5.35: Glamping Village Kötschach, mobilne kućice na drvenim platformama, izvor autor.

6. Analiza kataloških primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja

6.1 Uvod

U poglavlju 6 analizira se 16 zona smještajnih jedinica unutar kampova odabranih u poglavlju 5. Analiziraju se pomoću selektiranih pokazatelja metodama evaluacije koje su detaljno obrazložene u poglavlju 4. Rezultati analize primjera u ovom poglavlju, omogućit će tumačenje rezultata u poglavlju 7 pomoću kojih će se utvrditi koji je od pokazatelja potvrđen kao relevantan kriterij planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja (Slika 6.1).

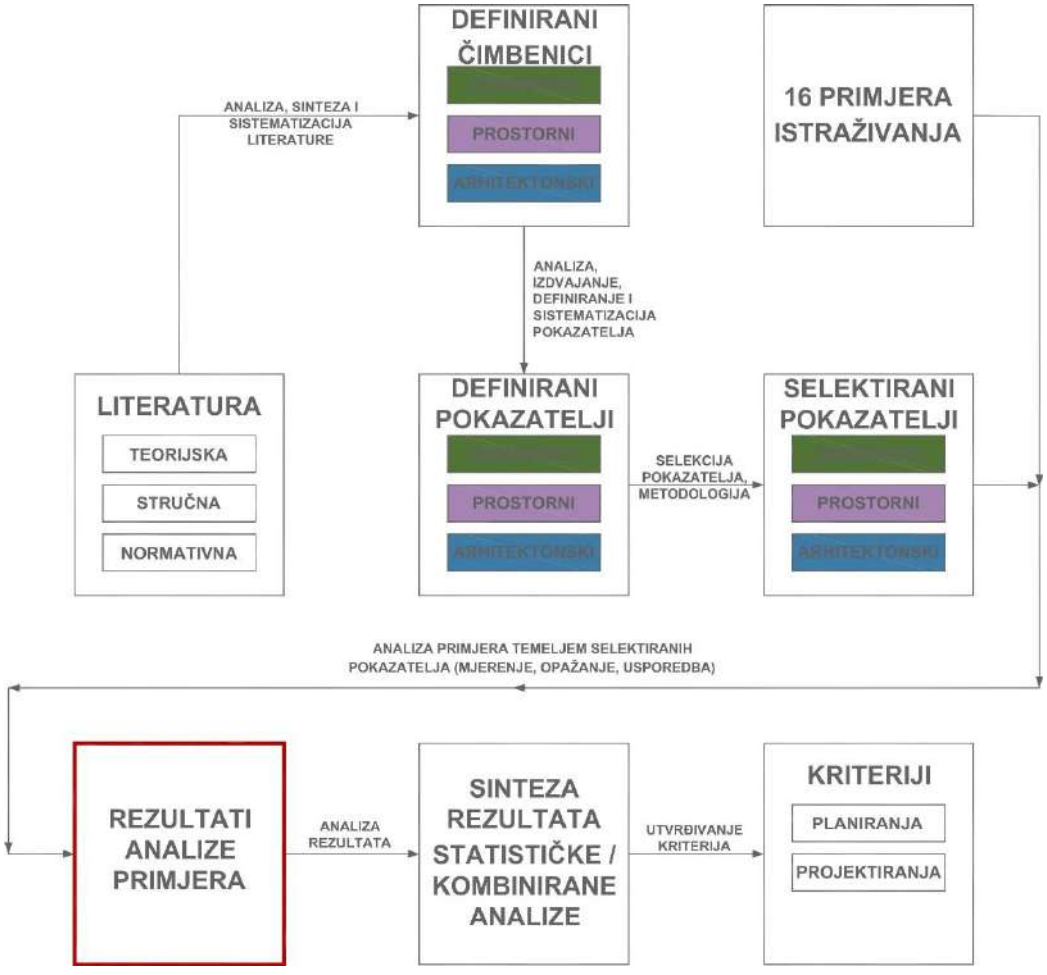

Slika 6.1: analiza kataloških primjera u istraživačkom postupku utvrđivanja kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

6.2 Metode prikupljanja podataka za analizu kataloških primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja

Metode prikupljanja podataka za analizu kataloških primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja su:

- **Terenski obilazak**

Obilazak ili boravak u kampovima uz mjerenje, skiciranje, fotografiranje, bilježenje i zapažanje karakteristika privremene arhitekture turističkoga smještaja.

- **Analiza dostupne dokumentacije (arhitektonske, urbanističke i geodetske podloge).**

Dokumentacija je prikupljana od projektanata i putem dostupnih baza podataka i javnopravnih dokumenata (službene stranice javnopravnih tijela, baze urbanističkih planova, katastra i slično). U analizi su korišteni digitalni alati (GIS alati, Autocad).

- **Analiza GIS i Google Earth dostupnih prostornih podataka**

Podaci su prikupljani mjerenjem i zapažanjem putem dostupnih digitalnih alata (GIS alati, Autocad).

- **Analiza dostupnih fotografija**

Analizirane su fotografije iz osobne arhive, prikupljene od projektanata te javno dostupne putem službenih web stranica kampova i ostalih internetskih izvora.

- **Prikupljanje podataka putem web-a**

Korišteni su podaci o karakteristikama privremene arhitekture turističkoga smještaja službenih web stranica kampova i proizvođača privremenih smještajnih jedinica te ostalih internetskih izvora (kamp udruženja, internetske platforme turističkoga smještaja, stručni članci i ostali relevantni podaci)

- **Prikupljanje podataka od projektanata, izvođača i vlasnika kampova**

Prikupljeni podaci su sistematizirani i tumačeni uz upotrebu digitalnih alata za crtanje i mjerenje (Autocad), mjerenje (GIS i *Google Earth* podaci), sistematizaciju i računanje (Excel) te promatranje (prikupljeni podaci, fotografije, informacije s web-a). U skladu sa selektiranim pokazateljima, iz odabranih kampova su navedenim metodama prikupljeni kvalitativni i kvantitativni podaci, koji se koriste u analizi pokazatelja u poglavlju 6. Podaci su vidljivi u katalogu u tablicama podataka za svaki primjer, te su statistički obrađeni u skupnim tablicama podataka navedenim u rekapitulacijama na kraju kataloga.

6.3 Metode analize pokazatelja kataloških primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja

Analiza kataloških primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja provedena je temeljem utvrđenih pokazatelja i njihovih kategorija vrijednosti (primjerice: kvantitativna vrijednost u metrima (0 – 5 m, 6 – 10 m i slično) ili kvalitativna vrijednost DA/DJELOMIČNO/NE)[41]. Korištene su metode analize, komparacije, promatranja i mjerenja. Svi obrađeni rezultati istraživanih kataloških primjera vidljivi su u tablici kataloga za svaki pokazatelj posebno.

U poglavlju 6 analiziraju se prikupljeni rezultati utvrđenih vrijednosti pokazatelja. U provedbi analize korištene su dvije metode:

- analiza koncentracije raspodjele vrijednosti za pokazatelje održivosti i prostorne pokazatelje,
- tipološko-konvergencijska analiza za arhitektonske pokazatelje.

Dvije metode korištene su zbog uočenih ograničenja analize arhitektonskih pokazatelja detaljno objašnjenih u podpoglavlju 6.3.2.

[41] Načini utvrđivanja kategorija vrijednosti detaljno su objašnjeni u poglavlju 4 u opisu svakog pokazatelja.

6.3.1 Metoda analize koncentracije raspodjele vrijednosti za pokazatelje održivosti i prostorne pokazatelje

Kako bi se utvrdila relevantnost pokazatelja održivosti i prostornih pokazatelja u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja, primijenjena je **analiza koncentracije raspodjele vrijednosti**.

Za sve kataloške primjere provedena je analiza utvrđenih pokazatelja kojom su dobiveni kvantitativni ili kvalitativni rezultati temeljem utvrđenih kategorija vrijednosti. Drugim riječima, za svaki pokazatelj dobiveno je onoliko rezultata, koliko je analizirano primjera te se rezultati razvrstavaju po pripadajućim kategorijama vrijednosti i statistički analizira koncentracija raspodjele njihove vrijednosti pomoću koje će se u daljnjem istraživanju utvrđivati relevantnost pokazatelja (Slika 6.2).

Slika 6.2: shema analize koncentracije raspodjele vrijednosti.

Budući da istraživanje nema normativni karakter, odnosno unaprijed nije definirano koja je kategorija vrijednosti pojedinog pokazatelja „poželjnija" ili „kvalitetnija", **cilj analize nije ocjenjivati i rangirati kategorije vrijednosti pokazatelja, već utvrditi postoji li koncentracija projektantskih odluka** (kategorija vrijednosti pokazatelja) kod primjera dobre prakse privremene arhitekture turističkoga smještaja, odnosno kolika je sličnost vrijednosti pokazatelja u promatranim primjerima. Pojednostavljeno rečeno, **istražuje se primjerice, je li razmak smještajnih jedinica relevantan pokazatelj planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja, a ne koliki bi razmak trebao biti.**

Ova metoda zasniva se na pretpostavci da istraživani kampovi ponavljaju obrasce dobre prakse jer su prema kriteriju iskustva korisnika (poglavlje 5.4.1) birani kao primjeri dobre prakse kampova. **Drugim riječima, pokaže li se statistička značajnost koncentracije pojedine kategorije vrijednosti za pojedini pokazatelj kod promatranih primjera dobre prakse, može se pretpostaviti da taj pokazatelj**

pokazuje relevantnost kao kriterij planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Za mjerenje stupnja koncentracije kategorija vrijednosti pokazatelja korišten je **Herfindahl – Hirschman indeks koncentracije** (Suwinto & Ivy, 2022), definiran formulom:

$$IC = \sum p_i^2$$

Gdje je:

p_i – udio (proporcija) kataloških primjera u pojedinoj kategoriji vrijednosti pokazatelja.
Udio p_i dobiven je dijeljenjem broja jedinica u pojedinoj kategoriji s ukupnim brojem primjera unutar promatrane skupine.

Vrijednost indeksa koncentracije kreće se u rasponu:

$$\frac{1}{k} \leq IC \leq 1$$

Gdje je:

IC– indeks koncentracije,

k – broj kategorija vrijednosti promatranog pokazatelja.

Minimalna vrijednost ($\frac{1}{k}$) predstavlja teorijsku ravnomjernu raspodjelu, odnosno situaciju u kojoj su projektantska rješenja disperzna i pokazatelj ne usmjerava planiranje i projektiranje primjera. Maksimalna vrijednost (1) označava potpunu koncentraciju svih primjera u jednoj kategoriji, što upućuje na izrazitu projektantsku sličnost. Interpretacija rezultata temelji se na usporedbi dobivene vrijednosti indeksa s teorijskom minimalnom vrijednošću:

- ako je vrijednost indeksa bliska vrijednosti $\frac{1}{k}$, zaključuje se da pokazatelj nije relevantan kriterij planiranja,
- ako vrijednost indeksa umjereno odstupa od ravnomjerne raspodjele, pokazatelj se smatra djelomično relevantnim za uspostavu kriterija,

- ako je vrijednost indeksa znatno viša od $\frac{1}{k}$ i približava se vrijednosti 1, pokazatelj se smatra relevantnim za uspostavu kriterija.

Pojednostavljeno rečeno, za hipotetski pokazatelj X, recimo da su utvrđene 2 kategorije vrijednosti, a analizom 16 kampova za pokazatelj X utvrđeno da 10 kampova spada u kategoriju vrijednosti 1, a 6 u kategoriju vrijednosti 2 te je utvrđen udio p_1 i udio p_2. Pomoću formule za Herfindahl – Hirschman indeks koncentracije, dobiven je indeks Ic (Slika 6.3).

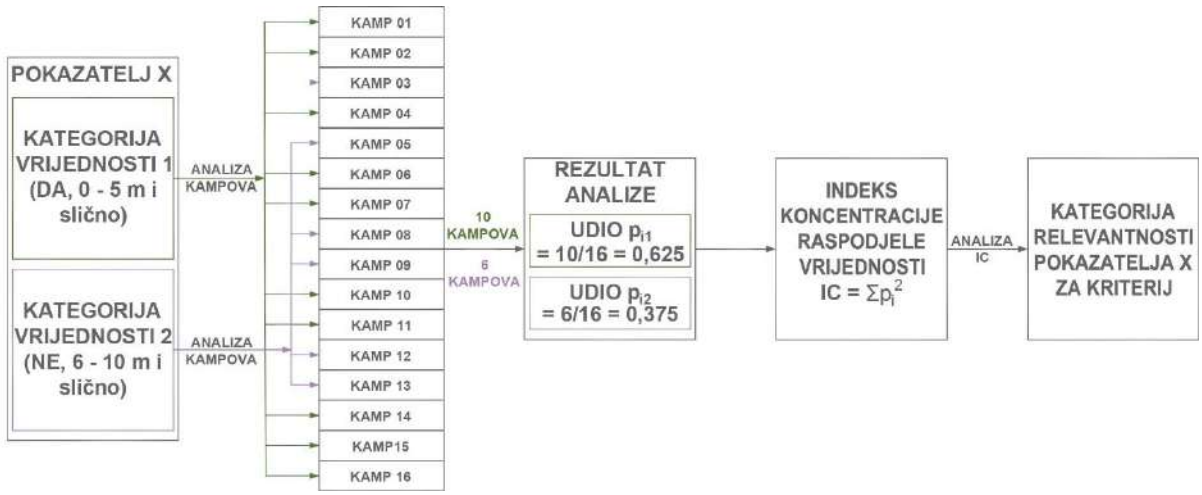

Slika 6.3: metoda određivanja indeksa koncentracije raspodjele vrijednosti.

Dobiveni indeks Ic će se u daljnjem istraživanju koristiti za utvrđivanje relevantnosti pokazatelja za kriterij planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja u skladu s granicama relevantnosti indeksa koncentracije raspodjele vrijednosti određenim u poglavlju 7.

6.3.2 Ograničenja istraživanja statističke evaluacije pokazatelja

Opisanim metodama, uz upotrebu indeksa koncentracije raspodjele vrijednosti, uspostavlja se okvir relevantnog, objektivno mjerljivog i ponovljivog istraživanja.

16 primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja opisanih u poglavlju 5 analizira se kroz 3 osnovne grupe pokazatelja iz poglavlja 4 (pokazatelje održivosti te prostorne i arhitektonske pokazatelje).

Kako bi istraživanje bilo ujednačeno i objektivno te se uspostavila korelacija sve tri osnovne grupe pokazatelja, analiza se provodi na 16 istih kataloških primjera.

Statistička metoda indeksa koncentracije raspodjele vrijednosti primjenjiva je za grupe pokazatelja održivosti i prostorne pokazatelje jer je velika većina tih pokazatelja mjerljiva u svim primjerima.

Međutim, za dio arhitektonskih pokazatelja utvrđena su ograničenja statističke evaluacije na način opisan u prethodnom poglavlju. Analiza arhitektonskih pokazatelja provodi se za svaku veličinu i tip jedinice posebno kako bi se ustanovila objektivna evaluacija pokazatelja budući da različiti tipovi i veličine jedinica mogu podlijegati različitim vrijednostima.

Prema tome, za razliku od pokazatelja održivosti i prostornih pokazatelja koji su analizirani na razini jedinstvene prostorne cjeline zone privremene arhitekture turističkoga smještaja unutar kampa, arhitektonski pokazatelji analizirani su posebno za svaki tip i veličinu jedinice unutar tih istih prostornih cjelina. **Budući da svi analizirani kataloški primjeri ne sadržavaju sve tipove i veličine smještajnih jedinica, metoda indeksa koncentracije raspodjele vrijednosti za pojedine arhitektonske pokazatelje nije pouzdana zbog premalog uzorka**. To se posebno odnosi na situacije u kojima je broj primjera približno jednak ili manji od broja kategorija vrijednosti, pri čemu rezultati koncentracijskih indeksa gube statističku stabilnost. Zato je za analizu arhitektonskih pokazatelja primijenjena **metoda tipološko - konvergencijske analize**.

6.3.3 Metoda tipološko-konvergencijske analize za arhitektonske pokazatelje

Metoda tipološko-konvergencijske analize je kombinirani metodološki pristup gdje relevantnost arhitektonskih pokazatelja nije utvrđivana isključivo statističkom metodom već kombinacijom:

- analize koncentracije vrijednosti,
- komparativne analize,
- kvalitativne ekspertne interpretacije.

Takav pristup omogućuje identifikaciju projektantskih obrazaca i funkcionalnih zakonitosti kod pokazatelja s ograničenim brojem dostupnih primjera. Drugim riječima, nedostatak isključivo statističke metode zbog malog uzorka **arhitektonskih**

pokazatelja primjera istraživanja utvrđuje se kroz kombiniranu trojnu analizu konvergencije projektantskih obrazaca koja uključuje statističku metodu primjerenu malom broju uzoraka, komparaciju rezultata analize među tipovima smještajnih jedinica, odnosno je li se pojavljuju ista ili slična projektantska rješenja te analizom pokazatelja temeljem relevantne literature.

U kataloškim primjerima identificiraju se prisutni tipovi privremenih smještajnih jedinica te se pokazatelji statistički analiziraju za svaki tip jedinice posebno (1. analiza relativne koncentracije dominantne vrijednosti), kompariraju se rezultati analize među tipovima jedinica (2. komparativna analiza relevantnosti pokazatelja po tipovima) te se analizira njihova relevantnost temeljem literature (3. kvalitativna ekspertna interpretacija). Kombiniranom trojnom analizom u poglavlju 7 utvrđuje se konačna relevantnost arhitektonskih pokazatelja (Slika 6.4).

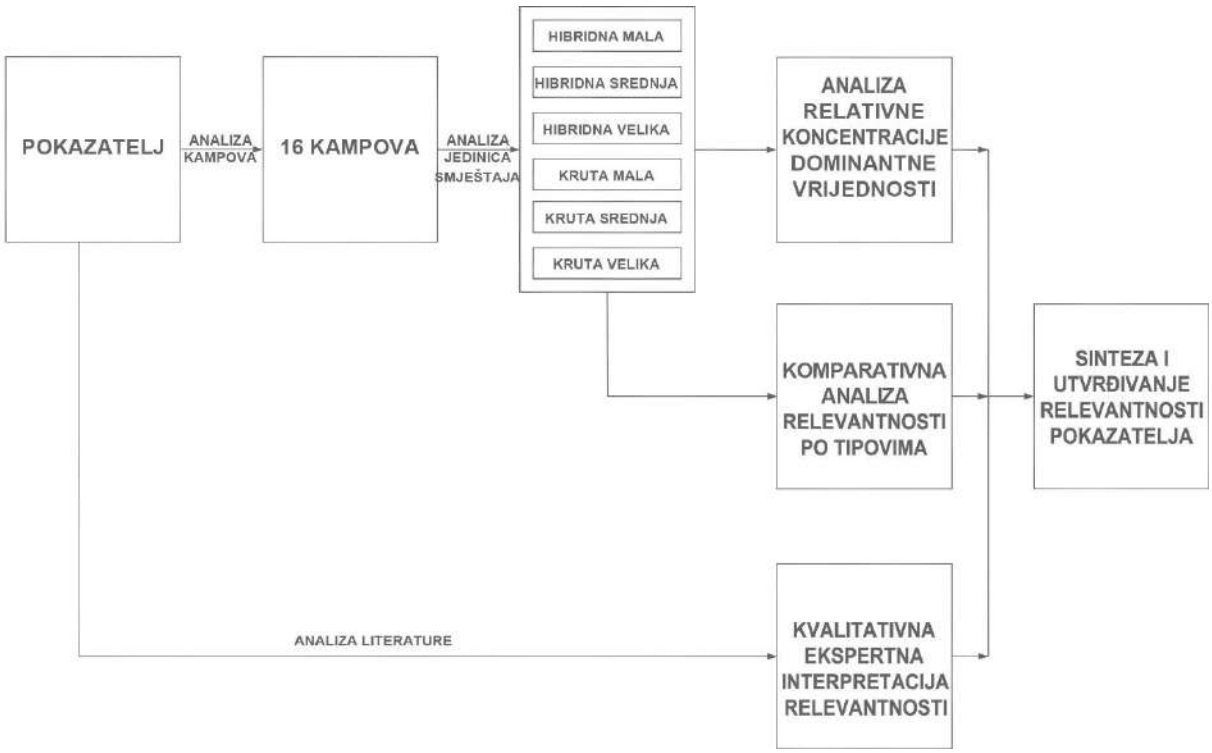

Slika 6.4: shema metode tipološko-konvergencijske analize za arhitektonske pokazatelje.

6.3.3.1 Analiza relativne koncentracije dominantne kategorije vrijednosti

Kao pomoćni statistički alat korišten je indeks relativne koncentracije dominantne kategorije, temeljen na usporedbi stvarne distribucije pokazatelja s teorijski ravnomjernom raspodjelom vrijednosti. Polazište metode je pretpostavka da bi u slučaju nepostojanja projektantske pravilnosti ili tipološke zakonitosti sve kategorije vrijednosti bile približno jednako zastupljene. Svako značajnije odstupanje od

ravnomjerne raspodjele upućuje na postojanje dominantnog prostorno - tipološkog obrasca.

Indeks relativne koncentracije definiran je formulom:

$$K = \frac{Pmax}{1/k}$$

gdje je:

K — indeks koncentracije,

$Pmax$ — udio dominantne kategorije,

k — ukupan broj kategorija vrijednosti,

$1/k$ — teorijski očekivana ravnomjerna raspodjela.

Vrijednost K = 1 označava potpuno ravnomjernu raspodjelu bez koncentracije, dok veće vrijednosti indeksa označavaju izraženiju dominantnost pojedine kategorije u odnosu na očekivanu slučajnu raspodjelu. Budući da je kod manjih uzoraka interpretacijska snaga rezultata ograničena, indeks nije korišten kao dokaz statističke značajnosti, već kao indikativni pokazatelj tendencije konvergencije projektantskih obrazaca.

Metodološki pristup temelji se na načelima analize koncentracije i dominantnosti korištenima u prostornim i regionalnim istraživanjima, osobito u metodama lokacijskog kvocijenta (*Location Quotient – LQ*), koje procjenjuju stupanj koncentracije određene pojave u odnosu na teorijski očekivanu raspodjelu (Mark, et al., 1991; Maulana, et al., 2020).

Za potrebe istraživanja definirane su sljedeće razine koncentracije (Tablica 6.1):

Tablica 6.1: Razine koncentracije

Indeks K	**Razina koncentracije**
1,0 – 1,5	niska koncentracija
1,5 – 2,5	srednja koncentracija
> 2,5	visoka koncentracija

Uvrštenjem definiranih maksimalnih Indeksa K niske (1,5), srednje (2,5) i visoke (> 2,5) koncentracije u formulu Indeksa relativne koncentracije i broja kategorija vrijednosti k:

$$K = \frac{Pmax}{1/k}$$

moguće je izračunati pragove udjela dominantne kategorije P_{max} srednje i visoke koncentracije za različit broj kategorija vrijednosti prema izrazu:

$$Pmax = K * 1/k$$

Ovom metodom utvrđeni su pragovi razina ravnomjerne raspodjele, srednje i visoke koncentracije prema zadanim rasponima Indeksa K razina niske, srednje i visoke koncentracije, ovisno o varijabli broja kategorija vrijednosti k (Tablica 6.2).

Tablica 6.2: pragovi koncentracije za različit broj kategorija vrijednosti

Broj kategorija (k)	Ravnomjerna raspodjela	Prag srednje koncentracije	Prag visoke koncentracije
2	50,00%	75,00%	100 %*
3	33,30%	50,00%	> 83,3 %
4	25,00%	37,50%	> 62,5 %
5	20,00%	30,00%	> 50,0 %
6	16,70%	25,00%	> 41,7 %

* Kod dvije kategorije maksimalna moguća vrijednost iznosi 100 % pa se visoka koncentracija praktično interpretira kao izrazita dominacija jedne kategorije.

6.3.3.2 Komparativna analiza

Relevantnost pokazatelja proizlazi iz usporedbe različitih primjera. Ako se za pojedini arhitektonski pokazatelj ista kategorija vrijednosti pokazatelja pojavljuje u više međusobno neovisnih primjera, u različitim kampovima, u različitim prostornim kontekstima, kod istih ili različitih tipova i veličina, ali uz slične projektantske rezultate, induktivnom metodom može se zaključiti da pokazatelj nije slučajan.

6.3.3.3 Kvalitativna ekspertiza

Relevantnost pokazatelja utvrđuje se empirijski te iz istražene znanstvene i stručne literature jer ga teorija (literatura, normativi, stručni standardi, principi funkcionalne organizacije prostora) i praksa (kataloški primjeri i arhitektonska praksa) potvrđuju.

6.3.3.4 Interpretacija rezultata tipološko-konvergencijske analize

Konačni rezultat za pojedini arhitektonski pokazatelj sukladno gore navedenom, ne proizlazi iz jednog statističkog parametra, već iz konvergencije više analitičkih pristupa. Pokazatelj je smatran relevantnim kada su:

- utvrđena visoka koncentracije dominantne kategorije vrijednosti,
- identificirana ponavljanja sličnih projektantskih obrazaca,
- literaturom potvrđena relevantnost pokazatelja.

Pojednostavljeno rečeno, za hipotetski arhitektonski pokazatelj Y, recimo da su utvrđene 2 kategorije vrijednosti (kako je objašnjeno u poglavlju 4). Analizom 16 kampova za pokazatelj Y za svaki tip jedinice smještaja u njima, utvrđena je dominantna kategorija vrijednosti P_{max} (izražena postotkom najvećeg udjela kategorije). Statistička relevantnost za svaki tip jedinice posebno, utvrđuje se pomoću indeksa koncentracije K. Paralelno se provodi komparativna analiza rezultata po tipovima jedinica te kvalitativna ekspertna interpretacija temeljem literature. Sintezom svih triju analiza, u poglavlju 7 donijet će se zaključci o relevantnosti svakog arhitektonskog pokazatelja za utvrđivanje kriterija (Slika 6.5).

Takvim kombiniranim metodološkim pristupom omogućeno je objektivnije vrednovanje arhitektonskih pokazatelja u uvjetima ograničenog uzorka, uz istovremeno očuvanje znanstvene utemeljenosti i tipološke interpretativnosti istraživanja.

Navedeni pristup omogućuje objektivizaciju relevantnosti arhitektonskih pokazatelja i u slučajevima ograničenog broja opažanja, pri čemu se relevantnost pokazatelja ne utvrđuje isključivo statističkom značajnošću, već stupnjem tipološke dominantnosti i konvergencije projektantskih obrazaca.

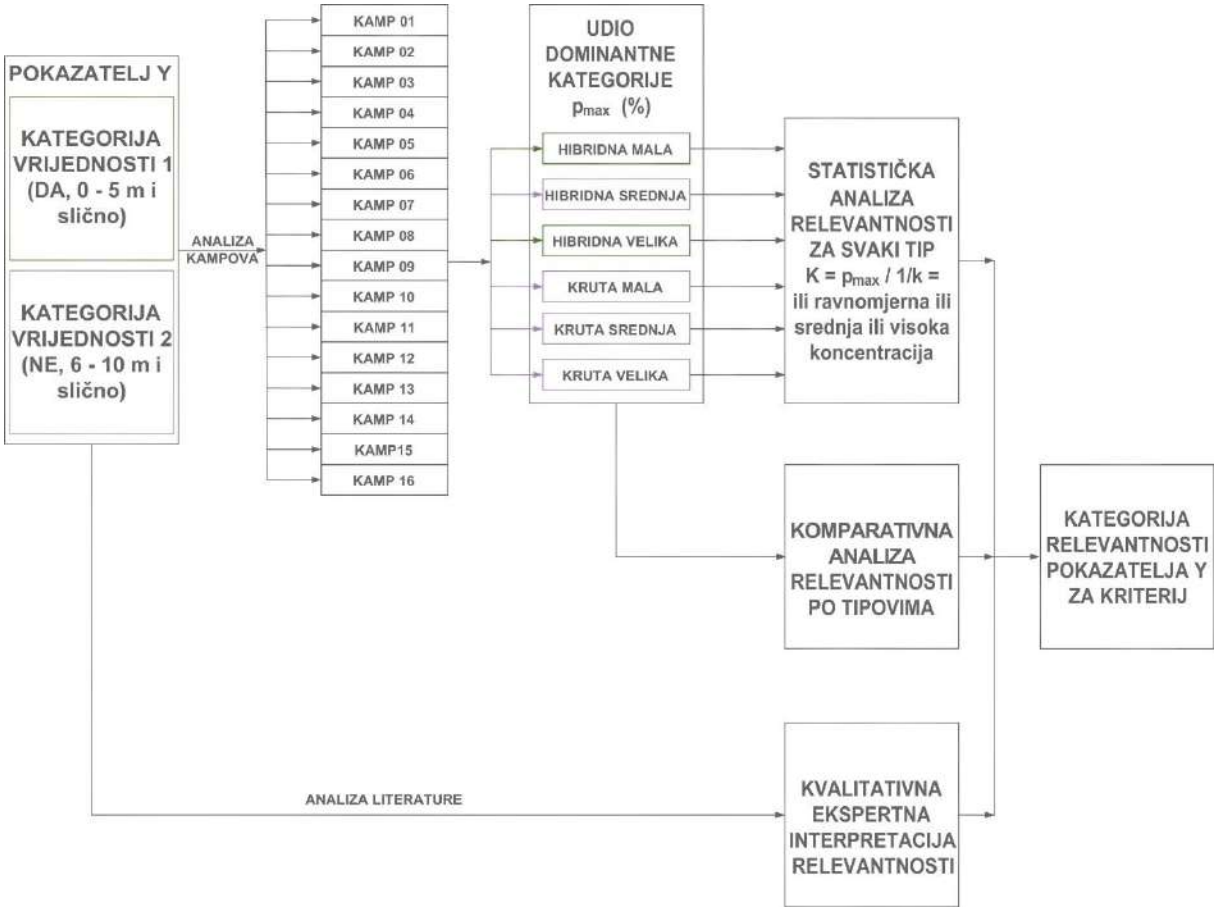

Slika 6.5: shema tipološko-konvergencijske analize arhitektonskih pokazatelja.

6.3.4 Zaključak o metodama procjene relevantnosti pokazatelja

Cilj istraživanja je uspostaviti kriterije planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja kroz definiran metodološki okvir i područje istraživanja koji će osigurati znanstveno utvrđene rezultate. Svi pokazatelji analiziraju se u okvirima istih odabranih primjera kako bi istraživanje bilo objektivno, znanstveno utemeljeno. Za dio arhitektonskih pokazatelja zbog malog uzorka pojedinih tipova i veličina jedinica, nepogodno je utvrđivanje njihove relevantnosti metodom analize koncentracije raspodjele vrijednosti pa se primjenjuje metoda tipološko-konvergencijske analize, odnosno kombinacije analize koncentracije vrijednosti, komparativne analize i kvalitativne ekspertne interpretacije. Drugim riječima, kriteriji će se iz arhitektonskih pokazatelja izvoditi na temelju njihove kombinirane analize, a ne isključivo iz statističke analize. Kombinacijom navedenih metoda analiza pokazatelja održivosti, prostornih i arhitektonskih pokazatelja, utvrdit će se relevantna osnova za utvrđivanje kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

6.4 Analiza pokazatelja održivosti

6.4.1 Analiza pokazatelja ekološke održivosti

6.4.1.1 Analiza pokazatelja minimalnog arhitektonskog otiska

U istraživanju se promatra jesu li kod izvedbe privremene arhitekture turističkoga smještaja pretežno korištene tehnike postave, odnosno građenja te privremenog pričvršćenja navedene u poglavlju 4.4.1.1 (kategorije vrijednosti DA) ili klasično temeljenje većih površina izlivenim trakastim temeljima, temeljnim pločama i pretežno gradnjom *in situ* niskog stupnja montaže (kategorija vrijednosti NE) (Tablica 6.3).

Provedeno istraživanje metodama promatranja i usporedbe, pokazalo je da su u 100% promatranih kataloških primjera kod izvedbe privremene arhitekture turističkoga smještaja korištene neinvazivne tehnike postave i privremenog pričvršćenja, pogodne za minimalan otisak, odnosno da je Indeks koncentracije pokazatelja IC = 1,00.

Tablica 6.3: analiza pokazatelja minimalnog otiska.

MINIMALNI OTISAK	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	16	100,00	1,00
	NE	0	0,00	0,00
	UKUPNO	16	**100,00**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**1,00**

6.4.1.2 Analiza pokazatelja pokretljivosti arhitekture i reverzibilnosti prostora

U istraživanju se promatra jesu li kod izvedbe privremene arhitekture turističkoga smještaja jedinice se dopremljene u potpuno gotovom ili predmontiranom obliku te je li konstrukcijske metode omogućuju reverzibilnost zahvata; uklanjanje jedinica ne ostavlja trajne strukture niti značajne fizičke ili vizualne promjene na zemljištu ili obuhvaćaju gradnju na lokaciji s niskim stupnjem montaže, uz upotrebu tehnika gradnje in situ i korištenja lijevanih, rastresitih materijala te elemenata za zidanje.

Reverzibilnost je ograničena ili zahtijeva složene postupke uklanjanja i sanacije, dok otpadni materijal može biti značajan (kategorija vrijednosti NE) (Tablica 6.4).

Provedeno istraživanje metodama promatranja i usporedbe, pokazalo je da su u 100% promatranih kataloških primjera kod izvedbe privremene arhitekture turističkoga smještaja korištene neinvazivne tehnike postave, građenja i privremenog pričvršćenja, pogodne za pokretljivost arhitekture i reverzibilnost prostora, odnosno da je Indeks koncentracije pokazatelja IC = 1,00.

Tablica 6.4: analiza pokazatelja pokretljivosti arhitekture i reverzibilnosti prostora.

POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	16	100,00	1,00
	NE	0	0,00	0,00
	UKUPNO	16	**100,00**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**1,00**

6.4.1.3 Analiza pokazatelja očuvanja zatečene prirode

U istraživanju se promatra jesu li kod izvedbe privremene arhitekture turističkoga smještaja jedinice se očuvana zatečena priroda. Parametar vrednovanja pokazatelja očuvanja zatečene prirode definiran je prema kriteriju da najmanje 40 % ukupne površine područja privremene arhitekture turističkoga smještaja mora biti uređeno kao parkovni nasadi i/ili prirodno zelenilo (Tablica 6.5).

Provedeno istraživanje metodama promatranja i usporedbe, pokazalo je da je u 100% promatranih kataloških primjera kod izvedbe privremene arhitekture turističkoga smještaja očuvana zatečena priroda, odnosno da je Indeks koncentracije pokazatelja IC = 1,00.

Tablica 6.5: analiza pokazatelja očuvanja zatečene prirode

OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	>40 %	16	100,00	1,00
	0 – 40 %	0	0,00	0,00
	UKUPNO	16	**100,00**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**1,00**

6.4.2 Analiza pokazatelja socijalne održivosti

6.4.2.1 Analiza pokazatelja mira i privatnosti

Analiza pokazatelja mira i privatnosti provodi se prema kriteriju jesu li između mjesta postave jedinica vizualne barijere (vegetacija, stijene, teren i sl.) i/ili je udaljenost težišta susjednih parcela smještajnih jedinica manja od 7 m te je li smještaj izoliran od glavnih prometnica ili točka okupljanja. Utvrđeno je da 56 % promatranih primjera zadovoljava navedeni kriterij, 6 % djelomično, a ne zadovoljava 38 % (kategorije vrijednosti DA/DJELOMIČNO/NE) (Tablica 6.6). Indeks koncentracije IC = 0,46 pokazuje nisku važnost pokazatelja mira i privatnosti.

Tablica 6.6: analiza pokazatelja mira i privatnosti.

MIR I PRIVATNOST	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	9	56,00	0,56
	DJELOMIČNO	1	6,00	0,06
	NE	6	38,00	0,38
	UKUPNO	16	**100,00**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,33 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,46**

6.4.3 Analiza pokazatelja razvojne održivosti

6.4.3.1 Analiza pokazatelja faznosti gradnje

Za pokazatelj faznosti izgradnje utvrđuje se jesu li primjeri planirani na način da je moguća faznost cjelovitog građevinskog pothvata, odnosno jesu li jedinice planirane u logične cjeline (grupe) koje svojim prostornim rasporedom mogu funkcionirati kao nezavisne u funkcionalnom, prometnom i estetskom smislu (kategorije vrijednosti DA/NE) (Tablica 6.7). Promatranjem odabranih primjera ustanovljeno je da 100 % primjera zadovoljava navedeni kriterij.

Tablica 6.7: analiza pokazatelja faznosti gradnje.

FAZNOST GRADNJE	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	16	100,00	1,00
	NE	0	0,00	0,00
	UKUPNO	16	**100,00**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**1,00**

6.4.3.2 Analiza pokazatelja prilagodljivosti, privremenosti i ponovne uporabe

Za analizu pokazatelja prilagodljivosti, privremenosti i ponovne uporabe promatra se jesu li smještajne jedinice prilagodljive promjenjivim okolnostima, odnosno planirane i projektirane na način da je omogućena njihova jednostavna zamjena, promjena i premještanje, odnosno istražuje se način gradnje/montaže, tehnike postave te forma i izbor prikladnih materijala (vidjeti objašnjenja u 4.4.3.2) (kategorije vrijednosti DA/NE) (Tablica 6.8). Utvrđeno je da 100 % promatranih primjera zadovoljava navedeni kriterij.

Tablica 6.8: analiza pokazatelja prilagodljivosti, privremenosti i ponovne uporabe

PRILAGODLJIVOST PRIVREMENOST I PONOVNA UPORABA	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	16	100,00	1,00
	NE	0	0,00	0,00
	UKUPNO	16	**100,00**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**1,00**

6.4.4 Rekapitulacija analize pokazatelja održivosti

Provedena analiza koncentracije raspodjele vrijednosti ukazuje na važnost selektiranih pokazatelja održivosti. Indeksi koncentracije potvrđuju relevantnost svih selektiranih pokazatelja ekološke održivosti (minimalnog arhitektonskog otiska, pokretljivosti arhitekture i reverzibilnosti prostora, očuvanja zatečene prirode), kao i razvojne održivosti (faznost gradnje te prilagodljivosti, privremenost i ponovna uporaba) dok pokazatelj socijalne održivosti (mir i privatnost) ima nižu koncentraciju (Tablica 6.9). Sinteza rezultata analize pokazatelja održivosti provest će se u poglavlju 7.

Tablica 6.9: rekapitulacija analize pokazatelja održivosti.

POKAZATELJ ODRŽIVOSTI	**BROJ KATEGORIJA**	**RASPON INDEKSA IC**	**INDEKS IC**
MINIMALNI ARHITEKTONSKI OTISAK	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	1,00
POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	1,00
OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	1,00
MIR I PRIVATNOST	3	0,33 ≤ IC ≤ 1,00	0,46
FAZNOST GRADNJE	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	1,00
PRILAGODLJIVOST	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	1,00

6.5 Analiza prostornih pokazatelja

6.5.1 Analiza pokazatelja planiranja zona prostora smještaja

6.5.1.1 Analiza pokazatelja broja smještajnih jedinica

Analiza kapaciteta, odnosno broja smještajnih jedinica u promatranim primjerima pokazuje raznolikost veličina primjera. Broj jedinica u primjerima varirao je od 7 do 451. Primjeri za istraživanje odabrani su prema različitosti, što uključuje i broj jedinica. U istraživanju je određena kategorizacija veličina kampova, odnosno kategorije vrijednosti na male (1 – 40 jedinica), srednje (41 – 200 jedinica) i velike (više od 200 jedinica) (vidjeti poglavlje 4.5.1.1).

Utvrđeno je da 44 % primjera spada u male, 37% u srednje, a 19 % u velike kampove. Budući da su kampovi za istraživanje namjerno birani prema čimbeniku veličine, na temelju promatranih primjera ne može se zaključiti je li broj smještajnih jedinica relevantan kriterij planiranja.

Prema literaturi navedenoj u poglavlju 4 može se zaključiti da kapacitet utječe na održivost ovog tipa turizma. Kampovi s više od 125 gostiju prestaju funkcionirati kao „istinski kampovi“ čime se gubi doživljaj kampiranja (Good, 1938: 7), s druge strane, smjernice za planiranje kampova daju kvantitativne okvire održivosti kapaciteta od 600 do 1500 osoba (Baud - Bovy & Lawson, 1998: 33).

Na temelju navedenog, u ovom istraživanju **pokazatelj broja smještajnih jedinica smatra se djelomično relevantnim pokazateljem** planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

6.5.1.2 Analiza pokazatelja gustoće zone smještaja

U istraživanju se mjeri gustoća zona smještaja (jedinica / ha), odnosno odnos površine zona smještajnih jedinica privremene arhitekture i broja mjesta postave jedinica prema utvrđenoj kategorizaciji pokazatelja (poglavlje 4.5.1.2) na kategorije gustoće jedinica po hektaru na 1 – 15, 16 – 60, 61 – 100 i više od 100 jed. / ha (Tablica 6.10).

U istraživanju je utvrđeno da od promatranih primjera, gustoću 1 - 15 jed./ha ima 18,75 % primjera, 16 – 60 jed. / ha ima 68,75 % primjera, 61 – 100 jed./ha ima 6,25 % primjera, te više od 100 jed./ha ima isto 6,25 % primjera.

Tablica 6.10: analiza pokazatelja gustoće zone smještaja.

GUSTOĆA JEDINICA	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	1 - 15	3	18,75	0,19
	16 - 60	11	68,75	0,69
	61 - 100	1	6,25	0,06
	>100	1	6,25	0,06
	UKUPNO	16	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,25 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,52**

Promatranjem primjera ustanovljene su podudarnosti u kategorijama vrijednosti s obzirom na lokaciju i vrstu kampa:

- kampovi u SAD-u imaju nižu gustoću jedinica/ha od europskih
- glamping kampovi imaju nižu gustoću jedinica/ha od običnih kampova

Na temelju promatranog, može se zaključiti da postoje različiti pristupi planiranju gustoće kampova ovisno o lokaciji (SAD, Europa) i vrsti smještaja (glamping, kampiranje).

6.5.1.3 Analiza pokazatelja topografske organizacije

U istraživanju se promatra je li raspored jedinica prilagođen topografiji ili je kompaktan i ne odražava osobitosti lokalne topografije (vidjeti objašnjenje u poglavlju 4.5.1.3, kategorije vrijednosti su DA/NE) (Tablica 6.11). Utvrđeno je da je 93,75 % promatranih primjera prilagođeno lokalnoj topografiji.

Tablica 6.11: analiza pokazatelja topografske organizacije.

TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	15	100	0,94
	NE	1	0	0,06
	UKUPNO	16	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,88**

6.5.2 Analiza pokazatelja planiranja grupa

6.5.2.1 Analiza pokazatelja grupiranja smještajnih jedinica

U istraživanju se promatra jesu li zone smještaja u promatranim primjerima podijeljene u više grupa jedinica (vidjeti objašnjenje u poglavlju 4.5.2.1, kategorije vrijednosti su DA/NE) (Tablica 6.12). U istraživanju je utvrđeno da je zona smještaja u 81,25 % promatranih primjera podijeljena u više grupa jedinica.

Tablica 6.12: analiza pokazatelja podjele u grupe.

PODJELA U GRUPE	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	13	81,25	0,81
	NE	3	18,75	0,19
	UKUPNO	16	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,70**

Uočeno je da podjela u grupe ovisi i o veličini promatranog primjera, odnosno da su primjeri manji brojem jedinica rjeđe podijeljeni u grupe od primjera većeg kapaciteta jedinica.

6.5.2.2 Analiza pokazatelja veličine grupa smještajnih jedinica

U istraživanju se promatra broja smještajnih jedinica prema utvrđenoj kategorizaciji pokazatelja (poglavlje 4.5.2.2), grupe su podijeljene prema veličini u grupe do 14, 15 – 25, 26 – 50 i više od 50 smještajnih jedinica (Tablica 6.13). U istraživanju je promatrano ukupno 69 grupa prisutnih u 16 primjera te je utvrđeno da je 53,62 % promatranih grupa do 14 jedinica, 7,25 % od 15 do 25 jedinica, 23,19 % 26 do 50 jedinica, a 15,94 % više od 50 smještajnih jedinica.

Tablica 6.13: analiza pokazatelja veličine grupe.

VELIČINA GRUPA	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	1 - 14	37	63,62	0,54
	15 - 25	5	7,25	0,07
	26 - 50	16	23,19	0,23
	>50	11	15,94	0,16
	UKUPNO	**69**	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,25 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,37**

6.5.2.3 Analiza pokazatelja razmaka grupa smještajnih jedinica

Usporedbom odabranih primjera, uočena je raznovrsnost razmaka grupa, ali i da razmaci unutar istog promatranog primjera mogu značajno varirati. Razmaci grupa evaluirani su prema kriterijima koridora ili vizualne barijere (vidjeti objašnjenje u poglavlju 4.5.2.3, kategorije vrijednosti su DA/NE) (Tablica 6.14). U istraživanju je utvrđeno da 3 primjera nema više grupa pa je promatrano 13 od ukupno 16 primjera istraživanja. Od 13 primjera utvrđeno je da 11 primjera, odnosno 85% ima razmake grupa, dok 2 primjera, odnosno 15% nema razmake grupa.

Tablica 6.14: analiza pokazatelja razmaka grupa.

RAZMAK GRUPA	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	11	85,00	0,85
	NE	2	15,00	0,15
	UKUPNO	13	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,75**

6.5.2.4 Analiza pokazatelja raznovrsnosti grupa smještajnih jedinica

U istraživanju se promatra jesu li grupe različite po veličini, iskustvu boravka, prostornoj organizaciji i slično (vidjeti objašnjenje u poglavlju 4.5.2.4, kategorije vrijednosti su DA/NE) (Tablica 6.15). Utvrđeno je da je u 85 % promatranih primjera uočena raznovrsnost grupa.

Tablica 6.15: analiza pokazatelja raznovrsnosti grupa.

RAZNOVRSNOST GRUPA	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	11	85,00	0,85
	NE	2	15,00	0,15
	UKUPNO	13	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,75**

6.5.2.5 Analiza pokazatelja intimnosti grupe smještajnih jedinica

Kao kriteriji intimnosti, u istraživanju se promatra je li organizacija prostora potiče intimnost unutar grupe jedinica, odnosno je li grupa ima svoj zajednički prostor druženja i pretežnu orijentaciju jedinica na njega, jedinstveni prostorni identitet, jasnu

granicu prema drugim zonama i slično. Kategorije vrijednosti su DA/ NE (Tablica 6.16). Prema navedenim kriterijima, u 56,25 % promatranih primjera uočena je intimnost grupe, a u 43,75 % nije uočena intimnost grupe.

Tablica 6.16: analiza pokazatelja intimnosti grupe.

INTIMNOST GRUPE	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	9	56,25	0,56
	NE	7	43,75	0,44
	UKUPNO	16	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,51**

6.5.3 Analiza pokazatelja planiranja jedinica

6.5.3.1 Analiza pokazatelja raznovrsnosti tipova smještajnih jedinica

U istraživanju se promatra raznovrsnost predviđenih tipova smještajnih jedinica unutar zone prostora smještaja (platnene, hibridne, krute jedinice). Kategorije vrijednosti su DA/NE (Tablica 6.17). Utvrđeno je da jedan tipa ima 43,75 % promatranih primjera, a dva ili tri tipa 56,25 %.

Tablica 6.17: analiza pokazatelja raznovrsnosti tipova jedinica.

RAZNOVRSNOST TIPOVA	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	9	56,25	0,56
	NE	7	43,75	0,44
	UKUPNO	16	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,51**

6.5.3.2 Analiza pokazatelja raznovrsnosti veličina smještajnih jedinica

U istraživanju se promatra raznovrsnost veličina jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja. Uočeno da površine jedinica mogu znatno varirati za isti broj ležaja. Zato je napravljena sljedeća podjela veličina temeljena na kapacitetu ležaja, a ne površini jedinice:

- male jedinice = 2 ležaja,
- srednje jedinice = 3 - 4 ležaja,

- velike jedinice > 4 ležaja,
- prazno mjesto postave predviđeno za postavljanje nepoznate jedinice smještaja od strane gosta = 4 ležaja (srednja jedinica).

Kategorije vrijednosti su DA/NE (Tablica 6.18). Utvrđeno je da jednu veličinu jedinica ima 18,75%, a dvije ili tri 81,25 % promatranih primjera kampova.

Tablica 6.18: analiza pokazatelja raznovrsnosti veličine jedinica.

RAZNOVRSNOST VELIČINA	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	13	81,25	0,81
	NE	3	18,75	0,19
	UKUPNO	16	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,70**

6.5.3.3 Analiza pokazatelja grupiranja tipova smještajnih jedinica

U istraživanju se promatra jesu li jedinice grupirane prema tipovima. Kategorije vrijednosti su DA/NE (Tablica 6.19). U istraživanju je utvrđeno da 3 primjera ima samo jedan tip jedinica pa je promatrano 13 od ukupno 16 primjera istraživanja. U 13 promatranih primjera utvrđeno je da 92,31 % ima grupirane tipove, a negrupirane tipove ima 7,69 %.

Tablica 6.19: analiza pokazatelja grupiranja tipova jedinica.

GRUPIRANJE TIPOVA	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	12	92,31	0,92
	NE	1	7,69	0,08
	UKUPNO	**13**	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,86**

6.5.3.4 Analiza pokazatelja razmaka smještajnih jedinica

U istraživanju se mjeri prosječni razmak susjednih jedinica unutar grupe (m). Promatranjem odabranih primjera, uočena je raznovrsnost razmaka jedinica kompariranjem primjera, ali i da razmaci unutar istog promatranog primjera mogu značajno varirati. Promatra se je li razmak između težišta mjesta postave jedinica veći

ili jednak 7 m (DA) ili manji od 7 m (NE) (Tablica 6.20). U istraživanju je utvrđeno da 50 % promatranih primjera ima razmake do 7 m, a 50 % više od 7 m.

Tablica 6.20: analiza pokazatelja razmaka jedinica.

RAZMAK JEDINICA	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	8	50,00	0,50
	NE	8	50,00	0,50
	UKUPNO	**16**	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,50**

Treba napomenuti da se u priručniku *Park and Recreation Structures* navodi da ako nedostaje vegetacija, između parcela treba planirati veće razmake. S druge strane, što je veći razmak jedinica, veće je područje koje se povlači iz javne upotrebe, a infrastruktura je skuplja za izvedbu. Zbog toga se razmak ne određuje optimalno za privatnost svake jedinice. Ipak, ako je razmak između jedinica previše zgusnut, narušava se prirodni okoliš i narušava atraktivnost prostora (Good, 1938: 7, 18, 19, 110). Prema smjernicama NPS-a, razmak koliba određuje se prema gustoći vegetacije između, a najmanji razmak trebao bi biti 100 stopa (30,5 m), osim ako uvjeti ne dopuštaju privatnost s manjim razmakom, pri čemu je razmak važan i za zaštitu od širenja požara (National Park Service, 2021: 77). Navedena literatura ukazuje na važnost razmaka jedinica, međutim, navode se oprečni pristupi (veći razmak bolja privatnost i mir, ali lošiji javni prostor i neracionalna infrastruktura). Rezultati analize pokazatelja zato ukazuju na disperziju rezultata istraživanja, odnosno različite modele planiranja.

6.5.3.5 Analiza pokazatelja orijentacije, osunčanja i zasjenjenosti

U istraživanju se promatra jesu li jedinice orijentirane u skladu s klimatskim preporukama te imaju li adekvatno osunčanje i zasjenjenost. Promatranjem je ustanovljeno da unatoč nastojanju da se poštuje ispravna orijentacija, osunčanje i zasjenjenost, ponekad zbog lokalnih prostornih okolnosti ili logike rasporeda, jedinice samo djelomično zadovoljavaju navedene uvjete, ali se takvi primjeri smatraju zadovoljavajućim. Kategorije vrijednosti su DA/NE (Tablica 6.21). Utvrđeno je da su u 93,75 % promatranih primjera jedinice zadovoljavajuće ili su djelomično ili potpuno orijentirane u skladu s klimatskim preporukama i imaju adekvatno osunčanje i zasjenjenost.

Tablica 6.21: analiza pokazatelja orijentacije, osunčanja i zasjenjenosti.

ORIJENTACIJA, OSUNČANJE, ZASJENJENOST	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	15	93,75	0,94
	NE	1	6,25	0,06
	UKUPNO	16	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,88**

6.5.4 Analiza pokazatelja planiranja mjesta postave

6.5.4.1 Analiza pokazatelja definiranja pozicije mjesta postave

U istraživanju se promatra jesu li pozicije mjesta postave definirane ili korisnici sami određuju svoje privremeno mjesto postave. U nekim primjerima, definiranost mjesta postave ovisi i o tipu smještajne jedinice pa kamp istodobno može imati neodređeni prostor za više platnenih jedinica koje gosti sami podižu i uklanjaju i određen prostor postave za luksuzniji smještaj (unaprijed podignute hibridne ili čvrste jedinice). Takvi primjeri djelomične određenosti smatraju se također nedefiniranim. Kategorije vrijednosti su DA/NE (Tablica 6.22). Utvrđeno je da su u 87,50 % promatranih primjera pozicije mjesta postave potpuno definirane.

Tablica 6.22: analiza pokazatelja definiranja pozicije mjesta postave.

DEFINIRANOST POZICIJE MJESTA POSTAVE	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	14	87,50	0,88
	NE	2	12,50	0,12
	UKUPNO	16	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,79**

6.5.4.2 Analiza pokazatelja uređenosti mjesta postave

U istraživanju se promatra jesu li mjesta postave uređena i/ili na ravnom terenu.

Kategorije vrijednosti su DA/NE (Tablica 6.23). Utvrđeno je da su u 100 % promatranih primjera mjesta uređena i/ili na ravnom terenu.

Tablica 6.23: analiza pokazatelja uređenosti mjesta postave.

UREĐENOST MJESTA POSTAVE	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	16	100	1,00
	NE	0	0	0,00
	UKUPNO	**16**	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**1,00**

6.5.4.3 Analiza pokazatelja veličine mjesta postave

U istraživanju je metodom indukcije temeljem relevantne literature utvrđeno da **veličina mjesta postave** jest kvantitativni pokazatelj koji ima utjecaj na planiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja te ga nije potrebno dodatno analizirati i **može se smatrati relevantnim pokazateljem** planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja (vidjeti poglavlje 4.5.4.3).

6.5.4.4 Analiza pokazatelja izgrađenosti mjesta postave

U istraživanju se mjeri je li prosječna izgrađenost mjesta postave promatrane zone privremenih smještajnih jedinica promatranog primjera manja ili jednaka referentnoj maksimalnoj vrijednosti izgrađenosti od 20%. Za izgrađenu površinu privremene jedinice računa se njezina tlocrtna projekcija na teren, uključujući natkrivenu terasu bilo koje visine, odnosno nenatkrivenu terasu višu od 1 m.

Na temelju usporedbe promatranih primjera, stupnjevi izgrađenosti mjesta postave podijeljeni su u kategorije prema postotku izgrađenosti do 20 % i više od 20 % (Tablica 6.24). U istraživanju je utvrđeno da 68,75 % promatranih primjera ima izgrađenu površinu do 20 %, a 31,25 % više od 20 %.

Tablica 6.24: analiza pokazatelja izgrađenosti mjesta postave.

IZGRAĐENOST MJESTA POSTAVE	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	0 – 20%	11	68,75	0,69
	>20%	5	31,25	0,31
	UKUPNO	**16**	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,50 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,57**

6.5.4.5 Analiza pokazatelja omeđenosti mjesta postave

U istraživanju se promatra jesu li mjesta postave omeđena (vegetacijom, kamenjem na uglovima parcele, konopcem i sl.).

Na temelju promatranja i usporedbe, omeđenost mjesta postave promatranih primjera podijeljena je u kategorije omeđenih, djelomično omeđenih (gdje je dio mjesta omeđen) i neomeđenih. Kategorije vrijednosti su DA/DJELOMIČNO/NE (Tablica 6.25). U istraživanju je utvrđeno da od promatranih primjera ima 6,25 % omeđenih, 50 % djelomično omeđenih i 43,75 % neomeđenih.

Tablica 6.25: analiza pokazatelja omeđenosti mjesta postave.

OMEĐENOST MJESTA	**kategorija**	**N primjera**	**%**	**pi**
	DA	9	56,25	0,56
	NE	7	43,75	0,44
	UKUPNO	**16**	**100**	**1,00**
INDEKS KONCENTRACIJE IC (0,33 ≤ IC ≤ 1,00)				**0,51**

6.5.5 Rekapitulacija analize prostornih pokazatelja

Provedena analiza koncentracije raspodjele vrijednosti ukazuje na raznoliku važnost selektiranih prostornih pokazatelja. Indeksi koncentracije potvrđuju visoku relevantnost manjeg dijela selektiranih pokazatelja (topografska organizacija, grupiranje tipova jedinica, orijentacija, uređenost mjesta), dok ostali selektirani pokazatelji imaju srednje ili manje vrijednosti (Tablica 6.26). Sinteza rezultata analize prostornih pokazatelja provest će se u poglavlju 7.

Tablica 6.26: rekapitulacija analize prostornih pokazatelja.

PROSTORNI POKAZATELJI	BROJ KATEGORIJA	RASPON INDEKSA IC	INDEKS IC
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA[42]	x	x	x
GUSTOĆA JEDINICA	4	0,25 ≤ IC ≤ 1,00	0,52
TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,88
PODJELA U GRUPE	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,70
VELIČINA GRUPA	4	0,25 ≤ IC ≤ 1,00	0,37
RAZMAK GRUPA	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,75
RAZNOVRSNOST GRUPA	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,75
INTIMNOST GRUPE	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,51
RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,51
RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,70
GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,86
RAZMAK JEDINICA	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,50
ORIJENTACIJA	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,88
DEFINIRANOST POZICIJE MJESTA	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,79
UREĐENOST MJESTA	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	1,00
VELIČINA MJESTA POSTAVE[43]	x	x	x
IZGRAĐENOST MJESTA POSTAVE	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,57
OMEĐENOST MJESTA POSTAVE	2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,51

[42] Budući da su kampovi za istraživanje namjerno birani prema čimbeniku veličine, na temelju promatranih primjera ne može se zaključiti je li broj smještajnih jedinica relevantan kriterij planiranja, ali se smatra relevantnim pokazateljem (vidjeti poglavlje 6.5.1.1).

[43] Temeljem relevantne literature utvrđeno je da veličina mjesta postave je relevantan pokazatelj te ga nije potrebno dodatno analizirati (vidjeti poglavlje 4.5.4.3).

6.6 Analiza arhitektonskih pokazatelja

U istraživanju se promatraju krute i hibridne jedinice koje su postavljene u odabranim primjerima. Platnene jedinice nisu predmet ovog istraživanja, što je obrazloženo u poglavlju 5.4.4.

Arhitektonski pokazatelji različitih tipova jedinica i veličina unutar jednog promatranog primjera mogu varirati. Zato su jedinice privremenoga turističkoga smještaja podijeljene **prema tipu i veličini** na:

- hibridne male (HM)
- hibridne srednje (HS)
- hibridne velike (HV)
- krute male (KM)
- krute srednje (KS)
- krute velike (KV)

U zagradama su navedene kratice naziva pojedinih tipova korištene u tablicama analize arhitektonskih pokazatelja. Jedinice su prema veličini sistematizirane po broju ležaja, a ne površini (obrazloženje u poglavlju 5.4.2.2).

Analiza arhitektonskih pokazatelja je u svakom kataloškom primjeru provedena posebno za svaku **veličinu i tip jedinice** te se zbog ograničenja veličine uzorka provodi kombiniranom metodom tipološko-konvergencijske analize (obrazloženje u poglavlju 6.1.4) kroz:

- analizu koncentracije vrijednosti,
- komparativnu analizu,
- kvalitativnu ekspertnu interpretaciju.

6.6.1 Analiza pokazatelja dimenzija

6.6.1.1 Analiza pokazatelja površine jedinice

Istražuju se neto površine zatvorenih prostora (m²) hibridnih i krutih jedinica svih veličina (Tablica 6.27).

Tablica 6.27: analiza pokazatelja površine prema veličini jedinice.

POVRŠINA JEDINICE												
	HM		**HS**		**HV**		**KM**		**KS**		**KV**	
KATEGORIJA	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
6 - 10 m²	0	0	1	6	0	0	0	0	1	5	0	0
11 - 20 m²	2	29	2	12	0	0	3	60	4	20	0	0
21 - 30 m²	4	57	5	29	0	0	2	40	2	10	1	11
31 - 40 m²	0	0	8	47	1	25	0	0	10	50	1	11
41 - 60 m²	1	14	0	0	2	50	0	0	3	15	6	67
> 60 m²	0	0	1	6	1	25	0	0	0	0	1	11
UKUPNO	**7**	**100**	**17**	**100**	**4**	**100**	**5**	**100**	**20**	**100**	**9**	**100**
KONCENTRACIJA*	**VISOKA**		**VISOKA**		**VISOKA**		**VISOKA**		**VISOKA**		**VISOKA**	
* VISOKA 42%, SREDNJA 25,0%												

Analiza pokazatelja površine jedinice ukazuje na obrasce koncentracije vrijednosti unutar svih promatranih kategorija smještajnih jedinica. Prema definiranim pragovima koncentracije, sve skupine ostvaruju visoku koncentraciju, što potvrđuje da se površine jedinica grupiraju oko dominantnih raspona veličina te da ne predstavljaju slučajne projektantske odluke. Najveća zastupljenost evidentirana je u rasponima 21 – 30 m², 31 – 40 m² i 41 – 60 m², ovisno o tipu jedinice.

Komparativna analiza pokazuje razliku između manjih, srednjih i velikih tipova jedinica. Hibridne male (HM) i krute male (KM) dominantno se koncentriraju u rasponu 11 – 30 m², srednje jedinice (HS i KS) pretežito u rasponu 31 – 40 m², dok velike jedinice (HV i KV) pokazuju dominantne vrijednosti iznad 41 m². Takva raspodjela potvrđuje povezanost površine s tipološkim i funkcionalnim obilježjima jedinica.

Kvalitativna ekspertna interpretacija potvrđuje rezultate statističke analize. Površina smještajne jedinice proizlazi iz funkcionalnih zahtjeva, organizacije prostora i tipoloških obilježja i kategorizacije jedinica, a ne iz proizvoljnog projektantskog odabira (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025; Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019), a osim toga, poštovanje konfiguracije terena i postojeće vegetacije utječe na dimenzije objekata koji se prilagođavaju lokaciji (Bjažić Klarin & Kranjčević, 2023; Planning Aid England, 2023: 4,5).

6.6.1.2 Analiza pokazatelja površine vanjskih izgrađenih prostora jedinice

Istražuju se vanjske izgrađene neto površine hibridnih i krutih jedinica svih veličina (m^2) u svim odabranim primjerima (kampova, resorta) (Tablica 6.28).

Tablica 6.28: analiza pokazatelja površine vanjskih izgrađenih prostora prema veličini jedinice (broju ležaja).

POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE												
	HM		HS		HV		KM		KS		KV	
kategorija	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
0 - 5 m²	0	0	1	7	0	0	0	0	4	20	0	0
6 - 10 m²	5	71	8	57	2	40	2	40	2	10	2	22
11 - 20 m²	2	29	2	14	1	20	2	40	10	50	2	22
21 - 30 m²	0	0	3	22	2	40	0	0	3	15	5	56
> 30 m²	0	0	0	0	0	0	1	20	1	5	0	0
UKUPNO	**7**	**100**	**14**	**100**	**5**	**100**	**5**	**100**	**20**	**100**	**9**	**100**
KONCENTRACIJA*	**VISOKA**		**VISOKA**		**SREDNJA**		**SREDNJA**		**VISOKA**		**VISOKA**	
* VISOKA 50,0%, SREDNJA 30,0%												

Analiza pokazatelja površine vanjskih izgrađenih prostora jedinice pokazuje izraženu koncentraciju vrijednosti u većini promatranih kategorija. Hibridne male (HM), hibridne srednje (HS), krute srednje (KS) i krute velike jedinice (KV) ostvaruju visoku koncentraciju vrijednosti, dok hibridne velike (HV) i krute male jedinice (KM) pokazuju srednju koncentraciju. Dominantni rasponi površina uglavnom su između 6 – 10 m², 11 – 20 m² i 21 – 30 m², što ukazuje na postojanje ponavljajućih projektantskih obrazaca.

Komparativna analiza pokazuje razlike između tipova i veličina jedinica. HM i HS dominantno koriste vanjske izgrađene prostore od 6 – 10 m², KS najčešće koristi raspon 11 – 20 m², dok KV dominantno prelazi 21 m². HV i KM pokazuju veću disperziju vrijednosti, što upućuje na veću tipološku prilagodljivost i različite pristupe oblikovanju vanjskih prostora.

Kvalitativna ekspertna interpretacija potvrđuje važnost ovog pokazatelja. Vanjski izgrađeni prostori predstavljaju važan element boravka u privremenoj arhitekturi turističkog smještaja jer omogućuju neposredan kontakt s prirodom, povećavaju kvalitetu boravka i utječu na percepciju komfora gosta. Projektantske smjernice naglašavaju potrebu osiguravanja minimalnih funkcionalnih površina za aktivnosti

6.6.1.3 Analiza pokazatelja visine jedinice

U istraživanju se mjere prosječne visine svih tipova i veličina jedinica, gledano od najniže kote terena uz jedinicu do vrha najviše točke krova jedinice (m) (Tablica 6.29).

Tablica 6.29: analiza pokazatelja visine jedinice prema veličini jedinice.

VISINA JEDINICE												
	HM		**HS**		**HV**		**KM**		**KS**		**KV**	
kategorija	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
0 - 3 m	1	14	3	21	0	0	1	20	1	10	0	0
3,01 - 4 m	5	72	3	21	1	25	2	40	8	80	4	100
> 4 m	1	14	8	58	3	75	2	40	1	10	0	0
UKUPNO	**7**	**100**	**14**	**100**	**4**	**100**	**5**	**100**	**10**	**100**	**4**	**100**
KONCENTRACIJA*	**SREDNJA**		**SREDNJA**		**SREDNJA**		**SREDNJA**		**SREDNJA**		**VISOKA**	
* VISOKA 83%, SREDNJA 50,0%												

Analiza pokazatelja visine jedinice pokazuje srednju koncentraciju vrijednosti u gotovo svim promatranim kategorijama, dok jedino krute velike jedinice (KV) ostvaruju visoku koncentraciju. Najzastupljeniji raspon visina u ukupnom uzorku iznosi 3,01 – 4 m, što ukazuje na postojanje dominantnog obrasca projektiranja privremenih smještajnih jedinica. Veće disperzije prisutne su kod hibridnih srednjih (HS) i hibridnih velikih jedinica (HV), gdje su zastupljene i visine iznad 4 m.

Komparativna analiza pokazuje razlike između tipova jedinica. HM, KM i KS dominantno se koncentriraju u rasponu 3,01 – 4 m, što upućuje na racionalnu ravnotežu između funkcionalnosti i ograničavanja vizualnog utjecaja na prostor. HS i HV češće prelaze 4 m visine, što se može povezati s većim unutarnjim volumenom, osobitostima hibridnog tipa jedinica i dodatnim sadržajima. KV pokazuje potpunu koncentraciju u rasponu 3,01 – 4 m, što sugerira standardiziran pristup projektiranju većih krutih jedinica.

Kvalitativna ekspertna interpretacija potvrđuje važnost ovog pokazatelja. Visina jedinice utječe na vizualnu integraciju u krajolik te na smanjenje percepcije nametljivosti turističkih sadržaja (World Tourism Organization, 1998; International Union for Conservation of Nature, 2012). S druge strane, propisane minimalne svijetle visine prostora povezane su s osiguravanjem udobnosti, sigurnosti i funkcionalnosti boravka (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019).

6.6.2 Analiza pokazatelja sadržaja

6.6.2.1 Analiza pokazatelja spavaće sobe

U istraživanju se analizira broj zasebnih spavaćih soba u svim tipovima i veličinama jedinica (Tablica 6.30).

Tablica 6.30: analiza pokazatelja spavaće sobe prema veličini jedinice.

BROJ SPAVAĆIH SOBA												
	HM		**HS**		**HV**		**KM**		**KS**		**KV**	
kategorija	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
0	5	72	5	31	0	0	4	80	3	30	0	0
1	2	28	4	25	1	25	1	20	2	20	1	20
2	0	0	7	44	1	25	0	0	5	50	1	20
> 2	0	0	0	0	2	50	0	0	0	0	3	60
UKUPNO	**7**	**100**	**16**	**100**	**4**	**100**	**5**	**100**	**10**	**100**	**5**	**100**
KONCENTRACIJA*	**VISOKA**		**SREDNJA**		**SREDNJA**		**VISOKA**		**SREDNJA**		**SREDNJA**	
* VISOKA 62%, SREDNJA 38%												

Analiza pokazatelja broja spavaćih soba pokazuje visoku koncentraciju vrijednosti kod hibridnih malih (HM) i krutih malih jedinica (KM), dok ostale kategorije ostvaruju srednju koncentraciju. Rezultati ukazuju na povezanost između veličine i tipa jedinice te broja spavaćih soba.

Komparativna analiza pokazuje razlike među tipovima jedinica. Manje jedinice HM i KM dominantno nemaju odvojene spavaće sobe, što upućuje na jednoprostornu organizaciju prostora karakterističnu za manje i funkcionalno racionalizirane jedinice. HS i KS najčešće sadrže dvije spavaće sobe, dok HV i KV pokazuju najveći broj jedinica s više od dvije spavaće sobe, što potvrđuje povezanost većeg kapaciteta i višeg standarda smještaja s kompleksnijom prostornom organizacijom.

Kvalitativna ekspertna interpretacija ukazuje da organizacija spavaćih prostora ovisi o funkcionalnim zahtjevima, razini luksuza, kapacitetu korisnika i očekivanoj kvaliteti boravka (Vrtodušić Hrgović et al., 2018), a europski standardi propisuju organizaciju dnevnih i spavaćih prostora prema broju korisnika jedinice (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025).

6.6.2.2 Analiza pokazatelja kupaonice

U istraživanju se analizira broj kupaonica svih tipova i veličina jedinica (Tablica 6.31).

Tablica 6.31: analiza pokazatelja kupaonice prema veličini jedinice.

BROJ KUPAONICA												
	HM		**HS**		**HV**		**KM**		**KS**		**KV**	
kategorija	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
0	2	25	4	29	0	0	0	0	2	20	1	25
1	6	75	10	71	4	80	5	100	5	50	2	50
2	0	0	0	0	1	20	0	0	3	30	1	25
UKUPNO	**8**	**100**	**14**	**100**	**5**	**100**	**5**	**100**	**10**	**100**	**4**	**100**
KONCENTRACIJA*	**SREDNJA**		**SREDNJA**		**SREDNJA**		**VISOKA**		**SREDNJA**		**SREDNJA**	
* VISOKA 83%, SREDNJA 50,0%												

Analiza pokazatelja broja kupaonica pokazuje srednju koncentraciju vrijednosti u većini promatranih kategorija, dok krute male jedinice (KM) ostvaruju visoku koncentraciju. Najčešće je prisutna jedna kupaonica, što upućuje općenito praksu projektiranja sanitarnih prostora u privremenoj arhitekturi turističkog smještaja. Veće jedinice povremeno uključuju dvije kupaonice, dok je izostanak kupaonice prisutan uglavnom kod manjih i srednjih tipova jedinica.

Komparativna analiza pokazuje razlike između tipova i veličina jedinica. HM i HS djelomično uključuju jedinice bez kupaonice, što se može povezati s jednostavnijim oblicima privremenog smještaja ili oslanjanjem na zajedničku sanitarnu infrastrukturu. KM u svim primjerima imaju jednu kupaonicu, što potvrđuje standardizirani pristup organizaciji prostora. KS i KV češće uključuju dvije kupaonice, dok HV pokazuje najveći udio jedinica s dodatnim sanitarnim prostorom, što upućuje na višu razinu komfora i složeniju organizaciju smještaja.

Kvalitativna ekspertna interpretacija naglašava da sadržaj i oprema jedinica proizlaze iz funkcionalnih, prostornih i kategorizacijskih zahtjeva te razine luksuza (Vrtodušić Hrgović et al., 2018). Privatna kupaonica posebno se ističe kao važan element kvalitete smještaja (VisitEngland, 2025), dok hrvatski propisi propisuju obveznu kupaonicu u glamping jedinicama uz odgovarajuću komunalnu infrastrukturu (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019).

6.6.2.3 Analiza pokazatelja kuhinje

U istraživanju se analizira za sve tipove i veličine jedinica imaju li kuhinjske uređaje (Tablica 6.32).

Tablica 6.32: analiza pokazatelja kuhinje prema veličini jedinice.

KUHINJA												
	HM		**HS**		**HV**		**KM**		**KS**		**KV**	
kategorija	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
NE	7	100	12	80	2	50	2	40	1	10	1	25
DA	0	0	3	20	2	50	3	60	8	90	3	75
UKUPNO	**7**	**100**	**15**	**100**	**4**	**100**	**5**	**100**	**9**	**100**	**4**	**100**
KONCENTRACIJA*	**VISOKA**		**SREDNJA**		**NISKA**		**NISKA**		**SREDNJA**		**SREDNJA**	
* VISOKA 100,0%, SREDNJA 75,0%												

Analiza pokazatelja prisutnosti kuhinje pokazuje različite razine koncentracije među promatranim kategorijama jedinica. Hibridne male jedinice (HM) ostvaruju visoku koncentraciju jer nijedna analizirana jedinica ne uključuje kuhinju, dok HS, KS i KV pokazuju srednju koncentraciju. Hibridne velike (HV) i krute male jedinice (KM) ostvaruju nisku koncentraciju, što ukazuje na veću varijabilnost pristupa organizaciji kuhinjskih sadržaja.

Komparativna analiza pokazuje povezanost između veličine i tipa jedinice te prisutnosti kuhinje. HM i HS dominantno nemaju kuhinju, što upućuje na kraće boravke, jednostavniju organizaciju prostora ili oslanjanje na zajedničke ugostiteljske sadržaje. KS i KV u većini slučajeva uključuju kuhinju, dok HV i KM pokazuju podjednaku zastupljenost jedinica s kuhinjom i bez nje. Takvi rezultati potvrđuju da se kuhinja češće pojavljuje u većim i funkcionalno složenijim jedinicama.

Kvalitativna ekspertna interpretacija ukazuje da sadržaj i oprema jedinica proizlaze iz funkcionalnih zahtjeva, razine luksuza i očekivane kvalitete boravka korisnika (Vrtodušić Hrgović et al., 2018). Europski standardi naglašavaju kvalitetu i raspon kuhinjske opreme kao element turističkog smještaja (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025), dok hrvatski propisi povezuju opseg sadržaja s razinom luksuza i kategorijom smještaja ((Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019).

6.6.2.4 Analiza pokazatelja natkrivene terase

U istraživanju se analizira za sve tipove i veličine jedinica imaju li natkrivenu terasu (Tablica 6.33).

Tablica 6.33: analiza pokazatelja natkrivene terase prema veličini jedinice.

NATKRIVENA TERASA												
	HM		**HS**		**HV**		**KM**		**KS**		**KV**	
kategorija	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
NE	2	25	3	23	0	0	1	20	1	11	0	0
DA	6	75	10	77	4	100	4	80	8	89	4	100
UKUPNO	**8**	**100**	**13**	**100**	**4**	**100**	**5**	**100**	**9**	**100**	**4**	**100**
KONCENTRACIJA*	**SREDNJA**		**SREDNJA**		**VISOKA**		**SREDNJA**		**SREDNJA**		**VISOKA**	
* VISOKA 100,0%, SREDNJA 75,0%												

Analiza pokazatelja prisutnosti natkrivene terase pokazuje srednju do visoku koncentraciju vrijednosti u svim promatranim kategorijama jedinica. Hibridne velike (HV) i krute velike jedinice (KV) ostvaruju visoku koncentraciju jer sve analizirane jedinice uključuju natkrivenu terasu, dok ostale kategorije pokazuju srednju koncentraciju. U ukupnom uzorku prevladavaju jedinice s natkrivenom terasom, što potvrđuje učestalost primjene ovog prostornog elementa u privremenoj arhitekturi turističkog smještaja.

Komparativna analiza pokazuje da je natkrivena terasa prisutna u većini tipova i veličina jedinica. HM, HS, KM i KS imaju između 75 % i 89 % jedinica s natkrivenom terasom, dok HV i KV ostvaruju potpunu zastupljenost. Takvi rezultati ukazuju da se važnost natkrivene terase povećava s veličinom i razinom komfora jedinice, ali da je prisutna i kod manjih tipova smještaja.

Kvalitativna ekspertna interpretacija potvrđuje važnost ovog pokazatelja. Kontakt s prirodom jedno od ključnih obilježja privremene arhitekture turističkog smještaja, pri čemu vanjski prostori (natkrivene i nenatkrivene terase) imaju važnu ulogu kao prošireni boravišni prostor (Good, 1938; Vreš & Demšar Vreš, 2016). Istraživanja također potvrđuju da su terasa i kvaliteta vanjskog prostora među najvažnijim elementima doživljaja glamping smještaja (Vrtodušić Hrgović et al., 2018).

6.6.2.5 Analiza pokazatelja nenatkrivene terase

U istraživanju se analizira za sve tipove i veličine jedinica imaju li nenatkrivenu terasu (Tablica 6.34).

Tablica 6.34: analiza pokazatelja nenatkrivene terase prema veličini jedinice.

NENATKRIVENA TERASA												
	HM		**HS**		**HV**		**KM**		**KS**		**KV**	
kategorija	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
NE	3	37	6	46	2	50	2	40	6	60	2	50
DA	5	63	7	54	2	50	3	60	4	40	2	50
UKUPNO	**8**	**100**	**13**	**100**	**4**	**100**	**5**	**100**	**10**	**100**	**4**	**100**
KONCENTRACIJA*	**NISKA**		**NISKA**		**NISKA**		**NISKA**		**NISKA**		**NISKA**	
* VISOKA 100,0%, SREDNJA 75,0%												

Analiza pokazatelja prisutnosti nenatkrivene terase pokazuje nisku koncentraciju vrijednosti u svim promatranim kategorijama jedinica, odnosno nepostojanje dominantnog obrasca projektiranja. U gotovo svim kategorijama omjeri jedinica s nenatkrivenom terasom i bez nje relativno su uravnoteženi, što potvrđuje da se ovaj element primjenjuje selektivno i ovisno o specifičnom konceptu smještaja.

Komparativna analiza pokazuje manje razlike između pojedinih tipova jedinica. HM, HS i KM nešto češće uključuju nenatkrivenu terasu, dok KS češće nema ovaj element. HV i KV pokazuju potpuno uravnotežene rezultate, odnosno jednaku zastupljenost jedinica s nenatkrivenom terasom i bez nje. Takvi rezultati ukazuju da prisutnost nenatkrivene terase nije izravno uvjetovana veličinom ili tipom jedinice, već ponajprije projektnim konceptom i načinom korištenja vanjskog prostora.

Kvalitativna ekspertna interpretacija već u analizi prisutnosti natkrivenih terasa potvrđuje da vanjski prostori (natkrivene i nenatkrivene terase) imaju važnu ulogu u privremenoj arhitekturi turističkog smještaja zbog naglašenog odnosa prema prirodi i boravku na otvorenom (Good, 1938). te kao proširenje boravišnog prostora koji povećava kvalitetu korisničkog iskustva i povezanost s okolišem (Vreš & Demšar Vreš, 2016; Vrtodušić Hrgović et al., 2018). Međutim, rezultati pokazuju da nenatkrivene terase, za razliku od natkrivenih, nisu standardizirani element svih jedinica.

6.6.3 Analiza pokazatelja materijala jedinica

6.6.3.1 Analiza pokazatelja primjene lokalnih materijala

U istraživanju se promatra jesu li korišteni lokalni materijali za izvedbu jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja (Tablica 6.35).

Tablica 6.35: analiza pokazatelja primjene lokalnih materijala prema veličini jedinice.

LOKALNI MATERIJALI												
	HM		**HS**		**HV**		**KM**		**KS**		**KV**	
kategorija	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
NE	1	14	3	25	0	0	2	40	6	67	3	75
DA	6	86	9	75	4	100	3	60	3	33	1	25
UKUPNO	**7**	**100**	**12**	**100**	**4**	**100**	**5**	**100**	**9**	**100**	**4**	**100**
KONCENTRACIJA*	**SREDNJA**		**SREDNJA**		**VISOKA**		**NISKA**		**NISKA**		**SREDNJA**	
* VISOKA 100,0%, SREDNJA 75,0%												

Analiza pokazatelja primjene lokalnih materijala pokazuje različite razine koncentracije među promatranim kategorijama jedinica. Hibridne velike jedinice (HV) ostvaruju visoku koncentraciju jer sve analizirane jedinice koriste lokalne materijale, dok HM, HS i KV pokazuju srednju koncentraciju. Krute male (KM) i krute srednje jedinice (KS) ostvaruju nisku koncentraciju, što ukazuje na veću varijabilnost u pristupu odabiru materijala.

Komparativna analiza pokazuje jasne razlike između hibridnih i krutih jedinica. HM, HS i posebno HV dominantno koriste lokalne materijale, što upućuje na snažniju povezanost hibridnih tipova s lokalnim kontekstom i prirodnim okruženjem. Nasuprot tome, KS i KV češće ne koriste lokalne materijale, što može upućivati na veću standardizaciju konstrukcijskih sustava ili primjenu industrijski proizvedenih elemenata, dok KM pokazuje relativno uravnotežene rezultate između primjene i neprimjene lokalnih materijala.

Kvalitativna ekspertna interpretacija ukazuje da primjena lokalnih materijala doprinosi održivosti, jačanju identiteta prostora i uključivanju lokalne ekonomije u razvoj turističke destinacije (World Tourism Organization, 1998; International Tourism Partnership, 2014). Korištenje lokalnih resursa i tradicionalnih građevinskih sustava dodatno pridonosi dugoročnoj održivosti i očuvanju karaktera mjesta (Global Sustainable Tourism Council, 2016).

6.6.3.2 Analiza pokazatelja primjene održivih materijala

U istraživanju se promatra jesu li korišteni održivi materijali, odnosno prirodni, reciklirani i reciklabilni za izvedbu jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja (Berizzi, et al., 2021) (Tablica 6.36).

Tablica 6.36: analiza pokazatelja primjene održivih materijala prema veličini jedinice.

ODRŽIVI MATERIJALI												
	HM		**HS**		**HV**		**KM**		**KS**		**KV**	
kategorija	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
NE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DA	7	100	12	100	4	100	5	100	9	100	4	100
UKUPNO	**7**	**100**	**12**	**100**	**4**	**100**	**5**	**100**	**9**	**100**	**4**	**100**
KONCENTRACIJA*	**VISOKA**		**VISOKA**		**VISOKA**		**VISOKA**		**VISOKA**		**VISOKA**	
* VISOKA 100,0%, SREDNJA 75,0%												

Analiza pokazatelja primjene održivih materijala pokazuje visoku koncentraciju vrijednosti u svim promatranim kategorijama jedinica. Sve analizirane hibridne i krute jedinice, neovisno o veličini, koriste održive materijale, što potvrđuje izrazito ujednačen obrazac njihove primjene. Rezultati ukazuju da je uporaba održivih materijala postala standardni element suvremene privremene arhitekture turističkog smještaja.

Komparativna analiza pokazuje iste rezultate među svim tipovima jedinica, bez odstupanja među kategorijama. Takva homogenost potvrđuje da primjena održivih materijala nije povezana s veličinom ili tipom jedinice, već predstavlja opći projektantski pristup u analiziranim primjerima turističkog smještaja.

Kvalitativna ekspertna interpretacija naglašava da projektiranje u osjetljivim prirodnim područjima zahtijeva pažljiv odabir materijala kako bi se smanjio negativan utjecaj na okoliš. Kao materijali održivog građenja izdvajaju se prirodni, reciklirani i reciklabilni materijali, čija primjena omogućuje održiviji turistički smještaj (Berizzi et al., 2021) i trajnost te čija eksploatacija ne uzrokuje degradaciju staništa (International Union for Conservation of Nature, 2012; International Tourism Partnership, 2014).

6.6.4 Analiza pokazatelja klimatskog projektiranja

U istraživanju se promatra jesu li u projektiranju primijenjene smjernice klimatskoga projektiranja navedene u poglavlju 4.6.5 (Tablica 6.37).

Tablica 6.37: analiza pokazatelja klimatskog projektiranja prema veličini jedinice.

KLIMATSKO PROJEKTIRANJE												
	HM		**HS**		**HV**		**KM**		**KS**		**KV**	
kategorija	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
NE	1	12	3	25	1	25	1	25	3	27	2	40
DA	7	88	9	75	3	75	5	75	8	73	3	60
UKUPNO	**8**	**100**	**12**	**100**	**4**	**100**	**6**	**100**	**11**	**100**	**5**	**100**
KONCENTRACIJA*	**SREDNJA**		**SREDNJA**		**SREDNJA**		**SREDNJA**		**NISKA**		**NISKA**	
* VISOKA 100,0%, SREDNJA 75,0%												

Analiza pokazatelja klimatskog projektiranja pokazuje srednju koncentraciju vrijednosti kod većine promatranih kategorija jedinica, dok krute srednje (KS) i krute velike jedinice (KV) ostvaruju nisku koncentraciju. U svim kategorijama prevladavaju jedinice koje primjenjuju načela klimatskog projektiranja, što potvrđuje učestalost korištenja klimatski prilagođenih projektantskih rješenja u privremenoj arhitekturi turističkoga smještaja.

Komparativna analiza pokazuje relativno ujednačenu prisutnost klimatskog projektiranja među različitim tipovima jedinica. HM ostvaruju najveći udio primjene (88 %), dok HS, HV i KM imaju oko 75 % jedinica s prisutnim klimatskim projektiranjem. KS i KV pokazuju nešto manju zastupljenost ovog pokazatelja, ali i dalje većina jedinica uključuje mjere prilagodbe klimatskim uvjetima. Rezultati ukazuju da klimatsko projektiranje nije ograničeno veličinom jedinice, već predstavlja široko primijenjen projektantski pristup.

Kvalitativna ekspertna interpretacija potvrđuje važnost ovog pokazatelja. Literatura naglašava da projektiranje u skladu s klimatskim uvjetima omogućuje energetsku učinkovitost, veću prostornu ugodnost i smanjenje okolišnog utjecaja turističkog smještaja (Martín et al., 2020). Klimatsko projektiranje temelji se na optimalnom korištenju lokalnih uvjeta poput sunca, orijentacije, vegetacije i prirodnog provjetravanja (Baud - Bovy & Lawson, 1998) te ga preporučuju i smjernice turističkoga projektiranja (South Australian Tourism Commission, 2007).

6.6.5 Rekapitulacija analize arhitektonskih pokazatelja

Provedena analiza koncentracije raspodjele vrijednosti ukazuje na raznoliku važnost selektiranih arhitektonskih pokazatelja. Koncentracije dominantne vrijednosti potvrđuju visoku relevantnost manjeg dijela selektiranih pokazatelja (površina jedinice, površina vanjskih izgrađenih prostora jedinice, natkrivena terasa, primjena održivih materijala), dok ostali selektirani pokazatelji imaju srednje ili niske vrijednosti. Komparativna analiza većinom se poklapa s analizom koncentracije dominantne vrijednosti te ukazuje na relevantnost i djelomičnu relevantnost istih pokazatelja, s izuzetkom pokazatelja prisutnosti kuhinje. Kvalitativna ekspertiza većinom potvrđuje relevantnost svih pokazatelja, s izuzetkom pokazatelja nenatkrivene terase (Tablica 6.38). Sinteza rezultata analize arhitektonskih pokazatelja provest će se u poglavlju 7.

Tablica 6.38: rekapitulacija analize arhitektonskih pokazatelja.

POKAZATELJ	BROJ KATEG.	PROSJEČNA VRIJEDNOST	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA
POVRŠINA JEDINICE	6	VISOKA	RELEVANTAN	RELEVANTAN
POVRŠINA VANJ. IZGR. PROSTORA JEDINICE	5	VISOKA	RELEVANTAN	RELEVANTAN
VISINA JEDINICE	3	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN
BROJ SPAVAĆIH SOBA	4	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN
BROJA KUPAONICA	3	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN
KUHINJA	2	SREDNJA	NIJE RELEVANTAN	DJELOMIČNO RELEVANTAN
NATKRIVENA TERASA	2	VISOKA	RELEVANTAN	RELEVANTAN
NENATKRIVENA TERASA	2	NISKA	NIJE RELEVANTAN	NIJE RELEVANTAN
PRIMJENA LOKALNIH MATERIJALA	2	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN
PRIMJENA ODRŽIVIH MATERIJALA	2	VISOKA	RELEVANTAN	RELEVANTAN
KLIMATSKO PROJEKTIRANJE	2	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN

7. Utvrđivanje kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

7.1 Uvod

Od 42 pokazatelja definirana temeljem literature iz poglavlja 3, sedam pokazatelja nije bilo moguće empirijski evaluirati te su izuzeti iz analize. Preostalih 35 pokazatelja analizirano je evaluacijom primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja metodama definiranim u poglavlju 4. Rezultati evaluacije su u poglavlju 6 komparirani i tumačeni navedenim metodama. Na temelju tumačenja rezultata, u poglavlju 7 utvrđuje se relevantnost pokazatelja koji se mogu smatrati **kriterijima planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja** (Slika 7.1).

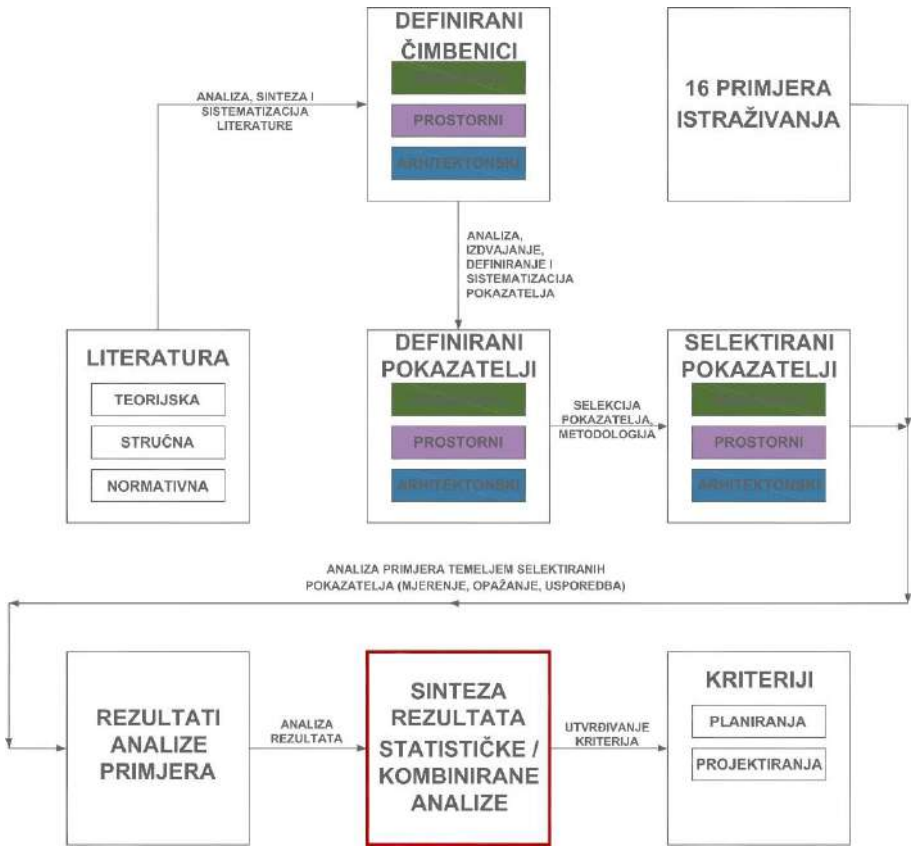

Slika 7.1: analiza rezultata u istraživačkom postupku temeljem kojih će se utvrditi kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Osnova utvrđivanja relevantnosti pokazatelja održivosti i prostornih pokazatelja su rezultati statističke analize, dok će se iz arhitektonskih pokazatelja kriteriji utvrditi

kombiniranom analizom, a ne isključivo iz statističke analize zbog ograničenja objašnjenih u poglavlju 6.3.2.

7.2 Sinteza rezultata provedenog istraživanja i utvrđivanje kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

U ovom poglavlju se pomoću navedenih analiza iz poglavlja 6 provodi sinteza rezultata istraživanja kojom će se utvrditi relevantnost selektiranih pokazatelja kao kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja[44]. Za sintezu rezultata potrebno je ustanoviti okvir evaluacije pomoću **kategorija relevantnosti pokazatelja** koje će se utvrditi uspostavom **granica relevantnosti**.

7.2.1 Granice relevantnosti pokazatelja održivosti i prostornih pokazatelja prema indeksu koncentracije raspodjele vrijednosti

Za pokazatelje održivosti i prostorne pokazatelje korištena je metoda analize koncentracije raspodjele vrijednosti kojom je statistički **utvrđen indeks koncentracije IC**. Dobiveni indeksi koncentracije IC iz poglavlja 6 ukazuju na stupanj koncentracije rezultata analize oko pojedine kategorije vrijednosti pokazatelja. Što je koncentracija viša, pokazatelj je relevantniji jer ukazuje na veću učestalost istih rezultata analize različitih kampova. Kako bi se utvrdila relevantnost pokazatelja kao kriterija, potrebno je dobivene rezultate IC svrstati prema dobivenim veličinama u kategorije relevantnosti (Slika 7.2).

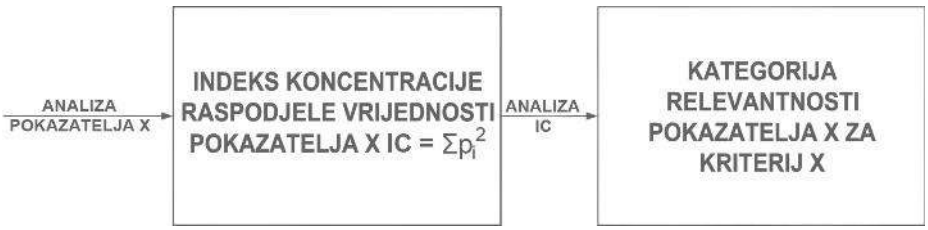

Slika 7.2: metoda analize koncentracije raspodjele vrijednosti.

[44] **Pokazatelj** je ono po čemu se može dobiti slika o čemu; znak, indikator, izraz (Hrvatski jezični portal, 2026). U ovom istraživanju **pokazatelj je mjerljiva ili opažljiva karakteristika kojom se nešto opisuje ili procjenjuje**. **Kriterij** je načelo (stajalište) po kojem se nešto ocjenjuje, prosuđuje, vrednuje, raspoređuje (klasificira); mjerilo (Hrvatska enciklopedija, 2026). U ovom istraživanju **kriterij je pokazatelj čija je relevantnost potvrđena analizom te služi kao načelo za donošenje ocjena i odluka u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja**.

U podpoglavlju 6.3.1. utvrđeno je da se vrijednost indeksa koncentracije kreće se u rasponu:

$$\frac{1}{k} \leq IC \leq 1$$

Gdje je:

IC– indeks koncentracije (način izračuna objašnjen je u poglavlju 6.3.1)

k – broj kategorija vrijednosti promatranog pokazatelja.

Budući da svaki pokazatelj nema isti broj kategorija vrijednosti (primjerice, kategorije vrijednosti DA/NE su dvije, a DA/NE/DJELOMIČNO tri), razlikuju se ukupni rasponi R indeksa koncentracije IC za svaki pokazatelj ovisno o broju kategorija vrijednosti. Što je više kategorija, raspon indeksa je veći. Ravnomjernom raspodjelom u 3 dijela raspona R indeksa IC posebno za svaki broj kategorija, određene su granice vrijednosti indeksa IC prema relevantnosti na **nisku**, **srednju** i **visoku** relevantnost (). Na taj način omogućena je usporediva i metodološki ujednačena procjena relevantnosti svih analiziranih pokazatelja, neovisno o broju njihovih kategorija. Granice vrijednosti indeksa podijeljene su u tri kategorije (niska – nije relevantan, srednja - djelomično relevantan, visoka - relevantan), a ne samo dvije (relevantan ili nije relevantan) jer je u istraživanju empirijski utvrđeno da pojedini pokazatelji statistički daju rezultate koji se mogu višeznačno tumačiti, odnosno daju srednje vrijednosti (rubno su relevantni ili nisu relevantni, ako ih promatramo kroz dvije, a ne tri kategorije). Podjelom u tri kategorije, omogućena je kategorizacija djelomične relevantnosti što daje metodološki čvršći okvir istraživanja te preciznije rezultate.

Tablica 7.1: granice vrijednosti indeksa IC prema broju kategorija.

GRANICE INDEKSA KONCENTRACIJE		RELEVANTNOST		
BROJ	**RASPON R INDEKSA IC**	**NISKA**	**SREDNJA**	**VISOKA**
2	0,50 ≤ IC ≤ 1,00	0,50 – 0,66	0,67 – 0,83	0,84 – 1,00
3	0,33 ≤ IC ≤ 1,00	0,33 – 0,55	0,56 – 0,77	0,78 – 1,00
4	0,25 ≤ IC ≤ 1,00	0,25 – 0,49	0,50 – 0,74	0,75 – 1,00
5	0,20 ≤ IC ≤ 1,00	0,20 – 0,46	0,47 – 0,73	0,74 – 1,00
6	0,17 ≤ IC ≤ 1,00	0,17 – 0,44	0,45 – 0,72	0,73 – 1,00

7.2.2 Utvrđivanje kriterija održivosti planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

Primjenom navedenih granica relevantnosti pokazatelja, analizira se stupanj relevantnosti svakog pokazatelja održivosti prilikom utvrđivanja kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja (Tablica 7.2).

Tablica 7.2: relevantnost pokazatelja održivosti.

POKAZATELJ ODRŽIVOSTI	BROJ KATEGORIJA	INDEKS IC	RELEVANTNOST	RELEVANTNOST KRITERIJA
MINIMALNI ARHITEKTONSKI OTISAK	2	1,00	VISOKA	**DA**
POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	2	1,00	VISOKA	**DA**
OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	2	1,00	VISOKA	**DA**
MIR I PRIVATNOST	3	0,46	NISKA	**NE**
FAZNOST GRADNJE*	2	1,00	VISOKA	**DA**
PRILAGODLJIVOST	2	1,00	VISOKA	**DA**

Sintezom rezultata analize relevantnosti pokazatelja održivosti utvrđeni su sljedeći **relevantni kriteriji održivosti u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja** :

- **minimalni arhitektonski otisak**
- **pokretljivost arhitekture i reverzibilnosti prostora**
- **očuvanje zatečene prirode**
- **faznost gradnje***
- **prilagodljivost, privremenost i ponovna uporaba**

*Indeks koncentracije IC = 1,00 pokazuje da bi se pokazatelj **faznosti gradnje** smatrao relevantnim kriterijem. Ipak, faznost ovisi o planiranju i strategiji razvoja cijelog građevinskog pothvata te njegovoj veličini pa u određenim okolnostima ne mora biti obvezujući uvjet, već prednost prilikom planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja u slučaju postepenog razvoja.

Stoga se pokazatelj faznosti gradnje smatra relevantnim, ali će se uvrstiti u posebnu grupu **specijalnih kriterija** koji mogu biti prednost, ali **nisu obvezujući kriterij planiranja i projektiranja** privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Pokazatelj mira i privatnosti nije potvrđen kao kriterij održivosti u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja.

7.2.3 Utvrđivanje prostornih kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

Primjenom navedenih granica relevantnosti pokazatelja, analizira se stupanj relevantnosti svakog prostornog pokazatelja prilikom utvrđivanja kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja (Tablica 7.3).

Tablica 7.3: relevantnost prostornih pokazatelja.

PROSTORNI POKAZATELJI	BROJ KATEGORIJA	INDEKS IC	RELEVANTNOST	RELEVANTNOST KRITERIJA
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA*	x	x	x	**DJELOMIČNA**
GUSTOĆA JEDINICA	4	0,52	SREDNJA	**DJELOMIČNA**
TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	2	0,88	VISOKA	**DA**
PODJELA U GRUPE	2	0,70	SREDNJA	**DJELOMIČNA**
VELIČINA GRUPA	4	0,37	NISKA	**NE**
RAZMAK GRUPA	2	0,75	SREDNJA	**DJELOMIČNA**
RAZNOVRSNOST GRUPA	2	0,75	SREDNJA	**DJELOMIČNA**
INTIMNOST GRUPE	2	0,51	NISKA	**NE**
RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	2	0,51	NISKA	**NE**
RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	2	0,70	SREDNJA	**DJELOMIČNA**
GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	2	0,86	VISOKA	**DA**
RAZMAK JEDINICA	2	0,50	NISKA	**NE**
ORIJENTACIJA	2	0,88	VISOKA	**DA**
DEFINIRANOST POZICIJE MJESTA	2	0,79	SREDNJA	**DJELOMIČNA**
UREĐENOST MJESTA	2	1,00	VISOKA	**DA**
VELIČINA MJESTA POSTAVE**	x	x	x	**DA**
IZGRAĐENOST MJESTA POSTAVE	2	0,57	NISKA	**NE**
OMEĐENOST MJESTA POSTAVE	2	0,51	NISKA	**NE**

Sintezom rezultata analize relevantnosti prostornih pokazatelja utvrđeni su sljedeći **relevantni prostorni kriteriji u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja**:

- **topografska organizacija**
- **grupiranje tipova jedinica**
- **orijentacija**
- **uređenost mjesta**
- **veličina mjesta postave****

** U istraživanju je metodom indukcije temeljem relevantne literature utvrđeno da **veličina mjesta postave** jest kvantitativni pokazatelj koji ima utjecaj na planiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja te ga nije potrebno dodatno analizirati i **može se smatrati relevantnim kriterijem planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja** (vidjeti poglavlje 4.5.4.3).

Sintezom rezultata analize relevantnosti prostornih pokazatelja utvrđeni su sljedeći **djelomično relevantni prostorni kriteriji u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja**:

- **broj smještajnih jedinica***
- **gustoća jedinica**
- **podjela u grupe**
- **razmak grupa**
- **raznovrsnost grupa**
- **raznovrsnost veličina jedinica**
- **definiranost pozicije mjesta**

* Budući da su kampovi za istraživanje namjerno birani prema čimbeniku veličine, na temelju promatranih primjera ne može se zaključiti je li broj smještajnih jedinica relevantan kriterij planiranja, ali na temelju analize (vidjeti poglavlje 6.5.1.1), **pokazatelj broja smještajnih jedinica smatra se djelomično relevantnim kriterijem planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja**.

Pokazatelji veličine grupe, intimnosti grupe, raznovrsnosti tipova jedinica, razmaka jedinica, izgrađenosti mjesta postave i omeđenosti mjesta postave nisu potvrđen kao kriteriji održivosti u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja.

7.2.4 Pragovi koncentracije za kategorije vrijednosti arhitektonskih pokazatelja planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

Metoda utvrđivanja relevantnosti arhitektonskih pokazatelja je zbog statističkih ograničenja drugačija od utvrđivanja relevantnosti pokazatelja održivosti i prostornih pokazatelja (vidjeti poglavlje 6.3.2), odnosno korištena je kombinirana trojna analiza koja se sastoji od tipološko-konvergencijske analize kojom je statistički utvrđen udio dominantne kategorije za svaki tip i veličinu jedinice smještaja, komparativne analize i kvalitativne ekspertize. Za utvrđivanje relevantnosti arhitektonskih pokazatelja kao kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja potrebno je provesti sintezu dobivenih rezultata iz poglavlja 6 (Slika 7.3).

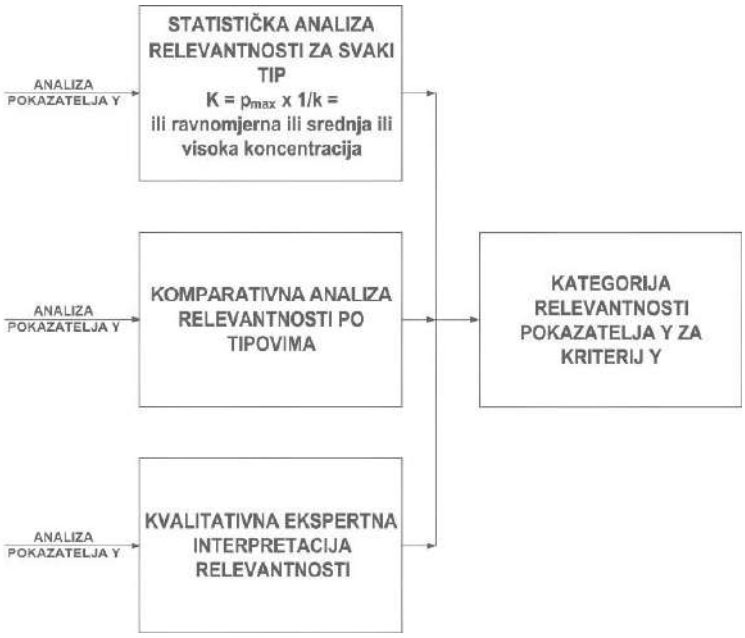

Slika 7.3: metoda tipološko-konvergencijske analize.

Metodom analize relativne koncentracije dominantne kategorije vrijednosti (vidjeti 6.3.3.1) za statistički dio kombinirane trojne analize arhitektonskih pokazatelja utvrđene su dominantne kategorije i pragovi koncentracije. Pragovi koncentracije

ukazuju na raspone unutar kojih statistički utvrđene dominantne kategorije pojedinog arhitektonskog pokazatelja iz poglavlja 6 pokazuju nisku (ravnomjernu), srednju ili visoku vrijednost. Slično kao i kod pokazatelja održivosti i prostornih pokazatelja, rasponi se razlikuju s obzirom na broj kategorija vrijednosti (k) (primjerice, kategorije vrijednosti DA/NE su dvije, a DA/NE/DJELOMIČNO tri) pa se razlikuju pragovi koncentracije za svaki pokazatelj ovisno o broju kategorija vrijednosti. Ravnomjernom raspodjelom u 3 dijela raspona koncentracije posebno za svaki broj kategorija vrijednosti, određeni su donji pragovi srednje i visoke koncentracije, pri čemu niska koncentracija ukazuje da pokazatelj nije relevantan, srednja da je djelomično relevantan, a visoka da je relevantan kao kriterij planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja (Tablica 7.4). Na taj način omogućena je usporediva i metodološki ujednačena procjena relevantnosti svih analiziranih pokazatelja, neovisno o broju njihovih kategorija.

Tablica 7.4: pragovi koncentracije za različit broj kategorija vrijednosti.

Broj kategorija (k)	Ravnomjerna raspodjela	Prag srednje koncentracije	Prag visoke koncentracije
2	50,00%	75,00%	100 %*
3	33,30%	50,00%	> 83,3 %
4	25,00%	37,50%	> 62,5 %
5	20,00%	30,00%	> 50,0 %
6	16,70%	25,00%	> 41,7 %

Kao i kod pokazatelja održivosti i prostornih pokazatelja i ovdje su granice pragova koncentracije podijeljene u tri kategorije (niska – nije relevantan, srednja - djelomično relevantan, visoka - relevantan), a ne samo dvije (relevantan ili nije relevantan) jer je u istraživanju empirijski utvrđeno da pojedini pokazatelji statistički daju rezultate koji se mogu višeznačno tumačiti, odnosno daju srednje vrijednosti (rubno su relevantni ili nisu relevantni, ako ih promatramo kroz dvije, a ne tri kategorije). Podjelom u tri kategorije, omogućena je kategorizacija djelomične relevantnosti što daje metodološki čvršći okvir istraživanja te preciznije rezultate.

7.2.5 Pravila utvrđivanja relevantnosti arhitektonskih pokazatelja kombiniranom primjenom tipološko-konvergencijske analize

Interpretacija rezultata tipološko-konvergencijske analize arhitektonskih pokazatelja (podpoglavlje 6.3.3.4) ne proizlazi iz jednog statističkog parametra, već iz kombinacije tri analitička pristupa. U ovom poglavlju tumače se rezultati kombinirane trojne analize arhitektonskih pokazatelja iz podpoglavlja 6.6. prema sljedećem obrascu:

Pokazatelj **je smatran relevantnim** kada je:

- utvrđena visoka koncentracija dominantne kategorije vrijednosti,
- komparativnom analizom rezultata različitih tipova smještaja identificirana ponavljanja sličnih projektantskih obrazaca, odnosno relevantnost pokazatelja
- kvalitativnom ekspertizom iz literature potvrđena jasna relevantnost pokazatelja.

Pokazatelj **je smatran djelomično relevantnim** kada je:

- utvrđena srednja koncentracije dominantne kategorije vrijednosti,
- komparativnom analizom rezultata različitih tipova smještaja identificirana djelomična ponavljanja sličnih projektantskih obrazaca, odnosno djelomična relevantnost pokazatelja
- kvalitativnom ekspertizom iz literature potvrđena djelomično jasna relevantnost pokazatelja.

Pokazatelj **nije smatran relevantnim** kada je:

- utvrđena srednja koncentracije dominantne kategorije vrijednosti,
- komparativnom analizom rezultata različitih tipova smještaja nisu identificirana ponavljanja sličnih projektantskih obrazaca,
- kvalitativnom ekspertizom iz literature nije potvrđena jasna relevantnost pokazatelja.

U slučaju različitih rezultata relevantnosti za 3 dijela kombinirane trojne analize pojedinog arhitektonskog pokazatelja, primjenjuje se ekspertiza, pri čemu se za utvrđivanje stupnja relevantnosti određuju prevladavajući rezultati trojne analize. Primjerice, ako analiza pokazuje srednju vrijednost u koncentraciji dominantne kategorije vrijednosti (djelomična relevantnost) i relevantnost po preostale dvije analize, pokazatelj se smatra relevantnim kriterijem planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Sinteza rezultata analize pojedinog pokazatelja se provodi skupno za sve istraživane tipove smještajnih jedinica, pri čemu u slučaju različitih rezultata koncentracije dominantne kategorije vrijednosti po tipovima se kao vjerodostojan uzima prevladavajući stupanj relevantnosti. Kombiniranim metodološkim pristupom trojne analize omogućeno je objektivnije vrednovanje arhitektonskih pokazatelja u uvjetima ograničenog uzorka.

7.2.6 Utvrđivanje arhitektonskih kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

Primjenom navedenih pravila iz prethodnog podpoglavlja, analizira se stupanj relevantnosti svakog arhitektonskog pokazatelja prilikom utvrđivanja kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Sintezom rezultata analize relevantnosti (podpoglavlje 6.6.1.1), **pokazatelj površine jedinice utvrđen je kao relevantan arhitektonski kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja** (Tablica 7.5).

Tablica 7.5: relevantnost arhitektonskog pokazatelja površine jedinice.

POKAZATELJ POVRŠINE JEDINICE	BROJ KATEG.	% DOM. KATEG.	VRIJEDNOST (VISOKA 42% SREDNJA 25%)	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA	RELEVANTNOST KRITERIJA
HIBR. MALA	6	57	VISOKA	RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DA**
HIBR. SREDNJA	6	47	VISOKA			
HIBR. VELIKA	6	50	VISOKA			
KR. MALA	6	60	VISOKA			
KR. SREDNJA	6	50	VISOKA			
KR. VELIKA	6	67	VISOKA			

Sintezom rezultata analize relevantnosti (podpoglavlje 6.6.1.2), **pokazatelj površine vanjskih prostora jedinice utvrđen je kao relevantan arhitektonski kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja** (Tablica 7.6**)**.

Tablica 7.6: relevantnost arhitektonskog pokazatelja površine vanjskih izgrađenih prostora jedinice.

POKAZATELJ POVRŠINE VANJ. IZGR. PROSTORA JED.	BROJ KATEG.	% DOM. KATEG.	VRIJEDNOST (VISOKA 50% SREDNJA 30%)	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA	RELEVANTNOST KRITERIJA
HIBR. MALA	5	71	VISOKA	RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DA**
HIBR. SREDNJA	5	57	VISOKA			
HIBR. VELIKA	5	40	SREDNJA			
KR. MALA	5	40	SREDNJA			
KR. SREDNJA	5	50	VISOKA			
KR. VELIKA	5	56	VISOKA			

Sintezom rezultata analize relevantnosti (podpoglavlje 6.6.1.3), **pokazatelj visine jedinice utvrđen je kao djelomično relevantan arhitektonski kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja** (Tablica 7.7).

Tablica 7.7: relevantnost arhitektonskog pokazatelja visine jedinice.

POKAZATELJ VISINE JEDINICE	BROJ KATEG.	% DOM. KATEG.	VRIJEDNOST (VISOKA 83% SREDNJA 50%)	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA	RELEVANTNOST KRITERIJA
HIBR. MALA	3	72	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DJELOMIČNA**
HIBR. SREDNJA	3	58	SREDNJA			
HIBR. VELIKA	3	75	SREDNJA			
KR. MALA	3	40	SREDNJA			
KR. SREDNJA	3	80	SREDNJA			
KR. VELIKA	3	100	VISOKA			

Sintezom rezultata analize relevantnosti (podpoglavlje 6.6.2.1), **pokazatelj broja spavaćih jedinice utvrđen je kao djelomično relevantan arhitektonski kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja** (Tablica 7.8).

Tablica 7.8: relevantnost arhitektonskog pokazatelja broja spavaćih soba.

POKAZATELJ BROJ SPAVAĆIH SOBA	BROJ KATEG.	% DOM. KATEG.	VRIJEDNOST (VISOKA 62% SREDNJA 38%)	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA	RELEVANTNOST KRITERIJA
HIBR. MALA	4	72	VISOKA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DJELOMIČNA**
HIBR. SREDNJA	4	44	SREDNJA			
HIBR. VELIKA	4	50	SREDNJA			
KR. MALA	4	80	VISOKA			
KR. SREDNJA	4	50	SREDNJA			
KR. VELIKA	4	60	SREDNJA			

Sintezom rezultata analize relevantnosti (podpoglavlje 6.6.2.2), **pokazatelj broja kupaonica utvrđen je kao djelomično relevantan arhitektonski kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja** (Tablica 7.9).

Tablica 7.9: relevantnost arhitektonskog pokazatelja broja kupaonica.

POKAZATELJ BROJA KUPAONICA	BROJ KATEG.	% DOM. KATEG.	VRIJEDNOST (VISOKA 83% SREDNJA 50%)	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA	RELEVANTNOST KRITERIJA
HIBR. MALA	3	75	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DJELOMIČNA**
HIBR. SREDNJA	3	71	SREDNJA			
HIBR. VELIKA	3	80	SREDNJA			
KR. MALA	3	100	VISOKA			
KR. SREDNJA	3	50	SREDNJA			
KR. VELIKA	3	50	SREDNJA			

Sintezom rezultata analize relevantnosti (podpoglavlje 6.6.2.3), **pokazatelj kuhinje utvrđen je kao djelomično relevantan arhitektonski kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja** (Tablica 7.10).

Tablica 7.10: relevantnost arhitektonskog pokazatelja kuhinje.

POKAZATELJ KUHINJE	BROJ KATEG.	% DOM. KATEG.	VRIJEDNOST (VISOKA 100% SREDNJA 75%)	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA	RELEVANTNOST KRITERIJA
HIBR. MALA	2	100	VISOKA	NIJE RELEVANTAN	DJELOMIČNO RELEVANTAN	**DJELOMIČNA**
HIBR. SREDNJA	2	80	SREDNJA			
HIBR. VELIKA	2	50	NISKA			
KR. MALA	2	60	NISKA			
KR. SREDNJA	2	90	SREDNJA			
KR. VELIKA	2	75	SREDNJA			

Sintezom rezultata analize relevantnosti (podpoglavlje 6.6.2.4), **pokazatelj natkrivene terase utvrđen je kao relevantan arhitektonski kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja** (Tablica 7.11).

Tablica 7.11: relevantnost arhitektonskog pokazatelja natkrivene terase.

POKAZATELJ NATKRIVENE TERASE	BROJ KATEG.	% DOM. KATEG.	VRIJEDNOST (VISOKA 100% SREDNJA 75%)	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA	RELEVANTNOST KRITERIJA
HIBR. MALA	2	75	VISOKA	RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DA**
HIBR. SREDNJA	2	77	VISOKA			
HIBR. VELIKA	2	100	VISOKA			
KR. MALA	2	80	VISOKA			
KR. SREDNJA	2	89	VISOKA			
KR. VELIKA	2	100	VISOKA			

Sintezom rezultata analize relevantnosti (podpoglavlje 6.6.2.5), **pokazatelj nenatkrivene terase nije utvrđen kao relevantan arhitektonski kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja** (Tablica 7.12).

Tablica 7.12: relevantnost arhitektonskog pokazatelja nenatkrivene terase.

POKAZATELJ NENATKRIVENE TERASE	BROJ KATEG.	% DOM. KATEG.	VRIJEDNOST (VISOKA 100% SREDNJA 75%)	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA	RELEVANTNOST KRITERIJA
HIBR. MALA	2	63	NISKA	NIJE RELEVANTAN	NIJE RELEVANTAN	**NE**
HIBR. SREDNJA	2	54	NISKA			
HIBR. VELIKA	2	50	NISKA			
KR. MALA	2	60	NISKA			
KR. SREDNJA	2	60	NISKA			
KR. VELIKA	2	50	NISKA			

Sintezom rezultata analize relevantnosti (podpoglavlje 6.6.3.1), **pokazatelj primjene lokalnih materijala utvrđen je kao djelomično relevantan arhitektonski kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja** (Tablica 7.13).

Tablica 7.13: relevantnost arhitektonskog pokazatelja lokalnih materijala.

POKAZATELJ LOKALNIH MATERIJALA	BROJ KATEG.	% DOM. KATEG.	VRIJEDNOST (VISOKA 100% SREDNJA 75%)	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA	RELEVANTNOST KRITERIJA
HIBR. MALA	2	86	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DJELOMIČNA**
HIBR. SREDNJA	2	75	SREDNJA			
HIBR. VELIKA	2	100	VISOKA			
KR. MALA	2	60	NISKA			
KR. SREDNJA	2	67	NISKA			
KR. VELIKA	2	75	SREDNJA			

Sintezom rezultata analize relevantnosti (podpoglavlje 6.6.3.2), **pokazatelj primjene održivih materijala utvrđen je kao relevantan arhitektonski kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja** (Tablica 7.14).

Tablica 7.14: relevantnost arhitektonskog pokazatelja održivih materijala.

POKAZATELJ ODRŽIVIH MATERIJALA	BROJ KATEG.	% DOM. KATEG.	VRIJEDNOST (VISOKA 100% SREDNJA 75%)	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA	RELEVANTNOST KRITERIJA
HIBR. MALA	2	100	VISOKA	RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DA**
HIBR. SREDNJA	2	100	VISOKA			
HIBR. VELIKA	2	100	VISOKA			
KR. MALA	2	100	VISOKA			
KR. SREDNJA	2	100	VISOKA			
KR. VELIKA	2	100	VISOKA			

Sintezom rezultata analize relevantnosti (podpoglavlje 6.6.4), **pokazatelj klimatskog projektiranja utvrđen je kao relevantan arhitektonski kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja** (Tablica 7.15).

Tablica 7.15: relevantnost arhitektonskog pokazatelja klimatskog projektiranja.

POKAZATELJ KLIMATSKOG PROJEKT.	BROJ KATEG.	% DOM. KATEG.	VRIJEDNOST (VISOKA 100% SREDNJA 75%)	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA	RELEVANTNOST KRITERIJA
HIBR. MALA	2	88	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DJELOMIČNA**
HIBR. SREDNJA	2	75	SREDNJA			
HIBR. VELIKA	2	75	SREDNJA			
KR. MALA	2	73	SREDNJA			
KR. SREDNJA	2	60	NISKA			
KR. VELIKA	2	75	NISKA			

Sintezom rezultata analize relevantnosti arhitektonskih pokazatelja utvrđeni su sljedeći **relevantni arhitektonski kriteriji u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja**:

- **površina jedinice**
- **površina vanjskih izgrađenih prostora jedinice**
- **natkrivena terasa**
- **upotreba održivih materijala**

Sintezom rezultata analize relevantnosti arhitektonskih pokazatelja utvrđeni su sljedeći **djelomično relevantni arhitektonski kriteriji u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja**:

- **visina jedinice**
- **broj spavaćih soba**
- **broj kupaonica**
- **kuhinja**
- **upotreba lokalnih materijala**
- **klimatsko projektiranje**

Pokazatelj nenatkrivene terase nije potvrđen kao arhitektonski kriterij u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja (Tablica 7.16).

Tablica 7.16: relevantnost arhitektonskih pokazatelja

POKAZATELJ	BROJ KATEG.	PROSJEČNA VRIJEDNOST	KOMPARAT. ANALIZA	KVALITATIVNA EKSPERTIZA	RELEVANTNOST KRITERIJA
POVRŠINA JEDINICE	6	VISOKA	RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DA**
POVRŠINA VANJ. IZGR. PROSTORA JEDINICE	5	VISOKA	RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DA**
VISINA JEDINICE	3	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DJELOMIČNA**
BROJ SPAVAĆIH SOBA	4	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DJELOMIČNA**
BROJA KUPAONICA	3	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DJELOMIČNA**
KUHINJA	2	SREDNJA	NIJE RELEVANTAN	DJELOMIČNO RELEVANTAN	**DJELOMIČNA**
NATKRIVENA TERASA	2	VISOKA	RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DA**
NENATKRIVENA TERASA	2	NISKA	NIJE RELEVANTAN	NIJE RELEVANTAN	**NE**
PRIMJENA LOKALNIH MATERIJALA	2	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DJELOMIČNA**
PRIMJENA ODRŽIVIH MATERIJALA	2	VISOKA	RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DA**
KLIMATSKO PROJEKTIRANJE	2	SREDNJA	DJELOMIČNO RELEVANTAN	RELEVANTAN	**DJELOMIČNA**

7.2.7 Zaključak sinteze rezultata utvrđivanja kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

Provedenim istraživanjem od **35 pokazatelja** utvrđeno je ukupno **28 kriterija**, od čega:

- **14 relevantnih kriterija**
- **13 djelomično relevantnih kriterija**
- **1 specijalni kriterij**

Time **su utvrđeni kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja** u ovom istraživanju (Slika 7.4).

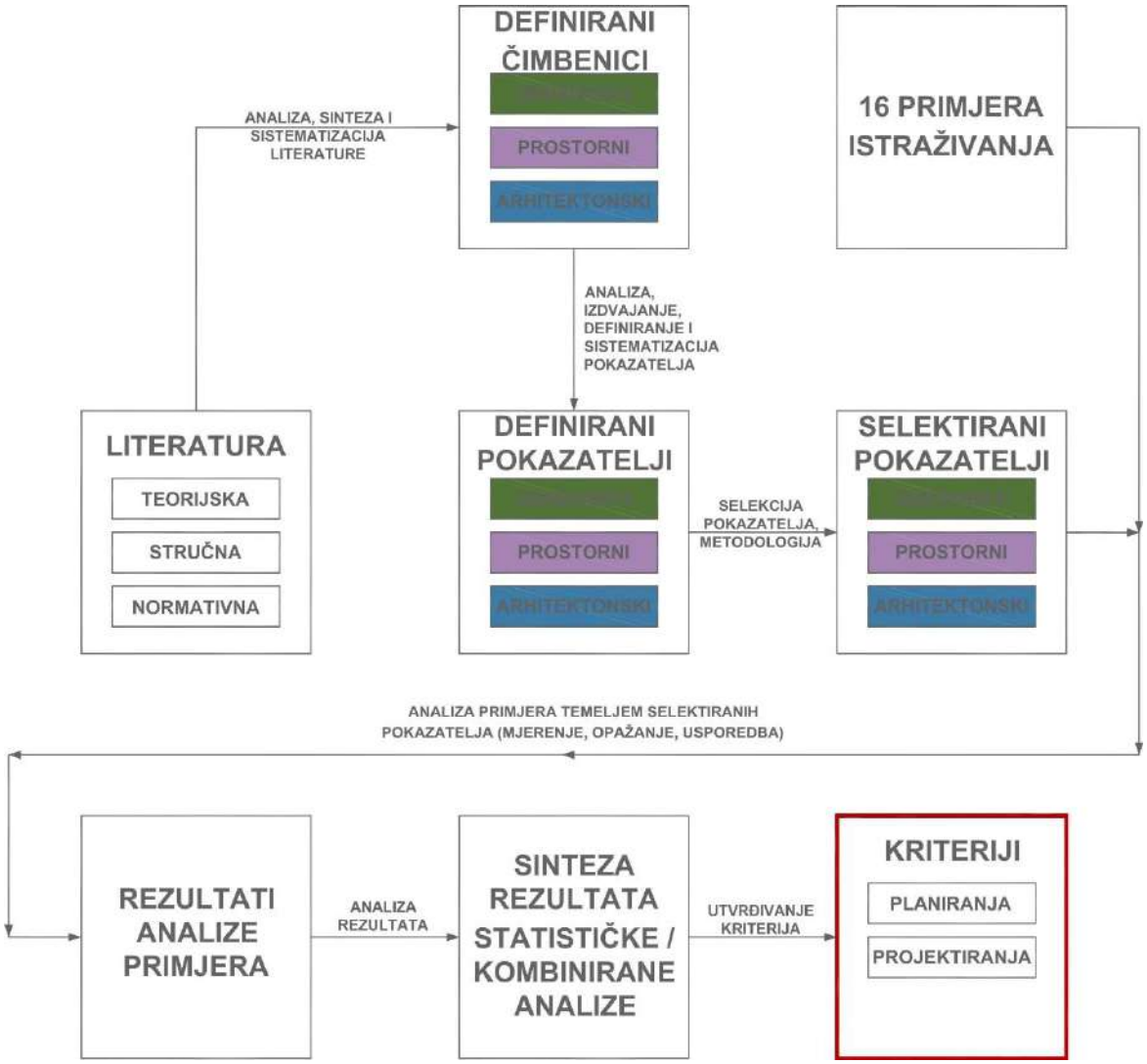

Slika 7.4: utvrđivanje kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja temeljem rezultata analize.

7.3 Sistematizacija kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

Kriteriji su pokazatelji kojima je utvrđena relevantnost pa zadržavaju osnovnu podjelu po uzoru na pokazatelje na **kriterije održivosti, prostorne i arhitektonske kriterije** iz poglavlja 4. Njihova daljnja sistematizacija provodi se s ciljem preciznijeg vrednovanja pojedinih obilježja privremene arhitekture turističkoga smještaja u skladu s njihovim stvarnim područjem te izbjegavanja uspoređivanja kriterija različitoga dosega i primjene. Sistematizacija se provodi u 3 faze:

- **1. faza prema relevantnosti**. Eliminacija iz daljnjeg istraživanja pokazatelja koji nisu utvrđeni kao kriteriji, te sistematizacija preostalih pokazatelja prema utvrđenoj relevantnosti u kriterije planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.
- **2. faza prema sistematizaciji na kriterije planiranja i projektiranja**.
- **3. faza prema sistematizaciji na prostornu razinu kriterija** (mjerilo).

Ovdje treba naglasiti da je empirijskim istraživanjem uočeno da su pojedini kriteriji nužni na više razina odlučivanja prilikom planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja, odnosno da podjele na kriterije planiranja i projektiranja, kao niti prostorne razine nisu jednosmjerne. Drugim riječima, pojedini kriteriji nakon sistematizacije prema relevantnosti u 1. fazi, što je jednosmjeran proces, mogu se pojaviti u više kategorija 2. i 3. faze sistematizacije, što je dvosmjeran proces (Slika 7.5, Slika 7.6).

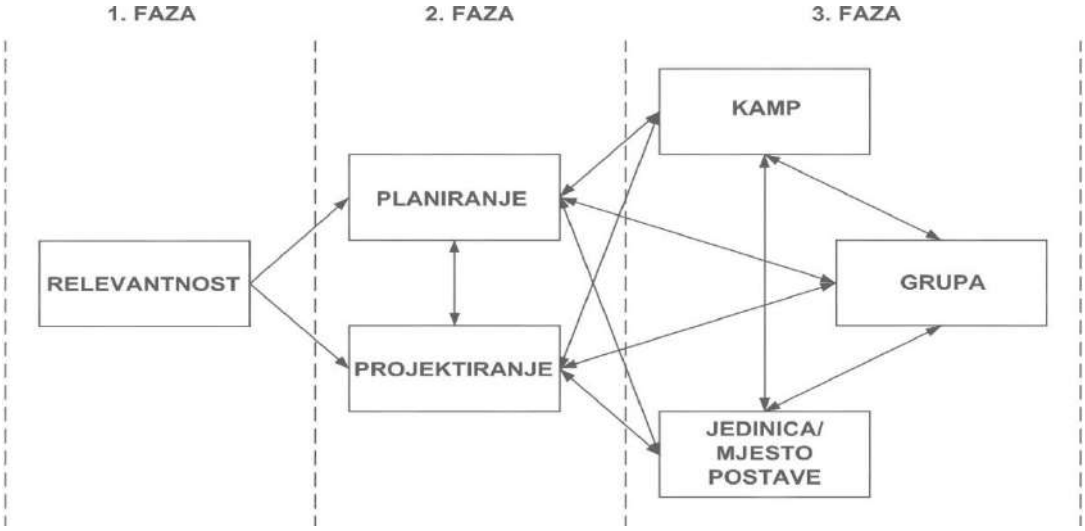

Slika 7.5: shema procesa sistematizacije kriterija s mogućim smjerovima razvrstavanja.

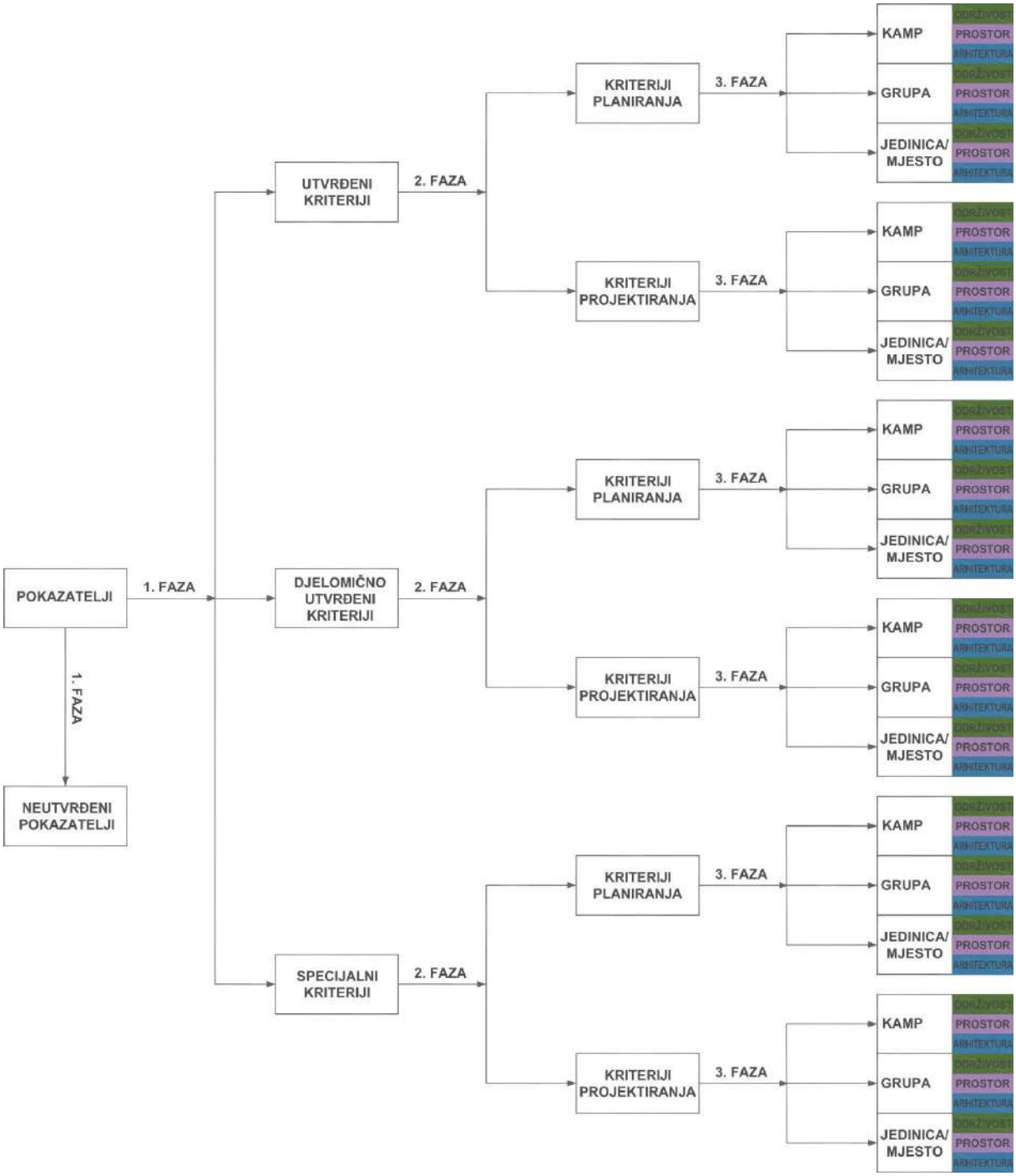

Slika 7.6: shema sistematizacije kriterija po kategorijama u više faza.

7.3.1 1. faza - eliminacija i sistematizacija kriterija prema relevantnosti

Provedena analiza pokazatelja planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja ukazuje na varijabilnost rezultata s obzirom na analizirane primjere, tipove i veličine promatranih jedinica. Takva varijabilnost upućuje na

izostanak strogo definiranih granica relevantnosti pojedinih kriterija, odnosno na potrebu njihovog kontekstualnog tumačenja.

Temeljem provedene analize, identificirani pokazatelji sustavno su klasificirani u sljedeće skupine:

- **Relevantni kriteriji** planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja, čija je utemeljenost potvrđena istraživanjem te ih je moguće izravno primijeniti u procesima planiranja i projektiranja.
- **Djelomično relevantni kriteriji** planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja**,** kod kojih istraživanjem nije utvrđena nedvojbena relevantnost, ali posjeduju indikativnu vrijednost te ih je potrebno razmotriti u specifičnom kontekstu projektiranja.
- **Specijalni kriteriji** planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja, čija je primjenjivost uvjetovana specifičnim okolnostima i vanjskim čimbenicima.

Pokazatelji za koje istraživanje nije potvrdilo relevantnost ne uvrštavaju se u konačni skup kriterija. Budući da su identificirani u relevantnoj literaturi, mogu se izdvojiti kao pitanja za provjeru u budućim istraživanjima na većem ili drukčije strukturiranom uzorku.

Od ukupno 35 analiziranih pokazatelja, utvrđeno je ili je djelomično utvrđeno 28 kriterija od čega:

- **14 relevantnih kriterija**, od kojih 4 kriterija održivosti, 6 prostornih i 4 arhitektonska kriterija.
- **13 djelomično relevantnih kriterija**, od kojih 7 prostornih i 6 arhitektonskih kriterija.
- **1 specijalni kriterij** održivosti (Slika 7.7, Slika 7.8).

S druge strane:

- **7 pokazatelja** nije potvrđeno kao kriteriji (1 održivosti, 5 prostornih i 1 arhitektonski)

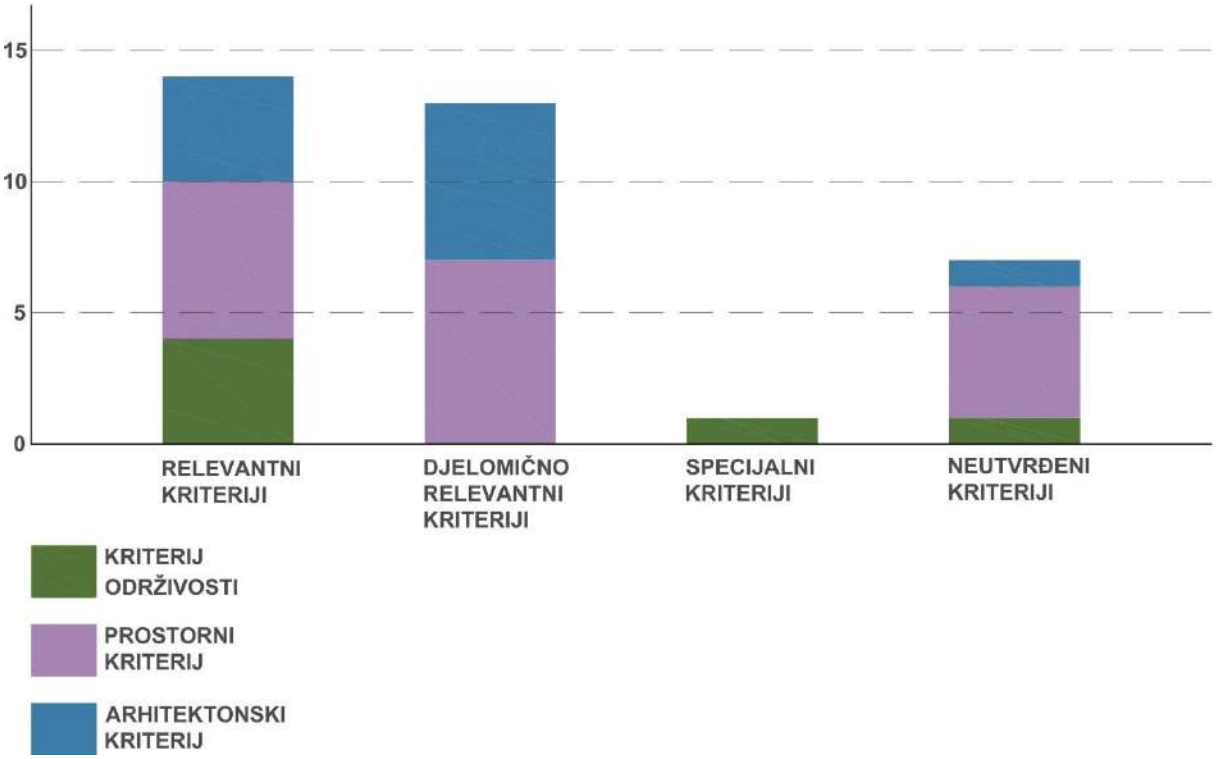

Slika 7.7: grafikon relevantnosti utvrđenih kriterija.

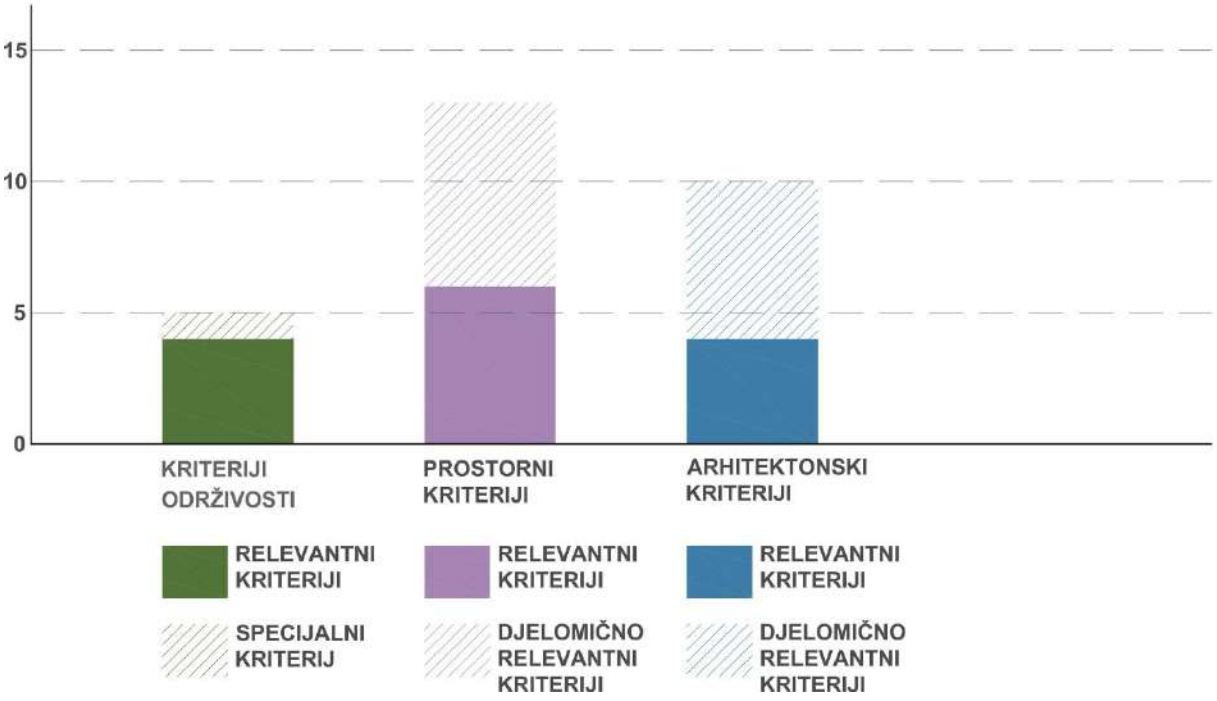

Slika 7.8: grafikon grupa utvrđenih kriterija održivosti, prostornih i arhitektonskih kriterija

7.3.1.1 Relevantni kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

Analizom su utvrđeni kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja. U okviru kriterija održivosti, ističu se aspekti minimizacije prostornog otiska, pokretljivosti i reverzibilnosti, kao i prilagodljivosti, privremenosti i mogućnosti ponovne uporabe. Prostorni kriteriji obuhvaćaju organizaciju prostora na razini kampa i pojedinačnih jedinica, uključujući topografsku prilagodbu, grupiranje tipova jedinica, orijentaciju i osunčanost. U domeni arhitektonskih kriterija, potvrđena je važnost dimenzijskih, funkcionalnih i pojedinih sadržajnih i materijalnih karakteristika (Tablica 7.17):

Tablica 7.17: relevantni kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

GRUPA KRITERIJA	KRITERIJI ODRŽIVOSTI			
PODGRUPA KRITERIJA	EKOLOŠKA			RAZVOJNA
KRITERIJ	MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST I PON. UPORABA

GRUPA KRITERIJA	PROSTORNI KRITERIJI				
PODGRUPA KRITERIJA	PLAN. KAMPA	PLAN. GRUPA	PLANIRANJE JEDINICA		PLAN. MJESTA
KRITERIJ	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	VELIČINA GRUPA	GRUPIRANJE TIPOVA	ORIJENTACIJA, OSUNČANJE I ZASJENJENOST	UREĐENOST

GRUPA KRITERIJA	ARHITEKTONSKI KRITERIJI			
PODGRUPA KRITERIJA	DIMENZIJE		SADRŽAJ	MATERIJAL
KRITERIJ	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA V. PROSTORA JEDINICE	NATKRIVENA TERASA	ODRŽIVI MATERIJALI

7.3.1.2 Djelomično relevantni kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

Analizom su utvrđeni djelomično relevantni kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja. U ovu skupinu spadaju kriteriji koji imaju djelomičnu važnost, odnosno nije utvrđena njihova statistički nedvojbena relevantnost, ali ih treba uzeti u obzir. Odnose se na prostorne kriterije planiranja zona, grupa, smještajnih jedinica i mjesta postave te arhitektonske kriterije projektiranja dimenzija, sadržaja, odabira materijala i klimatskog projektiranja (Tablica 7.18):

Tablica 7.18: djelomično relevantni kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

GRUPA KRITERIJA	PROSTORNI KRITERIJI						
PODGRUPA KRITERIJA	PLANIRANJE KAMPA		PLANIRANJE GRUPA			PLAN. JED.	PLAN. MJESTA
KRITERIJ	BROJ MJESTA	GUSTOĆA ZONE	GRUPIRANJE	RAZMAK GRUPA	RAZNOVRSNOST GRUPA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	DEFINIRANOST POZICIJE MJESTA

GRUPA KRITERIJA	ARHITEKTONSKI KRITERIJI					
PODGRUPA KRITERIJA	DIMENZIJE	SADRŽAJ			MATERIJAL	KLIMA
KRITERIJ	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA	LOKALNI MATERIJALI	KLIMATSKO PROJEKTIRANJE

Ovi kriteriji zahtijevaju kontekstualnu interpretaciju i prilagodljiv pristup u primjeni.

7.3.1.3 Specijalni kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

Analizom je utvrđen specijalni kriterij planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja primjenjiv u specifičnim okolnostima i uvjetovan specijalnim vanjskim čimbenicima. Odnosi se na kriterij faznosti iz grupe kriterija razvojne održivosti (Tablica 7.19):

Tablica 7.19: specijalni kriterij planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

GRUPA KRITERIJA	ODRŽIVOST
PODGRUPA KRITERIJA	RAZVOJNA
KRITERIJ	FAZNOST GRADNJE

7.3.1.4 Pokazatelji bez potvrđene relevantnosti za planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja

Iako statističkom analizom nisu potvrđeni kao kriteriji, određeni pokazatelji identificirani su u literaturi kao potencijalno značajni te je preporuka da se na njih obrati pažnja prilikom planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja. Odnose se na socijalni pokazatelj održivosti mira i privatnosti, prostorne pokazatelje iz podgrupa planiranja zona smještaja, grupa, kao i jedinica i mjesta postave te arhitektonski pokazatelj nenatkrivene terase (Tablica 7.20).

Tablica 7.20: pokazatelji bez potvrđene relevantnosti za planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja

GRUPA KRITERIJA	ODRŽIVOST
PODGRUPA KRITERIJA	SOCIJALNA
KRITERIJ	MIR I PRIVATNOST

GRUPA KRITERIJA	PROSTORNI KRITERIJI				
PODGRUPA KRITERIJA	PLAN. GRUPA	PLANIRANJE JEDINICA		PLAN. MJESTA POSTAVE	
KRITERIJ	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST

GRUPA KRITERIJA	ARH.
PODGRUPA KRITERIJA	SADRŽAJ
KRITERIJ	NENATKRIVENA TERASA

Prema tome, u drugu fazu sistematizacije uvršteno je 14 relevantnih kriterija, 13 djelomično relevantnih kriterija, 1 specijalni kriterij.

Sedam (7) pokazatelja koji nisu potvrđeni kao kriteriji izuzimaju se iz daljnjeg istraživanja, odnosno uspostave i sistematizacije kriterija.

7.3.2 2. faza - sistematizacija kriterija planiranja i projektiranja

Sistematizacija kriterija na planerske i projektantske provodi se u cilju jasnijeg razumijevanje međusobnih odnosa, povezanosti i različitosti kriterija u procesima planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja .

Kriteriji planiranja odnose se na planiranje prostora privremene arhitekture turističkoga smještaja u širem smislu (kamp, zona, grupa) i užem (mjesto postave).

Kriteriji projektiranja odnose se na projektiranje jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja u širem smislu (odnos s okolišem) i užem (smještajnih jedinica).

Empirijskim istraživanjem uočeno je da su pojedini kriteriji nužni na više razina odlučivanja prilikom planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja, odnosno da granice podjele na kriterije planiranja i projektiranja nisu čvrste. Stoga su pojedini kriteriji svrstani i u kriterije planiranja i u kriterije projektiranja.

7.3.2.1 Kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

U kriterije planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja svrstano je 9 relevantnih kriterija (4 kriterija održivosti i 5 prostornih kriterija), 8 djelomično relevantnih kriterija (8 prostornih kriterija) i 1 specijalni kriterija (1 kriterij održivosti) (Tablica 7.22, Tablica 7.23, Tablica 7.23).

Tablica 7.21: relevantni kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
plan/proj	održivost	relevantan	minimalni otisak
plan/proj	održivost	relevantan	pokretljivost, reverzibilnost prostora
plan/proj	održivost	relevantan	očuvanje zatečene prirode
plan/proj	održivost	relevantan	prilagodljivost, privremenost uporaba
planiranje	prostorni	relevantan	topografska organizacija
planiranje	prostorni	relevantan	veličina grupa jedinica
planiranje	prostorni	relevantan	grupiranje tipova smještajnih jedinica
plan/proj	prostorni	relevantan	orijentacija, osunčanje
planiranje	prostorni	relevantan	uređenost mjesta postave

Tablica 7.22: djelomično relevantni kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
planiranje	prostorni	djelomično relevantan	broj smještajnih jedinica
planiranje	prostorni	djelomično relevantan	gustoća zone smještaja
planiranje	prostorni	djelomično relevantan	grupiranje jedinica
planiranje	prostorni	djelomično relevantan	razmak grupa jedinica
planiranje	prostorni	djelomično relevantan	raznovrsnost grupa jedinica
planiranje	prostorni	djelomično relevantan	raznovrsnost veličina smještajnih jedinica
planiranje	prostorni	djelomično relevantan	definiranje pozicije mjesta postave
planiranje	prostorni	djelomično relevantan	veličina mjesta postave

Tablica 7.23: specijalni kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
planiranje	održivost	specijalni kriterij	faznost gradnje

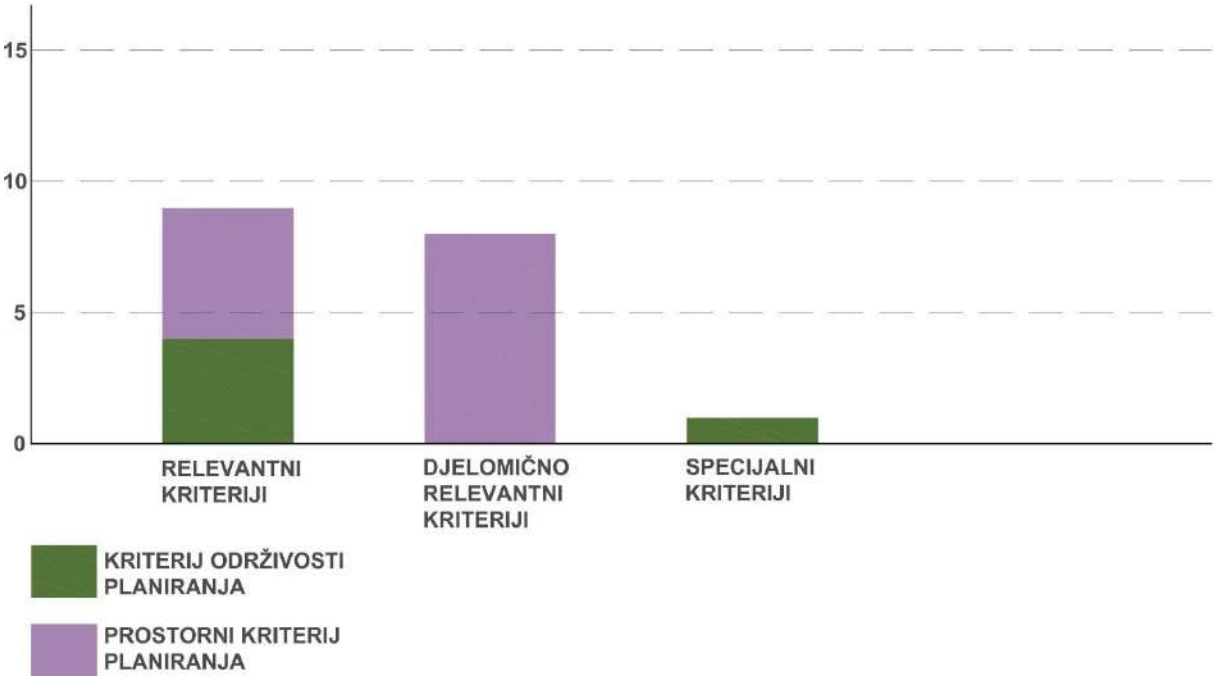

Slika 7.9: grafikon relevantnosti utvrđenih kriterija planiranja.

7.3.2.2 Kriteriji projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

U kriterije projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja svrstano je 9 relevantnih kriterija (4 kriterija održivosti i 1 prostorni i 4 arhitektonska kriterija) i 6 djelomično relevantnih kriterija (6 arhitektonskih kriterija) (Tablica 7.24, Tablica 7.25).

Tablica 7.24: relevantni kriteriji projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
plan/proj	održivost	relevantan	minimalni otisak
plan/proj	održivost	relevantan	pokretljivost, reverzibilnost prostora
plan/proj	održivost	relevantan	očuvanje zatečene prirode
plan/proj	održivost	relevantan	prilagodljivost, privremenost uporaba
plan/proj	prostorni	relevantan	orijentacija, osunčanje
projektiranje	arhitektonski	relevantan	površina jedinice
projektiranje	arhitektonski	relevantan	površina vanjskih prostora jedinice
projektiranje	arhitektonski	relevantan	natkrivena terasa
projektiranje	arhitektonski	relevantan	održivi materijali

Tablica 7.25: djelomično relevantni kriteriji projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja

PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	visina jedinice
projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	spavaća soba
projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	kupaonica
projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	kuhinja
projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	lokalni materijali
projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	klimatsko projektiranje

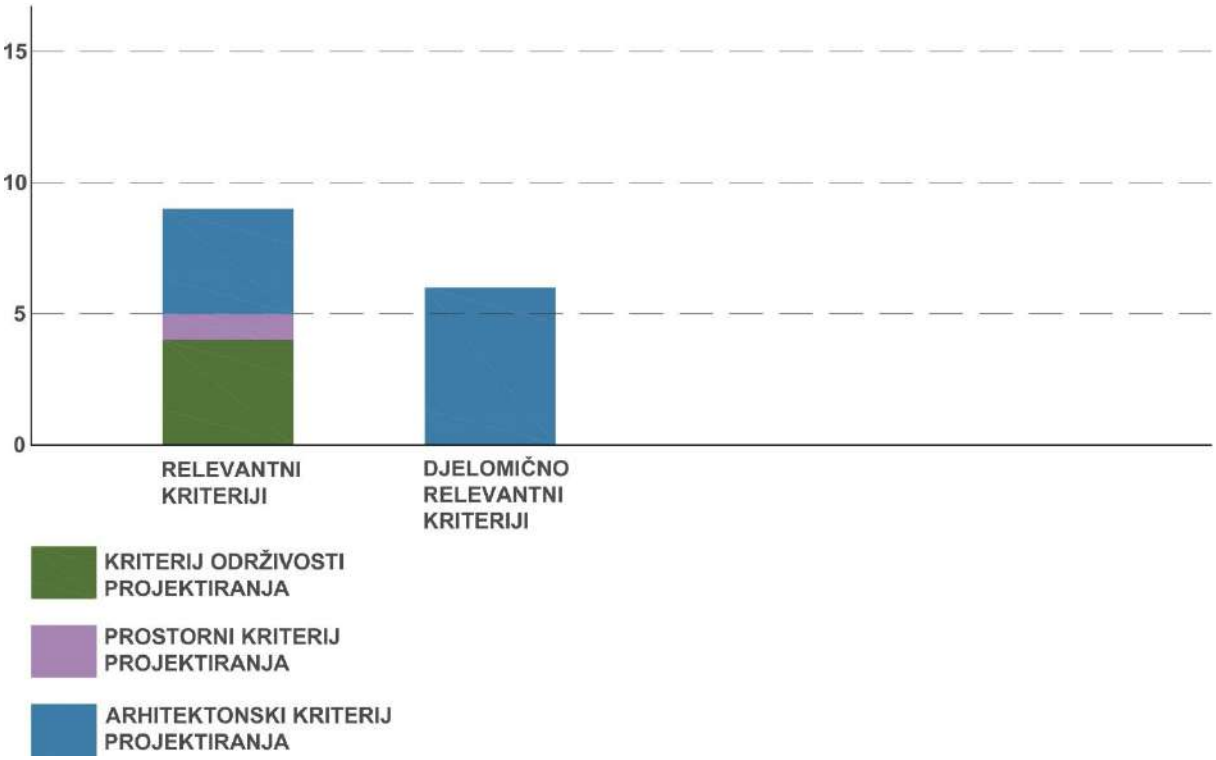

Slika 7.10: grafikon relevantnosti utvrđenih kriterija projektiranja.

7.3.3 3. faza - sistematizacija kriterija prema prostornoj razini

Pored podjele na planiranje i projektiranje, kriteriji su razvrstani i prema prostornoj razini na koju se odnose. Prostorna razina u ovom istraživanju odnosi se na kvantitativnu veličinu područja, odnosno mjerila istraživanja pojedinih prostornih pojava koje utječu na planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja. Sistematizacija kriterija prema mjerilu, odnosno veličini područja planiranja i projektiranja te njihova hijerarhijska organizacija, također omogućuje jasnije razumijevanje međusobnih odnosa između pojedinih prostornih razina te njihovu primjenu.

U istraživanju su definirane tri hijerarhijske prostorne razine:

- razina kampa (zone smještajnih jedinica) kao cjelovitoga sustava,
- razina grupe smještajnih jedinica kao funkcionalno-prostorne cjeline unutar zone smještajnih jedinica,
- razina pojedinačne smještajne jedinice, odnosno mjesta njezine postave.

Pojedini kriteriji utječu na kvalitetu i održivost prostora na različitim prostornim razinama te ih je stoga potrebno analizirati u odgovarajućem kontekstu, pri čemu neki od kriterija mogu biti zastupljeni na više prostornih razina.

7.3.3.1 Kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine kampa

U kriterije planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine kampa svrstano je 5 relevantnih kriterija (2 kriterija održivosti i 3 prostorna kriterija), 6 djelomično relevantnih kriterija (6 prostornih kriterija) i 1 specijalni kriterij (Tablica 7.26, Tablica 7.27,Tablica 7.28).

Tablica 7.26: relevantni kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine kampa.

RAZINA	PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
jed/grupa/kamp	plan/proj	održivost	relevantan	očuvanje zatečene prirode
jed/grupa/kamp	plan/proj	održivost	relevantan	prilagodljivost,
kamp	planiranje	prostorni	relevantan	topografska organizacija
grupa/kamp	planiranje	prostorni	relevantan	veličina grupa jedinica
grupa/kamp	planiranje	prostorni	relevantan	grupiranje tipova smještajnih jedinica

Tablica 7.27: djelomično relevantni kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine kampa.

RAZINA	PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	broj smještajnih jedinica
kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	gustoća zone smještaja
kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	grupiranje jedinica
kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	razmak grupa jedinica
kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	raznovrsnost grupa jedinica
grupa/kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	raznovrsnost veličina smještajnih jedinica

Tablica 7.28: specijalni kriterij planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine kampa.

RAZINA	PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
kamp	planiranje	održivost	specijalni kriterij	faznost gradnje

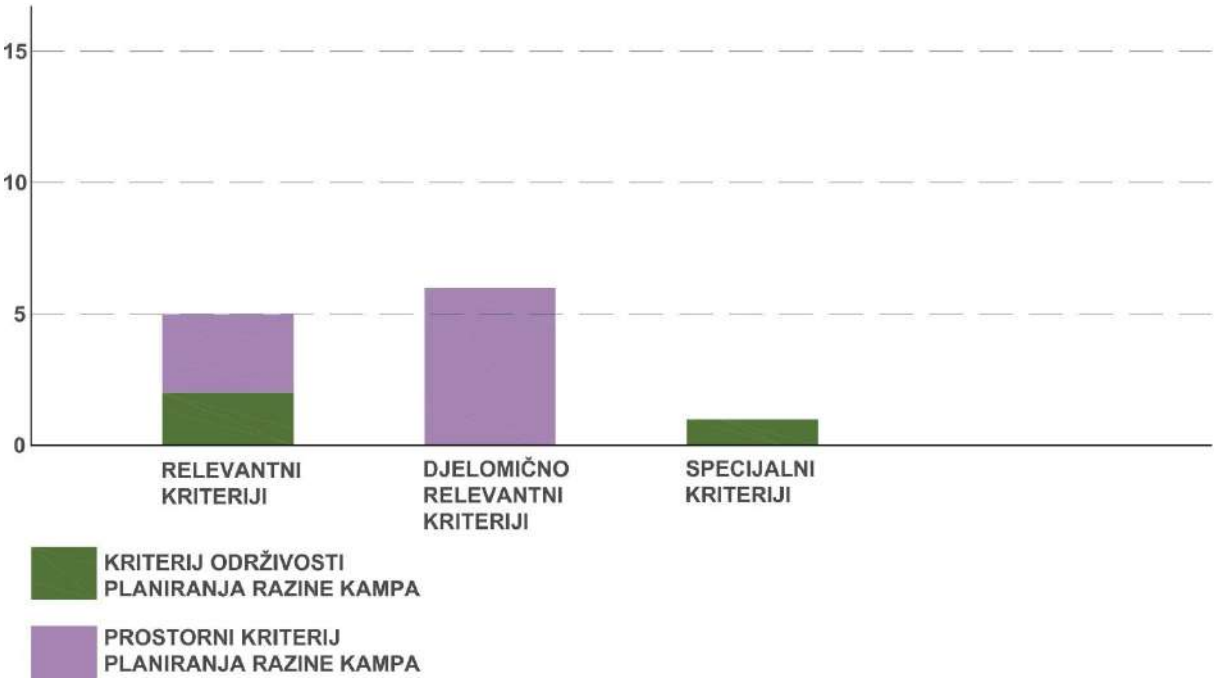

Slika 7.11: graf kriterija planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine kampa.

7.3.3.2 Kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine grupe

U kriterije planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine grupe svrstano je 4 relevantna kriterija (2 kriterija održivosti i 2 prostorna kriterija) i 1 djelomično relevantan kriterij (1 prostorni kriterij) (Tablica 7.29, Tablica 7.30).

Tablica 7.29: relevantni kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine grupe.

RAZINA	PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
jed/grupa/kamp	plan/proj	održivost	relevantan	očuvanje zatečene prirode
jed/grupa/kamp	plan/proj	održivost	relevantan	prilagodljivost,
grupa/kamp	planiranje	prostorni	relevantan	veličina grupa jedinica
grupa/kamp	planiranje	prostorni	relevantan	grupiranje tipova smještajnih jedinica

Tablica 7.30: djelomično relevantni kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine grupe.

RAZINA	PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
grupa/kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	raznovrsnost veličina smještajnih jedinica

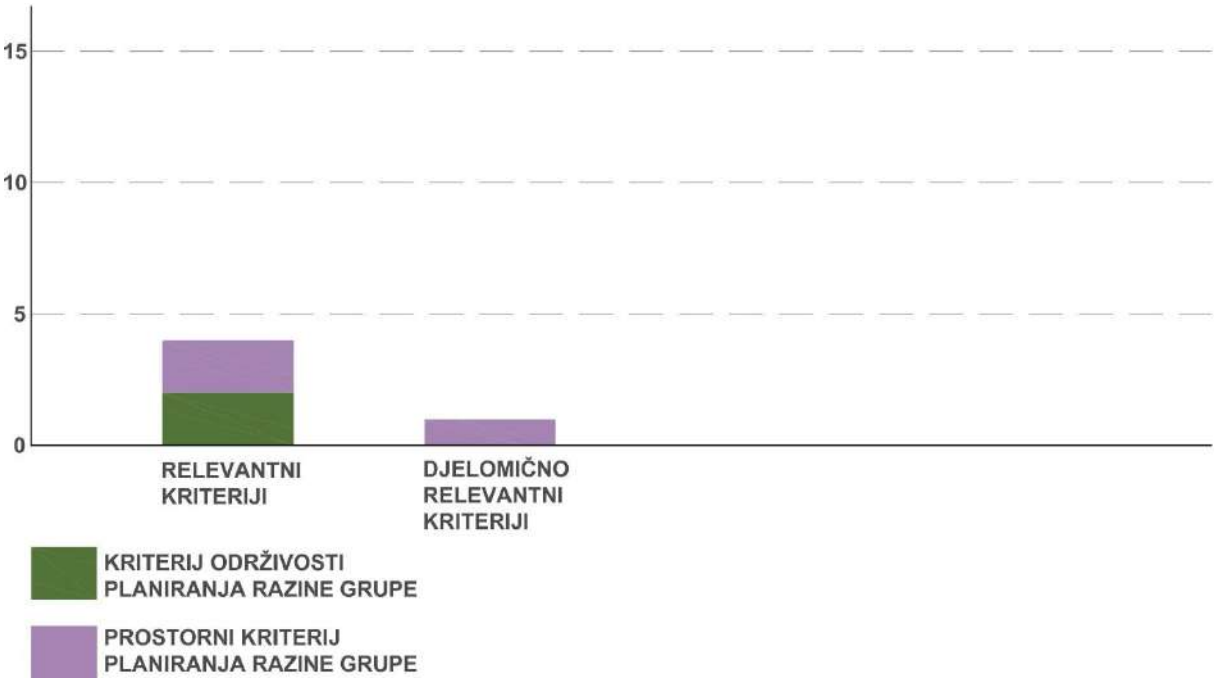

Slika 7.12: graf kriterija planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine grupe.

7.3.3.3 Kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine jedinice

U kriterije planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine jedinice svrstano je šest relevantnih kriterija (4 kriterija održivosti i 2 prostorna kriterija) i 2 djelomično relevantna kriterija (2 prostorna kriterija) (Tablica 7.31, Tablica 7.32).

Tablica 7.31: relevantni kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine jedinice.

RAZINA	PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
jedinica	plan/proj	održivost	relevantan	minimalni otisak
jedinica	plan/proj	održivost	relevantan	pokretljivost, reverzibilnost
jed/grupa/kamp	plan/proj	održivost	relevantan	očuvanje zatečene prirode
jed/grupa/kamp	plan/proj	održivost	relevantan	prilagodljivost,
jedinica	plan/proj	prostorni	relevantan	orijentacija, osunčanje
jedinica	planiranje	prostorni	relevantan	uređenost mjesta postave

Tablica 7.32: djelomično relevantni kriteriji planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine jedinice.

RAZINA	PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
jedinica	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	definiranje pozicije mjesta
jedinica	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	veličina mjesta postave

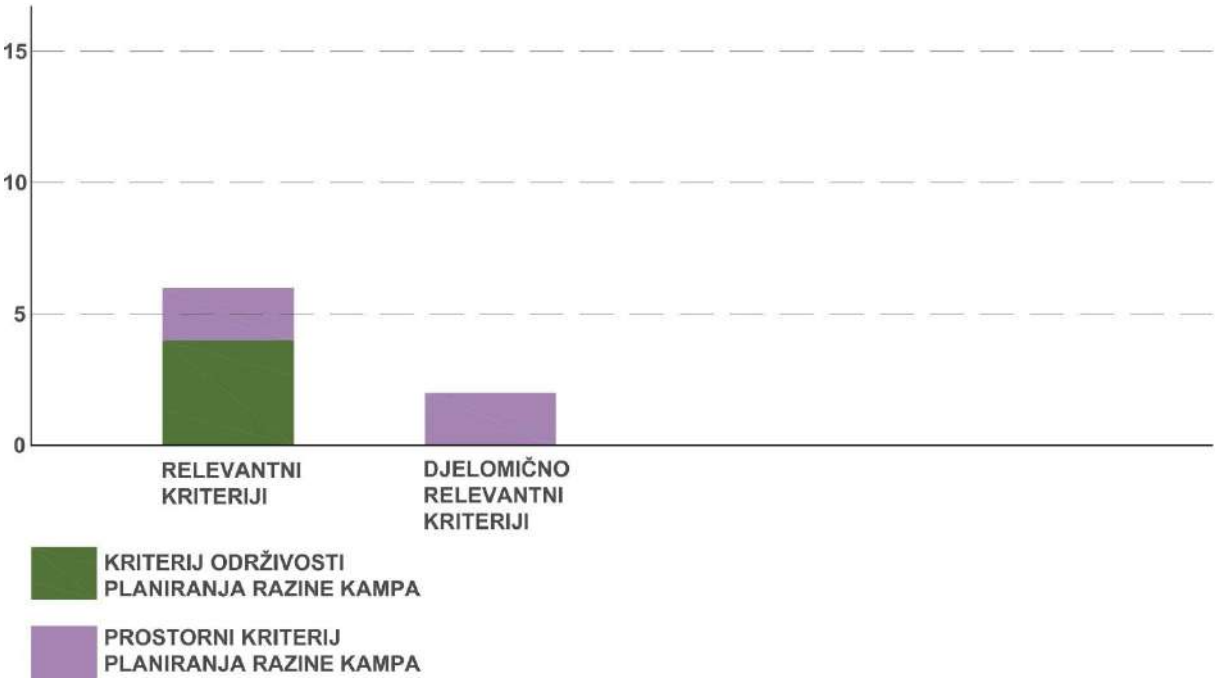

Slika 7.13: graf kriterija planiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine jedinice.

7.3.3.4 Kriteriji projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine kampa

U kriterije projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine kampa nije svrstan niti jedan kriterij.

7.3.3.5 Kriteriji projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine grupe

U kriterije projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine grupe svrstano su dva relevantna kriterija održivosti (Tablica 7.33).

Tablica 7.33: relevantni kriteriji projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine grupe

RAZINA	PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
jed/grupa/kamp	plan/proj	održivost	relevantan	očuvanje zatečene prirode
jed/grupa/kamp	plan/proj	održivost	relevantan	prilagodljivost,

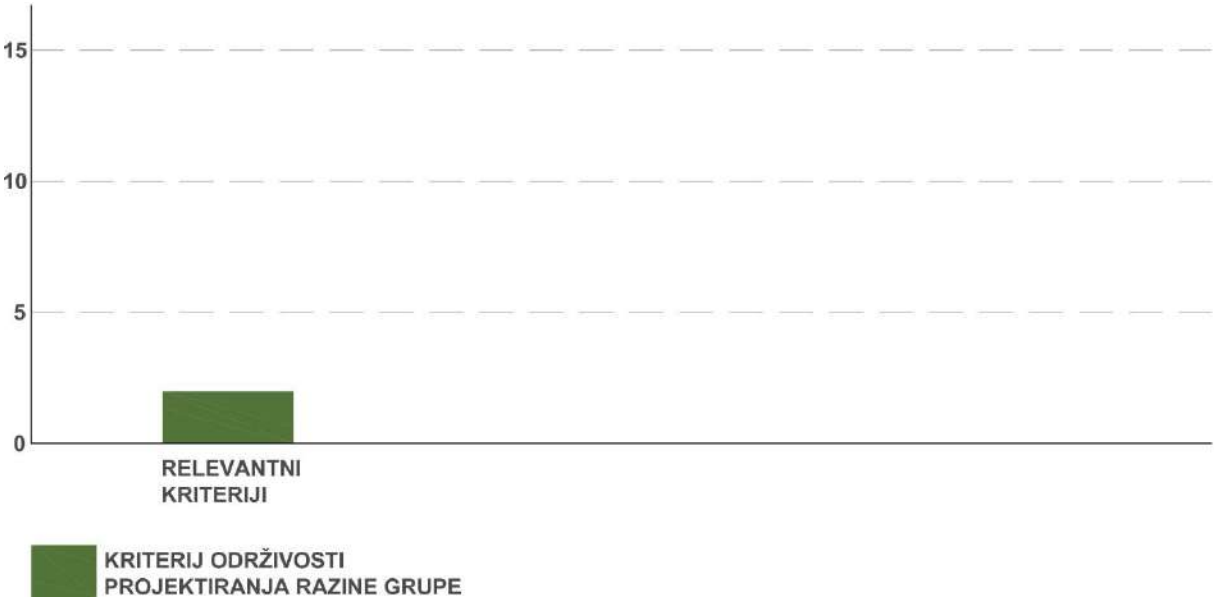

Slika 7.14: graf kriterija projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine grupe.

7.3.3.6 Kriteriji projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine jedinice

U kriterije projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine jedinice svrstano je 9 relevantnih kriterija (4 kriterija održivosti, 1 prostorni i 4 arhitektonska kriterija) i 6 djelomično relevantnih kriterija (6 arhitektonskih kriterija) (Tablica 7.34, Tablica 7.35).

Tablica 7.34: relevantni kriteriji projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine jedinice.

RAZINA	PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
jedinica	plan/proj	održivost	relevantan	minimalni otisak
jedinica	plan/proj	održivost	relevantan	pokretljivost, reverzibilnost
jed/grupa/kamp	plan/proj	održivost	relevantan	očuvanje zatečene prirode
jed/grupa/kamp	plan/proj	održivost	relevantan	prilagodljivost,
jedinica	plan/proj	prostorni	relevantan	orijentacija, osunčanje
jedinica	projektiranje	arhitektonski	relevantan	površina jedinice
jedinica	projektiranje	arhitektonski	relevantan	površina vanjskih prostora
jedinica	projektiranje	arhitektonski	relevantan	natkrivena terasa
jedinica	projektiranje	arhitektonski	relevantan	održivi materijali

Tablica 7.35: djelomično relevantni kriteriji projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine jedinice.

RAZINA	PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
jedinica	projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	visina jedinice
jedinica	projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	spavaća soba
jedinica	projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	kupaonica
jedinica	projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	kuhinja
jedinica	projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	lokalni materijali
jedinica	projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	klimatsko projektiranje

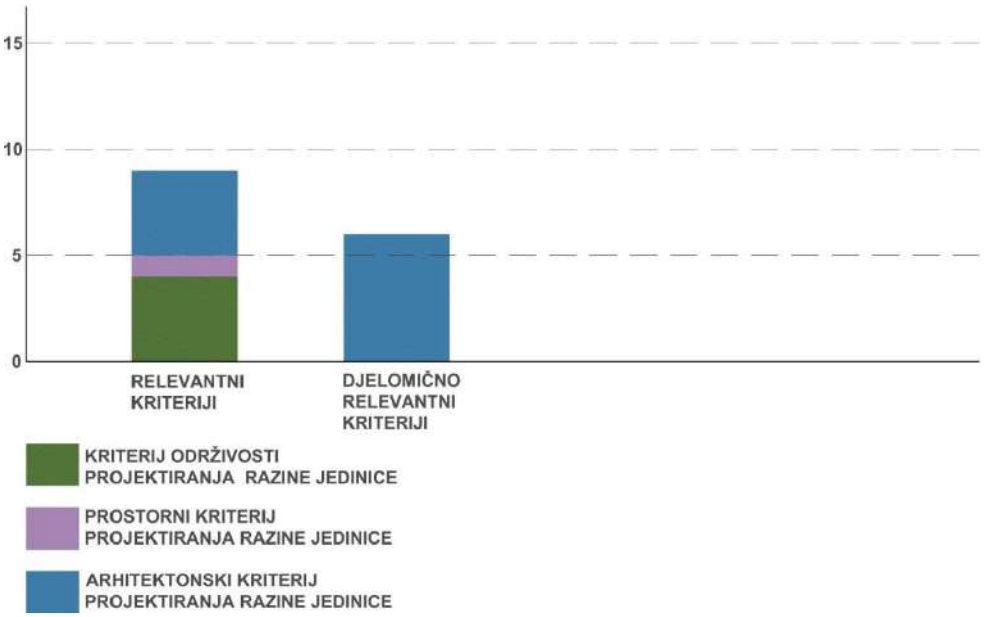

Slika 7.15: graf kriterija projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja razine jedinice.

7.3.4 Zaključak sistematizacije kriterija

Sistematizacijom je 28 kriterija razvrstano u 3 faze prema relevantnosti, podjeli na kriterije planiranja i projektiranja te prostornoj razini, zajedno s podjelom na kriterije održivosti, prostorne i arhitektonske kriterije. Sistematizacija je provedena zbog sustavnijeg i preciznijeg vrednovanja pojedinih obilježja privremene arhitekture turističkoga smještaja te olakšava proces planiranja i projektiranja ukazujući na primjenu kriterija iste kategorije primjerenim okolnostima faze procesa planerskog ili projektantskog odlučivanja, razinama prostora i područjima primjene, odnosno izbjegavanje istovremenog korištenja kriterija različitoga dosega i primjene.

Preklapanje pojedinih kriterija koji se pojavljuju u više kategorija, bilo planerskih i projektantskih ili prostornih razina, ukazuje da planiranje i projektiranje privremene

arhitekture turističkoga smještaja zahtijeva integralni pristup neodvojiv od 3 utvrđena čimbenika planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja u poglavlju 3.4 (održivost, prostor i arhitektura) (Tablica 7.36).

Tablica 7.36: tablica utvrđenih kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

RAZINA	PLAN/PROJ	GRUPA	RELEVANTNOST	KRITERIJ
jedinica	plan/proj	održivost	relevantan	minimalni otisak
jedinica	plan/proj	održivost	relevantan	pokretljivost, reverzibilnost
jed/grupa/kamp	plan/proj	održivost	relevantan	očuvanje zatečene prirode
kamp	planiranje	održivost	specijalni kriterij	faznost gradnje
jed/grupa/kamp	plan/proj	održivost	relevantan	prilagodljivost,
kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	broj smještajnih jedinica
kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	gustoća zone smještaja
kamp	planiranje	prostorni	relevantan	topografska organizacija
kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	grupiranje jedinica
grupa/kamp	planiranje	prostorni	relevantan	veličina grupa jedinica
kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	razmak grupa jedinica
kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	raznovrsnost grupa
grupa/kamp	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	raznovrsnost veličina
grupa/kamp	planiranje	prostorni	relevantan	grupiranje tipova
jedinica	plan/proj	prostorni	relevantan	orijentacija, osunčanje
jedinica	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	definiranje pozicije mjesta
jedinica	planiranje	prostorni	relevantan	uređenost mjesta postave
jedinica	planiranje	prostorni	djelomično relevantan	veličina mjesta postave
jedinica	projektiranje	arhitektonski	relevantan	površina jedinice
jedinica	projektiranje	arhitektonski	relevantan	površina vanjskih prostora
jedinica	projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	visina jedinice
jedinica	projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	spavaća soba
jedinica	projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	kupaonica
jedinica	projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	kuhinja
jedinica	projektiranje	arhitektonski	relevantan	natkrivena terasa
jedinica	projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	lokalni materijali
jedinica	projektiranje	arhitektonski	relevantan	održivi materijali
jedinica	projektiranje	arhitektonski	djelomično relevantan	klimatsko projektiranje

7.3.5 Analiza podudarnosti utvrđenih kriterija i hipoteza istraživanja

Utvrđeni kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja svojim obilježjima većinom podupiru postavljene hipoteze istraživanja, pri čemu dio utvrđenih kriterija korelira s više hipoteza istraživanja, dio s jednom hipotezom, dok za dio utvrđenih kriterija nije ustanovljena veza niti s jednom hipotezom istraživanja. Budući da su i hipoteze i kriteriji povezani s planiranjem i projektiranjem privremene arhitekture turističkoga smještaja, može se zaključiti da sami rezultati znanstvenog utvrđivanja kriterija podupiru postavljene hipoteze, odnosno da stupanj relevantnosti kriterija utječe na razinu veze s hipotezama. Stoga je analiza podudarnosti hipoteza i kriterija razvrstana prema relevantnosti utvrđenih kriterija. Time se ukazuje na direktnu povezanost hipoteza s kriterijima.

7.3.5.1 Analiza podudarnosti hipoteze 1 istraživanja i utvrđenih kriterija

Hipoteza 1 istraživanja odnosi se na utvrđene kriterije održivosti, prostorne i arhitektonske kriterije:

H1: Očuvanje krajobraznih i okolišnih vrijednosti predstavlja temelj planiranja i projektiranja održive privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Utvrđeni relevantni kriteriji održivosti, prostorni i arhitektonski kriteriji koji omogućuju prilagodljivo i promjenjivo planiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja podupiru postavljenu hipotezu. Kriteriji održivosti, poput minimalnog arhitektonskog otiska, pokretljivosti i reverzibilnosti prostora, očuvanja zatečene prirode te prilagodljivosti, privremenosti i ponovne uporabe, usmjereni su na smanjenje trajnih intervencija u prostoru i omogućavanje prilagodbe smještajnih kapaciteta promjenjivim turističkim potrebama i prostornim uvjetima. Prostorni kriteriji podudaraju se s hipotezom 1 i navedenim načelima kroz definiranje topografske organizacije i definiranje pozicije mjesta postave čime pridonose očuvanju krajobraznih vrijednosti, a arhitektonski kriteriji primjene održivih materijala i klimatskog projektiranja potvrđuju težnju prema resursno odgovornom i okolišno prilagođenom oblikovanju smještajnih jedinica, uz smanjenje negativnih utjecaja na okoliš tijekom njihova životnog ciklusa (Tablica 7.37).

Tablica 7.37: utvrđeni relevantni kriteriji istraživanja u podudarnosti s hipotezom 1.

UTVRĐENI RELEVANTNI KRITERIJI U PODUDARNOSTI S HIPOTEZOM 1	
GRUPA	**RELEVANTNI KRITERIJ**
Kriterij održivosti	Minimalni arhitektonski tisak
Kriterij održivosti	Pokretljivost i reverzibilnost prostora
Kriterij održivosti	Očuvanje zatečene prirode
Kriterij održivosti	Prilagodljivost, privremenost i ponovna uporaba
Prostorni kriterij	Topografska organizacija
Prostorni kriterij	Definiranje pozicije mjesta postave
Arhitektonski kriterij	Primjena održivih materijala
Arhitektonski kriterij	Klimatsko projektiranje

Postavljenu hipotezu podupiru i utvrđeni djelomično relevantni prostorni i arhitektonski kriteriji koji omogućuju prilagodljivo i promjenjivo planiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja. Prostorni kriteriji broja mjesta, gustoće, grupiranja jedinica i razmaka grupa te arhitektonski kriteriji visine jedinica i primjene lokalnih materijala također utječu na krajobraz planiranog prostora. (Tablica 7.38).

Tablica 7.38: utvrđeni djelomično relevantni kriteriji istraživanja u podudarnosti s hipotezom 1.

UTVRĐENI DJELOMIČNO RELEVANTNI KRITERIJI U PODUDARNOSTI S HIPOTEZOM 1	
GRUPA	**DJELOMIČNO RELEVANTNI KRITERIJ**
Prostorni kriterij	Broj smještajnih jedinica
Prostorni kriterij	Gustoća zone smještaja
Prostorni kriterij	Grupiranje jedinica
Prostorni kriterij	Razmak grupa jedinica
Arhitektonski kriterij	Visina jedinice
Arhitektonski kriterij	Primjena lokalnih materijala

Specijalni kriterij faznosti utječe na zaštitu krajobraznih i okolišnih vrijednosti racionalnim dugoročnim planiranjem prostora, čime također podupire postavljenu hipotezu H1 (Tablica 7.39).

Tablica 7.39: utvrđeni specijalni kriteriji istraživanja u podudarnosti s hipotezom 1.

UTVRĐENI SPECIJALNI KRITERIJI U PODUDARNOSTI S HIPOTEZOM 1	
GRUPA	**SPECIJALNI KRITERIJ**
Kriterij održivosti	Faznost gradnje

Hipoteza H1 podudara se s 8 od 14 relevantnih kriterija (57,14 %), 6 od 13 djelomično relevantnih kriterija (46,15 %) i specijalnim kriterijem (100 %).

7.3.5.2 Analiza podudarnosti hipoteze 2 istraživanja i utvrđenih kriterija

Hipoteza 2 istraživanja odnosi se na utvrđene kriterije održivosti i prostorne kriterije:

H2: Kvaliteta planiranog prostora privremene arhitekture turističkoga smještaja ovisi o strukturi smještajnih jedinica i prilagodbi obilježjima lokacije.

Postavljenu hipotezu podupiru utvrđeni relevantni kriteriji održivosti i prostorni kriteriji koji omogućuju usklađivanje privremene arhitekture turističkoga smještaja s krajobraznim obilježjima prostora i načelima održivoga razvoja turizma. Kriteriji očuvanja zatečene prirode te prilagodljivosti, privremenosti i ponovne uporabe iz grupe kriterija održivosti ukazuju na potrebu prilagodbe obilježjima lokacije. Prostorni kriteriji topografske organizacije, veličine grupa jedinica, grupiranja tipova jedinica te orijentacije, osunčanja i zasjenjenosti direktno utječu na kvalitetu planiranog prostora i strukturu privremene arhitekture turističkoga smještaja (Tablica 7.40).

Tablica 7.40: utvrđeni relevantni kriteriji istraživanja u podudarnosti s hipotezom 2.

UTVRĐENI RELEVANTNI KRITERIJI U PODUDARNOSTI S HIPOTEZOM 2	
GRUPA	**RELEVANTNI KRITERIJ**
Kriterij održivosti	Očuvanje zatečene prirode
Kriterij održivosti	Prilagodljivost, privremenost i ponovna uporaba
Prostorni kriterij	Topografska organizacija
Prostorni kriterij	Veličina grupe
Prostorni kriterij	Grupiranje tipova jedinica
Prostorni kriterij	Orijentacija, osunčanje, zasjenjenost

Grupa djelomično relevantnih prostornih kriterija također podupire hipotezu 2. Prostorni kriteriji broja smještajnih jedinica, gustoće jedinica, grupiranja jedinica, razmaka grupa te raznovrsnosti grupa i veličina jedinica ukazuju na potrebu planiranja strukture smještajnih jedinica i njihove postave u prostoru, što utječe na kvalitetu planiranog prostora (Tablica 7.41).

Tablica 7.41: utvrđeni djelomično relevantni kriteriji istraživanja u podudarnosti s hipotezom 2.

UTVRĐENI DJELOMIČNO RELEVANTNI KRITERIJI U PODUDARNOSTI S HIPOTEZOM 2	
GRUPA	**DJELOMIČNO RELEVANTNI KRITERIJ**
Prostorni kriterij	Broj smještajnih jedinica
Prostorni kriterij	Gustoća zone smještaja
Prostorni kriterij	Grupiranje jedinica
Prostorni kriterij	Razmak grupa jedinica
Prostorni kriterij	Raznovrsnost grupa jedinica
Prostorni kriterij	Raznovrsnost veličina jedinica

Hipoteza H2 podudara se s 6 od 14 relevantnih kriterija (42,86 %) i 6 od 13 djelomično relevantnih kriterija (46,15 %).

7.3.5.3 Analiza podudarnosti hipoteze 3 istraživanja i utvrđenih kriterija

Hipoteza 3 istraživanja također se odnosi na utvrđene kriterije održivosti i arhitektonske kriterije:

H3: Projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja određeno je zahtjevima reverzibilnosti prostora, mobilnosti i minimalnog arhitektonskog otiska.

Postavljenu hipotezu podupiru definirani relevantni kriteriji održivosti koji ukazuju na potrebu prilagodbe privremene arhitekture turističkoga smještaja prostornom i prirodnom kontekstu. Kriteriji minimalnog arhitektonskog otiska, pokretljivosti i reverzibilnosti prostora te prilagodljivosti, privremenosti i ponovne uporabe, direktno su usmjereni na postavljenu hipotezu. Smanjenje trajnih intervencija u prostoru, a time usmjerenje na zaštitu okoliša i omogućavanje prilagodbe smještajnih kapaciteta promjenjivim turističkim potrebama i prostornim uvjetima važni su zahtjevi projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja. (Tablica 7.42).

Tablica 7.42: utvrđeni relevantni kriteriji istraživanja u podudarnosti s hipotezom 3.

UTVRĐENI RELEVANTNI KRITERIJI U PODUDARNOSTI S HIPOTEZOM 3	
GRUPA	**RELEVANTNI KRITERIJ**
Kriterij održivosti	Minimalni arhitektonski otisak
Kriterij održivosti	Pokretljivost i reverzibilnost prostora
Kriterij održivosti	Prilagodljivost, privremenost i ponovna uporaba

Hipoteza H3 podudara se s 3 od 14 relevantnih kriterija (21,42 %).

7.3.5.4 Zaključak analize podudarnosti hipoteza istraživanja i utvrđenih kriterija

Budući da su i hipoteze i kriteriji povezani s planiranjem i projektiranjem privremene arhitekture turističkoga smještaja, rezultati analize podudarnosti hipoteza istraživanja i utvrđenih kriterija su velikim dijelom očekivani. Za dio utvrđenih kriterija nije se pokazala veza s postavljenim hipotezama, budući da se dio kriterija, pogotovo arhitektonskih, odnosi na uže područje i mjerilo od postavljenih hipoteza. Nije utvrđena podudarnost hipoteza i prostornih kriterija uređenosti i veličine mjesta postave te arhitektonskih kriterija površine jedinice i vanjskih prostora jedinice te podgrupe arhitektonskih kriterija sadržaja (spavaće sobe, kupaonice, kuhinje, natkrivene terase).

Međutim, velika većina utvrđenih kriterija podudara se s postavljenim hipotezama, gdje se kao grupa ističu kriteriji održivosti koji se svi podudaraju s hipotezama. Među kriterijima ističe se kriterij održivosti - prilagodljivost, privremenost i ponovna uporaba koji se podudara sa sve tri hipoteze, dok se osam kriterija podudara s dvije hipoteze. S druge strane, iz analize je vidljivo da se hipoteza H1 podudara s čak šesnaest kriterija, H2 se podudara s jedanaest, a H3 koja se odnosi na najuže područje istraživanja, podudara se s tri kriterija, dok se osam kriterija koji se odnose na manje mjerilo istraživanja, ne podudara niti s jednom hipotezom (Tablica 7.43).

Analiza podudarnosti pojedine hipoteze s kriterijima pokazuje da se hipoteza H1 najviše podudara s kriterijima, a hipoteza H3 najmanje, što je očekivano budući da se hipoteza H3 odnosi na najuže područje istraživanja (Tablica 7.43).

Iz analize je vidljivo da postoji jasna povezanost hipoteza postavljenih u istraživanju te utvrđenih kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja, odnosno rezultata istraživanja, što upućuje na zaključak da rezultati podupiru postavljene hipoteze.

Tablica 7.43: tablica podudarnosti kriterija i hipoteza.

TABLICA KRITERIJA PREMA PODUDARNOSTI S HIPOTEZAMA		
GRUPA	**KRITERIJ**	**PODUDARNOST**
Kriterij održivosti	Prilagodljivost, privremenost i ponovna uporaba	H1, H2, H3
Kriterij održivosti	Minimalni arhitektonski tisak	H1, H3
Kriterij održivosti	Pokretljivost i reverzibilnost prostora	H1, H3
Kriterij održivosti	Očuvanje zatečene prirode	H1, H2
Prostorni kriterij	Topografska organizacija	H1, H2
Prostorni kriterij	Broj smještajnih jedinica	H1, H2
Prostorni kriterij	Gustoća zone smještaja	H1, H2
Prostorni kriterij	Grupiranje jedinica	H1, H2
Prostorni kriterij	Razmak grupa jedinica	H1, H2
Arhitektonski kriterij	Primjena održivih materijala	H1
Arhitektonski kriterij	Klimatsko projektiranje	H1
Arhitektonski kriterij	Visina jedinice	H1
Arhitektonski kriterij	Primjena lokalnih materijala	H1
Kriterij održivosti	Faznost gradnje	H1
Prostorni kriterij	Definiranje pozicije mjesta postave	H1
Prostorni kriterij	Veličina grupe	H1
Prostorni kriterij	Grupiranje tipova jedinica	H2
Prostorni kriterij	Orijentacija, osunčanje, zasjenjenost	H2
Prostorni kriterij	Raznovrsnost grupa jedinica	H2
Prostorni kriterij	Raznovrsnost veličina jedinica	H2
Prostorni kriterij	Uređenost mjesta postave	-
Prostorni kriterij	Veličina mjesta postave	-
Arhitektonski kriterij	Površina jedinice	-
Arhitektonski kriterij	Površina vanjskih prostora	-
Arhitektonski kriterij	Spavaća soba	-
Arhitektonski kriterij	Kupaonica	-
Arhitektonski kriterij	Kuhinja	-
Arhitektonski kriterij	Natkrivena terasa	-

TABLICA HIPOTEZA PREMA PODUDARNOSTI S KRITERIJIMA			
HIPOTEZA	**RELEVANTNI KRITERIJ**	**DJ. RELEV. KRITERIJ**	**SPECIJALNI KRITERIJ**
H1	8/14 (57,14 %)	6/13 (46,15 %)	1/1 (100,00 %)
H2	6/14 (42,86 %)	6/13 (46,15 %)	0/1 (00,00 %)
H3	3/14 (21,42 %)	0/13 (00,00 %)	0/1 (00,00 %)

8. Rasprava

8.1 Ograničenja provedenog istraživanja

Provedeno istraživanje cjelovito pokriva područje utvrđivanja kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja. Utvrđeni kriteriji svrstani su u tematske osnovne grupe i podgrupe koje utječu na planiranje i projektiranje.

U istraživanju literature izdvojeni su i pokazatelji koji mogu utjecati na planiranje i projektiranje, ali su izuzeti iz pokazatelja za analizu kataloških primjera zbog nemogućnosti njihove objektivne evaluacije metodama korištenim u istraživanju.

Navedeni pokazatelji koji su izuzeti iz provedenog istraživanja su:

- integracija u krajolik (grupa održivosti, podgrupa pokazatelja ekološke održivosti),
- prirodni ambijent i kontakt s prirodom (grupa održivosti, podgrupa pokazatelja kvalitativne održivosti)
- zaštita vizura (grupa održivosti, podgrupa pokazatelja kvalitativne održivosti),
- originalnost (grupa održivosti, podgrupa pokazatelja kvalitativne održivosti),
- raspored jedinica u skladu s krajolikom (grupa održivosti, podgrupa pokazatelja kvalitativne održivosti),
- kvaliteta arhitekture (grupa održivosti, podgrupa arhitektonskih pokazatelja planiranja kvalitete i prikladnosti arhitekture),
- prikladnost arhitekture (grupa održivosti, podgrupa arhitektonskih pokazatelja planiranja kvalitete i prikladnosti arhitekture).

Budući da su navedeni pokazatelji izdvojeni iz daljnjeg istraživanja, shodno tome nije istraživana njihova relevantnost kao kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

8.2 Moguća daljnja istraživanja

Daljnja moguća istraživanja koja se direktno ili indirektno nastavljaju na provedeno istraživanje mogu se svrstati u 5 grupa.

U prvu grupu spadaju moguća istraživanja koja se tiču kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja spomenuta u prethodnom poglavlju 8.1 ili srodna, a nisu provedena zbog navedenih ograničenja.

U drugu grupu spadaju moguća istraživanja koja se tiču modela planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja. U istraživanju su uočena određena odstupanja, odnosno različiti čimbenici koji mogu utjecati na smjer planiranja i projektantske odluke, pri čemu se vrijednosni odnos prema utvrđenim kriterijima mijenja. Primjerice, na projektantske i planerske odluke može utjecati odnos prema prostoru (veći razmaci jedinica – veća kvaliteta korisniku, ali neracionalnija infrastruktura i eksploatacija prostora i obrnuto), zatim programiranje komfora korisnika, koje utječe na projektirane dimenzije i opseg sadržaja u jedinicama. U skladu s time, daljnja istraživanja mogla bi se baviti utvrđivanjem i sistematizacijom prostornih modela planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja i modelom programiranja standarda u skladu s komforom korisnika.

U treću grupu spadaju moguća istraživanja koja se tiču općenitih pravila planiranja i projektiranja koja se poklapaju s *Temeljnim zahtjevima na građevinu* (Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, 155/2025)

Istraživanjem literature uočeno je da postoje preporuke planiranja i projektiranja koji su općeg karaktera, odnosno ne odnose se samo na privremenu arhitekturu turističkoga smještaja, već na arhitektonsko planiranje i projektiranje općenito. Neki od tih pokazatelja spadaju u opće postulate projektiranja, kao što su, primjerice, *Temeljni zahtjevi za građevinu* koje mora ispuniti svaka građevina, propisani u *Zakonu o gradnji* Republike Hrvatske (Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, 155/2025) (mehanička otpornost i stabilnost, sigurnost građevine u slučaju požara, zaštita od štetnih učinaka na higijenu i zdravlje, sigurnost i pristupačnost građevine, otpornost na prolaz zvuka i akustična svojstva građevine, energetska učinkovitost i toplinska svojstva građevine, emisije u vanjsko okruženje, održiva uporaba prirodnih izvora u građevinama).

U literaturi su pronađene smjernice i pravila koja se poklapaju s *Temeljnim zahtjevima.*

World Tourism Organisation u *Agendi za održivi turizam* spominje potrebu za otpornosti konstrukcija i sposobnosti da izdrže učinke klimatskih promjena i prirodnih katastrofa (UNEP; WTO, 2005).

Sigurnost u slučaju od požara obrađuje *Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine ostali ugostiteljski objekti za smještaj* i daje smjernice za dimnjake na smještajnim jedinicama, potrebnim udaljenostima i pozicijama ložišta (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 69/2017), u *Park and Recreation Structures* se ističe zaštita od požara u planiranju i projektiranju zgrada u kampu (Good, 1938), a *Campground Design Guidelines* upozorava da treba planirati branjiv prostor između građevina i vegetacije za sprečavanje širenja požara (National Park Service, 2021).

U ovu skupinu spadaju i preporuke za planiranju lokacije (*site planning*), odnosno pozicioniranje objekata te zaštita okoliša na samoj lokaciji koja uključuje izbjegavanje: ekološke opasnosti za same objekte i lokalni okoliš, klizišta na padinama s nestabilnim tlom, poplave u nizinama i močvarnim predjelima, lociranje objekta blizu plaža i obale zbog opasnosti od velikih valova i erozije obale, izloženost jakom vjetru, erupcije vulkana i potrese, a navodi se i da su minimalni standardi za turistički smještaj zdravlje, higijena, udobnost i sigurnost (WTO, 1998, pp. 56, 60).

Obrađuje se i sigurnost i pristupačnost smještajnih jedinica. Prema smjernicama, održiva infrastruktura treba uključivati osiguravanje prostora osobama s posebnim potrebama (WTO, 1998; Global Sustainable Tourism Council, 2016), a u pravilnicima se definiraju i minimalne kvote pristupačnih smještajnih jedinica u kampovima (Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019). Preporuke National Park Service razrađuju omjere pristupačnih kamp jedinica i prilagođene opreme (National Park Service, 2021). Projektantske smjernice naglašavaju i fizičku sigurnost korištenja prostora: parcele trebaju biti lako dostupne, dobro drenirane, s kontroliranim nagibom i zaštitom od vjetra radi sigurnosti i komfora korisnika (Planning Aid England, 2023).

Gospodarenje energijom, očuvanje topline, emisije u vanjsko okruženje i održiva uporaba prirodnih izvora u turističkoj arhitekturi promatraju se kroz integrirani pristup planiranju, projektiranju i upravljanju turističkim objektima. Smjernice naglašavaju

zaštitu lokacije i očuvanje bioraznolikosti kao ključne kriterije održive gradnje, uz potrebu smanjenja utjecaja na energiju, vodu, otpad i kvalitetu unutarnjeg zraka tijekom izgradnje i korištenja objekata (International Tourism Partnership, 2014). Ističe se očuvanje resursa te smanjenje zagađenja (Global Sustainable Tourism Council, 2016), a očuvanje prirodnih sustava posebno je naglašeno u smjernicama koje upozoravaju na utjecaj gradnje na bioraznolikost, uključujući potrošnju energije i vode, promjene krajolika te potrebu primjene rješenja temeljenih na prirodi i sanacije oštećenih područja (IUCN, 2012). Poštivanje ograničenja turističkoga razvoja, gdje su ograničavajući čimbenici ekološka otpornost, kapacitet resursa i slično, navodi se u *United Nations Environment Programme* (UNEP; WTO, 2005). Australske smjernice u vodiču za projektiranje općenito upozoravaju da okoliš treba uzeti u obzir prilikom osmišljavanja održivoga turističkoga razvoja (South Australian Tourism Commission, 2007).

U četvrtu grupu spadaju moguća istraživanja koja se tiču ekonomske održivosti i upravljanja razvojem kampa, rezorta, odnosno privremene arhitekture turističkoga smještaja koje nadilazi uže područje istraživanja planiranja prostora i projektiranja smještajnih jedinica, ali su preduvjet svakog uspješnog turističkoga poduhvata, odnosno polazišna točka koja prethodi planiranju i projektiranju. U ovu grupu spada više pronađenih preporuka u literaturi.

U skladu s navedenim, kriterij planiranja rezorta je, između ostalog, zadovoljiti tržište i investicijske potrebe (Baud-Bovy & Lawson, 1998, pp. 135,141), planiranje sezonalnosti, odnosno hoće li rezort raditi cijelu godinu, više od 9 mjeseci, više od 6 mjeseci ili manje (European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025), gdje privremena arhitektura turističkoga smještaja zbog svoje mobilnosti i prilagodljivosti može pokazati prednosti u smislu racionalnog upravljanja.

Na projektantske i planerske odluke može utjecati i povrat investicija u turizam koji može doseći dugi period (20-25 god.), pri čemu osim dugog povrata investicije, dodatni problem kod trajne turističke arhitekture je mala prilagodljivost za promjene na tržištu ili uvjete upravljanja (Baud-Bovy & Lawson, 1998, p. 19). Privremena arhitektura turističkoga smještaja zahvaljujući manjim ulaganjima (i bržem povratu investicije) te prilagodljivošću može biti prihvatljivija investicija u usporedbi s drugim tipovima turističke arhitekture.

U ovu skupinu spadaju i preporuke o upravljanju razvojem. U instrumentima provedbe politika, odnosno vođenja i kontrole održivog turizma, treba istaknuti prostorno planiranje i kontrolu gradnje kao važan faktor te dugoročno planiranje i održavanje, što uključuje životni ciklus razvoja turizma te politike i resurse za održavanje i obnovu prostora i nakon korištenja (i uklanjanja) zgrada (UNEP; WTO, 2005, pp. 39, 82).

U petu grupu spadaju moguća istraživanja temeljem preporuka o racionalnoj gradnji, odnosno primjeni suvremenih i kreativnih koncepata (WTO, 1998, p. 43) koja mogu usmjeriti daljnja, specijaliziranija istraživanja gdje se posebno ističu teme vezane uz privremenu arhitekturu kao što su brzina gradnje, prenosivost jedinica, neinvazivno pričvršćenje za tlo i reverzibilnost prostora. U industriji (privremene arhitekture) gdje lagana konstrukcija i brza rješenja znače sve, primjena novih materijala, tehnika proizvodnje i sustava podizanja i gradnje, mogu dovesti do dramatičnog napretka (Kronenburg, 1995, p. 73).

Navedenih 5 grupa mogućih daljnjih istraživanja ukazuju na širok spektar prednosti i mogućnosti povezanih s održivim razvojem koje nudi privremena arhitektura turističkoga smještaja te potrebu za daljnjim istraživanjima ove teme iz različitih rakursa i područja.

9. Zaključak istraživanja

9.1 Pregled provedenog istraživanja

U istraživanju je prepoznat dvostruki problem turizma u svijetu koji ugrožava prostor i okoliš: s jedne strane volumen i kontinuirani rast turizma, a s druge problem nestabilnosti turizma uvjetovane globalnim krizama različitih predznaka (ekonomskim, političkim, zdravstvenim, klimatskim) te promjenama turističkih trendova. Budući da se turističke investicije planiraju na duge periode povrata uloženog, promjene trendova također ugrožavaju održivost turističkog razvoja.

U svjetlu navedenih problema današnjeg turizma, privremena arhitektura turističkoga smještaja prepoznata je kao model s potencijalom prilagodljivijega i prostorno manje invazivnog razvoja turističkoga smještaja. Istodobno, njezina nekontrolirana i masovna primjena može stvarati nove prostorne i okolišne pritiske, što upućuje na potrebu sustavnog planiranja i projektiranja. Međutim, pregled znanstvene i stručne literature potvrdio je da je privremena arhitektura turističkog smještaja još uvijek nedovoljno istražena kao zasebno znanstveno područje te da nedostaje integrirani teorijsko-metodološki okvir i sustavno definirani kriteriji planiranja i projektiranja.

U skladu s navedenim, istraživanje je bilo usmjereno na ispitivanje potencijala privremene arhitekture turističkoga smještaja kao poželjnog modela održivoga turizma, ali i regulacije njezinog planiranja i projektiranja s ciljem zaštite okoliša te unapređenja turizma.

Postavljeni ciljevi provedenog istraživanja bili su istražiti obilježja privremene arhitekture turističkoga smještaja koja pridonose održivom turističkom razvoju te ustanoviti kriterije njezinog planiranja i projektiranja kako bi se unaprijedio pristup oblikovanju i postavi u prostor te zaštitio prirodni krajolik, a privremena arhitektura turističkoga smještaja afirmirala kao faktor održivog razvoja.

Istraživanje je provedeno u 3 glavne cjeline preglednog istraživanja, izvornog istraživanja te sinteze istraživanja, pri čemu svaka cjelina sustavno, sukcesivno i logično usmjerava na konačan integralni rezultat istraživanja.

U pregledu teorijskog okvira istraživanja je, iz relevantne znanstvene i stručne literature, utvrđeno da se planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkog smještaja razvija kao interdisciplinarno područje koje povezuje arhitekturu, urbanizam, turizam i održivi razvoj. Teorijski okvir istraživanja pokazao je da intenzivan razvoj turizma uzrokuje značajne prostorne promjene i degradaciju okoliša, zbog čega se održivi razvoj nameće kao ključni pristup u planiranju turističke infrastrukture. U tom je kontekstu definiran pojam arhitektonskog otiska, analiziran odnos arhitekture i prostora te je privremena arhitektura prepoznata kao potencijalno održiv model turističkog smještaja.

Kroz analitički okvir istraživanja iz znanstvene i stručne literature izdvojeni su i sistematizirani tipovi arhitekture turističkoga smještaja prema istoj oblikovnoj strukturi, a zatim definirana privremena arhitektura turističkoga smještaja.

Analiza privremene arhitekture turističkoga smještaja pokazala je da njezine karakteristike minimalnog arhitektonskog otiska, mobilnosti i prilagodljivosti omogućuju manji intenzitet prostorne intervencije i veću reverzibilnost arhitektonskog otiska u prostoru. Utvrđeno je i da privremena arhitektura pokazuje visok stupanj prilagodljivosti promjenjivim zahtjevima turističkog tržišta i specifičnostima prostora.

Sinteza teorijskih i analitičkih spoznaja pokazala je da privremena arhitektura turističkog smještaja ima obilježja koja mogu pridonijeti održivijem razvoju turističkoga smještaja. Njezina prilagodljivost, transformabilnost i minimalna invazivnost potvrđuju potencijal za usklađivanje turističkih aktivnosti s prostornim ograničenjima i vrijednostima okoliša te su opravdala potrebu za istraživanjem.

Kontekstualna i razvojna analiza privremene arhitekture turističkoga smještaja dala je uvid u razvoj, teorijsku interpretaciju i suvremene pristupe planiranju i projektiranju područje istraživanja. Pokazalo se da se njezin razvoj odvijao kroz više faza koje odražavaju društvene, tehnološke i prostorne promjene koje su u istraživanju sistematizirane te predstavljaju znanstveni doprinos istraživanju razvoja privremene arhitekture turističkoga smještaja. Od ranih improviziranih oblika smještaja do suvremenih modela visoke razine komfora i tipološke raznolikosti, privremena arhitektura kontinuirano se prilagođava zahtjevima turizma i korisnika. Utvrđeno je da je razvoj kampiranja i privremene arhitekture povezan s prostornim planiranjem,

regulacijom i zaštitom okoliša. Problemi degradacije prostora potaknuli su razvoj sustavnih pristupa organizaciji kampova.

Na razini smještajne jedinice, tehnološki razvoj i promjenjive potrebe korisnika potaknule su njihove promjene. U sklopu istraživanja, utvrđena je tipološka podjela privremene arhitekture turističkoga smještaja, nužna za analitičko istraživanje.

Dobiveni rezultati uspostavili su teorijsku i analitičku osnovu za utvrđivanje kriterija planiranja i projektiranja i ukazali da se planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja bazira na tri osnovna čimbenika: održivom pristupu okolišu, planiranju prostora i arhitektonskom projektiranju

U izvornom istraživanju analizom relevantne znanstvene i stručne literature utvrđeni su pokazatelji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkog smještaja, sistematizirani prema osnovnim čimbenicima u pokazatelje održivosti, prostorne pokazatelje i arhitektonske pokazatelje. Definirani su konceptualno utemeljeni, mjerljivi i usporedivi pokazatelji koji omogućuju sustavno sagledavanje prostornih, arhitektonskih, ekoloških, društvenih i razvojnih aspekata. Utvrđeni pokazatelji ukazali su da planiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja zahtijeva usklađivanje različitih razina odlučivanja, od prostornog planiranja do arhitektonskog oblikovanja, uz naglasak na prilagodljivosti, reverzibilnosti i minimalnom utjecaju na okoliš.

Daljnje istraživanje 16 odabranih primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja kroz sustav pokazatelja i definiranih metoda analize te zatim njihovom numeričko-statističkom analizom i/ili tipološko-konvergencijskom analizom, rezultirao je evaluacijom svakog pokazatelja. Temeljem rezultata evaluacije utvrđeni su i sistematizirani kriteriji planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Provedena analiza pokazala je različite stupnjeve ujednačenosti rezultata među kataloškim primjerima te među pojedinim tipovima i veličinama smještajnih jedinica. Takva varijabilnost ukazuje da relevantnost pojedinih pokazatelja nije jednaka u svim prostornim i tipološkim okolnostima, zbog čega je uz kategoriju relevantnih kriterija uvedena i kategorija djelomično relevantnih kriterija, čija primjena zahtijeva kontekstualno tumačenje

9.2 Osvrt na ciljeve istraživanja

U znanstvenom istraživanju na početku su postavljeni ciljevi istraživanja:

1. Istražiti postoje li specifična obilježja privremene arhitekture turističkoga smještaja koja pridonose održivom turističkom razvoju.

Analizom prednosti privremene arhitekture turističkoga smještaja u poglavlju 2.6, utvrđena su njezina osnovna specifična obilježja prilagodljivosti i minimalnog arhitektonskog otiska koja pridonose održivijem pristupu, odnosno imaju potencijal smanjenja prostornog i okolišnog opterećenja. Prilagodljivost privremene arhitekture promjenjivim zahtjevima i trendovima turističkog tržišta i smanjeni intenzitet prostorne intervencije koji rezultira manjim i reverzibilnijim arhitektonskim otiskom mogu pridonijeti održivijem planiranju turističkoga smještaja. Time je prvi cilj istraživanja ostvaren.

2. Ustanoviti kriterije planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja kako bi se teorijski unaprijedio pristup oblikovanju, planiranju i postavi u prostor te zaštitio prirodni krajolik.

U poglavlju 3 provedena je detaljna analiza relevantne literature iz područja istraživanja sistematizirana u znanstvenu literaturu i publicistiku, stručne priručnike i preporuke te pravilnike i standarde. Temeljem analize literature, u poglavlju 4 utvrđeni su pokazatelji privremene arhitekture turističkoga smještaja. Utvrđeno je ukupno 42 pokazatelja sistematiziranih u 3 grupe (pokazatelji održivosti, prostorni i arhitektonski pokazatelji). Na temelju utvrđenih pokazatelja analizirani su odabrani kataloški primjeri privremene arhitekture turističkoga smještaja te je u poglavlju 6 obrazložena numeričko-statistička i tipološko-konvergencijska analiza dobivenih rezultata kojom je ustanovljeno 14 relevantnih, 13 djelomično relevantnih i 1 specijalni kriterij planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Kriteriji su pokazatelji kojima je utvrđena relevantnost pa zadržavaju osnovnu podjelu po uzoru na pokazatelje na kriterije održivosti, prostorne i arhitektonske kriterije te su zatim sistematizirani u 3 faze:

- prema relevantnosti na relevantne, djelomično relevantne i jedan specijalni kriterij,
- prema području primjene na kriterije planiranja i projektiranja,
- prema prostornoj razini na kriterije razine kampa (zone smještajnih jedinica), grupe smještajnih jedinica i smještajne jedinice, odnosno mjesta postave.

Utvrđeni kriteriji pridonose razvoju planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja, dok njihova sistematizacija omogućuje određivanje stupnja njihove relevantnosti, područja primjene i prostorne razine na kojoj se primjenjuju. Time je drugi cilj istraživanja ostvaren.

9.3 Osvrt na hipoteze

U istraživanju su postavljene sljedeće hipoteze:

H1: Očuvanje krajobraznih i okolišnih vrijednosti predstavlja temelj planiranja i projektiranja održive privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Relevantna znanstvena i stručna literatura, na temelju koje su definirani pokazatelji istraživanja, pruža teorijsko uporište za postavljenu hipotezu H1. Literatura iz područja održivoga razvoja, turizma, kampiranja i arhitekture ukazuje na važnost očuvanja krajobraznih i okolišnih vrijednosti te prilagodbe turističkih sadržaja obilježjima lokacije. Prirodni krajolik pritom predstavlja jedan od temeljnih resursa turističkoga prostora, zbog čega je smještajne sadržaje potrebno planirati i projektirati uz što manje promjene zatečenoga okoliša.

Rezultati empirijskog istraživanja također podupiru hipotezu H1. Među utvrđenim kriterijima izdvajaju se očuvanje zatečene prirode, minimalni arhitektonski otisak, pokretljivost i reverzibilnost prostora, prilagodljivost, privremenost i ponovna uporaba, topografska organizacija te primjena održivih materijala i klimatski prilagođeno projektiranje. Navedeni kriteriji izravno su povezani sa smanjenjem intervencija u prostoru, očuvanjem prirodnih obilježja lokacije i prilagodbom arhitekture okolišu.

Na temelju teorijskih polazišta i rezultata empirijskog istraživanja može se zaključiti da rezultati istraživanja podupiru hipotezu H1.

H2: Kvaliteta planiranog prostora privremene arhitekture turističkoga smještaja ovisi o strukturi smještajnih jedinica i prilagodbi obilježjima lokacije.

Relevantna znanstvena i stručna literatura na temelju koje su definirani pokazatelji istraživanja također teorijski podržava postavljenu hipotezu H2. Pokazatelji održivosti i prostorni pokazatelji koji se odnose na planiranje zona smještajnih jedinica, grupa, mjesta postave te strukture samih smještajnih jedinica teorijski ukazuju da kvaliteta prostora ne proizlazi isključivo iz obilježja pojedinačnih smještajnih jedinica, već iz njihove međusobne prostorne organizacije i usklađenosti s prirodnim obilježjima lokacije, odnosno sposobnosti prilagodbe prostoru uz minimalne zahvate u okoliš (poglavlje 2.6). Struktura smještajnih jedinica, koja obuhvaća njihov raspored, gustoću, grupiranje i međusobne odnose, izravno utječe na funkcionalnost, privatnost, vizualnu kvalitetu i cjelokupni doživljaj prostora. Takvim pristupom čuva se identitet prostora, smanjuju negativni utjecaji na okoliš i stvaraju kvalitetniji uvjeti boravka korisnika.

Rezultati empirijskog istraživanja također podupiru hipotezu H2. Utvrđeni kriteriji očuvanja zatečene prirode, prilagodljivosti, privremenosti i ponovne uporabe, pokretljivosti i reverzibilnosti prostora, topografske organizacije te orijentacije, osunčanja i zasjenjenosti ukazuju da kvaliteta planiranog prostora privremene arhitekture turističkoga smještaja ovisi o prilagodbi obilježjima lokacije, a veličine grupe i grupiranja tipova jedinica ukazuju da kvaliteta planiranog prostora privremene arhitekture turističkoga smještaja ovisi o strukturi smještajnih jedinica.

Na temelju teorijskih polazišta i rezultata empirijskog istraživanja može se zaključiti da rezultati istraživanja podupiru hipotezu H2.

H3: Projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja određeno je zahtjevima reverzibilnosti prostora, mobilnosti i minimalnog arhitektonskog otiska.

Relevantna znanstvena i stručna literatura na temelju koje je provedena analiza privremene arhitekture turističkoga smještaja (poglavlje 2.6) te definirani pokazatelji istraživanja također teorijski podržavaju postavljenu hipotezu H3. Analiza privremene arhitekture turističkoga smještaja pokazala je da su njezine prednosti prilagodljivost i minimalni arhitektonski otisak, što uključuje prenosivost i jednostavnu montažu uz minimalnu intervenciju pričvršćenja za tlo. Takve strukture moguće je brzo ukloniti, premjestiti ili prilagoditi bez značajnijih posljedica za okoliš. Time se smanjuje

degradacija, olakšava obnova i reverzibilnost prostora. Takav pristup posebno je važan u osjetljivom i vrijednom okolišu gdje je njegovo očuvanje ključ razvoja turizma.

Nadalje, utvrđena povezanost hipoteze 3 istraživanja i empirijski utvrđenih kriterija projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja, također upućuje na zaključak da rezultati istraživanja podupiru postavljenu hipotezu (poglavlje 7.3.5).

Rezultati empirijskog istraživanja također podupiru hipotezu H3. Utvrđeni kriteriji minimalnog arhitektonskog otiska, pokretljivosti i reverzibilnosti prostora te prilagodljivosti, privremenosti i ponovne uporabe izravno su povezani sa zahtjevima reverzibilnosti prostora, mobilnosti i minimalnog arhitektonskog otiska u projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Na temelju teorijskih polazišta i rezultata empirijskog istraživanja može se zaključiti da rezultati istraživanja podupiru hipotezu H3.

9.4 Osvrt na znanstveni i stručni doprinos

Doprinos istraživanja podijeljen je na izvorni i pregledni znanstveni doprinos.

9.4.1 Izvorni znanstveni doprinos

1. Uspostavljanje hijerarhijski strukturiranoga sustava kriterija planiranja i projektiranja prema stupnju relevantnosti, području primjene i prostornoj razini.

Uspostavljanje sustava kriterija planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja bio je cilj ovog istraživanja te predstavlja njegovu najveću znanstvenu vrijednost.

Privremena arhitektura turističkoga smještaja je malo istražena grana arhitekture bitna za održivi razvoj turizma. Ugroženost prostora i okoliša od rastućeg turizma može biti ublažena primjenom privremene arhitekture turističkoga smještaja koja je središnja tema ovog istraživanja. Metodološki pristup i dio utvrđenih kriterija imaju potencijal primjene i u istraživanjima drugih oblika privremene i prostorno prilagodljive arhitekture. Uspostavljeni kriteriji mogu biti polazište daljnjih istraživanja ovog neistraženog područja te afirmirati pristup neinvazivnog i prilagodljivog korištenja prostora.

2. Pojmovno određenje privremene arhitekture turističkog smještaja i arhitektonskog otiska, čime se unapređuje teorijski i terminološki okvir istraživanoga područja.

U znanstveni doprinos treba uvrstiti određivanje pojmova korištenih u ovom istraživanju. Navedeni pojmovi važni su za preciziranje slabo istraženog područja privremene arhitekture turističkoga smještaja i afirmiranje njezine važne karakteristike – prilagodljivosti te neinvazivnog i reverzibilnog utjecaja na (ugroženi) prostor. Pojam arhitektonskog otiska nadilazi područje privremene arhitekture turističkoga smještaja, primjenjiv je u širem području istraživanja utjecaja na prostor i važan u vremenu sve važnijeg promišljanja održivog razvoja.

3. Razvoj metodološko-analitičkog modela za odabir referentnih primjera, evaluaciju pokazatelja i utvrđivanje njihove relevantnosti kao kriterija planiranja i projektiranja

Razvojem višestupanjskog modela odabira uspostavljen je kriterijski odabran i raznolik skup referentnih primjera i izvorna baza analiziranih podataka te je razvijen cjelovit metodološko-analitički postupak sustavne i usporedive provjere relevantnosti pokazatelja za utvrđivanje kriterija.

9.4.2 Pregledni znanstveni doprinos

4. Tipološka sistematizacija arhitekture turističkoga smještaja.

Za potrebe utvrđivanja okvira šireg područja istraživanja, u istraživanju je provedena sistematizacija arhitekture turističkoga smještaja. Postojeće sistematizacije polaze prvenstveno od turističkih, statističkih ili smještajnih kategorija, dok je u istraživanju uspostavljena sistematizacija prema općim arhitektonskim obilježjima turističkoga smještaja Tipovi arhitekture turističkoga smještaja razvrstani su na hotele i sličan smještaj, kuće za odmor, druge oblike smještaja, smještaj u kampu i ostalo. Utvrđena tipološka sistematizacija arhitekture turističkoga smještaja može poslužiti za utvrđivanje okvira drugih istraživanja arhitekture smještaja u turizmu.

5. Tipološka sistematizacija privremene arhitekture turističkoga smještaja.

U sklopu istraživanja objavljen je znanstveni članak u kojem je provedena sistematizacija arhitekture turističkoga smještaja prema arhitektonsko-konstruktivnim karakteristikama (Sladoljev, et al., 2025). Tipovi arhitekture turističkoga smještaja razvrstani su na platnene jedinice, hibridne jedinice i krute jedinice. Uspostavljena tipološka sistematizacija omogućuje sustavnije razlikovanje oblika privremene arhitekture turističkoga smještaja prema njihovim arhitektonsko-konstruktivnim obilježjima te predstavlja okvir za njihovu daljnju analizu i usporedbu.

6. Utvrđivanje razdoblja razvoja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

U spomenutom znanstvenom članku kao dijelu doktorskog istraživanja, provedeno je i utvrđivanje razdoblja razvoja privremene arhitekture turističkoga smještaja i komparacija s drugim teoretskim podjelama razvoja turizma (Sladoljev, et al., 2025). Utvrđena su razvojno, moderno i postmoderno razdoblje razvoja privremene arhitekture turističkoga smještaja. Utvrđena podjela razdoblja je znanstveni doprinos razumijevanju povijesnog razvoja privremene arhitekture turističkoga smještaja i kampiranja te može poslužiti kao vremenski okvir drugih istraživanja iz ovog područja istraživanja.

9.4.3 Primjena i stručni doprinos istraživanja

7. Osnova za unapređenje normativnog i planskog okvira privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Uvedeni pojam i sistematizacija privremene arhitekture turističkoga smještaja precizno definiraju ovaj tip arhitekture, što može pomoći u njegovom jasnijem tumačenju i poslužiti kao osnova za buduće zakonodavne smjernice, standarde, prostorno-plansku dokumentaciju te edukaciju dionika u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja. Utvrđeni kriteriji planiranja i projektiranja mogu poslužiti za definiranje jasnijih smjernica i pravilnika koji se tiču praktične primjene pravila u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja.

8. Unapređenje planiranja i projektiranja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Osnovni rezultat istraživanja, odnosno utvrđeni kriteriji mogu biti vrijedan alat dionicima razvoja ovog tipa turizma (investitorima, planerima, arhitektima, turističkim radnicima) za planiranje i projektiranje privremene arhitekture turističkoga smještaja. Velik dio kriterija, pogotovo onih koji se tiču prilagodljivosti i arhitektonskog otiska, primjenjiv je i u planiranju i projektiranju u drugim područjima arhitekture.

Istraživanje pridonosi podizanju svijesti o zaštiti prostora, okoliša te kvalitete i održivosti turizma te moguće smjerove daljnjih istraživanja u arhitekturi i urbanizmu, ali i drugim disciplinama kao što su krajobrazna arhitektura, tehnologija građenja, održivi razvoj i turizam. Rezultati istraživanja omogućuju sustavnije razmatranje prostorne prilagodljivosti, reverzibilnosti, očuvanja prirodnih obilježja i racionalne uporabe prostora, materijala i infrastrukture za sadašnjost i budućnost.

10. Popis literature

1. AA Hotel and Hospitality Services, 2024. *Caravan and Camping Quality Standards,* s.l.: AA Hotel and Hospitality Services.

2. Aleksić, J. i dr., 2015. *Mobilna arhitektura: utopija, avangarda ili realnost novog doba.* Novi Sad, Univezitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka.

3. Al-Musawi, M. H. & Ali, S. H., 2025. The role of temporary architecture in the historical environment: Baghdad city/historic Saray axis—A case study. *Alexandria Engineering Journal,* Svezak 112, pp. 98-109.

4. Ananthasuresh, G. K., 2015. Buckminster Fuller and his Fabulous Designs. *Resonance,* pp. 98 - 122.

5. Argan, G. C., 1962. *On the Typology of Architecture.* Minhen: C.H.Beck.

6. Ayakta, Y. & Ozek, H., 2018. A Comparison of the Requirements of Tent Fabrics for Various Usages. *Journal of Fashion Technology & Textile Engineering.*

7. Ayala, H., 1991. Resort Hotel Landscape as an International Megatrend. *Annals of Tourism Research,* 14(4), pp. 568-587.

8. Babris, M., Bratuškins, U., Tihanova, A. & Hartmans, R., 2023. Organisational Typologies for Experiential Nature Tourism Architecture. *Architecture and Urban Planning,* 19(1), pp. 164 - 174.

9. Bal, W., 2021. Assessing Architecture-and-Landscape Integration as a Basis for Evaluating the Impact of Construction Projects on the Cultural Landscape of Tourist Seaside Resorts. *Land,* 10(17).

10. Baud-Bovy, M. & Lawson, F., 1998. *Tourism & Recreation, Handbook of Planning and Design.* Oxford Boston Johannesburg Melbourne New Delhi Singapore: Architectural Press.

11. Berizzi, C., Nirta, S., Nerea Terlicher, G. & Trabattoni, L., 2021. Sustainable and Affordable Prefabricated Construction: Developing a Natural, Recycled, and Recyclable Mobile Home. *Sustainability,* Svezak 13 (15), 8296.

12. Big Agnes, 2026. *www.bigagnes.com.* [Mrežno]
Available at: https://www.bigagnes.com/products/wyoming-trail-4?_pos=2&_psq=WYOMING+TRAIL&_psid=5ef9443ee&_ss=e

13. Bjažić Klarin, T. & Kranjčević, J., 2023. Turistički kampovi i montažni objekti zagrebačkog Jugomonta u Istri i na Kvarneru pedesetih i šezdesetih godina 20. stoljeća. *Ars Adriatica,* Svezak 13, pp. 275-290.

14. Brooker, E. & Joppe, M., 2013. Trends in Camping and Outdoor Hospitality—An International Review. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism,* June.

15. Bruno, A., 2015. *Projektiranje Sagrađenoga.* Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet.

16. Bryant, F. & Yarnold, P., 1995. Principal components analysis and exploratory and confirmatory factor analysis. U: L. Grimm & Y. P.R., ur. *Reading and Understanding Multivariate Statistics.* Washington DC: American Psychological Association, pp. 99-136.

17. Budiasa, M., Suparta, K. & Nurjaya, W., 2019. *Implementation of Green Tourism Concept.* Bali, Advances in Social Science, Education and Humanities Research.

18. Butler, R., 1993. *Tourism and Sustainable Development: Monitoring, Planning, Managing.* s.l.:University of Waterloo, Department of Geography.

19. campandrv.com, 2026. *https://campandrv.com.* [Mrežno]
Available at: https://campandrv.com/stats/#:~:text=Roughly%2027%2C000%20total%20campgrounds%20(public,RV%20parks%20in%20the%20U.S.

20. Cardini, R. J., 2024. The Radicality of Use, Practices of transformation based on the occupation and appropriation of buildings. *UOU scientific journal,* Svezak 08, pp. 104 - 115.

21. Chabrowe, B., 1974: 386. On the Significance of Temporary Architecture. *The Burlington Magazine,* 116(856), pp. 384-388.

22. Ching, F. D. K., 2015. *Architecture, Form, Space & Order.* 4. ur. New Jersey: Wiley.

23. Cochran, W. G., 1991. *Sampling Techniques.* 3rd ur. New York: John Wiley & Sons.

24. Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D. & Kesar, O., (2011). *Turizam, Ekonomske osnove i organizacijski sustav.* Zagreb: Školska knjiga.

25. Čavlović, M., 2020. *Komparativna analiza Nacionalnih strategija održivog razvoja Republike Hrvatske i srednjoeuropskih zemalja članica Europske unije,* Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Diplomski rad.

26. De Abaitua, M., 2011. *The Art of Camping.* London: Penguin Books Ltd.

27. Dragičević, M., 1988. *Društveni troškovi razvoja turizma, doktorska disertacija.* Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

28. DZS, 2024. *Dolasci i noćenja turista u komercijalnom smještaju u kolovozu 2024.,* Zagreb: Državni zavod za statistiku.

29. Eells, E., 1986: 119. *Eleanor Eells' History of Organized Camping: The First 100 Years.* Martinsville: American Camping Association.

30. en.hrturizam.hr, 2026. *https://en.hrturizam.hr.* [Mrežno] Available at: https://en.hrturizam.hr/hrvatski-kamping-ulaganja-u-kvalitetu-hrvatskih-kampova-donose-uspjeh-cijelom-sektoru

31. Enia, M. & Martella, F., 2020. *Architecture beyond permanence: temporariness in 21st century urban architecture.* Valencia, EAAE – ARCC INTERNATIONAL CONFERENCE.

32. Epstein-Mervis, M., 2016. The Rise and Rise of Pop-Up Architecture. *Curbed.*

33. Eremić, G., 2020. Novi trendovi kamping turizma – glamping i obiteljski kampovi. *Geoadria,* 26(1), pp. 59-82.

34. Eurocamp, 2022. *www.eurocamp.co.uk.* [Mrežno]
Available at: https://www.eurocamp.co.uk/about-us/why-choose-eurocamp/company-history
[Pokušaj pristupa 23 12 2022].

35. European Economic Chamber of Trade, Commerce and Industry, 2025. *www.european-economic-chamber-eeig.eu.* [Mrežno]
Available at: http://www.european-economic-chamber-eeig.eu/documents/Standards/European%20Camping%20Standard+Checklist.English%20version.pdf
[Pokušaj pristupa 14 02 2025].

36. Eurostat, 2024. *Tourism statistics - annual results for the accommodation sector,* s.l.: Eurostat .

37. Garst, B. A., Williams, D. R. & Roggenbuck, J. W., 2009. Exploring Early Twenty-First Century Developed Forest Camping Experiences and Meanings. *Leisure Sciences,* Svezak 32, pp. 90-107.

38. Global Sustainable Tourism Council, 2016. *GSTC Industry Criteria, Version 3, with Performance Indicators for Hotels and Accommodations,* s.l.: Global Sustainable Tourism Council.

39. Global Sustainable Tourism Council, 2019. *GSTC Destination Criteria,* s.l.: Global Sustainable Tourism Council.

40. Good, A. H., 1938. *Park and Recreation Structures.* Washington: National Park Service.

41. Green, R., Deviller, R., Luther, J. E. & Eddy, B. G., 2011. GIS-Based Multiple-Criteria Decision Analysis. *Geography Compass,* 5(6), p. 412–432.

42. Gyr, U., 2010. *The History of Tourism: Structures on the Path to Modernity,* Mainz: Institut für Europäische Geschichte (IEG) / Institute of European History.

43. Haibeibei, Y. & Yuhang, K., 2012. Micro-architecture under Perspective of Landscape. *Advanced Materials Research,* Svezak 368-373, pp. 3841-3846.

44. Hair, J. J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L. & Black, W. C., 1998. *Multivariate Data Analysis.* 4th ur. London: Prentice Hall.

45. Hamaina, R., Leduc, T. & Moreau, G., 2012. Towards Urban Fabrics Characterization Based on Buildings Footprints.. U: J. Gensel, D. Josselin & D. Vandenbroucke, ur. *Bridging the Geographic Information Sciences.* Berlin, Heidelberg,: Springer, pp. 327 - 346.

46. Hendija, Z., 2004: 321-322. Obilježja kamping turizma u Europi.. *Turizam: znanstveno-stručni časopis,* 52(3), pp. 321-322.

47. Hendija, Z., Kesija, O. & Bučar, K., 2016. *Osnovni podaci o turizmu u svijetu i Hrvatskoj u 2015. godini,* Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Katedra za turizam.

48. Hogue, M., 2011. *placesjournal.org.* [Mrežno]
Available at: https://placesjournal.org/article/a-short-history-of-the-campsite/
[Pokušaj pristupa 20 12 2022].

49. Hogue, M., 2016. *Thirtyfour Campgrounds.* Cambridge, MA: The MIT Press.

50. Hrvatska enciklopedija, 2026. *www.enciklopedija.hr.* [Mrežno]
Available at:
https://www.enciklopedija.hr/clanak/kontekst#:~:text=kontekst%20(lat.,oblik%20ili%20funkciju%20promatrane%20jedinice.
[Pokušaj pristupa 15 02 2026].

51. Hrvatski jezični portal, 2026. *www.hjp.znanje.hr.* [Mrežno]
Available at:
https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eVtkWRE%3D
[Pokušaj pristupa 02 07 2026].

52. Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik. Institut za hrvatski jezik, 2026. *www.rjecnik.hr.* [Mrežno]
Available at: https://rjecnik.hr/mreznik/cimbenik/
[Pokušaj pristupa 02 07 2026].

53. Husky, 2026. *www.huskyoutdoor.com.* [Mrežno]
Available at: https://www.huskyoutdoor.com/tents-family-boston-4-green

54. Ibisworld, 2026. *https:www.ibisworld.com.* [Mrežno]
Available at: https://www.ibisworld.com/industry-statistics/number-of-businesses/campgrounds-rv-parks-united-states/
[Pokušaj pristupa 29 01 2026].

55. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, n.d. *www.jezicni-savjetnik.hr.* [Mrežno]
Available at: https://jezicni-savjetnik.hr/?page=16
[Pokušaj pristupa 04 07 2026].

56. International Tourism Partnership, 2014. *Sustainable Hotel. Siting, Design and Construction.* s.l.:International Tourism Partnership.

57. ISO18513, 2021. *www.iso.org.* [Mrežno]
Available at: https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:18513:ed-2:v1:en
[Pokušaj pristupa 13 12 2024].

58. IUCN, 1980. *World Conservation Strategy,* s.l.: Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN).

59. IUCN, 2012. *Siting and Design of Hotels and Resorts, Principles and Case Studies for Biodiversity Conservation.* Gland: IUCN - International Union for Conservation of Nature and Natural Resources.

60. Jang, E. & Kim, K., 2026. Context-Responsive Building Footprint Generation via Conditional Inpainting Using Latent Diffusion Models. *Sustainability ,* 18(3987), pp. 1 - 22.

61. Joppe, M. & Brooker, E., 2013. Trends in Camping and Outdoor Hospitality—An International Review. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism,* Svezak 3-4, pp. 1-6.

62. Kamping udruženje Hrvatske, 2025. *https://www.camping.hr/.* [Mrežno] Available at: https://www.camping.hr/

63. Kihlstedt, F. T., 1984: 132–43. The Crystal Palace. *Scientific American,* 251(no. 4), p. 132–43.

64. Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970. Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement,* Issue 30, pp. 607 - 610.

65. Krimsky, P. G., 2021. *connecticuthistory.org.* [Mrežno] Available at: https://connecticuthistory.org/reading-writing-and-the-great-outdoors-frederick-gunns-school-transforms-victorian-era-education/ [Pokušaj pristupa 8 9 2022].

66. Kronenburg, R., 1995. *Houses in Motion, the Genesis, History and Development of the Portable Building.* London: Academy Editions.

67. Kronenburg, R., 2003. *Portable Architecture.* 3th ur. Oxford, Burlington: Elsevier/Architectural Press.

68. Kušen, E., 2001. Turizam i prostor, klasifikacija turističkih atrakcija. *Prostor*, 9.

69. Kušen, E., 2002. *Turistička atrakcijska osnova.* Zagreb: Institut za turizam.

70. Lacka, I. & Brelik, A., 2024. Determinants of Tourism Development in the Aspect of the Challenges of the 21st Century. *Annals of the Polish Association of Agricultural and Agribusiness Economists,* XXVI(2).

71. Lähdesmäki, T., 2018. Temporary Architecture as a Means in Urban Regeneration. U: *Time and Transformation in Architecture.* Leiden: Brill, p. 20.

72. Latka, J. F. i dr., 2025. Implementation of Paper-Based Materials in Emergency Architecture: Research and Development of Transportable Emergency Cardboard Houses. *Materials,* 18(4134).

73. Lickorish, J. L. & Jenkic, C. L., 2006. *Uvod u turizam.* Split: Ekokon.

74. Lucivero, M., 2012. *Camping and Open-Air Tourism: An Opportunity for Sustainable Tourism in Coastal Areas.* Barcelona, International Forum on Urbanism Escola Técnica Superior d'Arquitectura de Barcelona.

75. Marinović – Uzelac, A., 1986. *Naselja, gradovi, prostori.* Zagreb: Tehnička knjiga.

76. Mark, M. M., Gibson, L. J. & Wright, N. G., 1991. Location Quotient: A Basic Tool for Economic Development Analysis. *Economic Development Review,* 9(2).

77. Martín, X., Martínez, A. & de Rentería, I., 2020. The Integration of Campsites in Cultural Landscapes: Architectural Actions on the Catalan Coast, Spain. *Sustainability,* 12(16), p. 6499.

78. Maulana, Y. S., Munawar, A. H. & Hadiani, D., 2020. *Location Quotient Analysis (LQ) in Determining the Excellent Commodity.* s.l., Advances in Health Sciences Research.

79. Meinecke, E. P., 1932. *A Camp Ground Policy,* s.l.: an.

80. Meinecke, E. P., 1935. *Camp Planning and Camp Reconstruction,* s.l.: California Region, U. S. Forest Service.

81. Minas, A., 2026. Overtourism And Beyond: Tourism And Sustainability In Cities And Territories. *Sustainable Development, Culture, Traditions,* Svezak 2a.

82. Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, 155/2025. *Zakon o gradnji,* s.l.: an.

83. Ministarstvo prostornoga uređenja, g. i. d. i., 155/2025. *Zakon o prostornom uređenju,* Zagreb: Hrvatski sabor.

84. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 09/2016; 54/2016; 61/2016; 69/2017; 120/2019. *Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu,* s.l.: Narodne novine,

85. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 2016. Pravilnik o razvrstavanju, kategorizaciji i posebnim standardima ugostiteljskih objekata iz skupine hoteli. *Narodne novine*, 17 lipanj, p. 56.

86. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 68/2019; 120/2019. *Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine kampovi,* Zagreb: Narodne novine.

87. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 69/2017; 120/2019. *Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu,* s.l.: Narodne Novine.

88. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 54/2016; 69/2017. *Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine ostali ugostiteljski objekti za smještaj,* s.l.: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske.

89. Moneo, R., 1978. On Typology. *Oppositions,* Issue 13, pp. 22 - 45.

90. Montgomery, D. C. & Runger, G. C., 2018. *Applied Statistics and Probability for Engineers.* 7 ur. Hoboken, NJ: Wiley.

91. Mrđa, A., 2015. *Metoda određivanja turističke nosivosti u prostornom planiranju.* Zagreb: Doktorski rad.

92. Müller, H., 1994. The thorny path to sustainable tourism development. *Journal of Sustainable Tourism,* 2(3), pp. 131-136.

93. National Park Service, 2021. *Campground Design Guidelines.* s.l.:National Park Service.

94. Nemo, 2026. *www.nemoequipment.com.* [Mrežno]
Available at: https://www.nemoequipment.com/products/aurora-highrise?srsltid=AfmBOook52NwbDXEYogzCKHahvFHxcXWK0CWx9M7h58rtALHFivdNsyt

95. OECD, 2023. *OECD Competition Assessment Reviews: Tunisia 2023,* Paris: OECD Publishing.

96. Osborne, J. W. & Costello, A. B., 2003. *Exploring best practices in Factor Analysis: Four mistakes applied researchers make.* Chicago, Članak prezentiran na godišnjem sastanku American Educational Research Association.

97. Petri, R. L. & Ryalls, A., 2013. *www.britannica.com.* [Mrežno] Available at: https://www.britannica.com/topic/camping [Pokušaj pristupa 19 12 2022].

98. Planning Aid England, 2023. *Camping, Glamping & Caravanning: Planning Policy and Licensing,* s.l.: Planning Aid England.

99. Radogna, D., 2018. Emergency And Tourism In Abruzzo A Temporary House System. *Agathón, International Journal of Architecture, Art and Design,* Svezak 04, pp. 177-186.

100. rentechdigital.com, 2026. *https://rentechdigital.com.* [Mrežno] Available at: https://rentechdigital.com/smartscraper/business-report-details/list-of-campgrounds-in-united-kingdom

101. Rice, W. L., Park, S. Y., Pan, B. & Newman, P., 2019. Forecasting campground demand in US national parks. *Annals of Tourism Research,* Svezak 75, pp. 424-438.

102. Ryalls, A. & Petri, R. L., 2013. *www.britannica.com.* [Mrežno] Available at: https://www.britannica.com/topic/camping [Pokušaj pristupa 18 10 2022].

103. Sharpley, R., 2009. *Tourism Development and the Environment: Beyond Sustainability?.* London, Sterling VA.: Earthscan.

104. Skorup, J., 2020. *Atomizirani hotel.* Zagrteb: ArTresor naklada.

105. Sladoljev, J. & Pilar, L., 2019: 119. *Dnevnik jednog kampiste.* Poreč: Top Camping d.o.o..

106. Sladoljev, M., Mrđa, A., Gašparović, S. & Bašić, S., 2025. Historical Overview of the Development of Temporary Architecture for Tourist Accommodation. *Prostor,* 33(1(69)), pp. 122-133.

107. slovenia.info, 2026. *www.slovenia.info.* [Mrežno]
Available at: https://www.slovenia.info/en/stories/campsites-in-slovenia-stay-close-to-nature
[Pokušaj pristupa 04 07 2026].

108. Snow Peak, 2026. *www.snowpeak.com.* [Mrežno]
Available at: https://www.snowpeak.com/products/alpha-breeze?srsltid=AfmBOoqb3xmSX3FOvG0N0dHOV_Ty8QKuakPz5XeACeKp4qwXMzOKhRzp&variant=39337559162924

109. Solar Decathlon Europe, 2022. *Solar Decathlon Europe 21 - 22, Rules, version 2.4,* Wuppertal: University of Wuppertal.

110. South Australian Tourism Commission, 2007. *Design Guidelines for Sustainable Tourism Development.* Adelaide: South Australian Tourism Commission.

111. Suwinto, J. & Ivy, V., 2022. *The Application of Herfindahl-Hirschman Index in Measuring the Concentration Level of Financial-Technology Industry.* s.l., Atlantis Press International B.V..

112. The Florrie Archive, 2026. *www.theflorriearchive.org.* [Mrežno]
Available at: https://www.theflorriearchive.org/joseph-cunningham/
[Pokušaj pristupa 28 01 2026].

113. The Global Sustainable Tourism Council, 2016. *GSTC Industry Criteria with Performance indicators For Hotels and Accommodations.* 3 ur. Washington: The Global Sustainable Tourism Council,.

114. The North Face, 2026. *www.thenorthface.com.* [Mrežno]
Available at: https://www.thenorthface.com/en-us/p/bags-and-gear/camp-shop/mountaineering-829880/bastion-4-tent-NF0A8BD0?color=C8T&size=OS

115. Tost, X. M., 2015. Architecture for Informal Tourism - Mild Occupation of Landscape through Campsites. *Athens Journal of Tourism,* 2(4), pp. 223 - 240.

116. Trisno, R., Husin, D., Lianto, F. & Hartoyo, C. E., 2025. The Concept of Tent as a Temporary Architecture in the Millennium Era. *Space and Culture,* 28(2), pp. 252-262.

117. Twose, S. & Perkins, N., 2015. *On the Edge Glamping: Design investigations in the New Zealand Landscape.* Wellington: Victoria University of Wellington.

118. UN Tourism, 2018: 39. *European Union Tourism Trends.* Madrid: World Tourism Organization.

119. UN Tourism, 2024. *www.unwto.org.* [Mrežno]
Available at: https://www.unwto.org/tourism-data/global-and-regional-tourism-performance
[Pokušaj pristupa 08 01 2025].

120. UN Tourism, 2026. *World Tourism Barometer.* [Mrežno]
Available at: https://pre-webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2026-01/World_Tourism%20Barometer_Jan26_excerpt_v2.pdf?VersionId=u75u9KWPa6Dzc2CUHld7AvQ49FYrDTQC
[Pokušaj pristupa 05 02 2026].

121. UN Tourism, n.d. *www.unwto.org.* [Mrežno]
Available at: https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms
[Pokušaj pristupa 02 02 2023].

122. UNEP; WTO, 2005. *Making Tourism More Sustainable, A Guide for Policy Makers.* s.l.:UNEP, WTO.

123. United Nations, 1992. *AGENDA 21,* Rio de Janerio: United Nations Conference on Environment & Development.

124. United Nations, 2015. *The 2030 Agenda for Sustainable Development,* s.l.: United Nations.

125. United Nations, 2024. *The Sustainable Development Goals Report 2024,* s.l.: an.

126. UNWTO, 1999. *Global Code of Ethics for Tourism,* Santiago de Chile: UNWTO.

127. Urry, J. & Larsen, J., 1990: 4. *The Tourist Gaze 3.0.* Los Angeles I London I New Delhi I Singapoore I Washington DC: Sage .

128. Vango, 2026. *www.vango.co.uk.* [Mrežno]
Available at: https://www.vango.co.uk/capri-400

129. VisitEngland, 2025. *Glamping Quality Standards.* s.l.:The Official Tourist Board for England.

130. Vreš, G. & Demšar Vreš, T., 2016. Garden Village Bled glamping as an innovative revitalization of degraded landscape. *AR. Arhitektura, raziskave,* 15(2), pp. 40-47.

131. Vrtodušić Hrgović, A., Cvelić Bonifačić, J. & Licul, I., 2018. Glamping – New Outdoor Accommodation. *EKON. MISAO I PRAKSA ,* 28(2), pp. 621-639.

132. Vukonić, B., 1987: 35. *Turizam i razvoj.* Zagreb: Školska knjiga.

133. World Ecotourism Summit, 2002. *Québec Declaration on Ecotourism,* Québec: an.

134. World Travel & Tourism Council, 2025. *https://wttc.org.* [Mrežno]
Available at: https://wttc.org/news/global-travel-and-tourism-is-strong-despite-economic-headwinds
[Pokušaj pristupa 05 02 2026].

135. WTO, 1998. *Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism.* s.l.:World Tourism Organization.

136. WTO, 2005. *Making Tourism More Sustainable - A Guide for Policy Makers.* Madrid: World Tourism Organization.

137. www.wanderdoerfer.at, 2026. *www.wanderdoerfer.at.* [Mrežno] Available at: https://www.wanderdoerfer.at/en/hiking-camping/#camping

138. Young, T., 2017. *Heading Out: A History of American Camping.* Ithaca and London: Cornell Univesity Press.

139. Yourcenar, M., 1997. *Hadrijanovi memoari.* Rijeka: Otokar Keršovani d.o.o..

Prilozi

Prilog I: Pojmovnik

Arhitektonski otisak. Trajna kvalitativna i kvantitativna promjena u prostoru nastala arhitektonskim zahvatom.

Čimbenik. 1. Onaj koji čini ili tvori što, koji je pokretačka snaga ili jedan od uvjeta koji dovode do kakve pojave ili procesa (Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik. Institut za hrvatski jezik, 2026). 2. u ovom istraživanju: pojava, svojstvo ili okolnost koja utječe na neki proces, stanje ili rezultat. Uzrok ili element koji ima određeni utjecaj.

Glamping. Izvedenica od *glamorous camping* (engl.) - atraktivno, neuobičajeno kampiranje). Oblik kampiranja koji uključuje smještaj i sadržaje luksuznije od onih povezanih s tradicionalnim kampiranjem (English Oxford Dictionaries, 2016).

Grupa (smještajnih jedinica). Prostorna cjelina grupe smještajnih jedinica unutar (veće) zone smještajnih jedinica.

Hibridna jedinica. Jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja koja ima platnenu ovojnicu, ali sadrži i krute plošne elemente (podna platforma, zidovi).

Kriterij. Načelo (stajalište) po kojem se nešto ocjenjuje, prosuđuje, vrednuje, raspoređuje (klasificira); mjerilo (Hrvatska enciklopedija, 2026). U ovom istraživanju pokazatelj čija je relevantnost potvrđena analizom te služi kao načelo za donošenje ocjena i odluka u planiranju i projektiranju privremene arhitekture turističkoga smještaja.

Kruta jedinica. Jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja pretežno izrađena od krutih elemenata s ili bez potkonstrukcije.

Mjesto postave (jedinice). Uređen ili neuređen prostor namijenjen postavi i uporabi korisnicima jedne jedinice smještaja ili logične uporabne cjeline privremene arhitekture turističkoga smještaja (npr. šator ili šator s pomoćnim šatorom i sl.).

Okolica, okolina i okoliš. Okolica znači ‘kraj, priroda ili širi prostor oko ili u blizini kojega mjesta’, okolina ‘društvo u kojemu se tko kreće i uvjeti kojima je okružen u životu

i radu'. Okoliš se odnosi na uži okolni prostor ili na prirodno okružje kojemu su prilagođena živa bića, sve što okružuje koji živi organizam. Tako govorimo o okolici grada, o radnoj okolini, o utjecaju okoline te o okolišu škole, zaštiti okoliša (Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, n.d.).

Platnena jedinica. Jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja pretežno izrađena od platna, najčešće s potkonstrukcijom od linearnih ili zakrivljenih elemenata (šipke, štapovi, lukovi).

Pokazatelj. 1. ono po čemu se može dobiti slika o čemu, podatak kao broj, iznos čega, grafikon itd. 2. znak, indikator, izraz (Hrvatski jezični portal, 2026). 3. u ovom istraživanju: mjerljiva ili opažljiva karakteristika kojom se nešto opisuje ili procjenjuje.

Privremena arhitektura. Privremena struktura jednostavna za prijenos i podizanje na mjestu udaljenom od njezine izrade[45].

Privremena arhitektura turističkoga smještaja. Arhitektura prenosivih malih jedinica za turistički smještaj koje se lako postavljaju i nisu trajno povezane s tlom (Sladoljev, et al., 2025)

Reverzibilnost. Svojstvo čega da se može okrenuti u suprotan smjer ili odvijati u oba smjera; povratnost, povrativost, obrativost (Hrvatska enciklopedija, 2026).

Struktura. Način kako je neka cjelina složena od svojih elemenata (dijelova, članova, pojedinosti) (Hrvatska enciklopedija, 2026).

Trajna arhitektura. U smislu ovog istraživanja, arhitektura turističkoga smještaja izgrađena s namjerom da ostane na određenom prostoru u trajnoj upotrebi.

Zona smještajnih jedinica. Zona postave jedinica privremene arhitekture turističkoga smještaja unutar kampa.

[45] *Prenosiva arhitektura (portable architecture*) je arhitektonska struktura, jednostavna za prijenos i podizanje na mjestu udaljenom od njezine izrade (Kronenburg, 2003: 1). Definicija je u istraživanju iskorištena i redefinirana za *privremenu arhitekturu* s kojom dijeli zajedničke karakteristike.

Prilog II: Kataloški prikaz primjera istraživanja privremene arhitekture turističkoga smještaja

Podaci o 16 odabranih kataloških primjera privremene arhitekture turističkoga smještaja prikupljeni su terenskim obilaskom, analizom dostupne dokumentacije, GIS i Google Earth prostornih podataka, baza podataka i javnopravnih dokumenata, fotografija, podataka putem web-a te od projektanata, izvođača i vlasnika kampova. U prikupljanju podataka su korištene metode mjerenja na terenu te putem dostupnih digitalnih alata (GIS alati, Autocad), skiciranja, fotografiranja, bilježenja i zapažanja karakteristika privremene arhitekture turističkoga smještaja (Tablica 10.1).

Tablica 10.1: kataloški primjeri istraživanja privremene arhitekture turističkoga smještaja.

	KAMP	DRŽAVA	OCJENA	BROJ ISPITANIKA	VELIČINA	TIPOVI JEDINICA
1	UNDER CANVAS WEST YELLOWSTONE	SAD	4,3	503	srednji	hibridne
2	MADISON CAMPGROUND YELLOWSTONE	SAD	4,5	982	veliki	platnene
3	YELLOWSTONE PARK / WEST GATE KOA HOLIDAY	SAD	4,2	1622	srednji	platnene / krute
4	PAWS UP MONTANA	SAD	4,5	278	mali	hibridne
5	OBONJAN ISLAND RESORT	HRVATSKA	4,3	882	veliki	hibridne / krute
6	PLITVICE HOLIDAY RESORT	HRVATSKA	4,5	1597	srednji	platnene / hibridne / krute
7	GLAMPING FEŠTA ŽUT	HRVATSKA	4,9	39	mali	hibridne
8	SOLARIS AMADRIA PARK CAMPING ŠIBENIK	HRVATSKA	4,2	4192	veliki	platnene / hibridne / krute
9	GARDEN VILLAGE BLED	SLOVENIJA	4,7	653	mali	hibridne
10	HERBAL GLAMPING RESORT LJUBNO	SLOVENIJA	4,6	145	mali	hibridne
11	GLAMPING OLIMIA ADRIA VILLAGE / CAMP NATURA	SLOVENIJA	4,4	113	mali	hibridne / krute
12	CHATEAU RAMŠAK VINEYARD GLAMPING	SLOVENIJA	4,8	271	mali	hibridne
13	HERDING HILL FARM	VELIKA BRITANIJA	4,8	661	mali	platnene / krute
14	THE QUIET SITE	VELIKA BRITANIJA	4,8	1286	srednji	platnene / krute
15	LAKESIDE PETZEN GLAMPING RESORT & CAMPING	AUSTRIJA	4,4	544	srednji	platnene / hibridne / krute
16	GLAMPING VILLAGE KÖTSCHACH	AUSTRIJA	4,7	125	srednji	hibridne / krute

1	UNDER CANVAS WEST YELLOWSTONE					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
SAD	**59,03**	**103**	**SREDNJI**	**SNJEŽNO ŠUMSKA**	**RAVAN**	**BEZ RASLINJA**

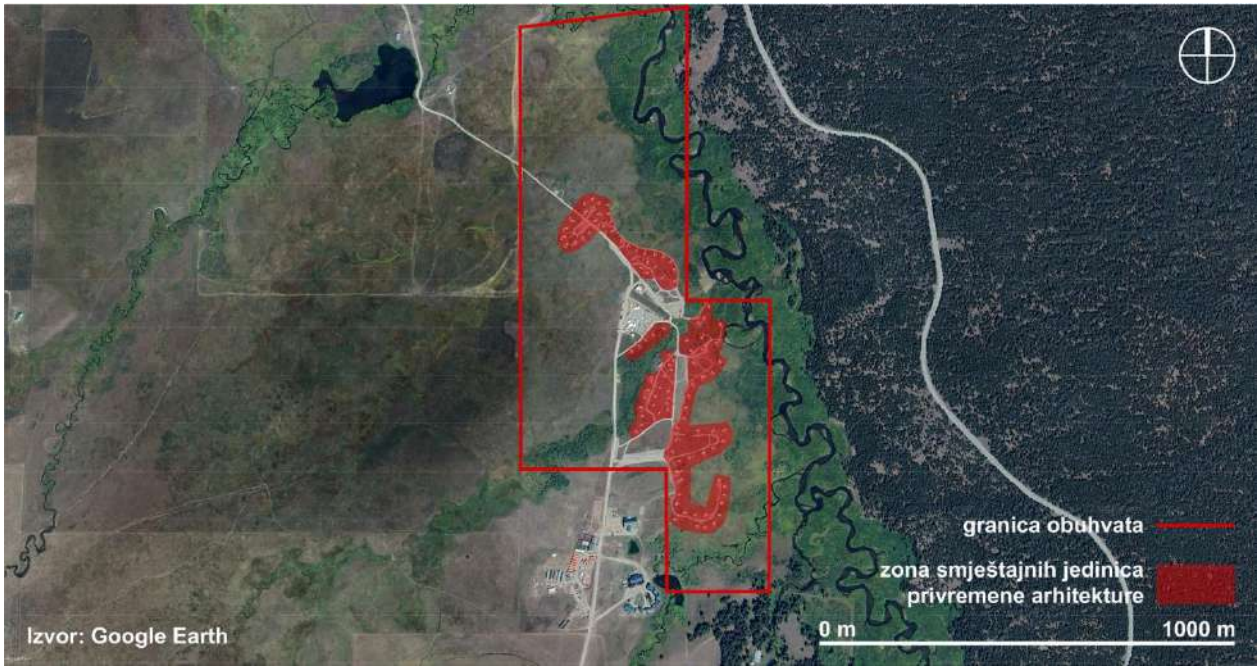

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
103	**11,47**	**DA**	**DA**	**5, 20, 33, 45**	**DA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
DA	**NE**	**NE**	**DA**	**DA**	**16, DA**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE				
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO
DA	**DA**	**DA**	**410**	**11**	**NE**

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	27	7	3,75	0	1	NE
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	37	7	3,75	0 - 1	1	NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	55	10	3,75	1	1	NE
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	DA	NE	DA	DA	NE
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	DA	NE	DA	DA	NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	NE
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-

2	MADISON CAMPGROUND YELLOWSTONE*					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
SAD	**59,04**	**292**	**VELIKI**	**SNJEŽNO ŠUMSKA**	**RAVAN**	**S RASLINJEM**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
292	**13,52**	**DA**	**DA**	**21, 29, 30, 34, 37, 38, 43, 60**	**DA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
NE	**NE**	**NE**	**NE**	**DA**	**18, DA**
PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE				
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO
DA	**DA**	**DA**	**476**	**4**	**NE**

***U ovom primjeru su samo platnene jedinice pa nema analize arhitektonskih pokazatelja.**

3	YELLOWSTONE PARK / WEST GATE KOA HOLIDAY					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
SAD	**13,01**	**102**	**SREDNJI**	**SNJEŽNO ŠUMSKA**	**RAVAN**	**S RASLINJEM**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**NE**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
102	**51**	**DA**	**DA**	**1, 1, 3, 3, 5, 5, 7, 9, 11, 12, 45**	**NE**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
NE	**NE**	**DA**	**DA**	**DA**	**7, DA**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE				
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO
DA	**DA**	**DA**	**200**	**11**	**NE**

3	YELLOWSTONE PARK / WEST GATE KOA HOLIDAY

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	13 / 29	5/8	3,2	1	1	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	22	8	3,2	1	0	NE

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	DA	NE	DA	DA	NE
KRUTA VELIKA JEDINICA	DA	NE	DA	DA	NE

4	PAWS UP MONTANA					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
SAD	**355,36 (ZONE HIBRIDNIH JEDINICA)**	**36**	**MALI**	**SNJEŽNO ŠUMSKA**	**RAVAN**	**S RASLINJEM**

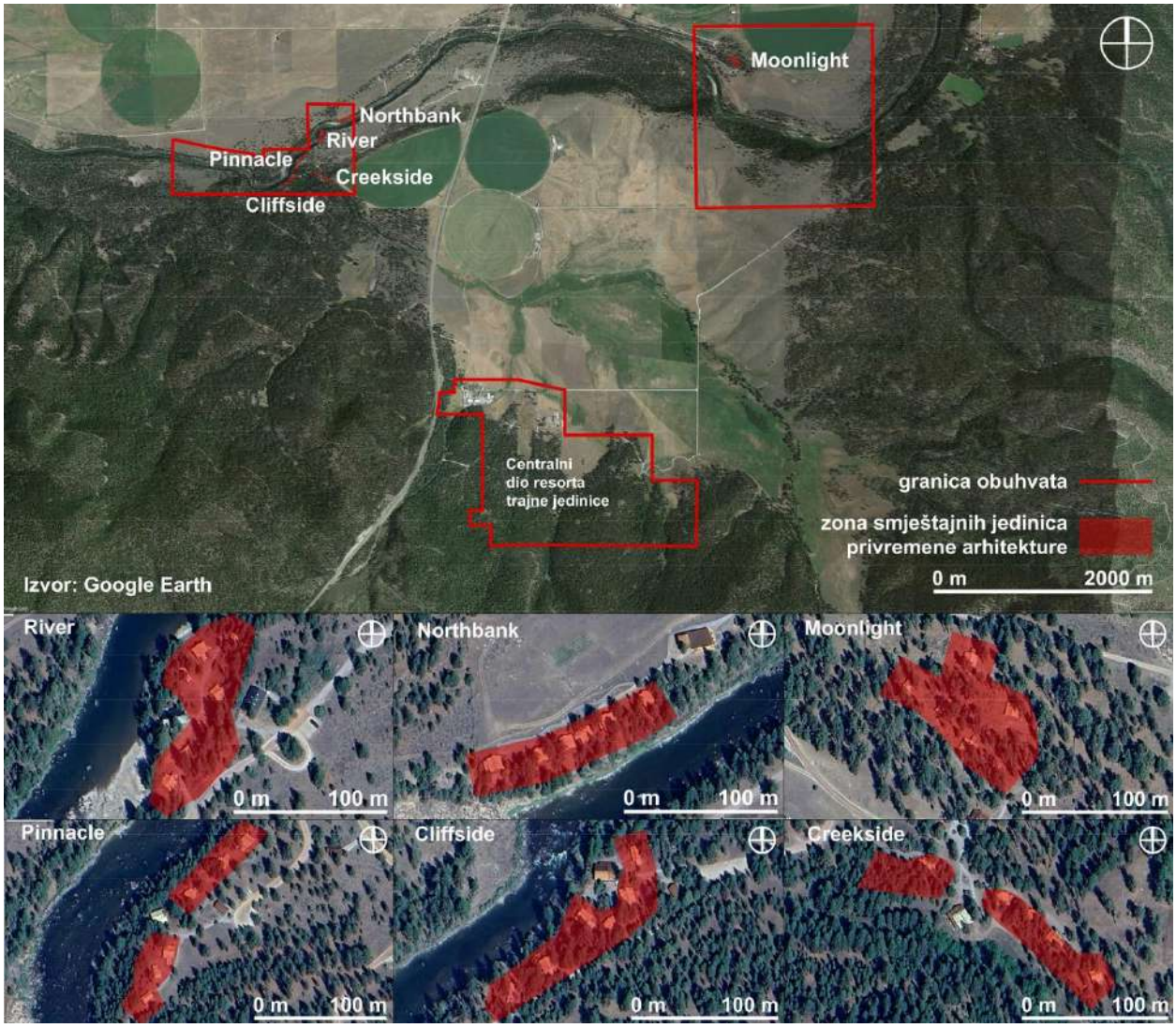

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**

4	PAWS UP MONTANA

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
36	13,23	DA	DA	6, 6, 6, 6, 6, 6	DA

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
DA	DA	NE	DA	DA	16, DA

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE				
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO
DA	DA	DA	670	13	NE

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m^2]	[m^2]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	53	15	5	0	1	NE
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	87	22	5	0, 1	1	NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	93	22 - 25	5	1, 2	1, 2	NE
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-

5	OBONJAN ISLAND RESORT					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
HRVATSKA	**50,40**	**239**	**VELIKI**	**UMJERENO TOPLA**	**RAVAN / KOSI**	**S RASLINJEM**

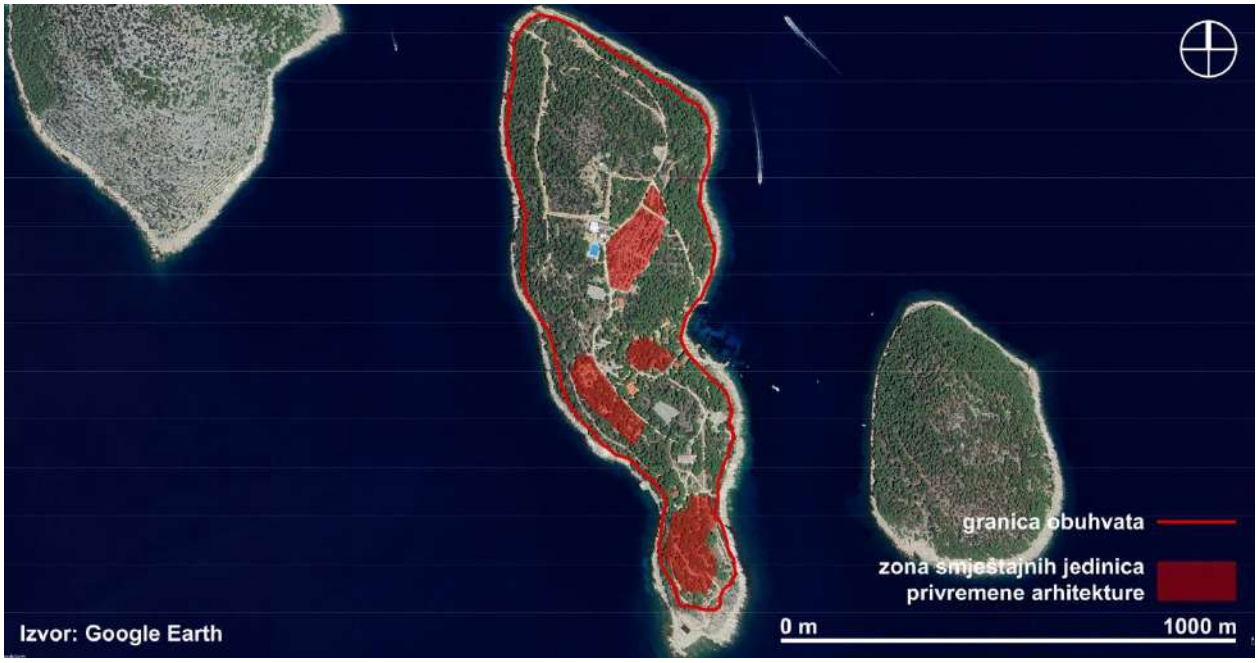

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**NE**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
239	**45,35**	**DA**	**DA**	**27, 52, 70, 90**	**DA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
DA	**NE**	**DA**	**DA**	**DA**	**5, NE**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE					
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST	
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO	
DA	**DA**	**DA**	**110**	**25**	**NE**	

5	OBONJAN ISLAND RESORT

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	18	6	3,7	0	0, 1	NE
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	8, 22, 32	2, 8, 12	2,4; 4	1 - 2	0, 1	DA/NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	18	8	3,5	0	1	NE
KRUTA SREDNJA JEDINICA	32	12	3,5	1	1	NE
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	DA/NE	DA/NE	NE	DA	DA
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	DA	DA	NE	DA	DA
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	DA	NE	NE	NE	DA
KRUTA SREDNJA JEDINICA	DA	NE	NE	NE	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-

6	PLITVICE HOLIDAY RESORT					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
HRVATSKA	**4,8**	**128**	**SREDNJI**	**UMJERENO TOPLA**	**RAVAN / KOSI**	**S RASLINJEM**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**NE**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
128	**107,56**	**DA**	**DA**	**9, 20, 99**	**DA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**	**4, NE**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE				
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO
DA	**DA/NE**	**DA**	**69**	**30**	**NE**

6	PLITVICE HOLIDAY RESORT

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	12	0	5	0	0	NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	20	6	4,4	0	1	NE
KRUTA SREDNJA JEDINICA	33	15	3,5	2	2	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	NE	NE	NE	DA	NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	NE	DA	NE	DA	DA
KRUTA SREDNJA JEDINICA	DA	NE	NE	NE	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-

7	GLAMPING FEŠTA ŽUT					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
HRVATSKA	**0,40**	**9**	**MALI**	**UMJERENO TOPLA**	**KOSI**	**S RASLINJEM**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
9	**37,5**	**DA**	**NE**	**9**	**NEMA VIŠE GRUPA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
NEMA VIŠE GRUPA	**DA**	**NE**	**NE**	**NE**	**8, DA**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE				
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO
DA	**DA**	**DA**	**221**	**10**	**DA**

7	GLAMPING FEŠTA ŽUT

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	20 / 25	8	3	0	0	NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	NE	DA	DA	DA	DA
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-

8	SOLARIS AMADRIA PARK CAMPING ŠIBENIK					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
HRVATSKA	**9**	**451**	**VELIKI**	**UMJERENO TOPLA**	**RAVAN**	**S RASLINJEM**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**NE**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
451	**75,17**	**NE**	**DA**	**15, 23, 32, 37, 44, 55, 65, 85, 95**	**NE**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
DA	**NE**	**DA**	**DA**	**DA**	**3, NE**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE					
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST	
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO	
NE	**DA/NE**	**DA**	**81**	**38**	**DJELOMIČNO**	

8	SOLARIS AMADRIA PARK CAMPING ŠIBENIK

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	34	6	3,5	1	1	NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	32 - 34	24	3,5	2	2	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	41 - 59	12 - 18	3,5	2 - 3	2	DA

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	DA	NE	NE	DA	NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	DA	DA/NE	NE	NE	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	DA	NE	NE	NE	DA

9	GARDEN VILLAGE BLED					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
SLOVENIJA	**0,64**	**16**	**MALI**	**UMJERENO TOPLA**	**RAVAN / KOSI**	**S RASLINJEM**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
16	**59,26**	**DA**	**DA**	**6, 10**	**DA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
DA	**DA**	**NE**	**DA**	**DA**	**4, NE**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE					
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST	
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO	
DA	**DA**	**DA**	**106**	**28**	**DJELOMIČNO**	

9	GARDEN VILLAGE BLED

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	20	10	2,4	0	0	NE
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	25 - 35	10	2,4 - 4,5	0 - 2	0 - 1	NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	NE	DA	DA	DA	DA
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	DA/NE	DA/NE	DA	DA	DA
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-

10	HERBAL GLAMPING RESORT LJUBNO					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
SLOVENIJA	**1,04**	**10**	**MALI**	**UMJERENO TOPLA**	**RAVAN**	**S RASLINJEM**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
10	**28,57**	**DA**	**NE**	**10**	**NEMA VIŠE GRUPA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
NEMA VIŠE GRUPA	**DA**	**NE**	**NE**	**JEDAN TIP**	**6, NE**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE					
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST	
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO	
DA	**DA**	**DA**	**250**	**18**	**DJELOMIČNO**	

10	HERBAL GLAMPING RESORT LJUBNO

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	35	10	4,5	2	1	NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	DA	NE	DA	DA	DA
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-

11	GLAMPING OLIMIA ADRIA VILLAGE / CAMP NATURA					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
SLOVENIJA	**2,51**	**25**	**MALI**	**UMJERENO TOPLA**	**RAVAN**	**S RASLINJEM**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**NE**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
25	**42,37**	**DA**	**DA**	**5, 9, 11**	**DA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**	**5, NE**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE					
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST	
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO	
DA	**DA**	**DA**	**120**	**24**	**DJELOMIČNO**	

11	GLAMPING OLIMIA ADRIA VILLAGE / CAMP NATURA

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	23	10	3,7	1	1	NE
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	35	10	4,5	2	1	NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	32	12	3,5	2	2	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	DA	NE	NE	NE	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-

12	CHATEAU RAMŠAK VINEYARD GLAMPING					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
SLOVENIJA	**0,92**	**7**	**MALI**	**UMJERENO TOPLA**	**KOSI**	**S RASLINJEM**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
7	**30,43**	**DA**	**NE**	**7**	**NEMA VIŠE GRUPA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
NEMA VIŠE GRUPA	**DA**	**NE**	**DA**	**JEDAN TIP**	**12, DA**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE				
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO
DA	**DA**	**DA**	**233**	**15**	**DJELOMIČNO**

12	CHATEAU RAMŠAK VINEYARD GLAMPING

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	23	20	3,7	1	1	NE
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	35	22	4,5	2	1	NE
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-

13	HERDING HILL FARM					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
VELIKA BRITANIJA	**2**	**30**	**MALI**	**UMJERENO TOPLA**	**RAVAN**	**BEZ RASLINJA**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DJELOMIČNO**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
30	**33,33**	**DA**	**DA**	**5, 7, 8, 10**	**DA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
DA	**NE**	**DA**	**DA**	**DA**	**8, DA**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE				
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO
DA	**DA**	**DA**	**132**	**16**	**DJELOMIČNO**

13	HERDING HILL FARM

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	24	44	3	0	1	DA
KRUTA SREDNJA JEDINICA	12 - 18	3	3,5	0	0 - 1	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA
KRUTA SREDNJA JEDINICA	DA	NE	DA	DA	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-

14	THE QUIET SITE					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	**POVRŠINA**	**BROJ JEDINICA**	**VELIČINA KAMPA**	**KLIMA**	**TEREN**	**RASLINJE**
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
VELIKA BRITANIJA	**3,37**	**85**	**SREDNJI**	**UMJERENO TOPLA**	**RAVAN / KOSI**	**S RASLINJEM**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			**SOC. ODRŽIVOST**	**RAZVOJNA ODRŽIVOST**	
MINIMALNI OTISAK	**POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST**	**OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE**	**MIR I PRIVATNOST**	**FAZNOST GRADNJE**	**PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST**
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			**PLANIRANJE GRUPA**		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	**GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA**	**TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA**	**PODJELA U GRUPE**	**VELIČINA GRUPA**	**RAZMAK GRUPA**
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
83	**55,33**	**DA**	**DA**	**26, 57**	**DA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	**INTIMNOST GRUPE**	**RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA**	**RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA**	**GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA**	**RAZMAK JEDINICA**
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
DA	**NE**	**DA**	**DA**	**DA**	**6, NE**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE				
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	**DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA**	**UREĐENOST**	**VELIČINA MJESTA**	**IZGRAĐENOST**	**OMEĐENOST**
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO
DA	**DA**	**DA**	**110**	**15**	**DJELOMIČNO**

14	THE QUIET SITE

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	18	14	4	0	1	DA
KRUTA SREDNJA JEDINICA	9	12	3	0	0	0
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-	-

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	-	-	-	-	-
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA MALA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA
KRUTA SREDNJA JEDINICA	DA	NE	DA	DA	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	-	-	-	-	-

15	LAKESIDE PETZEN GLAMPING RESORT & CAMPING PIRKDORFER SEE					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	**POVRŠINA**	**BROJ JEDINICA**	**VELIČINA KAMPA**	**KLIMA**	**TEREN**	**RASLINJE**
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
AUSTRIJA	**9,72**	**135**	**SREDNJI**	**UMJERENO TOPLA**	**RAVAN**	**S RASLINJEM**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			**SOC. ODRŽIVOST**	**RAZVOJNA ODRŽIVOST**	
MINIMALNI OTISAK	**POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST**	**OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE**	**MIR I PRIVATNOST**	**FAZNOST GRADNJE**	**PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST**
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**NE**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			**PLANIRANJE GRUPA**		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	**GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA**	**TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA**	**PODJELA U GRUPE**	**VELIČINA GRUPA**	**RAZMAK GRUPA**
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
135	**35,53**	**DA**	**DA**	**5, 26, 39, 65**	**DA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	**INTIMNOST GRUPE**	**RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA**	**RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA**	**GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA**	**RAZMAK JEDINICA**
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**	**5, NE**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE				
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	**DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA**	**UREĐENOST**	**VELIČINA MJESTA**	**IZGRAĐENOST**	**OMEĐENOST**
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO
DA	**DA**	**DA**	**127**	**19**	**DJELOMIČNO**

15	LAKESIDE PETZEN GLAMPING RESORT & CAMPING PIRKDORFER SEE

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	22	6	3,7	0	1	NE
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	23	20	8 (NA STUPOVIMA)	2	1	DA
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	57	20	6,5	3	1	DA
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	32 - 52	6 - 48	3,5 - 7 (NA STUPOVIMA)	0 - 2	1	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	43 - 63	20 - 30	3,5	3	1	DA

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	DA	NE	DA	DA	DA
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	DA	NE	DA	DA	DA
KRUTA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
KRUTA SREDNJA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA

16	GLAMPING VILLAGE KÖTSCHACH					
OPĆI PODACI						
LOKACIJA	POVRŠINA	BROJ JEDINICA	VELIČINA KAMPA	KLIMA	TEREN	RASLINJE
DRŽAVA	[ha]	[n]	1 - 40 < 41 - 200 < 201	UMJERENO TOPLA / SNJEŽNO ŠUMSKA	RAVAN / KOSI	S RASLINJEM (DRVEĆE, ŽBUNJE) / BEZ RASLINJA
AUSTRIJA	**2,25**	**48**	**SREDNJI**	**SNJEŽNO ŠUMSKA**	**KOSI**	**BEZ RASLINJA**

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
DA	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**

PROSTORNI POKAZATELJI					
PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
48	**26,37**	**DA**	**DA**	**4, 6, 6, 7, 8, 17**	**DA**

PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
DA	**NE**	**DA**	**DA**	**DA**	**7, DA**

PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE				
ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST
DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE / DJELOMIČNO
DA	**DA**	**DA**	**236**	**20**	**NE**

16	GLAMPING VILLAGE KÖTSCHACH

ARHITEKTONSKI POKAZATELJI						
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	31	8	4,5	2	1	DA
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	38	10	4,5	3	1	DA
KRUTA MALA JEDINICA	23	18	8 (NA STUPOVIMA)	1	1	DA
KRUTA SREDNJA JEDINICA	43	24	3,5	2	1	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	51 - 60	12 - 24	3,5	3	1	DA

	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
HIBRIDNA MALA JEDINICA	-	-	-	-	-
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	DA	NE	DA	DA	DA
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	DA	NE	DA	DA	DA
KRUTA MALA JEDINICA	DA	NE	DA	DA	DA
KRUTA SREDNJA JEDINICA	NE	DA	DA	DA	DA
KRUTA VELIKA JEDINICA	DA	DA	DA	DA	DA

REKAPITULACIJA REZULTATA

	POKAZATELJI ODRŽIVOSTI					
	EKOLOŠKA ODRŽIVOST			SOC. ODRŽIVOST	RAZVOJNA ODRŽIVOST	
	MINIMALNI OTISAK	POKRETLJIVOST I REVERZIBILNOST	OČUVANJE ZATEČENE PRIRODE	MIR I PRIVATNOST	FAZNOST GRADNJE	PRILAGODLJIVOST, PRIVREMENOST
KATALOŠKI PRIMJER	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/DJELOMIČNO/NE	DA/NE	DA/NE
01 UNDER CANVAS	DA	DA	DA	DA	DA	DA
02 MADISON	DA	DA	DA	DA	DA	DA
03 YELLOWSTONE WEST KOA	DA	DA	DA	NE	DA	DA
04 PAWS UP	DA	DA	DA	DA	DA	DA
05 OBONJAN	DA	DA	DA	NE	DA	DA
06 PLITVICE	DA	DA	DA	NE	DA	DA
07 ŽUT	DA	DA	DA	DA	DA	DA
08 SOLARIS	DA	DA	DA	NE	DA	DA
09 BLED	DA	DA	DA	DA	DA	DA
10 HERBAL	DA	DA	DA	DA	DA	DA
11 OLIMIA	DA	DA	DA	NE	DA	DA
12 CHATEAU RAMSCHAK	DA	DA	DA	DA	DA	DA
13 HERDING HILL FARM	DA	DA	DA	DJELOMIČNO	DA	DA
14 THE QUIET SITE	DA	DA	DA	DA	DA	DA
15 PETZEN	DA	DA	DA	NE	DA	DA
16 KÖTSCHACH	DA	DA	DA	DA	DA	DA
UKUPNO	DA = 100 %	DA = 100 %	DA = 100 %	DA = 56 %	DA = 100 %	DA = 100 %
	NE = 0 %	NE = 0 %	NE = 0 %	DJELOMIČNO = 6 %	NE = 0 %	NE = 0 %
				NE = 38 %		

	PROSTORNI POKAZATELJI					
	PLANIRANJE PROSTORA KAMPA			PLANIRANJE GRUPA		
	BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	GUSTOĆA ZONE SMJEŠTAJA	TOPOGRAFSKA ORGANIZACIJA	PODJELA U GRUPE	VELIČINA GRUPA	RAZMAK GRUPA
KATALOŠKI PRIMJER	[n]	[jedinica] / [ha]	DA/NE	DA/NE	[n]	[m]
01 UNDER CANVAS	103	11,47	DA	DA	5, 20, 33, 45	DA
02 MADISON	292	13,52	DA	DA	21, 29, 30, 34, 37, 38, 43, 60	DA
03 YELLOWSTONE WEST KOA	102	51	DA	DA	1, 1, 3, 3, 5, 5, 7, 9, 11, 12, 45	NE
04 PAWS UP	36	13,23	DA	DA	6, 6, 6, 6, 6, 6	DA
05 OBONJAN	239	45,35	DA	DA	27, 52, 70, 90	DA
06 PLITVICE	128	107,56	DA	DA	9, 20, 99	DA
07 ŽUT	9	37,5	DA	NE	9	NEMA VIŠE GRUPA
08 SOLARIS	451	75,17	NE	DA	15, 23, 32, 37, 44, 55, 65, 85, 95	NE
09 BLED	16	59,26	DA	DA	6, 10	DA
10 HERBAL	10	28,57	DA	NE	10	NEMA VIŠE GRUPA
11 OLIMIA	25	42,37	DA	DA	5, 9, 11	DA
12 CHATEAU RAMSCHAK	7	30,43	DA	NE	7	NEMA VIŠE GRUPA
13 HERDING HILL FARM	30	33,33	DA	DA	5, 7, 8, 10	DA
14 THE QUIET SITE	85	55,33	DA	DA	26, 57	DA
15 PETZEN	135	35,53	DA	DA	5, 26, 39, 65	DA
16 KÖTSCHACH	48	26,37	DA	DA	4, 6, 6, 7, 8, 17	DA
UKUPNO	MALI = 43,75 %	1 - 15 = 18,75%	DA = 93,75 %	NE = 18,75 %	1 - 14 = 53,62%	DA = 85,00 %
	SREDNJI = 37,50 %	16 - 60 = 68,75%	NE = 6,25 %	DA = 81,25 %	15 - 25 = 7,25%	NE = 15,00 %
	VELIKI = 18,75 %	61 - 100 = 6,25 %			26 - 50 = 23,19 %	
		> 100 = 6,25 %			> 50 = 15,94 %	

	PLANIRANJE GRUPA		PLANIRANJE JEDINICA			
	RAZNOVRSNOST GRUPA	INTIMNOST GRUPE	RAZNOVRSNOST TIPOVA JEDINICA	RAZNOVRSNOST VELIČINA JEDINICA	GRUPIRANJE TIPOVA JEDINICA	RAZMAK JEDINICA
KATALOŠKI PRIMJER	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m], DA/NE
01 UNDER CANVAS	DA	NE	NE	DA	DA	16, DA
02 MADISON	NE	NE	NE	NE	DA	18, DA
03 YELLOWSTONE WEST KOA	NE	NE	DA	DA	DA	7, DA
04 PAWS UP	DA	DA	NE	DA	JEDAN TIP	16, DA
05 OBONJAN	DA	NE	DA	DA	DA	5, NE
06 PLITVICE	DA	DA	DA	DA	DA	4, NE
07 ŽUT	NEMA VIŠE GRUPA	DA	NE	NE	NE	8, DA
08 SOLARIS	DA	NE	DA	DA	DA	3, NE
09 BLED	DA	DA	NE	DA	DA	4, NE
10 HERBAL	NEMA VIŠE GRUPA	DA	NE	NE	JEDAN TIP	6, NE
11 OLIMIA	DA	DA	DA	DA	DA	5, NE
12 CHATEAU RAMSCHAK	NEMA VIŠE GRUPA	DA	NE	DA	JEDAN TIP	12, DA
13 HERDING HILL FARM	DA	NE	DA	DA	DA	8, DA
14 THE QUIET SITE	DA	DA	DA	DA	DA	6, NE
15 PETZEN	DA	DA	DA	DA	DA	5, NE
16 KÖTSCHACH	DA	NE	DA	DA	DA	7, DA
UKUPNO	NE = 15,00 %	NE = 43,75 %	NE = 44 %	NE = 19 %	NE = 8 %	NE = 50 %
	DA = 85,00 % %	DA = 56,25 %	DA = 56 %	DA = 81 %	DA = 92 %	DA = 50 %

	PROSTORNI POKAZATELJI					
	PLAN. JEDINICA	PLANIRANJE MJESTA POSTAVE				
	ORIJENTACIJA, SUNCE, SJENA	DEFINIRANJE POZICIJE MJESTA	UREĐENOST	VELIČINA MJESTA	IZGRAĐENOST	OMEĐENOST
KATALOŠKI PRIMJER	DA/NE	DA/NE	DA/NE	[m^2]	%	DA/NE/DJELOMIČNO
01 UNDER CANVAS	DA	DA	DA	410	11	NE
02 MADISON	DA	DA	DA	476	4	NE
03 YELLOWSTONE WEST KOA	DA	DA	DA	200	11	NE
04 PAWS UP	DA	DA	DA	670	13	NE
05 OBONJAN	DA	DA	DA	110	25	NE
06 PLITVICE	DA	NE	DA	69	30	NE
07 ŽUT	DA	DA	DA	221	10	DA
08 SOLARIS	DA	NE	DA	81	38	DJELOMIČNO
09 BLED	DA	DA	DA	106	28	DJELOMIČNO
10 HERBAL	DA	DA	DA	250	18	DJELOMIČNO
11 OLIMIA	DA	DA	DA	120	24	DJELOMIČNO
12 CHATEAU RAMSCHAK	DA	DA	DA	233	15	DJELOMIČNO
13 HERDING HILL FARM	DA	DA	DA	132	16	DJELOMIČNO
14 THE QUIET SITE	DA	DA	DA	110	15	DJELOMIČNO
15 PETZEN	DA	DA	DA	127	19	DJELOMIČNO
16 KÖTSCHACH	DA	DA	DA	236	20	NE
UKUPNO	NE = 6 %	NE = 0 %	NE = 0 %	0-100 m^2=12,50%	0 - 10 % = 12,50 %	NE = 43,75%
	DA = 94 %	DJELOM.= 12,50%	DA = 100 %	101-200 m^2=43,75%	11 - 20 % = 56,25%	DJELOM.= 50,00%
		DA = 87,50%		>200 m^2=43,75%	>20 % = 31,25 %	DA = 6,25%

	ARHITEKTONSKI POKAZATELJI					
HIBRIDNA MALA JEDINICA	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
KATALOŠKI PRIMJER	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
01 UNDER CANVAS	27	7	3,75	0	1	NE
04 PAWS UP	53	15	5	0	1	NE
05 OBONJAN	18	6	3,7	0	0, 1	NE
09 BLED	20	10	2,4	0	0	NE
11 OLIMIA	23	10	3,7	1	1	NE
12 CHATEAU RAMSCHAK	23	20	3,7	1	1	NE
15 PETZEN	22	6	3,7	0	1	NE
UKUPNO	6 - 10 m² = 0 %	0 - 5 m² = 0 %	0 - 3 m = 14 %	0 = 71 %	0 = 25 %	NE = 100 %
	11 - 20 m² = 29 %	6 - 10 m² = 71 %	3,01 - 4 m = 72 %	1 = 29 %	1 = 75 %	DA = 0 %
	21 - 30 m² = 57 %	11 - 20 m² = 29 %	> 4 m = 14 %	2 = 0 %	2 = 00 %	
	31 - 40 m² = 0 %	21 - 30 m² = 0 %		> 2 = 0 %		
	41 - 60 m² = 14 %	> 30 m² = 0 %				
	> 60 m² = 0 %					

HIBRIDNA MALA JEDINICA	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
KATALOŠKI PRIMJER	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
01 UNDER CANVAS	DA	NE	DA	DA	NE / DA
04 PAWS UP	DA	DA	DA	DA	DA
05 OBONJAN	DA / NE	DA / NE	NE	DA	DA
09 BLED	NE	DA	DA	DA	DA
11 OLIMIA	DA	DA	DA	DA	DA
12 CHATEAU RAMSCHAK	DA	DA	DA	DA	DA
15 PETZEN	DA	NE	DA	DA	DA
UKUPNO	NE = 25 %	NE = 38 %	NE = 14 %	NE = 0 %	NE = 12 %
	DA = 75 %	DA = 63 %	DA = 86 %	DA = 100 %	DA = 88 %

	ARHITEKTONSKI POKAZATELJI					
HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
KATALOŠKI PRIMJER	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
01 UNDER CANVAS	37	7	3,75	0, 1	1	NE
04 PAWS UP	93	22, 25	5	0, 1	1	NE
05 OBONJAN	8, 22, 28, 32	2, 8, 12	2,4; 4	1, 2	0, 1	NE, NE, NE, DA
06 PLITVICE	12	0	5	0	0	NE
07 ŽUT	20, 25	8	3	0	0	NE
08 SOLARIS	34	6	3,5	1	1	NE
09 BLED	25, 35	10	2,4; 4,5	0, 2	0, 1	NE
10 HERBAL	35	10	4,5	2	1	NE
11 OLIMIA	35	10	4,5	2	1	NE
12 CHATEAU RAMSCHAK	35	22	4,5	2	1	NE
15 PETZEN	23	20	8 (NA STUPOVIMA)	2	1	DA
16 KÖTSCHACH	31	8	4,5	2	1	DA
UKUPNO	6 - 10 m² = 6 %	0 - 5 m² = 7 %	0 - 3 m = 21 %	0 = 31 %	0 = 29 %	NE = 80 %
	11 - 20 m² = 12 %	6 - 10 m² = 57 %	3,01 - 4 m = 21 %	1 = 25 %	1 = 71 %	DA = 20 %
	21 - 30 m² = 29 %	11 - 20 m² = 14 %	> 4 m = 57 %	2 = 44 %	2 = 0 %	
	31 - 40 m² = 47 %	21 - 30 m² = 21 %		> 2 = 0 %		
	41 - 60 m² = 0 %	> 30 m² = 0 %				
	> 60 m² = 6 %					

HIBRIDNA SREDNJA JEDINICA	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
KATALOŠKI PRIMJER	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
01 UNDER CANVAS	DA	NE	DA	DA	NE
04 PAWS UP	DA	DA	DA	DA	DA
05 OBONJAN	DA	DA	NE	DA	DA
06 PLITVICE	NE	NE	NE	DA	NE
07 ŽUT	NE	DA	DA	DA	DA
08 SOLARIS	DA	NE	NE	DA	NE
09 BLED	NE, DA	NE, DA	DA	DA	DA
10 HERBAL	DA	NE	DA	DA	DA
11 OLIMIA	DA	DA	DA	DA	DA
12 CHATEAU RAMSCHAK	DA	DA	DA	DA	DA
15 PETZEN	DA	DA	DA	DA	DA
16 KÖTSCHACH	DA	NE	DA	DA	DA
UKUPNO	NE = 23 %	NE = 46 %	NE = 25 %	NE = 0 %	NE = 25 %
	DA = 77 %	DA = 54 %	DA = 75 %	DA = 100 %	DA = 75 %

	ARHITEKTONSKI POKAZATELJI					
HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
KATALOŠKI PRIMJER	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA/NE
01 UNDER CANVAS	55	10	3,75	1	1	NE
04 PAWS UP	93	22, 25	5	1, 2	1, 2	NE
15 PETZEN	57	20	6,5	3	1	DA
16 KÖTSCHACH	38	10	4,5	3	1	DA
UKUPNO	6 - 10 m² = 0 %	0 - 5 m² = 0 %	0 - 3 m = 0 %	0 = 0 %	0 = 0 %	NE = 50 %
	11 - 20 m² = 0 %	6 - 10 m² = 40 %	3,01 - 4 m = 25 %	1 = 25 %	1 = 80 %	DA = 50 %
	21 - 30 m² = 0 %	11 - 20 m² = 20 %	> 4 m = 75 %	2 = 25 %	2 = 20 %	
	31 - 40 m² = 25 %	21 - 30 m² = 40 %		> 2 = 50 %		
	41 - 60 m² = 50 %	> 30 m² = 0 %				
	> 60 m² = 25 %					

HIBRIDNA VELIKA JEDINICA	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
KATALOŠKI PRIMJER	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE
01 UNDER CANVAS	DA	DA	DA	DA	NE
04 PAWS UP	DA	DA	DA	DA	DA
15 PETZEN	DA	NE	DA	DA	DA
16 KÖTSCHACH	DA	NE	DA	DA	DA
UKUPNO	NE = 0 %	NE = 50 %	NE = 0 %	NE = 0 %	NE = 25 %
	DA = 100 %	DA = 50 %	DA = 100 %	DA = 100 %	DA = 75 %

KRUTA MALA JEDINICA	ARHITEKTONSKI POKAZATELJI					
	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
KATALOŠKI PRIMJER	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA / NE
05 OBONJAN	18	8	3,5	0	1	NE
06 PLITVICE	20	6	4,4	0	1	NE
13 HERDING HILL FARM	24	44	3	0	1	DA
14 THE QUIET SITE	18	14	4	0	1	DA
16 KÖTSCHACH	23	18	8 (NA STUPOVIMA)	1	1	DA
UKUPNO	6 - 10 m² = 0 %	0 - 5 m² = 0 %	0 - 3 m = 20 %	0 = 80 %	0 = 0 %	NE = 40 %
	11 - 20 m² = 60 %	6 - 10 m² = 40 %	3,01 - 4 m = 40 %	1 = 20 %	100	DA = 60 %
	21 - 30 m² = 40 %	11 - 20 m² = 40 %	> 4 m = 40 %	2 = 0 %	2 = 0 %	
	31 - 40 m² = 0 %	21 - 30 m² = 0 %		> 2 = 0 %		
	41 - 60 m² = 0 %	> 30 m² = 20 %				
	> 60 m² = 0 %					

KRUTA MALA JEDINICA	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
KATALOŠKI PRIMJER	DA / NE	DA / NE	DA / NE	DA / NE	DA / NE
05 OBONJAN	DA	NE	NE	DA	DA
06 PLITVICE	NE	DA	NE	DA	NE / DA
13 HERDING HILL FARM	DA	DA	DA	DA	DA
14 THE QUIET SITE	DA	DA	DA	DA	DA
16 KÖTSCHACH	DA	NE	DA	DA	DA
UKUPNO	NE = 20 %	NE = 40 %	NE = 40 %	NE = 0 %	NE = 17 %
	DA = 80 %	DA = 60 %	DA = 60 %	DA = 100 %	DA = 83 %

	ARHITEKTONSKI POKAZATELJI					
KRUTA SREDNJA JEDINICA	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
KATALOŠKI PRIMJER	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA / NE
03 YELLOWSTONE WEST KOA	13, 29	5, 8	3,2	1	1	DA
05 OBONJAN	32	12	3,5	1	1	NE
06 PLITVICE	33	15	3,5	2	2	DA
08 SOLARIS	32, 32, 32, 34, 40	12, 15, 15, 15, 18	3,5	2	2	DA
11 OLIMIA	32	12	3,5	2	2	DA
13 HERDING HILL FARM	12, 18, 18	3, 3, 3	3,5	0	0, 1	DA
14 THE QUIET SITE	9	12	3	0	0	DA
15 PETZEN	23, 32, 32, 43, 52	6, 20, 24, 30, 48	3,5; 7 (NA STUPOVIMA)	0, 2	1	DA
16 KÖTSCHACH	43	24	3,5	2	1	DA
UKUPNO	6 - 10 m² = 5 %	0 - 5 m² = 20 %	0 - 3 m = 10 %	0 = 30 %	0 = 20 %	NE = 11 %
	11 - 20 m² = 20 %	6 - 10 m² = 10 %	3,01 - 4 m = 80 %	1 = 20 %	1 = 50 %	DA = 89 %
	21 - 30 m² = 10 %	11 - 20 m² = 50 %	> 4 m = 10 %	2 = 50 %	2 = 30 %	
	31 - 40 m² = 50 %	21 - 30 m² =15 %		> 2 = 0 %		
	41 - 60 m² = 15 %	> 30 m² = 5 %				
	> 60 m² = 0 %					

KRUTA SREDNJA JEDINICA	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
KATALOŠKI PRIMJER	DA / NE	DA / NE	DA / NE	DA / NE	DA / NE
03 YELLOWSTONE WEST KOA	DA	NE	DA	DA	NE
05 OBONJAN	DA	NE	NE	DA	DA
06 PLITVICE	DA	NE	NE	DA	NE / DA
08 SOLARIS	DA	NE, DA	NE	DA	NE / DA
11 OLIMIA	DA	NE	NE	DA	DA
13 HERDING HILL FARM	DA	NE	DA	DA	DA
14 THE QUIET SITE	DA	DA	DA	DA	DA
15 PETZEN	DA	DA	DA	DA	DA
16 KÖTSCHACH	NE	DA	DA	DA	DA
UKUPNO	NE = 11 %	NE = 60 %	NE = 67 %	NE = 0 %	NE = 27 %
	DA = 89 %	DA = 40 %	DA = 33 %	DA = 100 %	DA = 73 %

	ARHITEKTONSKI POKAZATELJI					
KRUTA VELIKA JEDINICA	DIMENZIJE			SADRŽAJ		
	POVRŠINA JEDINICE	POVRŠINA VANJSKIH IZGRAĐENIH PROSTORA JEDINICE	VISINA JEDINICE	SPAVAĆA SOBA	KUPAONICA	KUHINJA
KATALOŠKI PRIMJER	[m²]	[m²]	[m]	[n]	[n]	DA / NE
03 YELLOWSTONE WEST KOA	22	8	3,2	1	0	NE
08 SOLARIS	41, 41, 59	24, 24, 24	3,5	2, 3	2	DA
15 PETZEN	57, 63	20, 30	3,5	3	1	DA
16 KÖTSCHACH	38, 51, 60	10, 12, 24	3,5	3	1	DA
UKUPNO	6 - 10 m² = 0 %	0 - 5 m² = 0 %	0 - 3 m = 0 %	0 = 0 %	0 = 25 %	NE = 25 %
	11 - 20 m² = 0 %	6 - 10 m² = 22 %	3,01 - 4 m = 100 %	1 = 20 %	1 = 50 %	DA = 75 %
	21 - 30 m² = 11 %	11 - 20 m² = 22 %	> 4 m = 0 %	2 = 20 %	2 = 25 %	
	31 - 40 m² = 11 %	21 - 30 m² = 56 %		> 2 = 60 %		
	41 - 60 m² = 67 %	> 30 m² = 0 %				
	> 60 m² = 11 %					

KRUTA VELIKA JEDINICA	SADRŽAJ		MATERIJAL ZA IZVEDBU		KLIM. PROJEKT.
	NATKRIVENA TERASA	NENATKRIVENA TERASA	LOKALNI MATERIJALI	ODRŽIVI MATERIJALI	
KATALOŠKI PRIMJER	DA / NE	DA / NE	DA / NE	DA / NE	DA / NE
03 YELLOWSTONE WEST KOA	DA	NE	DA	DA	NE
08 SOLARIS	DA	NE	NE	DA	NE / DA
15 PETZEN	DA	DA	DA	DA	DA
16 KÖTSCHACH	DA	DA	DA	DA	DA
UKUPNO	NE = 0 %	NE = 50 %	NE = 75 %	NE = 0 %	NE = 40 %
	DA = 100 %	DA = 50 %	DA = 25 %	DA = 100 %	DA = 60 %

Životopis autora s popisom objavljenih djela

Marinko Sladoljev, dipl.ing.arh. rođen je 1975. godine u Zagrebu. Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu upisao je 1994., a diplomirao 2002. godine. Od 2002. do 2014. godine zaposlen je u Zavodu za arhitekturu Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu u grupama prof. Mladena Jošića i Nives Mlinar, kad surađuje i s projektantskim uredom UPI-2M te prof. Krešimirom Ivanišem, Bogdanom Budimirovom i prof. Silviom Bašićem. Za vrijeme rada u Zavodu za arhitekturu radio je i kao honorarni asistent na katedri Arhitektonske konstrukcije Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu te na Građevinskom fakultetu u Zagrebu na Samostalnoj katedri za zgradarstvo. Od 2014. do 2016. godine radi u Tehnoinvestu i Studiu Puls*ar, a od 2016. godine do danas na Građevinskom fakultetu u Zagrebu na Samostalnoj katedri za zgradarstvo kao predavač na predmetima „Visokogradnje“ i „Povijest graditeljstva“ te stručnim i znanstvenim projektima. Od 2016. do 2022. surađuje na nizu stručnih projekata s Glamprom iz Ljubljane. 2018. godine upisao je doktorski studij *Arhitektura i urbanizam* na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu.

U stručnom radu kao suradnik, projektant i glavni projektant te koautor i autor sudjeluje u brojnim arhitektonskim i urbanističkim projektima, programima natječaja i studijama, a kao član tehničkih komisija u provedbi više natječaja te kao autor i koautor na nizu arhitektonsko – urbanističkih natječaja gdje je i nagrađivan s jednom prvom, dvije druge nagrade i dva otkupa. Objavio je samostalno ili kao koautor nekoliko znanstvenih radova.

Član je Hrvatske komore arhitekata, Hrvatske komore urbanista, Društva arhitekata Zagreba te Centra za potresno inženjerstvo.

Popis znanstvenih radova i studija

1. Sladoljev, Marinko; Mrđa, Ana; Gašaprović, Sanja; Bašić, Silvio, Historical Overview of the Development of Temporary Architecture for Tourist Accommodation // Prostor : znanstveni časopis za arhitekturu i urbanizam, 33 (2025), 1(69); 122-133. doi: 10.31522/p.33.1(69).9
2. Bašić, Silvio; Vezilić Strmo, Nikolina; Sladoljev, Marinko, Pametni gradovi i zgrade // Građevinar : časopis Hrvatskog saveza građevinskih inženjera, 71 (2019), 10; 843-964. doi: 10.14256/JCE.2733.2019
3. Sladoljev, Marinko, Stambene politike i primjeri socijalnog stanovanja u Europskoj uniji // ZAJEDNIČKI TEMELJI 2017 - Peti skup mladih istraživača iz područja građevinarstva i srodnih tehničkih znanosti. 2017. str. 255-263. doi: 10.5592/CO/ZT.2017.12
4. Mlinar, Nives; Bašić, Silvio; Ahac, Maja; Dvornik, Duje; Džapo, Marija; Sladoljev, Marinko; Užarević, Darko, Urbanističko-arhitektonska studija područja Glavnog kolodvora u Zagrebu // Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet, 2016.

Popis stručnih radova

1. Idejni projekt cjelovite obnove Talijanskog veleposlanstva u Zagrebu, projektant
2. Projekt cjelovite obnove Učiteljskog fakulteta u Petrinji, projektant, autor zajedno sa Silviem Bašićem, Marijom Džapo i Nikolinom Vezilić Strmo (Građevinski fakultet)
3. Muza, eksperimentalna mobilna kućica, autor zajedno s Nikolinom Vezilić Strmo (Građevinski fakultet), idejni i izvedbeni projekt
4. Rekreacijski resort Rasoja/ T – Nest, Lovinac, Hrvatska, glavni projektant, autor zajedno s Borutom Kokeljom, Juretom Dolencom i Tomažem Stuparom (Glampro), Dujom Dvornikom i Tatjanom Peraković (Arhitektonski fakultet) i Nikolinom Vezilić Strmo (Građevinski fakultet), idejni, glavni i izvedbeni projekt
5. Glamping resort, Bugarska, autor zajedno s Nikolinom Vezilić Strmo (Građevinski fakultet), idejni projekt
6. Glamping resort, Obonjan, voditelj cijelog projekta i projektant, urbanizam, idejni, glavni i izvedbeni projekt arhitekture smještajnih jedinica
7. Marina Pomer, zgarada „C“, Pomer, Istra, projektant, glavni i izvedbeni projekt

8. Turistički kompleks, Resnik, Trogir, suradnik, idejno rješenje
9. Grafičko rješenje orijentacijskih ploča ACI marina, Hrvatska, voditelj projekta.
10. Obiteljska kuća V, Zagreb, autor, idejni i glavni projekt
11. Obiteljska kuća P, Primošten, autor (zajedno sa Sinišom Rajačićem), idejni i glavni projekt
12. Obiteljska kuća I, rekonstrukcija, Samobor, autor, idejni projekt
13. Trg Bazilike i Trg Lože, Novalja, projektant/idejni, glavni i izvedbeni projekt
14. Stambeno - poslovni objekt u Tkalčićevoj, Zagreb, projektant/glavni projekt
15. Akvarij, Split, projektant, idejno rješenje
16. Akvarij, Zagreb, projektant, idejno rješenje
17. UPU „Molat“, otok Molat, projektant / UPU
18. Sportsko rekreacijski centar „Račice“, Vodice, glavni projektant arhitekture, autor zajedno sa Silviom Bašićem, Dujom Dvornikom i Nives Mlinar, idejni, glavni i izvedbeni projekt
19. UPU „Središće“, Zagreb, suradnik
20. UPU „Kruge“, Zagreb, suradnik
21. Obiteljska kuća, Gornji Bukovac, Zagreb, glavni projektant, idejni i glavni projekt
22. Stambeno - poslovni objekt u Vrbanima, Zagreb, glavni projektant arhitekture, idejni, glavni i izvedbeni projekt
23. Višestambeni objekt u Prečkom, Zagreb, projektant, idejni projekt
24. Bazenski kompleks, Sportsko rekreacijski centar „Korana“, Karlovac, projektant, idejni i glavni projekt
25. Gradska plaža, Novi Vinodolski, projektant, idejni projekt
26. Višestambeni objekt u Gružu, Dubrovnik, projektant, idejni projekt
27. Višestambeni objekt „Megastruktura“, Sesvete, projektant, idejni, glavni i izvedbeni projekt
28. Višestambeni objekt „Oružana“, Karlovac, projektant, idejni i glavni projekt
29. Poljoprivredna i veterinarska škola, Osijek. Suradnik, izvedbeni projekt
30. Višestambeni objekt u Livanjskoj, Zagreb, suradnik, glavni i izvedbeni projekt
31. Višestambeni objekt u Ogulinskoj, Zagreb, suradnik, glavni i izvedbeni projekt